

COLECȚIA COGITO

Proverbele lumii despre CALITĂȚI ȘI DEFECTE

Editura Albatros

Proverbele lumii
despre
CALITĂȚI ȘI DEFECTE

Proverbe universale

Ediție îngrijită

de

MIRCEA M. DUDULEANU

Colecția Cogito

Proverbele lumii despre CALITĂȚI și DEFECTE

Editura Albatros

** A fi cu adevărat marxist-leninist înseamnă a fi explorator îndrăzneţ şi experimentat al drumului nou pe care îl deschide omenirii socialismul şi comunismul, un cutezător vizionar al zilei de mîine.*

** Comunistul trebuie să fie cinstit, curajos, demn, să lupte cu ardoare pentru dreptate şi libertate.*

** În întreaga sa viaţă, comunistul trebuie să dea dovadă de modestie şi simplitate, să combată manifestările de îngîmfare şi aroganţă, să ducă o viaţă familială şi socială exemplară.*

** Tendinţa de a duce o viaţă de lux prin cîştiguri ilicite, necinstea, minciuna, carierismul sînt vicii care alterează grav fizionomia omului şi vin în cea mai flagrantă contradicţie cu principiile morale ale noii noastre societăţi.*

NICOLAE CEAUŞESCU

INTRODUCERE

Cu ocazia Congresului educației politice și al culturii socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că: ...dezvoltarea personalității umane, formarea omului epocii socialismului și comunismului nu se pot reduce numai la cunoașterea unor hotărîri sau teze generale, ci implică în mod necesar lărgirea continuă a orizontului de cunoștințe profesionale, politice, științifice și de cultură generală, însușirea tot mai temeinică a tezaurului de gîndire și experiență umană, a valorilor spirituale create de umanitate de-a lungul istoriei.

Din tezaurul gîndirii și experienței umane acumulate de-a lungul istoriei fac parte și proverbele, care au o mare însemnătate în procesul de educare a omului nou, a omului epocii socialismului și comunismului.

De la lume adunate și iarăși la lume date, *spunea Ion Dodu Bălan într-un articol referitor la însemnătatea paremiilor,* proverbele pot avea un excepțional rol educativ în procesul de formare a conștiinței comu-

niste și de afirmare în viață a principiilor eticii și echității socialiste. *Mai departe el arăta că proverbele constituie* un mijloc de cunoaștere și autocunoaștere, de pătrundere în tainele universului spiritual și de existență al ființei umane, o cale de tezaurizare a înțelepciunii multimilenare a umanității. *Într-un sens mai larg, cunoașterea înseamnă aprecierea omului după calitățile sau virtuțile sale, ori după defectele sau viciile lui. De aceea, o culegere de proverbe în general este de fapt o culegere de proverbe despre calități și defecte. Astfel, lucrarea de față, îmbrățișînd o arie așa de largă, apare mai bogată decît alte culegeri destinate unei anume teme, cum ar fi MUNCA sau DRAGOSTEA. Întreaga fizionomie morală a omului este exprimată în proverbe prin evidențierea pozitivă a calităților și virtuților, dar și prin dezaprobarea ironică, uneori, vehementă și sarcastică alteori, a defectelor și viciilor lui.*

Prezenta lucrare este o culegere tematică. Cele mai folosite modalități de organizare a unei culegeri de acest gen sînt ori așezarea alfabetică, ori așezarea după cuvîntul caracteristic, ori așezarea după conținutul proverbelor. Toate aceste moduri de grupare au partea lor de arbitrar și poate că, dintre toate, așezarea după conținut e susceptibilă de cea mai mare aproximație, dacă ne gîndim la pluralitatea de idei a unor proverbe. Totuși, am ales acest ultim procedeu combinat cu cel

alfabetic, pentru unele considerente de care a trebuit să se țină seama în întocmirea lucrării. Astfel, unul din motivele principale pentru care proverbele au fost grupate tematic a fost încercarea de a prezenta o comparație între proverbele străine și cele românești, care nu s-ar fi putut realiza nici printr-o așezare alfabetică și nici chiar după cuvîntul caracteristic ce nu exprimă totdeauna ideea din proverb.

Prin încercarea de a prezenta o culegere de proverbe comparate, s-a realizat într-o oarecare măsură un vechi deziderat al folcloriștilor români. Astfel, Gh. Dem. Teodorescu spunea în precuvîntarea sa la primul volum din PROVERBELE ROMÂNILOR de I.A. Zanne (1895): „Ca să fixeze adevărata semnificare a proverbelor, ca să le facă mai atrăgătoare, ba chiar să deștepte eruditilor plăcerea de a le cerceta originea și istoricul, pe ici-colea a introdus *(I.A. Zanne, n.n.)* și cîte unul străin alături de variantele române, ceea ce nu însemnează că aci s-ar afla și o lucrare comparată. Un asemenea studiu ni se promite să apară după tipărirea operei complete, și urez din parte-mi autorului cea mai neclintită stăruință, ca să ne poată da și acel volum, interesant din toate punctele de privire. Acolo va alătura proverbelor române pe toate cele similare străine, însoțindu-le de traduceri și explicări.

În legătură cu autorii unor proverbe, semnalăm că ne-am oprit numai asupra celor ce aparțin Greciei antice și Romei antice, în operele cărora se întîlnesc proverbe ce au constituit într-o mare măsură principalul tezaur scris din care s-au inspirat popoarele moderne. Majoritatea proverbelor de largă circulație în lumea modernă (acelea ce sînt înscrise în mai multe limbi străine și au deci caracter universal) au sinonimele și echivalentele lor în antichitate. Prin prezentarea autorilor unor opere din antichitate s-a încercat să se bareze drumul erorilor sau confuziilor care s-ar fi putut strecura cu privire la paternitatea mai recentă a unor proverbe. Notația /GRECIA ANTICĂ: ...,.../ este o semnalare înscrisă după un astfel de proverb, cu scopul de a arăta că acesta a fost întîlnit și în antichitatea greacă. S-a folosit o astfel de modalitate, pentru a nu se mai repeta traducerea. Semnalarea cuprinde autorul, dar și opera, urmărind a da astfel o mai mare certitudine asupra veridicității lui. Prezentăm, ca exemplu, următorul proverb universal:

• Arcul care se întinde **prea mult** se **rupe** (Exagerarea dăunează.)

[GRECIA ANTICĂ:
PLUTARH, „*Vieți paralele*".]

L. *Arcus (...) Si nunquam cesses tendere, mollis erit.* OVIDIU, „*Heroides*", *IV.91.*

L. *Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris.* FEDRU, *„Fabule“, III.14.10.*
F. *L'arc trop tendu se gâte.*
I. *Il troppo tirar / L'arco fa spezzar.*
S. *Arco siempre armado / O flojo, o quebrado.*
A. *When the bow is too much bent it breaks.*
G. *Durch Spanen allzu verwogen / Sprengt auch der beste Bogen.*

Cunoscînd dificultatea unei stricte delimitări între proverbe şi cugetări, este posibil să se întîlnească pe parcursul lucrării unele cugetări în rîndul proverbelor, deoarece sînt genuri asemănătoare şi se pot uşor confunda. De aceea, Montesquieu credea că: Maximele lui La Rochefoucauld sînt proverbe ale oamenilor de seamă, *iar George Muntean, în prefaţa sa la volumul APA TRECE, PIETRELE RĂMÎN, spune:* Că proverbele şi maximele sînt uneori foarte strîns condiţionate, că alteori ele se interferează organic, se poate dovedi oarecum şi prin faptul că în numeroasele culegeri de maxime apărute în spaţiul european se întîlnesc nu o dată şi proverbe sau formulări care au devenit apoi proverbiale bunuri comune.
Prezenta lucrare nu are un caracter exhaustiv. La întocmirea ei s-a urmărit selectarea celor mai semnificative sentinţe, cu o nuanţă educativă cît mai pronunţată. În acest sens, nu au mai fost incluse proverbele care, pierzîndu-şi suportul lor social odată cu transformările sociale şi politice care au avut loc

în ultimele decenii, nu-și mai justifică sensul în contextul principiilor etice ale societății noastre socialiste.

Unele proverbe, prin formularea lor lapidară sau prin exprimarea figurată a sensului impunînd o minimă comentare, sînt explicate fie prin celelalte proverbe din aceeași grupare, fie prin intermediul titlurilor care exprimă sensul proverbelor din gruparea respectivă, fie printr-o notă, așa cum se obișnuiește.

Culegerea cuprinde proverbe traduse din mai multe limbi. Cînd nu s-a putut reda clar sensul prin traducerea literală — procedeu folosit în general pentru proverbele ce apar și în original — s-a folosit traducerea cu specificarea: /aprox./. Unele proverbe au fost traduse printr-un proverb românesc cu specificarea (R), atunci cînd textul traducerii era identic sau foarte apropiat de cel românesc. Cînd mai multe proverbe ce apar în original sînt identice sau foarte apropiate ca sens, ele au primit toate aceeași traducere. Dacă între aceste proverbe apar unele mici deosebiri de nuanță, traducerea e fidelă cu textul primului dintre ele. Formele vechi de limbă s-au notat cu: /arh./.

Unele traduceri sînt urmate de texte în original. În cazul proverbelor, care cuprind nenumărate expresii specifice limbii unui anumit popor, simpla traducere nu reprezintă decît o palidă imagine a originalului, așa cum spune de fapt și proverbul: „Traduttore,

traditore". Și dacă s-ar lua ca exemplu chiar acest proverb, s-ar observa că, în original, numai prin două cuvinte se spune ceea ce a trebuit arătat printr-o frază întreagă. Am trecut, alături de traducere, și textul în original, pentru limba latină și limbile de circulație universală. În felul acesta, cei care cunosc una sau mai multe limbi străine vor avea ocazia să guste cu mai multă savoare farmecul unui proverb în original. Încă un motiv care ne-a îndemnat să întocmim lucrarea în acest mod a fost dorința de a evita confuziile în legătură cu vehicularea proverbelor pe anumite arii. Un proverb care apare numai într-o anumită limbă străină lasă impresia că aparține în exclusivitate unui anumit popor. Cînd însă același proverb este întîlnit în mai multe limbi, se poate ajunge ușor la concluzia, așa cum am mai arătat, că el este un proverb de circulație universală.

*

ORDINEA CAPITOLELOR (SUBCAPITOLELOR). *Primele două capitole ale lucrării cuprind proverbe care definesc sau vorbesc în general despre calități sau virtuți și despre defecte sau vicii („Virtutea e primul titlu de noblețe"; „Calitățile nu cad din cer, trebuie să ți le însușești"; „Cu ochii altora poți să-ți vezi mai bine defectele"; „Viciul leșină, dar de murit nu moare"). Tot în aceste capitole de început se întîlnesc și sentințele care se referă,*

fiecare dintre ele, la mai multe calităţi sau la mai multe defecte. („Se cer patru calităţi unei femei: virtutea să-i îmbrace inima, modestia să-i lumineze fruntea, blîndeţea să-i stea pe buze şi munca să-i ocupe mîinile"; „Cei mai mari vrăjmaşi ai omenirii se-nţeleg: lenea, lăcomia, desfătarea, desfrînarea, beţia şi iubirea de slavă").

Urmează capitolele care tratează fiecare o anume calitate sau virtute, ori defect sau viciu. Dată fiind varietatea ideilor expuse, succesiunea capitolelor respectă doar în parte legătura dintre ele. În măsura în care unele prezintă o oarecare similitudine de idei, capitolele se află grupate împreună (ORDINE — DISCIPLINĂ — PUNCTUALITATE sau PRUDENŢĂ — CALM — RĂBDARE).

Pentru că înţelepciunea populară vizează o gamă întreagă de aspecte ale vieţii şi pentru că viaţa, sub nenumăratele ei aspecte, nu înseamnă numai CINSTE, SINCERITATE, RESPECT, POLITEŢE, MODESTIE, CURAJ etc., lucrarea de faţă cuprinde în paralel şi proverbe opuse acestor noţiuni, cum sînt cele care vorbesc despre NECINSTE, FĂŢĂRNICIE, DISPREŢ, OBRĂZNICIE, ÎNGÎMFARE, LAŞITATE etc.

De multe ori un proverb se adresează unei calităţi şi în acelaşi timp şi antonimei ei („Unul adună, altul risipeşte"; „Zgîrcitul se bucură luînd, / Iar darnicul se mîngîie

dînd"; „Cu iuțeala greșești, cu răbdarea te-ndreptezi"). Acest tip de sentințe a impus organizarea lor în subcapitole distincte (BUNĂTATE: „Ci fii precum se cuvine / Bun și blînd cu fieșcine"; BUNĂTATE și RĂUTATE: „Cine cruță pe cei răi vatămă pe cei buni"; RĂUTATE: „Omul rău ca și cărbunele: dacă nu te arde, te înnegrește").

ORDINEA GRUPĂRILOR. *Proverbele sînt organizate în general pe mai multe grupări de idei. Gruparea are rolul să imprime lucrării caracterul său comparat. În acest scop, o grupare se referă la o singură idee, care este prezentată în forme variate de către proverbele diferitelor popoare ale lumii. Astfel, referindu-se la ideea că fiecare om are și calități, dar și defecte, gruparea intitulată „Fiecare grăunte are făină, dar are și tărîțe" (România) cuprinde și alte proverbe cu același sens: „Cel mai bun vin are drojdia lui" (Franța); „Nici o grădină fără buruieni" (Anglia); „Și cîinele de rasă are purici" (U.R.S.S.); „Din aceeași floare șarpele extrage veninul și albina mierea" (Armenia); „În apă sînt lotuși, dar sînt și crocodili" (India); „Unde e miere, sînt și muște" (Turcia); „Cea mai albă floare de liliac are umbra sa" (Ungaria) etc. etc.*

Cînd nu s-a impus o motivare tematică evidentă în stabilirea ordinei grupărilor în interiorul unui capitol (subcapitol), am prezentat mai întîi grupările care au ca titlu un

proverb românesc (R), scoțînd astfel în evidență elementul comparat al acestora cu proverbele altor popoare (1). Urmează grupările care nu conțin în interiorul lor nici un proverb românesc și în acest caz au primit ca titlu un proverb străin, dar cu condiția ca el să fi fost întîlnit la mai multe popoare, deci să aibă caracter universal (2). Aceste două categorii sînt continuate cu grupările care nu conțin nici proverbe românești, nici proverbe străine de circulație universală, cu ajutorul cărora să se poată evidenția ideea grupării, în care caz ele au primit ca titlu o scurtă explicare din partea autorului (3). În sfîrșit, mai apar unele grupări care conțin proverbe ce se referă fiecare dintre ele la ideea principală a capitolului (AVARIȚIE sau POLITEȚE) și în același timp la o altă noțiune (Avariția și bogăția; Avariția și sărăcia; Avariția și risipa sau Politețea și oaspetele; Politețea și gluma; Politețea și salutul). Proverbele unei astfel de grupări nu au legătură cu nici una din ideile grupărilor explicate mai înainte — astfel ar fi fost introduse acolo — și nici între ele nu au vreo legătură, în afara aceleia de a cuprinde aceleași două cuvinte caracteristice (4). Spre exemplu, Avariția și bogăția *este titlul unei grupări ce conține astfel de proverbe: „Nu* bogățiile *îl slujesc* pe avar, *ci avarul bogățiile" (proverb universal); „*Avarul *nu e niciodată* bogat" *(Franța); „Un* avar bogat *strînge pentru*

cel care-l vor înmormînta" (Madagascar); „Cel ce are avere e mai zgîrcit decît cel ce n-are" (România). Cînd, în cele din urmă, a fost epuizată orice posibilitate de grupare după criteriile amintite, au rămas unele proverbe care, exprimînd fiecare ideea sa aparte, au fost așezate sub titlul: ...Și alte proverbe despre... (denumirea capitolului, ori subcapitolului) (5).

Grupările uneia sau alteia din categoriile 1—4 sînt înșiruite în ordinea descrescîndă a numărului de proverbe conținut. S-a urmărit astfel, pornind de la general la particular, să se prezinte întîi ideile mai bogate și mai pe larg dezbătute de către înțelepciunea populară, ajungînd treptat la cele mai restrînse. Fac excepție de la această regulă grupările care, avînd idei asemănătoare, au fost așezate împreună, indiferent de numărul de proverbe.

ORDINEA PROVERBELOR. *În interiorul unei grupări, se întîlnesc la început traducerile proverbelor universale, apoi traducerile altor proverbe străine însoțite și unele și altele de texte în original. Mai întîi apar cele în limba latină urmate de proverbele în limbi moderne grupate în ordine alfabetică în cadrul limbilor: romanice (Franța, Italia, Spania), germanice (Anglia, Germania) și slave (U.R.S.S.). Alegerea celor șase limbi moderne, în care proverbele apar și în original s-a făcut ținînd seama de larga lor circulație. Urmează proverbele popoarelor cu limbi de*

circulație mai restrînsă și mai puțin accesibile ce apar numai în traducere (Albania, Belgia, China, India, Japonia, Portugalia etc.). Ele au fost așezate în ordinea alfabetică a popoarelor începînd cu cele ale Greciei antice, așa cum proverbele însoțite de text în original încep cu cele ale Romei antice. Gruparea se încheie cu proverbe românești. Cînd apar mai multe proverbe ale aceluiași popor, ele sînt trecute în ordine alfabetică.

O parte din explicațiile date în această ediție, în scopul unei mai ușoare orientări a cititorului pe parcursul lecturii, au fost prezentate și în volumele anterior publicate, dar de mult timp epuizate, cum ar fi volumul apărut în 1972: MUNCA REFLECTATĂ ÎN PROVERBELE LUMII.

Tot pentru o mai ușoară înțelegere a modului destul de complex în care au fost organizate proverbele, a fost întocmit un indice analitic al cărții ce cuprinde toate titlurile de grupări.

Spre a înlesni cititorului recunoașterea originii unor proverbe, menționăm următoarele notații folosite:

SUMER: Proverbe ale sumerienilor, veche populație din regiunea de sud a Mesopotamiei care, cu aproximativ 4000 de ani înaintea erei noastre, a constituit unul din cele mai dezvoltate centre ale civilizației lumii antice.

SCANDINAVIA: proverbe din Suedia, Norvegia, Finlanda.

LUMEA ARABĂ: proverbe ale populațiilor arabe din nordul Africii și din Orientul Apropiat.

AFRICA NEAGRĂ: proverbe ale negrilor din Africa.

MADAGASCAR: proverbe malgașe.

PERSIA: proverbe iraniene.

INDOCHINA: proverbe din Birmania, Tailanda, Laos, Cambodgia și Vietnam.

ARHIP. MALAEZ: proverbe ale popoarelor din regiunea ce se întinde între Asia și Australia, la limita dintre Oceanul Indian și Oceanul Pacific: Indonezia, Filipinele și parte din Federația Malayesia.

MIRCEA M. DUDULEANU

I. CALITĂŢI — DEFECTE*

CALITĂŢI

1 • Prietenul se cîştigă prin fidelitate, modestie şi generozitate.

LUMEA ARABĂ

2 • Mîna să-ţi fie tare, ochiul limpede şi sufletul statornic.

3 • Omul superior e cel care are o bunăvoinţă egală faţă de toţi.

4 • Se cer patru calităţi unei femei: virtutea să-i îmbrace inima, modestia să-i lumineze fruntea, blîndeţea să-i stea pe buze şi munca să-i ocupe mîinile.

CHINA

5 • Calităţile nu cad din cer, trebuie să ţi le însuşeşti.

INDIA

6 • Cu înţelepciunea să te sfătuieşti, cu vitejia să izbîndeşti şi cu dreptatea să te odihneşti.

* Calităţile şi defectele sînt prezentate, pe parcursul lucrării, în capitole distincte. Acest capitol însă prezintă unele proverbe ce se referă în general la calităţi şi defecte, ori care vorbesc în acelaşi timp de mai multe calităţi sau defecte.

7 • Nu e destul să aibă omul daruri mari, ci trebuie să mai știe cum și cînd să le arate.
8 • Prețul omului stă în iscusința duhului său și în cinstea purtării sale.
9 • Urarea cea mai bună aceasta se înțelege: la tinerețe drăgăstos, la bătrînețe vesel, la orice întîmplare cu îndelungă răbdare, în slavă cu smerenie, la bogăție cu cumpătare, către toți cu îndurare și de pofte pururea biruitor.

ROMÂNIA

* * *

CALITĂȚI ȘI DEFECTE

10 • **Fiecare grăunte are făină, dar are și tărîțe.** (R)

11 • Nici un trandafir fără ghimpi. (R)
F. *Il n'y a pas de roses sans épines.*
I. *Non v'è rosa senza spine.*
A. *No roses without thorns.*
G. *Keine Rose ohne Dornen.*
R. *Нет розы без шипов.*

12 • Soarele însuși nu are și el pete?
F. *Le soleil lui-même n'a-t-il pas de taches?*
G. *Auch die Sonne hat ihre Flecken.*
R. *И на солнце есть пятна.*

13 • Cel mai bun vin are drojdia lui.
F. *Le meilleur vin a sa lie.*
A. *There are lees to every wine.*

14 • Trandafirii cresc printre spini.
L. *Inter vepres rosae nascuntur.*

15 • Apa cea mai limpede poate face noroi.
F. *L'eau la plus claire peut faire de la boue.*

16 • Nimic nu mîngîie fără să înțepe.
F. *Rien ne chatouille qui ne pince.*

17 • Nu e miere fără fiere.
F. *Nul miel sans fiel.*

18 • Orice carne are o parte grasă și alta slabă.
F. *En toute viande il y a du gras et du maigre.*

19 • Nu e păun care să nu fie decolorat în vreo parte.
I. *Non è pavone che in qualche parte non sia scolorito.*

20 • Aceeaşi apă care mișcă moara o şi distruge.
A. *The same water that drives the mill decayeth it.*

21 • Albinele care au miere în gură au ace în coadă.
A. *Bees that have honey in their mouths have stings in their tails.*

22 • Cea mai bună stofă poate avea în ea o gaură.
A. *The best cloth may have a moth in it.*

23 • Copacii drepți au rădăcinile strîmbe.
A. *Straight trees have crooked roots.*

24 • Fiecare alb își are negrul său și fiecare dulce acreala sa.
A. *Every white hath its black and every sweet its sour.*

25 • Fiecare om are și defecte pe lîngă calități.
A. *Every man has the defects of his qualities.*

26 • Nici o grădină fără buruieni.
A. *No garden without its weeds.*

27 • Nu tot ce vine de la vacă e unt.
A. *All is not butter that comes from the cow.*

28 • Șerpii se întind unde cresc florile.
A. *Serpents lie where flowers grow.*

29 • Și cîinele de rasă are purici.
R. *И от доброй собаки блох наберешься.*

30 • Apa care poartă corabia e aceeași care o și înghite.

31 • Inima cea mai iubitoare are asprimile ei.

LUMEA ARABĂ

32 • Din aceeași floare șarpele extrage veninul și albina mierea.

ARMENIA

33 • Albina fără ac nu face miere.

BELGIA

34 • Reaua femeie Mu avea cîteva calități; încîntătoarea Sy avea cîteva defecte.

CHINA

35 • În apă sînt lotuși, dar sînt și crocodili.
36 • Printre oameni, unii sînt de piatră, alții din pietre scumpe.
37 • Și luna are pete, și trandafirul are spini.

INDIA

38 • Cu cît e mai frumos un trandafir, cu atît are țepi mai lungi.

JAPONIA

39 • Unde e miere, sînt și muște.

TURCIA

40 • Cea mai albă floare de liliac are umbra sa.

UNGARIA

41 • Buruieni se găsesc și în cea mai bună grădină.
42 • Lîna cea bună prin spini rămîne.
43 • Și aurul cît de cinstit, murdarlîc într-însul tot s-a găsit.
44 • Trandafirul scoate ghimpi și ghimpele trandafiri.

ROMÂNIA

*

... Și alte proverbe despre calități și defecte.

45 • Nici sărăcia nu poate înjosi sufletele tari, nici bogăția nu poate înălța sufletele josnice. F. *Ni la pauvreté ne peut avilir les âmes fortes, ni la richesse ne peut élever les âmes basses.*

46 • La ce folosește că vaca dă mult lapte, dacă răstoarnă șiștarul?

G. *Was hilft's, dass die Kuh viel Milch gibt, wenn sie den Kübel umstösst?*

47 • E mai folositor să cunoşti calităţile duşmanului decît defectele lui.

CHINA

48 • Așa cum cea mai mică pată pe o haină albă se vede numaidecît, tot așa cel mai mic defect al unui om virtuos atrage atenţia tuturor.

49 • Răuvoitorul vede la cel înzestrat cu o sută de calități numai defectul; mistrețul caută în lacul plin de lotuși numai glodul.

INDIA

50 • Un măgar care își poartă povara sa este mai prețuit decît un leu care sfîșie oamenii. (Omul modest și muncitor prețuiește mai mult decît omul puternic și primejdios.)

PERSIA

51 • Orice defect care place sultanului devine calitate.

TURCIA

52 • Brînză bună în burduf de cîine. („Arată pe cei învățați, dar cu năravuri rele sau cu o calitate și o mie de defecte." Iordache Golescu)

53 • Cu cel cuvios de vei locui, cuvios vei ieși; cu cel drept, drept și cu cel înțelept, înțelept; iar cu cel îndărătnic, cu mult mai îndărătnic.

54 • Jocurile mai de obște la copii privesc, pati-

mile la cei tineri, puterea la bărbaţi, frumuseţea la muieri şi înţelepciunea la bătrîni.
55 • Năravul celui înţelept, blîndeţele şi îndurarea, iar al celui cumplit, asprimea şi cruzimea.
56 • Pe copii la bărbăţie, la muncă şi înfrînare, iar nu la moliciune, desfătări şi lenevie să-i deprinzi.

ROMÂNIA

* * *

DEFECTE

57 • **Nici pădure fără vreascuri, nici om fără cusur.** (R)

58 • Nu e peşte fără oase. **(R)**
L. *Non est piscis sine spina.*
I. *Ogni pesce ha la sua lisca.*
G. *Es ist kein Fisch ohne Gräte und kein Mensch ohne Fehler.*
R. *Без костей рыбки не бывает.*

59 • Nu se naşte nimeni fără defect.

[GRECIA ANTICĂ
Teognis, „Sentinţe", 799.]

L. *Vitiis nemo sine nascitur.*

(*Horaţiu*, „Satire", I. 3, 68.)

I. *Nessuno è senza difetti.*
S. *Ninguno ha nacido sin defectos.*
G. *Keiner ist ohne Fehler.*
60 • Natura a dat fiecărei fiinţe un defect.
L. *Unicuique dedit vitium natura creato.*

(*Properţiu*, „Elegii", II. 22. 17.)

F. *Chacun a son défaut où toujours il revient.*
A. *Every man has his faults.*

61 • Cine vrea un cal fără defecte trebuie să meargă pe jos.
F. *Qui veut un cheval sans défauts doit aller à pied.*

62 • Orice trup cu umbra sa. (R)
I. *Ogni corpo ha la sua ombra.*

63 • Fiecărui poet îi lipsește un vers.
I. *Ad ogni poeta manca un verso.*

64 • Nu a fost niciodată făină fără tărîțe, nici alună fără coajă, nici grîu fără paie, nici om fără defect.
I. *Non fu mai farina senza semola, né nocella senza scorza, né grano senza paglia, né uomo senza difetto.*

65 • E o turmă mică aceea care nu are o oaie neagră.
A. *It is a small flock that has not a black sheep.*

66 • Fiecare fasole își are boabele ei negre.
A. *Every bean has its black.*

67 • Fiecare lumînare are umbra sa.
A. *Every light has its shadow.*

68 • Fiecare om are partea sa slabă.
A. *Every man has his weak side.*

69 • Nu e viperă atît de mică încît să nu aibă veninul său.
A. *No viper so little but hath its venom.*

70 • Numai cel fără viață e fără defect.
A. *He is lifeless that is faultless.*

71 • Fiecare lemn își are viermele lui.
G. *Jedes Holz hat seinen Wurm.*

72 • Nu e casă fără șoareci.
G. *Kein Haus ohne Maus.*

73 • Nu e pădure fără șacali.

TURCIA

*

74 • Vezi mai bine bîrna din ochiul tău, decît paiul din ochiul altuia. (R)

L. *Stipulam in alieno oculo facilius prospicere quam in suo trabem.*
F. *Voir une paille dans l'œil de son voisin et ne pas voir la poutre qui est dans le sien.*
I. *Essere offeso dai bruscoli altrui e non vedere le travi proprie.*
S. *En el ojo de su vecino veen una paja y en el suyo no veen una viga.*
A. *You see the splinter in your brother's eye, but not the beam in your own.*
G. *Man sieht den Splitter im fremden Auge, im eignen den Balken nicht.*

75 • Cocoșatul nu-și vede cocoașa lui, dar o vede ușor pe a altuia.
F. *Le bossu ne voit pas sa bosse, mais bien celle de son compagnon.*
A. ***The hunchback does not see his own hump, but sees his companion's.***

76 • Defectele altora le avem în ochi, ale noastre sînt în spatele nostru.
L. *Aliena vitia in oculis habemus, a terga nostra sunt.*

77 • Vezi la altul păduchele şi la tine nu vezi căpuşa.
L. *In alio peduclum vides, in te ricinum non vides.*

78 • E nebun cel care e atent şi ia seama la faptele altuia şi pe ale sale nu le vede.
F. *Celui est fol qui avise et prend garde aux faits d'autrui et aux siens ne garde.*

79 • Te îndrepţi contra defectelor vecinului, iar pe ale tale nu le observi.
I. *Contro i difetti del vecino ti adiri / E gli stessi difetti in te non miri.*

80 • Vede paiul în pădure şi nu vede bîrna din faţa nasului.
R. *Под лесом соломинку видит, а под носом. бревна не видит.*

81 • Medic pentru alţii, iar tu însuţi eşti plin de răni.
82 • Priveşti la bubiţele altuia, tu care eşti acoperit de buboaie.

GRECIA ANTICĂ

83 • Cămila nu-şi vede propria cocoaşă; ea vede cocoaşa surorii sale.
84 • În ochii altuia şi un firişor de pai ţi se pare cămilă, în ochii tăi poate fi un pod mare şi nu-l observi.

LUMEA ARABĂ

85 • Fiecare îl vede pe celălalt vinovat, dar vina sa n-o observă.

INDIA

86 • Nu vede noroiul pe picioarele sale, dar îl arată pe picioarele altuia.

INDOCHINA

87 • Spatele altuia îl vezi, dar pe al tău niciodată.

JAPONIA

88 • Ridică-ţi nămetul dinaintea uşii tale şi nu te îngriji de bruma ce cade pe casa vecinului tău.

ROMÂNIA

*

89 • **În ţara orbilor cel cu un ochi e împărat.** (R)

L. *Inter caecos luscus rex.*
F. *Au royaume des aveugles les borgnes sont rois.*
I. *In terra di ciechi chi ha un occhio è signore.*
S. *En tierra de ciegos el tuerto es rey.*
A. *Among the blind a one-eyed man is king.*
G. *Unter den Blinden ist der Einäugige König.*

90 • Fericiţi chiorii în ţara orbilor.
L. *Beati monoculi in terra caecorum.*
I. *Beati i monocoli in terra di ciechi.*

91 • Între orbi domneşte cel care priveşte cruciş.
L. *Inter caecos regnat strabus.*

92 • În mijlocul paraliticilor şchiopul e o gazelă.

LUMEA ARABĂ

93 • În valea unde nu sînt tigri şi iepurele e împărat.

COREEA

94 • Şacalul e rege în satul pustiu.

INDIA

95 • În satul fără păsări, liliacul e considerat pasăre.

JAPONIA

96 • Acolo unde oaia greşeşte, capra e numită prinţesă.

TURCIA

97 • În satul orbilor, chiorul porunceşte.

ROMÂNIA

*

Defectele şi prietenia

98 • Dacă prietenul tău este chior priveşte-l din profil.
F. *Si ton ami est borgne regarde de profil.*

99 • Iubeşte-ţi prietenul cu defectele lui.
I. *Ama l'amico tuo con il diffeto suo.*

100 • Mai bine fără prieteni decît cu prieteni răi.

ALBANIA

101 • Cine caută un prieten fără defecte va rămîne singur.

LUMEA ARABĂ

102 • Să-i tot găseşti defecte înseamnă a slăbi prietenia.

OLANDA

103 • Nu ezita să te desparţi de un prieten care te trădează.

PERSIA

104 • E bine să cunoşti defectul prietenului, dar nu e bine să-l divulgi altora.

PORTUGALIA

105 • Mai mult valorează un prieten cu şapte defecte decît un străin.

UNGARIA

•

Defectele şi dragostea

106 • Defectele sînt mari unde dragostea e mică. [aprox.]
A. *Faults are thick where love is thin.*

107 • Unde lipseşte dragostea, apar toate defectele.
G. *Wo Liebe fehlt, erblickt man alle Fehler.*

108 • Soţia care-şi iubeşte cu adevărat soţul îi corectează defectele.

ARMENIA

109 • Unde-i dragoste puţină, / Lesne-i a găsi pricină.

ROMÂNIA

•

... Şi alte proverbe despre defecte

110 • Sub pielea omului mai multe animale găsesc umbră.
F. *Sous la peau de l'homme plusieurs bêtes ont ombre.*

111 • Haina ascunde marile defecte.
I. *La veste copre gran difetti.*

112 • Toţi se cred fără defecte, fiindcă nu le au pe ale altora.
I. *Tutti si credono senza difetti, perchè non ne hanno quelli di altrui.*

113 • Un cusur, cît de mic ar fi, este totdeauna începutul unui mare defect.
I. *Un difetto, per piccolo che sia, è sempre cominciamento di un grande.*

114 • La păcat nou, pedeapsă nouă.
S. *A pecado nuevo, penitencia nueva.*

115 • Sînt eu negru, dar nu sînt diavol. (Eu am defectele mele, dar nu înseamnă că sînt cel mai rău.)
A. *I am black, but I am not the devil.*

116 • Meschinăria e rudă cu insolenţa.
A. *Meanness is the parent of insolence.*

117 • Păcatele cele mai mici fac loc celor mari.
A. *Little sins make room for great.*

118 • Un mare defect: să-ţi închipui că eşti mai mult decît eşti şi să te preţuieşti mai puţin decît valorezi.

G. *Ein grosser Fehler: dass man sich mehr dünkt als mas ist, und sich weniger schätzt als man wert ist.*

119 • Nu e vinovată oglinda că ți-e strîmbă fața. (Nu sînt vinovați alții pentru defectele tale.)
R. *Зеркало не виновато, что рожа кривовата.*

120 • Cine are un cucui pe frunte ar trebui din timp în timp să mai dea cu mîna pe deasupra lui. (Să-și amintească de propriile-i defecte.)

LUMEA ARABĂ

121 • Cine caută femeie fără defect rămîne fără femeie.

BULGARIA

122 • Cu ochii altora poți să-ți vezi mai bine defectele.

CHINA

123 • Cămila dacă și-ar vedea cocoașa, ar cădea de și-ar rupe gîtul.

124 • Să roșești pentru defectele pe care le ai, nu pentru că va trebui să ți le îndrepți.

INDIA

125 • Patru lucruri avem mai mult decît credem: defecte, datorii, ani și dușmani.

PERSIA

126 • Cine își ascunde boala nu va găsi nici medicamentul. (Cine nu-și recunoaște defectele nu le poate corija.)

127 • E cît un picior de mare și o mie de năravuri are.

128 • Năravul care intră cu laptele iese cu sufletul.
129 • Slăbiciunea strică lucrurile, iar pe om, îndărătnicia.

TURCIA

130 • Bătaia de joc către cei mai mici, nesupunerea către cei mai mari, reaua purtare către cei deopotrivă, cele mai vătămătoare rele ale omului.
131 • Cei mai mari vrăjmași ai omenirii se-nțeleg: lenea, lăcomia, desfătarea, desfrînarea, beția și iubirea de slavă.
132 • De la mumă spînzură cele dintîi năravuri ale copiilor.
133 • Din înverșunarea răsplătirii, răzbunării și lăcomiei, se naște minciuna, cumplirea, cruzimea, robirea, prădarea, războaiele și cele mai urîte urmări și blestemății.
134 • Grozav omul cel dîrz, urît cel flecar, spurcat cel nelegiuit, crud cel cumplit, iar fățarnicul smerit pe toți îi întrece cu răutatea sufletului lui.
135 • Omul îndrăzneț fără socotință, cel obraznic fără rușine și cel semeț fără nici o sfială, iar cel dîrz nici o socotință, nici rușine, nici sfială are de oricine.
136 • Pe ciocoi îl cunoști după față, pe măgar după urechi.
137 • Purtarea cea bună multe cusururi acoperă.
138 • Unde vede rană, acolo ca musca se lipește.
(„Cei nărăviți și spurcați." Iordache Golescu)

ROMÂNIA

II. VIRTUȚI — VICII

VIRTUȚI

Ce e virtutea?

139 • Virtutea e poarta fericirii.
F. *La vertu est la porte du bonheur.*

140 • Virtutea e primul titlu de noblețe.
F. *La vertu est le premier titre de noblesse.*

141 • Virtutea e un paznic mai tare ca bronzul.
A. *Virtue is a stronger guard than brass.*

142 • Virtutea e calea de mijloc între două vicii.
143 • Virtutea e drumul cel mai scurt spre glorie.
GRECIA ANTICĂ

144 • Virtutea, înțelepciunea înțelepciunilor.
ROMÂNIA

•

Virtutea și noblețea

145 • Nașterea nu înseamnă nimic acolo unde lipsește virtutea.
F. *La naissance n'est rien où la vertu n'est pas.*

G. *Adel allein bei Tugend besteht, / Aus Tugend aller Adel geht.*

146 • Nobleţea vine din virtute.
F. *Noblesse vient de vertu.*
I. *Della virtù la nobilità procede.*

147 • Virtutea este adevărata şi unica nobleţe.
L. *Nobilitas sola est atque unica virtus.*

148 • Nobleţea nu se obţine prin naştere, ci printr-o viaţă virtuoasă.
I. *La nobilità non s'acquista nascendo ma virtuosamente vivendo.*

149 • Nu e nobil omul prin originea sa; nobil este omul prin faptele sale de virtute şi înţelepciune.
I. *Non è nobile l'uomo per suo lignaggio, / Nobile è l'uomo d'atti gentil e saggio.*

150 • Nobil se poate numi cel care, prin natura lui, e înclinat spre virtute.
S. *Noble se puede llamar el que, por naturaleza, es inclinado a la virtud.*

*

Virtutea şi femeia

151 • Femeia frumoasă fără virtute seamănă cu vinul trezit.
A. *A fair woman without virtue is like palled wine.*

152 • Nu frumuseţea femeii, ci virtuţile leagă inima celor căsătoriţi.

GRECIA ANTICĂ

153 • De ce adorăm o femeie virtuoasă? Fiindcă virtutea este frumuseţea ei.

INDIA

154 • Frumuseţea însoţită de virtute este perfecţiunea feminină.

PERSIA

•

... Şi alte proverbe despre virtuţi

155 • Răsplata virtuţii se află în ea însăşi.

[GRECIA ANTICĂ: *Euripide*, „Ifigenia în Aulis", V. 568; *Zenon din Citium*]

L. *Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.*

(*Silius Italicus*, „Punica", XIII. 663.)

L. *Sed quod virtutum omnium pretium in ipsis est.*

(*Seneca*, „Scrisori către Luciliu", LXXXI, 19.)

F. *La vertu porte sa récompense en elle-même.*
F. *Le prix de la vertu c'est elle-même.*
I. *La virtù è sua propria ricompensa.*
S. *El precio de la virtud es ella misma.*
A. *Virtue is to herself the best reward.*
G. *Die Tugend ist sich selbst ihr Preis.*

156 • Virtutea preţioasă adesea se ascunde sub zdrenţe.

L. *Sub laceris crebro virtus latet aurea pannis.*

(*Cicero*, „Tusculanae disputationis", III. 23. 56.)

I. *Spesso sotto abito vile / Si nasconde uom gentile.*
A. *Wisdom sometimes walks in clouted shoes.*
G. *Im schlechten Kleide wohnt oft auch Weisheit.*

157 • Argintul e mai prejos decît aurul, iar amîndouă sînt mai prejos decît virtutea.
L. *Argentum auro, utrumque virtuti cedit.*
L. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*
(*Horațiu*, „Epistole", 1. 52.)
G. *Mindern Preis hat Silber denn Gold, Gold selber denn Tugend.*

158 • Zeii au hotărît ca virtutea să fie obținută prin sudoare.
L. *Virtutem posuere Dii sudore parandam.*
I. *Innanzi alla virtu Dio ha posto il sudore.*
G. *Der Tugend haben die Götter den Schweiss vorangestellt.*

159 • Fața omului arată virtutea.
F. *Face d'homme porte vertu.*

160 • Virtutea și ambiția nu stau împreună.
F. *La vertu et l'ambition ne logent guère ensemble.*

161 • Virtuțile se pierd în interes, după cum fluviile se pierd în mare.
F. *Les vertues se perdent dans l'intérêt, comme les fleuves se perdent dans la mer.*

162 • Rădăcinile virtuții sînt amare, dar fructele sînt dulci.
I. *Le radici della virtù sono amare, ma i frutti dolci.*

163 • Concizia este virtutea înţelepţilor.
S. *La brevedad es de sabios.*

164 • Învăţătura neînsoţită de virtute este asemenea perlelor aruncate la gunoi.
S. *Las letras sin la virtud son perlas en las basuras.*

165 • Munca e prima dintre virtuţi.
S. *El trabajo es la primera de los virtudes.*

166 • Dulce e somnul omului virtuos!
A. *Sweet are the slumbers of the virtuous man!*

167 • Nu există drum sau cale dreaptă spre virtute.
A. *There is no road or ready way to virtue.*

168 • Nu există virtute asemenea nevoii.
A. *There is no virtue like necessity.*

169 • Nu există virtute pe care sărăcia să n-o distrugă.
A. *There is no virtue that poverty destroyeth not.*

170 • Nu-ţi vinde virtutea pentru bogăţie.
A. *Sell not virtue to purchase wealth.*

171 • Obiceiurile proaste ale oamenilor se înscriu pe aramă; virtuţile lor le scriem pe apă.
A. *Men's evil manners live in brass; their virtues / We write in water.*

172 • Roşeaţa e semn al virtuţii.
A. *Blushing is virtue's colour.*

173 • Un om lipsit de virtuţi invidiază virtuţile altora. [aprox.]

A. *A man that hath no virtue in himself, ever envieth virtue in others.*

174 • Virtutea şi fericirea sînt mama şi fiica.
A. *Virtue and happiness are mother and daughter.*

175 • Virtutea şi meseria sînt cele mai bune moşteniri ale copiilor.
A. *Virtue and trade are the best inheritance for children.*

176 • Rareori se împreună frumuseţea cu virtutea.
G. *Schönheit und Keuschheit sind selten bei einander.*

177 • Întreabă care sînt virtuţile mele şi nu care e culoarea pielii mele.

LUMEA ARABĂ

178 • Dintr-o mie de virtuţi, dragostea faţă de copii este prima.
179 • Omul plin de virtuţi seamănă cu un copil: el nu se teme nici de animalele sălbatice, nici de şerpi.
180 • Virtutea e uşoară ca pana, dar pana are şi ea greutatea ei.

CHINA

181 • Casa virtuţii are temelie de piatră.
182 • Măreţia se dovedeşte prin iertare, virtutea se dovedeşte prin dăruire.
183 • Omul virtuos seamănă cu arborele stufos care, chiar expus razelor soarelui, răspîndeşte răcoarea sub ramurile lui.

184 • Pe omul lipsit de virtute îl socotesc ca şi mort, chiar dacă trăieşte; pe cînd cel înzestrat cu virtute trăieşte mult timp, chiar dacă e mort.

INDIA

185 • Cu bani poţi cumpăra omul, dar cu nici un preţ virtutea.

INDOCHINA

186 • Virtutea niciodată nu îmbătrîneşte.
187 • Virtuţile fără prudenţă sînt frumuseţi fără ochi.

PORTUGALIA

188 • Cinsteşte virtutea, că pe tine te cinsteşti.
189 • Nici o fericire fără virtute.
190 • Virtutea încoronează pe cel ce o cinsteşte.
191 • Virtutea — nărav înţelept.
192 • Virtutea se dobîndeşte cu munca, cu strădania, cu chinurile cele mai grele, ş-apoi te înveseleşti de ea.
193 • Virtutea se odihneşte în cugetul cel drept.

ROMÂNIA

*
* *

VIRTUŢI ŞI VICII

194 • Aurul luceşte, virtutea străluceşte, iar viciul orbeşte.

I. *L'oro luce, la virtù riluce e il vizio traluce.*

195 • Drumul virtuţii e unul singur, cele ale viciilor sînt fără număr.

I. *La strada della virtù è una sola, quelle dei vizi sono senza numero.*

196 • Belșugul descoperă viciul; nenorocirea, virtutea.
A. *Prosperity discovers vice; adversity, virtue.*

197 • Caută la alții virtuțile și la tine viciile.
A. *Search others for their virtues, thyself for thy vices.*

198 • Cînd e prost aplicată, virtutea însăși devine viciu.
A. *Virtue itself turns vice, being misapplied.*

199 • Cu toate că modestia este o virtute, timiditatea este un viciu.
A. *Though modesty be a virtue, bashfulness is a vice.*

200 • Cele mai multe din virtuți au începuturi amare și urmări dulci; cele mai multe din păcate au începuturi dulci și urmări amare.

LUMEA ARABĂ

201 • Împotriva viciului unui cerșetor există virtutea de a nu da.

PORTUGALIA

VICII

202 • Orice viciu își are scuza lui.
L. *Vitium omne semper habet patrocinium suum.*

I. *Ogni vizio ha la sua scuza.*
G. *Jeder Fehler hat seine Ausrede.*

203 • Sărăcia nu e viciu.
I. *Povertà non è vizio.*
S. *Pobreza no es vileza.*
G. *Armut ist keine Schande.*

204 • Lipsa de ocupaţie favorizează toate viciile.
L. *Otia omnia vitia parit.*
A. *Without business, debauchery.*

205 • Viciile se învaţă şi fără profesori.
I. *I vizi s'imparano anche senza maestri.*
A. *Vices are learned without a master.*

206 • Cazi totdeauna în partea în care te apleci.
F. *On tombe toujours du côté où l'on penche.*

207 • Nu e viciu, cu adevărat viciu, care să nu jignească.
F. *Il n'est vice, véritablement vice, qui n'offense.*

208 • Cine cade în noroi, cu cît se zbate, cu atît se afundă mai mult.
I. *Chi casca nel fango, quanto più vi si dimena, tanto più s'imbratta.*

209 • Nici un viciu fără chin.
I. *Nessun vizio senza supplizio.*

210 • Eu îţi voi fi prieten ţie, nu viciului tău.
A. *I will be thy friend, but not thy vice's friend.*

211 • Lasă-ţi viciile să moară înaintea ta.
A. *Let thy vices die before thee.*

212 • Nu deschide uşa unui viciu mic, ca să nu intre cu el şi unul mare.
A. *Never open the door to a little vice, lest a great one enter with it.*

213 • Trîndăvia şi desfrîul sînt prieteni juraţi.
A. *Idleness and lust are sworn friends.*

214 • Un viciu naşte altul.
A. *One vice begets another.*

215 • Viciile niciodată nu sînt aşa de bine întrebuinţate ca atunci cînd se combat unul pe altul.
A. *The vices are never so well employed as in combating one another.*

216 • Viciul e propria sa pedeapsă.
A. *Vice is its own punishment.*

217 • Viciul ştie că e urît, de aceea îşi pune mască.
A. *Vice knows she's ugly, so puts on her mask.*

218 • Totul descreşte în lume, numai viciile cresc.
G. *Alles nimmt ab in der Welt, aber die Laster nehmen zu.*

219 • E mai greu să scapi de tine decît să scapi de un leu.
LUMEA ARABĂ

220 • Bastonul rupe oasele, dar nu atinge viciul niciodată.

221 • Viciul leşină, dar de murit nu moare.

AFRICA NEAGRĂ

222 • Porţile infernului sînt deschise chiar la miezul-nopţii.

CEHOSLOVACIA

223 • Cine se aruncă în braţele viciului se rostogoleşte din înălţime în prăpastie.

CHINA

III. BUNĂTATE, BLÎNDEȚE — RĂUTATE

BUNĂTATE, BLÎNDEȚE

Omul bun

224 • Cel bun crede că toți sînt buni.
L. *Omnes bonos bonus judicat.*

225 • Despre fiecare se presupune că e bun pînă la proba contrarie.
L. *Quisque praesumitur bonus donec probetur contrarium.*

226 • Prea bun, prea ușor de înșelat.
L. *Valde bonus, valde deceptibilis.*

227 • De două ori bun înseamnă o dată prost.
F. *Deux fois bon, c'est une fois bête.*

228 • Mai bine să fii decît să pari om de bine.
F. *Mieux vaut être que sembler homme de bien.*

229 • Nu e bun cine nu caută zilnic să devină mai bun.
I. *Non è buono chi non cerca ogni giorno diventar migliore.*

230 • Omul bun se vede după înfățișare.
S. *Hombre pobre todo es trazas.*

231 • Sînt cu adevărat mari numai cei care sînt cu adevărat buni.
A. *They're only truly great who are truly good.*

232 • Cei buni mor, dar faptele lor rămîn nepieritoare.
R. *Добрые умирают, а дела их не пропадают.*

233 • Omului bun fiecare zi îi e sărbătoare.
R. *Доброму человеку что день то праздник.*

234 • Un om bun e mai bun decît un pod de piatră.
R. *Добрый человек лучше каменного моста.*

235 • Acela e bun care e drept.

GRECIA ANTICĂ

236 • Aurul curat nu are nevoie de probe, nici omul bun de podoabe.
237 • Omul bun preţuieşte bunătatea, aşa cum albina preţuieşte floarea.

INDIA

238 • De omul bun şi de vreme bună nu te mai saturi.
239 • Omul bun şi-n zile rele e tot bun.
240 • Pe cei mai buni cai îi mănîncă hamul. („Adică pe cei mai buni oameni necazurile îi topesc, că cel nebun nicicum simte." Iordache Golescu)
241 • Să fii bun şi blînd la toate, / Dar pînă unde se poate.

ROMÂNIA

*

Femeia bună

242 • Femeia bună face cît o coroană.
F. *Femme bonne vaut une couronne.*
I. *Donna buona vale una corona.*
G. *Ein frommes Weib ist eine Krone ihres Mannes.*

243 • Femeia bună nu are nici ochi nici urechi. (Nu vede și nu aude decît ce trebuie.)
F. *La femme de bien n'a ni yeux ni oreilles.*

244 • Femeia bună e plug de aur în casa omului.

245 • Muierea bună îi aur și argint.
ROMÂNIA

*

Soția bună

246 • Soția bună este bunul cel mai de preț.
L. *Uxor bona optima possessio.*
A. *A good wife's a godley prize.*

247 • Dacă este în regiune o soție bună, fiecare crede că aceea este a lui.
I. *Se v'è in paese una buona moglie, ciascuno crede che sia la sua.*
A. *There is one good wife in the country and every man thinks he hath her.*

248 • Cu bune arme e înarmat cel care e însurat cu o femeie bună.
F. *De bonnes armes est armé / Qui à bonne femme est marié.*

249 • Soția bună face soțul bun.
F. *La bonne femme fait le bon mari.*

250 • Cine are pivniță bună acasă nu merge pentru vin la cîrciumă. (Cine are soție bună nu umblă după altele.)
I. *Chi ha buona cantina in casa non va per vino all'osteria.*

251 • Dacă toți prietenii te părăsesc, îți rămîne o soție bună.
I. *Se tutti gli amici ti abbandonano, ti rimane una buona moglie.*

252 • E bun calul care nu se poticnește niciodată și bună soția care nu bombăne niciodată.
A. *It is a good horse that never stumbles / And a good wife that never grumbles.*

253 • O soție ascultătoare comandă soțului ei. (Se impune soțului prin însăși supunerea față de el.)
A. *An obedient wife commands her husband.*

254 • O soție veselă este bucuria vieții.
A. *A cheerful wife is the joy of life.*

255 • Soție bună și sănătate sînt cele mai mari avuții ale bărbatului.
A. *A good wife and health are a man's best wealth.*

256 • Proverbul zice: un cămin propriu și o soție bună prețuiesc cît aurul și perlele.
G. *Das Sprichwort sagt: ein eigner Herd / Ein braves Weib, sind Gold und Perlen wert.*

257 • Cu o soție bună necazul e pe jumătate, iar bucuria dublă.
R· *О йоброй женой горе полгоря, а радость вдвобне.*

258 • Leac la rană, muierea cea bună.
259 • Nevasta cu minte bună / E bărbatului cunună.

ROMÂNIA

*

Bunătate

260 • Fă-te miere, te vor mînca muștele.
F. *Faites-vous miel, les mouches vous mangeront.*
I. *Fatti di miele e ti mangeranno le mosche.*
S. *A quien se hace miel, moscas se le comen.*
A. *Cover yourselves with honey and the flies be at you.*
G. *Wer sich zu Honig macht, den benaschen die Fliegen.*

261 • Plantează vița din butaș bun; ia fată din mamă bună.
F. *De bon plant, plante la vigne; / De bonne mère, prends la fille.*
A. *Take a wine of a good soil and daughter of a good mother.*

262 • De la cei buni se învață lucruri bune.
L. *A bonis bona discere.*

263 • Bunătatea face mai mulți prieteni ca puterea.
F. *Bonté acquiert plus d'amis que puissance.*

264 • Bunătatea începe acasă, dar nu sfîrșește acolo.
A. *Chanty begins at home, but should not end there.*

265 • Bunătatea nu rupe nimănui piciorul.
G. *Güte bricht einem kein Bein.*

266 • Bunătatea dă naștere întotdeauna la bunătate.

GRECIA ANTICĂ

267 • Bunătatea tatălui este mai înaltă ca muntele; bunătatea mamei este mai adîncă decît oceanul.

JAPONIA

*

Bunătatea și frumusețea

268 • Frumusețea fără bunătate e ca vinul trezit.
F. *Beauté sans bonté / Est comme vin éventé.*
I. *Bellezza senza bontà è come vino alterato.*

269 • E mai bine să fii bun decît frumos.
F. *Mieux vaut bon que beau.*

270 • Frumos și bun nu sînt totdeauna împreună.
F. *Beau et bon / Ne sont pas souvent compagnons.*

271 • Frumusețea fără bunătate nu valorează nimic.
F. *Beauté sans bonté ne vaut rien.*

272 • Bunătatea întrece frumusețea.
I. *Bontà supera beltà.*

273 • Frumusețea fără mărinimie nu e de nici un folos.
A. *Beauty without bounty avails nought.*

274 • Frumusețea fără bunătate e ca o casă fără ușă, ca o corabie fără vînt, ca un izvor fără apă.
G. *Schönheit ohne Güte ist ein Haus ohne Tür, ein Schiff ohne Wind, eine Quelle ohne Wasser.*

275 • Frumusețea fără bunătate e ca vinul fără buchet.
G. *Schönheit ohne Güte ist Wein ohne Blüte.*

276 • O inimă bună e mai bună decît o față frumoasă.
G. *Ein gutes Herz ist besser als ein schönes Gesicht.*

*

277 • **Bine faci, bine găsești.** (R)

L. *Quod nunc quisque bene facit, hoc debet reperire.*
F. *Qui fera bien, bien trouvera.*
I. *Chi fa del bene, ha bene.*
S. *Hacer bien nunca se pierde.*
A. *Do well and have well.*
A. *If you do good, good will be done to you.*
G. *Wer Gutes tut, wird Gutes finden.*

278 • Binele pe care-l faci la șes, îți va fi înapoiat pe munte.

LUMEA ARABĂ

279 • Să faci binele și să-l arunci în mare; dacă nu ți-l înapoiază lumea, ți-l va aduce un pește.

TURCIA

280 • De faci astăzi cuiva bine, / Mîine de la altu-ți vine.

281 • Omul e ca un puț cu apă: cu cît face mai mult bine, cu atît mai mult îi vine.

ROMÂNIA

*

Blîndețe

282 • Cu o lingură de miere prinzi mai multe muște decît cu douăzeci de butoaie de oțet. (R)

F. *On prend plus de mouches avec du miel qu'avec du vinaigre.*

I. *Si pigliano più mosche in una goccia di miele che in un barile d'aceto.*

S. *Más moscas se cojen con miel que no con hiel.*

A. *Honey catches more flies than vinegar.*

G. *Man fängt mehr Fliegen mit einem Tropfen Honig als mit einem Topf Essig.*

283 • Oaia blîndă e suptă de orice miel.

I. *Pecora mansueta da ogni agnello è tettata.*

G. *Ein gutmütiges Schaf wird von allen Lämmern gesogen.*

F84 • Mai mult face blîndețea decît violența.

2. *Plus fait douceur que violence.*

285 • Oamenii se cîştigă cu blîndeţea.
F. *Les hommes se prennent par la douceur.*

286 • Un tată prea blînd şi prea milos îşi nenoroceşte copiii.
F. *Père trop doux et trop piteux / Rend ses enfants malheureux.*

287 • Mielul blînd suge la două oi. (R)
S. *El cordero manso mama a su madre y a cuelquiera.*

288 • Blîndeţea nu e slăbiciune.
A. *Meekness is not weakness.*

289 • Nu există severitate mai eficace ca blîndeţea. [aprox.]
A. *There is no severity like gentleness.*

290 • O înfăţişare blîndă este o scrisoare de recomandare.
A. *A good face is a letter of recommendation.*

291 • Soţului înţelepciune, soţiei blîndeţe.
A. *In the husband wisdom, in the wife gentleness.*

292 • Cel cu înfăţişare blîndă poate fi alăptat chiar de o leoaică.

LUMEA ARABĂ

293 • Apropiere slobodă şi blîndeţe la oricine să arăţi în lume.

294 • Blîndul / Moşteneşte pămîntul.

ROMÂNIA

*

... Şi alte proverbe despre b u n ă t a t e, b l î n d e ţ e

295 • Nu e niciodată prea tîrziu pentru a face bine.
F. *Il n'est jamais trop tard pour bien faire.*

296 • Zgomotul nu face nici un bine şi binele nu face zgomot.
F. *Le bruit ne fais pas de bien et le bien ne fait pas de bruit.*

297 • Nimeni nu se căiește că a făcut bine.
I. *Nessuno si pente di aver fatto del bene.*

298 • Un bine aduce altul.
I. *Un bene mena l'altro.*

299 • Nu de bine își pierde copacul frunzele.
R. *Не от добра дерево листья роняет.*

300 • Ascunde binele pe care-l faci; imită Nilul care își ascunde izvoarele.
301 • Cînd ai făcut un bine, taci; cînd ţi s-a făcut bine, povestește tuturor.
302 • Grăbește-te să faci bine cînd poţi, fiindcă nu ai ocazia să-l faci oricînd.
303 • Să faci binele ca și cum ai arunca aur în mare. (Să faci binele fără a urmări vreun interes.)
LUMEA ARABĂ

304 • Fapta bună laudă pe om.
305 • Pentru o faptă bună nu aştepta răsplată.
ROMÂNIA

BUNĂTATE, BLÎNDEȚE ȘI RĂUTATE

Omul bun și omul rău

306 • Cine cruță pe cei răi vatămă pe cei buni.
L. *Bonis nocet quisquis pepercerit malis.*
F. *Qui pardonne aux méchants / Nuit à bons, petits et grands.*
I. *Chi perdona ai tristi nuoce ai buoni.*
S. *Ofensa hace a los buenos et que a los malos perdona.*
A. *He that helps the evil hurts the good.*
G. *Wer des Bösen schont schadet den Frommen.*

307 • Cei buni plătesc adesea pentru cei răi.
F. *Les bons paient souvent pour les méchants.*

308 • Celor buni li se întîmplă adesea rău.
F. *Aux bons il arrive souvent malheur.*

309 • Mînzul rău poate deveni cal bun.
F. *Méchant poulain peut devenir bon cheval.*

310 • Mulți sînt buni pentru că nu pot face rău.
F. *Maints sont bons parce qu'ils ne peuvent nuire.*

311 • Nimeni nu e atît de bun încît să nu se poată înrăi, nici așa de rău încît să nu se poată îndrepta.
F. *Nul n'est si bon qui ne puisse empirer, ni si mauvais qui ne puisse s'amender.*

312 • Cine e rău și trece drept bun poate face răul și nu e crezut.
I. *Chi è reo e buono è tenuto / Può fare del male e non è creduto.*

313 • Ochii răi nu văd nimic bun.
I. *Gli occhi cattivi nulla vedono di buono.*

314 • Să ai de-a face cu cel bun și să te ai bine cu cel rău.
I. *Usa col buono e sta bene col cattivo.*

315 • Cine e rău cu el însuși nu va fi bun pentru nimeni.
A. *He that is ill to himself will be good to nobody.*

316 • Mai bine să mănînci prost cu oameni buni decît să benchetuiești cu cei răi.
A. *Better fare hard with good men that feast with bad.*

317 • Părinții buni au adesea copii răi.
G. *Die besten Eltern haben oft ungeratene Kinder.*

318 • Cel rău nu-l suferă pe cel bun.
R. *Злой доброго не терпит.*

319 • Omul rău plînge de necaz, cel bun de bucurie.
R. *Злой плачет от зависти, а добрый от радости.*

320 • Omului rău nu-i vine a crede că sînt și oameni buni.
R. *Злой не верит, что есть добрые люди.*

321 • Printre oameni răi îi e rău și unui om bun.
R. *Промеж худых и хорошему плохо.*

322 • Nenorocirea celor buni îi face fericiți pe cei răi.

GRECIA ANTICĂ

323 • Să nu fii rău pînă într-atît încît să te spînzuri, nici bun pînă într-atît încît să te lași călcat în picioare.

LUMEA ARABĂ

324 • Calul bun cîștigă fînul, calul rău pintenul.

ARMENIA

325 • Caută pe cei buni, ferește-te de cei răi.
326 • Cînd vezi un om bun, gîndește-te să-l întreci; cînd vezi un om rău, cercetează-ți inima.
327 • Un tată aspru va avea copii buni; o mamă îngăduitoare va avea copii răi.

CHINA

328 • Fii prieten cu cei buni și nu vei avea de ce te teme de cei răi.
329 • Un om nu e neapărat rău, fiindcă altul e bun.

DANEMARCA

330 • Cine e bun față de cei care-i fac rău, acela e numit bun de către cei virtuoși.
331 • Răii în relațiuni / Cu cei buni se cumințesc. / Totuși bunii rămîn buni, / Cînd cu cei răi se-ntîlnesc.

INDIA

332 • Lîngă aur și mierea devine galbenă; lîngă cel bun și cel rău se îndreaptă.

MONGOLIA

333 • Cu prieteni răi, rău te faci, / Cu cel de omenie, mînci colaci.

334 • Mălura din grîu / S-alege la rîu. (Cei buni și cei răi se cunosc la muncă.)

335 • Pe cei buni cu dragoste și pe cei răi cu blîndețe mult să te silești ca prieteni să-i dobîndești.

336 • Pe omul bun lesne îl faci rău, iar împotrivă bun, anevoie pe cel rău.

ROMÂNIA

* *

337 • **Pe unde sînt turme blînzi, / Sînt și lupi mereu flămînzi.** (R)

338 • Sînt vreascuri printre vreascuri.
F. *Il y a fagots et fagots.*

339 • În orice loc sînt oameni buni și răi.
I. *In ogni luogo sone uomini buoni e cattivi.*

340 • Unde sînt copaci, cresc și ciuperci.

ARHIP. MALAEZ

341 • Laolaltă cu grîul se udă și buruienile.

PERSIA

342 • Un oraș se clădește și cu cei buni și cu cei răi.

PORTUGALIA

343 • Alături de cel uscat, arde și cel umed.
344 • În același grajd sînt și cai și măgari.

TURCIA

345 • Printre grîu mălura crește.

ROMÂNIA

*

346 • **Cine face rău fuge de lumină.** (Cei răi îi ocolesc pe cei buni.)

F. *Qui mal fait évite la clarté.*
I. *Chi fa male odia il lume.*
S. *El que obra mal detesta la luz.*
A. *He that does ill hates the light.*

347 • Întunericului nu-i place lumina.
R. *Тьма свету не любит.*

*

...Și alte proverbe despre bunătate, blîndețe și răutate

348 • Un fir de bunătate trage mai puternic decît o frînghie de răutate.

LUMEA ARABĂ

349 • Plătește răul cu dreptate și bunătatea cu bunătate.

350 • Trei ani de vei face bine, puțini vor ști; o dată de faci rău, știe toată lumea.

CHINA

351 • Aurul nu se uneşte nici cu fierul, nici cu oţelul. („Adică cei buni cu cei răi şi cu cei proşti.“ Iordache Golescu)

352 • Bunătatea una este şi numai cu o faţă, iar răutatea pe ceas, pe ceas se schimbă la faţă, ca să nu se cunoască.

ROMÂNIA

*
* *

RĂU, RĂUTATE

Omul rău

353 • Omul rău ca şi tăciunele: dacă nu te arde, te înnegreşte.
F. *Le méchant est comme le charbon: s'il ne vous brûle, il vous noircit.*
A. *If coals do not burn they blacken.*

354 • De foc te vei păzi, dar nu şi de omul rău.
I. *Dal fuoco ti guarderai, da uomo cattivo non potrai.*
G. *Vor dem Feuer kann man sich bewahren, aber nicht vor bösen Menschen.*

355 • Ca lupul: nu e bun nici viu, nici mort.
I. *Come il lupo: non è buono nè vivo, nè morto.*

356 • Omului rău nu-i foloseşte învăţătura.
I. *A cuor maligno non giova dottrina.*

357 • Soarele străluceşte chiar în ciuda celor răi.
I. *Ad onta dei maligni il sole risplende.*

358 • Cine se laudă cu faptele lui rele este de două ori vinovat.
G. *Wer sich böser Sachen rühmt ist doppelt schuldig.*

359 • Nu e om fără un dinte de lup.
G. *Es ist kein Mann / Er hat'nen Wolfszahn.*

360 • S-a împrietenit cel rău cu cel viclean și ambii s-au rostogolit în groapă.
R. *Злой с лукавым водились, да оба в яму ввалились.*

361 • Cel rău, cînd e lăudat, devine și mai rău.

362 • Cînd au de-a face cu cei răi, zeii le iau mințile.

GRECIA ANTICĂ

363 • Dacă nu ai întîlnit încă răul, privește-te pe tine.

364 • E ca o cămilă: nimic nu e drept la el.

365 • Răul ești tu și cel mai rău ești tot tu, cînd nu te vezi cît ești de rău.

LUMEA ARABĂ

366 • Cînd vedem un lup lihnit de foame că nici nu se mai poate mișca, spunem: „A mîncat prea mult, de nici nu mai poate merge". (E greu să ne mai schimbăm părerea despre omul rău.)

367 • Lupul rîde cînd cerul se întunecă. (Cel rău se bucură cînd se ivesc situații primejdioase din care poate trage un folos.)

ARMENIA

368 • Mușcătura de cîine sau de cățea e la fel. (Răul e același, indiferent de la cine vine.)

BELGIA

369 • N-a fost niciodată un om așa de rău, încît să nu fie altul și mai rău.

DANEMARCA

370 • Chiar dacă-i faci un compliment tigrului, spunîndu-i: „Domnule", el tot te va sfîșia. (Omul rău nu poate fi îmbunat.)

371 • Șarpele mușcă uneori, iar omul rău la tot pasul.

372 • Șobolanul, termita și omul rău distrug casa.

INDIA

373 • De la un pom strîmb nu poți avea decît o umbră strîmbă.

JAPONIA

374 • Cîinii au dinți în orice țară.

OLANDA

375 • Omul rău e ca un sac de cărbuni: negru pe dinafară, dar mai negru pe dinăuntru.

PORTUGALIA

376 • Femeia rea și gerul sînt cei mai mari dușmani ai omului.

SCANDINAVIA

377 • Vrei să stăpînești alchimia fericirii? Trăiește departe de oamenii răi.

TURCIA

378 • Fugi de cei răi / Ca să nu te faci ca ei.
379 • Omului rău dă-i și cămașa și fugi.

ROMÂNIA

*

Soția rea

380 • Cine își ia soție rea trăiește în chinuri.
F. *Qui mauvaise femme prend / Ne peut être sans tourment.*
I. *Chi ha moglie cattiva allato / E sempre travagliato.*

381 • Soția rea face bărbatului viața grea.
L. *Mala uxor insuavem vitam viro affert.*

382 • Soția rea e ca o febră zilnică.
I. *La cattiva moglie è una febbre quotidiana.*

383 • Ca fată, diamant; ca soție, sticlă.
A. *A diamond daughter turns to glass as a wife.*

384 • Fiecare om poate să stăpînească o femeie rea, în afară de cel care o are.
A. *Every man can rule an ill wife but him that has her.*

385 • Toate fetele sînt bune, dar de unde vin soțiile rele?
A. *All are good lasses, but whence come the bad wives?*

386 • Nu-ți aduce soție rea în casă, că te va da pe tine afară.
G. *Nimm kein böses Weib in's Haus, / Denn sie trebit dich selbst hinaus.*

387 • I s-a spus unei femei: „Dă o palmă celui pe care-l disprețuiești“, și ea s-a îndreptat către soțul ei!

AFRICA NEAGRĂ

388 • Deși toată viața ți-ai uimit soția cu bunătatea ta, dacă ea va găsi la un moment dat cel mai mic lucru să-ți reproșeze, va spune: „Niciodată nu mi-ai făcut nici cel mai mic bine“.

LUMEA ARABĂ

389 • O soție mută dacă nu blestemă cu gura, tot blestemă cu mîinile.

ISRAEL

390 • Celui care-și poartă în spate nevasta toată viața, prima dată cînd o va pune pe pămînt ea îi va spune: „Sînt obosită!“

IUGOSLAVIA

391 • O femeie nervoasă aduce acasă și boala peste necazuri.

SUMER

392 • Decît muiere rea, / Mai bine fără ea.

393 • Precum la haine molia, așa și la bărbat muierea rea.

ROMÂNIA

*

394 • Iarba rea crește repede și cea bună încetul cu încetul. (R)

395 • Iarba rea crește repede.
L. *Herba mala cito crescit.*
F. *Mauvaise herbe croît toujours.*
S. *La yerba mala presto crece / Y antes de tiempo envejece.*
A. *Evil weed is soon grown.*
A. *Great weeds do grow apace.*
G. *Unkraut ohne allen Wert, / Wuchert stark auf dieser Erd.*

396 • Neghina stearpă și ovăzul sălbatic cresc din belșug.
L. *Infelix lolium et steriles dominantur avenae.*

397 • Pentru buruiană nici înghețul nu e o piedică.
S. *Yerba mala no le empece la helada.*

398 • Unde grîul frumos nu rezistă, buruiana iese totuși nesemănată.
G. *Unkraut sprosset ungesät, / Wo schönes Korn zugrunde geht.*

399 • Ciupercile otrăvitoare cresc cel mai repede.
COREEA

400 • Buruiana crește-n piatră.
ROMÂNIA

*

401 • **E mai ușor să faci rău.** (R)

402 • E mai ușor să dărîmi decît să zidești.
F. *Il est plus facile démolir que bâtir.*
A. *It is easier to pull down than to build up.*

403 • Lucrul rău e mai repede făcut.
G. *Böses ist eher verrichtet, als geschlichtet.*

404 • Răul se face mai lesne decît binele.
ROMÂNIA

*

405 • **Iarba rea nu piere.** (R)
L. *Male herba non interit.*
F. *Mauvaise herbe ne meurt point.*
I. *La mal erba cresce sempre.*

406 • Lucrul rău niciodată nu moare.
S. *Cosa mala nunca muere.*
A. *A bad thing never dies.*

407 • Butoiul rău nu se sparge.
G. *Ein böses Fass bricht nicht.*

*

408 • **Dintele cînd te doare, / Cu cleștele se domoale.** (R)

409 • Răul trebuie tăiat din rădăcină.
I. *Il male si deve troncar dalla radice.*

410 • Iarba rea nu trebuie tăiată, trebuie smulsă.
CHINA

*

411 • La început orice rău se înlătură ușor.
[GRECIA ANTICĂ: *Focilide*, „Sentințe".]

L. *Omne malum nascens facile opprimitur.*
I. *Al male bisogna rimediare da principio.*
S. *Ataja el mal en sus comienzos.*
A. *Beware beginnings.*

412 • La început focul aprins se stinge cu puțină apă.
L. *Flamma recens parva sparsa resedit aqua.*

413 • Opune-te de la început.
L. *Principiis obsta.*

414 • Puterea răului trebuie nimicită cum apare.
L. *Oriens estinguenda vis mali.*

415 • Trebuie să înăbuși monstrul în leagăn.
F. *Il faut etouffer le monstre au berceau.*

*

De rău ce e...

416 • ...Nu i se topește untul în gură.
A. *Butter would not melt in his mouth.*

417 • ...Mor și peștii cînd privește-n rîu.
ISRAEL

418 • Doar să-i bagi în apă și apa devine rău mirositoare; doar să-i duci într-o grădină și fructele putrezesc.

SUMER

419 • Chiar dacă se scaldă în august, îngheață apa în care intră.

TURCIA

*

... Și alte proverbe despre r ă u, r ă u t a t e

420 • Ce se însușește prin rău, va sfîrși rău.
L. *Male parta, male dilabuntur.*

421 • În primul rînd să nu faci rău.
L. *Primum non nocere.*

422 • Mai bine să suferi toate relele decît să consimți a face răul.
F. *Mieux vaut tous maux souffrir / Qu'à mal consentir.*

423 • Broasca nu mușcă, fiindcă nu poate.
I. *La rana non morde, perché non può.*

424 • Celui ce vrea să facă rău nu-i lipsește ocazia.
I. *A chi vuol far male non gli manca occasione.*

425 • E mai bine să nu faci nimic decît să faci rău.
I. *E' meglio far niente che far male.*

426 • Nu face rău celui ce-ți poate face mai rău.
I. *Non far male a chi ti può far peggio.*

427 • Răul crește la cel care îl ascunde.
I. *Il male cresce a chi lo nasconde.*

428 • E o nebunie să încerci a vindeca răul care nu are leac.
S. *Mal que no tiene cura, quererlo curar es locura.*

429 • Cine are vecini răi se laudă singur. (R) (Vecinii sînt răi uneori din cauza noastră, cînd nu știm să ne comportăm față de ei.)
A. *He hath ill neighbours that's fain to praise himself.*

430 • Între două rele nu merită să alegi.
A. *Between two evils 'tis not worth choosing.*

431 • Mai bine răul pe care-l cunosc decît cel pe care nu-l cunosc.
A. *Better the harm I know than that I know not.*

432 • Ocolește răul și răul te va ocoli.
A. *Avoid evil and it will avoid thee.*

433 • Unele rele sînt tămăduite prin sfidare.
A. *Some evils are cured by contempt.*

434 • Un rău provoacă altul.
A. *One ill causes another.*

435 • Rău cu rău, dar mai rău fără rău. (R)
R. *На свете с худом худо, а без худа и вовсе худо.*

436 • Răutatea e un leu care începe prin a sări mai întîi asupra stăpînului său.

AFRICA NEAGRĂ

437 • Un vierme usucă un mare stejar. (Un rău mic poate avea grave consecințe.)

ALBANIA

438 • Balaurul imobilizat în adîncul apelor devine prada crevetelui. (Răul strunit devine neputincios.)

CHINA

439 • Nu te teme că oamenii te bîrfesc; teme-te mai degrabă de a comite răul.

INDIA

440 • Întreaga lume coalizată împotriva ta nu-ți poate face nici un sfert din răul pe care ți-l poți face singur.

441 • Nu te nelinişti pentru răul de anul viitor.

442 • Oricît ar fi de mare o turmă de oi, un singur măcelar îi ajunge.

TURCIA

443 • „Cum îți merg puii, corbule?" „De ce merg se negresc." („Arată fireasca răutate a unora ce spre sporire merge." Iordache Golescu)

444 • Vede pe om că-i dă apa în gură şi el îl mai cufundă.

ROMÂNIA

IV. ALTRUISM, DEVOTAMENT — EGOISM

ALTRUISM

445 • Nimeni nu se naşte pentru el.
L. *Nemo sibi nascitur.*

446 • Pomul nu poartă fructe pentru el, ci pentru oameni.
L. *Non sibi poma gerit, verum mortalibus arbor.*

447 • Lumina luminează pe ceilalţi consumîndu-se pe sine.
G. *Dar Licht leuchtet andern und zerstört sich selbst.*

448 • Albina e onorată nu fiindcă munceşte pentru ea, ci fiindcă munceşte pentru toţi.

GRECIA ANTICĂ

449 • Alţii au plantat ceea ce eu mănînc; eu plantez ceea ce alţii vor mînca.

PERSIA

*
* *

DEVOTAMENT

450 • Pentru un bun prieten trebuie să mergi şi în foc.
I. *Per un buon amico bisogna andar nel fuoco.*

G. *Für einen guten Freund muss man ins Feuer gehen.*

451 • Există ceva mai puternic decît interesul; este devotamentul.
F. *Il y a quelque chose de plus fort que l'intérêt; c'est le dévouement.*

452 • Dragostea vrea credință și credința vrea fermitate.
I. *Amor vuol fede e fede vuol fermezza.*

453 • Alege-ți prietenii ca și cărțile: puțini dar de calitate.
A. *Choose thy friends like the books: few but choice.*

454 • Unde este dragoste este și credință.
A. *Where love is there is faith.*

455 • Un cîine bun nu aleargă după toți care-l strigă.

DANEMARCA

456 • Toată turma a murit, dar clopotul se mai află încă la gîtul cîinelui.

INDIA

457 • Cînd rîndunelele pleacă, vrăbiile rămîn credincioase.

OLANDA

458 • Prietenul devotat este mai bun decît ruda apropiată.

TURCIA

*
* *

EGOISM

Iubirea de sine

459 • Iubirea de sine orbeşte ochii.
A. *Self-love makes the eyes blind.*
G. *Eigenliebe macht die Augen trübe.*

460 • Mulţi te vor fi urît dacă pe tine însuţi te vei fi iubit.
L. *Multi te oderint si te ipsum amaveris.*

461 • Nimeni nu-ţi va fi prieten dacă te iubeşti prea mult pe tine însuţi.
L. *Nemo erit amicus ipse si te amas nimis.*

462 • Orice fiinţă se iubeşte pe sine însăşi.
L. *Omne animal se ipse diligit.*

463 • Cine se iubeşte prea mult, nu e iubit de nimeni.
F. *Qui s'aime trop n'est aimé de personne.*

464 • Iubit nu vei fi dacă numai la tine te vei gîndi.
I. *Amato non sarai / Se a te solo penserai.*

465 • Cine se îndrăgosteşte de el însuşi nu va avea nici un rival.
A. *He that falls in love with himself will have no rivals.*

466 • Iubirea de sine este un sufleur foarte solicitat.
A. *Self-love is a busy prompter.*

467 • Îmi iubesc mult prietenii, dar pe mine și mai și.
A. *I love my friends well, but myself better.*

468 • Iubirea de sine este un hoț.
G. *Eigenliebe ist ein Dieb.*

469 • Înseamnă să te iubești foarte puțin dacă urăști pe cineva, dar înseamnă să urăști pe toată lumea dacă nu te iubești decît pe tine.

CHINA

470 • Iubirea de sine întrece orice dragoste, că nimeni pe altul iubește mai mult decît pe sine.
471 • Toate patimile cu vîrsta se stîng, iar siniubirea moarte n-are niciodată, că rob în veci te face.

ROMÂNIA

*

472 • **Prima afecțiune începe cu mine însumi.**

[GRECIA ANTICĂ:
Euripide, „Medeea", 86;
Menandru, „Monostihuri", 328.]

L. *Prima charitas incipit ab egome.*
F. *Charité bien ordonnée commence par soi-même.*
I. *La prima carità comincia da sè.*
S. *La caridad bien ordenada empieza por uno mismo.*
G. *Liebe fängt bei sich selbst an.*

473 • Eu îmi sînt mie însumi cel mai apropiat.
L. *Proximus sum egomet mihi.*
(*Terențiu*, „Andria“, IV, 1.12.)
G. *Jeder ist sich selbst der Nächste.*

474 • Mai întîi mie.
L. *Primo mihi.*

475 • Stăpînul meu și cel mai apropiat îmi sînt eu însumi. [aprox.]
I. *Il mio Signor Mestesso / È il prossimo d'adesso.*

476 • Eul este centrul nostru.
A. *Self is our centre.*

477 • Întotdeauna noi am avut grijă de numărul unu*.
A. *We always took care of number one.*

478 • Eu, măgarul, înainte.
G. *Ich, der Esel voran.*

*

479 • Mai aproape cămașa decît haina. (R)
[GRECIA ANTICĂ:
Zenon din Citium, „Proverbe“.]
L. *Tunica proprio pallio est.*
F. *Ma chemise m'est plus proche que ma robe.*
I. *Tocca più la camicia che il giubbone.*

---

* În limba engleză pronumele „EU“ se scrie totdeauna cu majusculă: I, indiferent de poziția sa în frază, confundîndu-se astfel cu cifra romană unu (I).

S. *Más cerca está la camisa que el sayo.*
G. *Das Hemd liegt näher als der Rock.*

480 • Mai aproape pielea decît cămașa. (R)
F. *La peau est plus proche que la chemise.*
S. *Más cerca está la camisa de la came.*
A. *Near the coat but nearer the skin.*

481 • Mai aproape dinții decît părinții. (R)
I. *Più vicino è il dente / Che nessun parente.*
S. *Más cerca están mis dientes / Que tus parientes.*
G. *Näher sind mir meine Zähne als meine Verwandten.*

482 • Mai aproape îți este nasul decît urechile și burta decît fratele.

TURCIA

483 • Genunchele, cu mult mai aproape decît călcîiele, la trup.

ROMÂNIA

*

Egoistului nu-i pasă ce va fi după el

484 • După mine, potopul.
F. *Après moi le déluge.*

485 • Nu-mi pasă cine va lucra via după moartea mea.
F. *Je ne me soucie pas qui fera les vignes après ma mort.*

486 • „După moartea mea sardo-ul* poate să nu mai răsară“ spuse măgarul.

AFRICA NEAGRĂ

487 • Fiind întrebat: „Cînd va sfîrşi lumea?“, el a răspuns: „În ziua în care voi muri eu“.

LUMEA ARABĂ

488 • După moartea mea poate să fie totul o mare sau un pustiu.

PERSIA

*

... Şi alte proverbe despre egoism

489 • Adevăratul egoist acceptă chiar ca alţii să fie fericiţi dacă aceasta se datorește lui.
E. *Le véritable égoïste accepte même que les autres soient heureux s'ils le sont à cause de lui.*

490 • Dragostea e un egoism în doi.
F. *L'amour est un égoïsme à deux.*

491 • Eul e vrednic de ură.
F. *Le moi est haïssable.*

492 • N-ar vrea nimic de la altul, dar ar vrea ca totul să fie al lui.
F. *Il ne voudrait rien de l'autrui, / Mais il voudrait que tout fût á lui.*

493 • Nu e bun de nimic cel care nu e bun decît pentru el.
F. *C'est n'être bon à rien que n'être bon qu'à soi.*

* Soi de graminee.

494 • Mulțumit eu, mulțumită lumea.
I. *Contento io, contento il mondo.*

495 • Ce-i al meu, e al meu și ce-i al tău, e al amîndurora.
S. *Lo mio, mio y lo tuyo, de entrambos.*

496 • Cel care compătimește pe altul se gîndește la el.
A. *He that pities antother remembers himself.*

497 • Egoismul este un prost sfătuitor.
A. *Self is a bad counsellor.*

498 • Nu-mi pasă de nimeni, nu, și nimănui nu-i pasă de mine.•
A. *I care for nobody, no, not I / And nobody cares for me.*

499 • Spălătoreasa își spală mai întîi bluza ei.
A. *The laundress washeth her own smock first.*

500 • Milă mi-e de tine, dar de mine mi se rupe inima. (R)
R. *Друга люби, а себя не губи*

501 • Îți vei uita și tatăl și mama, dar nu vei uita să mănînci.
R. *И отца мать забудешь, а есть не позабудешь*

502 • Într-o trecătoare strîmtă nu există nici frate, nici prieten.

503 • Un binefăcător este cel care-mi face mie bine, chiar dacă ar face rău lumii întregi.
LUMEA ARABĂ

504 • Nu puricii cîinelui fac să miaune pisica.
CHINA

505 • Cînd calci pe coada altuia, crezi că stai pe vată; cînd altul te calcă pe coadă, țipi și-l ocărăști.
506 • Cînd mă înec eu, toată lumea se îneacă.
INDIA

507 • În ce loc poate fi fericit cel care se ocupă numai de el însuși?
MONGOLIA

508 • Alții se interesează de noi, la fel cum ne interesăm și noi de ei.
509 • Chiar dacă arde lumea, lui nu-i iese fum din rogojină.
510 • Cine cu cine, morarul cu apa sa.
511 • Cine plînge pentru alții rămîne fără ochi.
512 • Dacă el s-ar preface în ploaie, ar ploua numai pe tarlaua lui.
513 • Fiecăruia saliva lui îi e miere.
514 • Mii de ani să trăiască șarpele care nu mă atinge pe mine.
TURCIA

V. DĂRNICIE — AVARIȚIE

DĂRNICIE

515 • **Darea trece marea.** (R)

516 • Cine aduce e binevenit.
F. *Bien venu, qui apporte.*
I. *Il signor „Donato" è sempre il benvenuto.*
A. *They are welcome that bring.*
G. *Wer bringt ist überall willkommen.*

517 • Cine dăruiește e bine văzut.
L. *Honorem acquirit qui dat munera.*

518 • Darurile îi cuceresc pe oameni ca și pe zei.

[GRECIA ANTICĂ:
Diogenian, „Proverbe", IV. 21;
Euripide, „Medeea", 951.]

L. *Munera [...] capiunt hominesque deosque.*

(*Ovidiu*, „Arta de a iubi", III. 653.)

519 • Cine vine e frumos, cine aduce e și mai frumos.
F. *Qui vient est beau, qui apporte est encore plus beau.*

520 • Prin dar se obține iertarea.
F. *Par don on a pardon.*

521 • Un clapon face mai mult ca o scrisoare de recomandare.
F. *Un chapon fait plus qu'une lettre de recommandation.*

522 • Darurile sfărîmă stîncile.
S. *Davidas quebrantan peñas.*

523 • Darurile intră pretutindeni fără sfredel.
A. *Gifts enter everywhere without a wimble.*

524 • Mîna care dă culege.
A. *The hand that gives gathers.*

525 • Darurile fac femeile amabile, preoții indulgenți și legile flexibile.

DANEMARCA

526 • Privește puterea darului, care pe dată trezește încredere și datorită căruia dușmanul devine deodată prieten.

INDIA

527 • Dacă te prezinți cu mîinile goale, ți se va spune: „Efendi doarme"; dacă vii cu un dar, ți se va spune: „Efendi, binevoiți a intra".

TURCIA

*

528 • **Via zice: „Vezi-mă, ca să te văd și eu pe tine“.** (R)

529 • Îți dau, ca să-mi dai.* (Politica de „Do ut des“, politică a concesiilor reciproce.)
L. *Do ut des.*
G. *Gibt du mir, so geb' ich dir.*

530 • Deschide punga, voi deschide gura.
L. *Aperi bursam, aperiam boccam.*

531 • Chiar și razele lui Buda sînt proporționale cu aurul care i se oferă.

JAPONIA

*

532 • **Cînd dai, să dai cu fața veselă și frumoasă** (R)

533 • Și o coajă de banană e bună, dacă ți se dă cu drag.

534 • Te copleșește darul dacă ți se dă cu un zîmbet.

INDIA

535 • Darul nu după mărime, ci după dragoste se prețuiește.

ROMÂNIA

*

---

* În vremurile vechi negoțul se făcea după aceste patru formule: „do ut des“: îți dau marfă ca să-mi dai altfel de marfă; „do ut facias“: îți dau marfă ca să lucrezi pentru mine; „facio ut facias“: lucrez pentru tine ca și tu să lucrezi pentru mine; „facio ut des“: lucrez, ca tu să-mi dai marfă.

536 • Darul dat la vreme e dar îndoit. (R)
[GRECIA ANTICĂ:
Lucian din Samosata, „Epigrame“, VII.]
L. *Bis dat qui cito dat.*
(*Publilius Syrus*, „Sentințe“, 225.)
F. *Qui tôt donne deux fois donne.*
I. *Chi dà presto è come se desse due volte.*
S. *Quien presto da dos veces da.*
A. *He that gives quickly gives twice.*
G. *Wer bald gibt gibt doppelt.*

537 • Mai bine o dată „Na“ / Decît tot „Stai că ți-oi da“. (R)
F. *Un „Tiens“ vaut mieux que deux „Tu auras“.*
S. *Más vale un „Toma“ que dos „Te daré“.*

538 • Dărnicia constă nu în a da întotdeauna, ci în a da cînd trebuie.
F. *La libéralité consiste non à donner toujours, mais à donner à propos.*

539 • Cine dă la timp își dublează darul.
A. *He doubles his gift who gives in time.*

540 • Un „Sigur“ e mai bun decît zece „Nesigur“.
G. *Ein „Gewiss“ ist besser als zehn „Ungewiss“.*

*

541 • Darul cel tîrziu nu are putere de dar. (R)

542 • Un mic dar prea mult așteptat nu e dăruit, ci scump vîndut.
F. *Petit présent trop attendu, / N'est point donné, / Mais bien vendu.*

I. *Dono molto atteso, è venduto, non donato.*
A. *A gift much expected is paid, not given.*

543 • Nu știe să dea cine dă cu întîrziere.
I. *Non sa donare chi tarda a dare.*
S. *A la par es negar y tarde dar.*

544 • Cine întîrzie să dea dă rău.
F. *Qui tarde à donner mal donne.*

545 • Dă pe jumătate cine întîrzie să dea.
A. *He gives by halves who hesitates to give.*

546 • Cine nu dă la timp să nu aștepte mulțumiri. [aprox.]
G. *Unzeitige Gabe ist nicht des Dankes wert.*

547 • A refuza sau a da tîrziu e același lucru.
PORTUGALIA

548 • Un dar care se lasă prea mult așteptat, cînd sosește e stricat.
SCANDINAVIA

549 • Cînd mi-e foame să-mi dai pîine, / Iar nu-mi zice: „Vino mîine".
550 • Cînd mi-e sete să-mi dai apă, / Iar nu fierea după ce-mi crapă.
ROMÂNIA

*

551 • **Calul de dar nu se caută la dinți.** (R)
[GRECIA ANTICĂ: *Zenon din Citium*, „Proverbe", III, 42.]
L. *Noli equi dentes inspicere donati.*

F. *A cheval donné on ne regarde pas à la dent.*
I. *I caval donato non si guarda in bocca.*
S. *A caballo regalado no le mires el diente.*
A. *Look not a gift horse in the mouth.*
G. *Einem geschenkten Gaul / Sieht man nicht ins Maul.*

552 • Dacă ți se aruncă funia, tu să și legi vaca.
I. *Se ti gettano la fune e tu lega la vacca.*
S. *Cuando te dieren la vaquilla, / Acorre con la soguilla.*

553 • Cînd ți se dă purcelul, sacul să fie pregătit.
L. *Saccus adaptetur, / Porcellus cum tibi detur.*

554 • Cui i se oferă nu alege.
F. *Celui à qui on donne ne choisit pas.*

555 • Cerșetorii n-ar trebui să aleagă.
A. *Beggars should be no choosers.*

556 • Cînd ți se dăruiește vaca, fugi în întîmpinare cu funia.
G. *Schenkt man dir die Kuh, / Lauf mit dem Halfter zu.*

*

557 • **Cînd dăruiești, darul îndată să-l pui la uitare, iar cînd ți se dăruiește, să nu-l uiți în veac.** (R)

558 • Cine a dat să tacă; să vorbească cel care a primit.
S. *Quien ha dado se calle; que hable quien ha recibido.*

*

559 • **Îți dă o măslină și-ți cere un butoi de untdelemn.** (R)

560 • Dă o căciulă ca să capete o manta.
L. *Pileum donat ut pallium recipiat.*

561 • A da un ou pentru a avea un bou.
F. *Donner un œuf pour avoir un bœuf.*

562 • Pune un ac ca să obțină o grilă.
S. *Meter aguja para sacar reja.*

563 • Cel care duce un dar pe un măgar, așteaptă să primească un dar pe o cămilă.
LUMEA ARABĂ

564 • Dacă-i dai stofa, îți va cere și căptușeala.
TURCIA

565 • Dacă îi dai papuci, îți va cere și cizme.
UNGARIA

566 • Dă cu o mînă ca să ia cu două.
567 • Îi dai un ort* și-ți ia un cot.
ROMÂNIA

*

568 • **Nu pomeni pe tatăl tău cu coliva altuia.** (R)

569 • Darnic cu lucrul altuia.
[GRECIA ANTICĂ:
Homer, „Odiseea", XVII, 451.]

* A patra parte dintr-un leu vechi, adică zece parale.

L. *De alieno liberalis.*
L. *Facile largiri de alieno.*
I. *Della roba d'altri si spende senza risparmio.*
I. *E' facile esser liberale colla borsa altrui.*
A. *All men are free of other men's goods.*
G. *Aus anderer Leute Beutel ist gut zehren.*
G. *Mit fremden Gute freigebig sein.*

*

570 • A primi un dar înseamnă a-ți vinde libertatea.

L. *Beneficium accipere, libertatem vendere est.*
(*Publilius Syrus*, „Sentințe".)

F. *Qui prend s'engage ou qui prend se vend.*
I. *Chi dono prende libertà vende.*
G. *Wohltaten annehmen ist Freiheit verkaufen.*

571 • Cine dăruiește devine stăpîn și cine primește se predă.
F. *Qui donne se rend maître et qui reçoit se livre.*

572 • Cine primește binefacerea altuia își vinde propria-i voință.
S. *Vende su propria voluntad el que recibe ajeno beneficio.*

*

573 • **Mai scump e darul decît lucrul cumpărat.** (Uneori darul creează obligații celui care-l primește.)

F. *Plus cher est un don que chose achetée.*
A. *What is bought is cheaper than a gift.*

574 • Nu găsesc nimic mai scump ca ceea ce mi s-a dăruit.
F. *Je ne trouve rien si cher que ce qui m'est donné.*

575 • Mai bine să cumperi decît să ți se ofere.
JAPONIA

*

A da și a primi

576 • Mîna a dat, mîna a luat.
L. *Manus dedit, manus abstulit.*

577 • Cine știe să dea, știe să primească.
I. *Chi sa dare sa ricevere.*

578 • A da și a lua e o artă la care nu se pricepe oricine.
G. *Geben und Nehmen ist Kunst die nicht jeder versteht.*

579 • Dă primind și învață să primești dînd.
G. *Gib, in dem du empfängst und lerne im Geben empfangen.*

580 • Mîna care dă e deasupra celei care primește.
LUMEA ARABĂ

581 • Cui îi place să primească îi displace să dea.
ISRAEL

582 • Dacă vrei să iei, obişnuieşte-te să dai.
TURCIA

583 • Nu lua ceea ce nici tu nu ai da.
UNGARIA

*

Darul şi prietenia

584 • Micile daruri întreţin prietenia.
F. *Les petits présents entretiennent l'amitié.*
A. *Little gifts keep friendship warm.*
G. *Kleine Geschenke erhalten die Freundschaft.*

585 • Schimbînd daruri rămînem buni prieteni.
L. *Alternando boni nos dona manemus amici.*
A. *Giff-gaffe (exchange of gifts) makes good friends.*

586 • Este un bun prieten cel care dă totdeauna, cu condiţia să nu dea prea puţin.
A. *It is a good friend that is always giving, though it be never so little.*

*

Darul şi duşmănia

587 • Darurile duşmanilor nu sînt daruri.
L. *Hostium munera, non munera.*
I. *Doni di nemici non sono doni.*

588 • Darurile de la duşmani sînt periculoase.
A. *Gifts from enemies are dangerous.*
G. *Feindes Geschenke haben Ränke.*

589 • Mă tem de greci chiar dacă aduc daruri.
L. *Timeo Danaos* et dona ferentes.*

590 • Darul duşmanului, dar sinistru.

GRECIA ANTICĂ

*

... Şi alte proverbe despre dărnicie

591 • Nimeni nu dă ceea ce nu are.
L. *Nemo dat quod non habet.*
F. *Nul ne peut donner ce qu'il n'a.*
I. *Nessun può dare quel che non ha.*
S. *Nadie puede dar lo que no tienne.*
A. *Where nothing is, nothing can be hand.*

592 • Cine dă săracilor nu va sărăci.
L. *Qui dat pauperis non indigebit.*
S. *El dar limosna nunca mengua la bolsà.*
A. *Almsgiving never made a man poor.*
G. *Almosen machen keine leeren Beutel.*

593 • Pungile îndrăgostiţilor sînt legate cu un fir de praz. (Se deschid uşor.)
L. *Amantium marsupia porri folio vinciuntur.*
F. *La bourse d'un amant est liée avec des feuilles de poireau.*

* Danaii, denumire purtată de grecii antici în general şi în special de locuitorii Argosului, socotiţi urmaşi ai lui Danaos, rege în Argos. Expresia, devenită proverb, o întîlnim în „Eneida" lui Virgiliu. „Darul fatal al Danailor" (Daneum fatale munus), cum spune Seneca în „Agamemnon", se referă la Calul troian.

I. *Gli amanti legano la borsa con un filo di ragnatelo.*

594 • Nimeni nu e așa de darnic ca cel care nu are nimic de dat.
F. *Nul n'est si large que celui qui n'a rien à donner.*
A. *No greater promisers than those who have nothing to give.*

595 • Cine e refuzat mai repede e mai puțin dezamăgit.
L. *Minus decipitur, cui cito negatur.*

596 • Cine vrea să dea altora nu trebuie să spună: „Vreți?".
L. *Qui dare vult aliis non debet dicere: „Vultis?".*

597 • Trebuie apreciat nu cît ai dăruit, ci felul în care ai dăruit.
L. *Non quantum dederis, sed quanta mente dedisti, pensandum est.*

598 • Cine obligă se obligă.
F. *Qui oblige s'oblige.*

599 • Felul în care dai valorează mai mult decît ceea ce dai.
F. *La façon de donner vaut mieux que ce qu'on donne.*

600 • Adesea darurile sînt păgubitoare.
I. *Spesso i doni sono danni.*

601 • Dacă vrei ca o prietenie să se mențină, fă ca un coș să plece și altul să vină.

I. *Se vuoi che l'amicizia si mantegna, / Fa che un paniere vada e l'altro venga.*

602 • Darurile neașteptate sînt totdeauna mai plăcute.
I. *Doni non aspettati sono sempre più grati.*

603 • A da e o cinste și a cere o durere.
S. *El dar es honor y el pedir dolor.*

604 • Darul unui om viclean are ceva din stăpînul său.
A. *A wicked man's gift hath a touch of his master.*

605 • Ce e dat, e dat, nu se poate lua nimic înapoi.
G. *Was gegeben, ist gegeben, darf man keinem wiedernehmen.*

606 • Cel darnic nu e niciodată bogat.
R. *Кто тороват, тот не богат.*

607 • Nu dărui aur, dăruiește mîngîieri.
R. *Не дари златом, подарю лаской.*

608 • Dar mic, bucurie mare.
609 • Mai dulce e oțetul dăruit decît mierea cumpărată. (R)

GRECIA ANTICĂ

610 • Ce dai altora, îți dai ție.

AFRICA NEAGRĂ

611 • Cine își lărgește inima își strîmtează gura, (Cine e darnic mănîncă mai puțin.)

CHINA

612 • Cel darnic e mai mare ca Moise.
ISRAEL

613 • În pustiu, un papuc e un mare dar.
PERSIA

614 • Chiar dacă ai foarte mulți bani, dacă nu ești darnic, te numesc sărac.
PORTUGALIA

615 • Nu examina de aproape renul pe care ți l-a dăruit bogatul, ca să nu descoperi că îi lipsesc coarnele.
SCANDINAVIA

616 • Nimeni nu taie mîna care dă.

617 • Săracul care dă puțin, își dă inima; bogatul care dă mult, nu dă decît din bogăția sa. (Săracul care dăruiește, face un sacrificiu, pe cînd bogatul, un simplu act de caritate.)
TURCIA

618 • Dar din dar se face rai.
619 • Darul nu se refuză.
620 • Darul orbește și pe cel cu patru ochi.
621 • Mîna care dă nu se mușcă.
622 • Nemulțumitului i se ia darul.
ROMÂNIA

*

* *

DĂRNICIE ȘI AVARIȚIE

623 • Sub dărnicie se ascunde avariția. [aprox.]
R. *У тороватого скупость на дне лежит.*

624 • Nu există pe pămînt un om mai darnic decît cel zgîrcit, de vreme ce el lasă averea sa altora, fără ca măcar să se atingă de ea.
INDIA

625 • Avarul pierde mai mult decît cheltuieşte cel darnic.
TURCIA

626 • Zgîrcitul se bucură luînd, / Iar darnicul se mîngîie dînd.
ROMÂNIA

*
* *

AVARIŢIE

627 • **Cel zgîrcit moare cu pîinea în traistă.** (R

628 • Tantal* înseteazâ între valuri.
L. *Tantalus inter undas sitit.*

629 • Avarul ţipă de foame pe o grămadă de grîu.
F. *L'avare crierait famine sur un tas de blé.*

630 • Avarul îşi bagă în buzunar şi spinarea şi stomacul. (Avarul nici nu se îmbracă, nici nu se hrăneşte.)
A. *A miser puts his back and his belly into his pocket.*

---

* Fiul lui Zeus şi al nimfei Pluto şi rege al Lydiei, pedepsit să fie veşnic chinuit în Infern de o sete şi de o foame cumplită. El era sortit să stea pînă la gît în apă fără a putea totuşi să soarbă o înghiţitură. Deasupra capului său, crengi încărcate cu poame se îndepărtau de cîte ori întindea mîna să le culeagă.

631 • Avarul seamănă cu măgarul încărcat cu aur şi care se hrăneşte cu paie.

LUMEA ARABĂ

632 • Zgîrcitul nici el nu mănîncă, nici pe altul nu va să vază mîncînd.

ROMÂNIA

*

633 • Dacă scumpul moare atunci îi învie averea. (R)

634 • La porc şi la scump îi iei folosul după moarte. (R)

F. *L'avare et le cochon ne sont bons qu'après la mort.*

I. *L'avaro è come il porco, che è buono dopo morto.*

G. *Ein Geizhals und ein fettes Schwein, / Uns erst im Tode mützlich sein.*

635 • Avarul nu face vreun bine decît atunci cînd moare.

L. *Avarus nisi cum moritur, nil recte facit.*

S. *El avaro nunca hace cosa acertada sino cuando muere.*

636 • Binefacerea avarului apare cînd moare.

BULGARIA

637 • Un avar bogat şi un ţap gras sînt buni după moarte.

ISRAEL

•

638 • Se-nveleşte cu ipingeaua* / Şi se scarpină cu surceaua. (R)

639 • Nu vrea să-şi piardă nici picăturile din nas.
A. *He will not lose the droppings of his nose.*

640 • Avarului nici apa nu-i curge printre degete.
641 • Nu iese la aer de teamă să nu-i vină foame.

LUMEA ARABĂ

642 • Mîncare din casa imamului**, ca lacrima din ochii mortului.

TURCIA

643 • Din casa lui n-o să iasă popa cu firimituri în barbă.
644 • Iubitorul de argint atît te miluieşte, cît mortul îți grăieşte.

ROMÂNIA

*

645 • Ar jupui un purice pentru a-i lua pielea. (Avarul face imposibilul pentru a se îmbogăți.)

F. *Il écorcherait un pou pour en avoir la peau.*
I. *Scorticherebbe il pidocchio per aver la pelle.*
A. *He would skin a louse and send the hide to market.*

646 • Ar jupui pielea de pe o puşcă.
A. *He would skin a flint.*

---

* Manta din dimie cu glugă pentru vreme de ploaie; pătură de sub şa.
** Preot musulman.

647 • Avarul ar căra un purice o milă pentru pielea și seul lui.
A. *He'd drive a louse a mile for the skin and tallow of 'en.*

648 • Avarul și din tigaie vrea să topească untură.

INDOCHINA

649 • Aprinde focul cu unghiile.

JAPONIA

650 • Pentru zece bănuți ar însoți o broască pînă la Pesta.

UNGARIA

Avariția și bogăția

651 • Nu bogățiile îl slujesc pe avar, ci avarul bogățiile.
L. *Non avaro divitiae, sed divitiis avarus servit.*
I. *L'avaro non possiede l'oro, ma è posseduto dall'oro.*
S. *El avariento do tiene el tesoro, tiene el entendimiento.*
A. *The rich are rather possessed by their money than possessors.*
G. *Nicht das Geld gehört dem Geizigen, sondern der Geizige dem Geld.*

652 • Avarul nu e niciodată bogat.
F. *Homme avare n'est jamais riche.*
F. *N'est pas riche / Qui est chiche.*

653 • Avar este omul care se încăpățînează a trăi în sărăcie pentru a muri bogat.
S. *Avaro es el hombre quien se obstina a vivir pobre para morir rico.*

654 • Bogatul zgîrcit e mai sărac decît un cerșetor.
R. *Скупой богач беднее нищего.*

655 • Bogățiile avarului ca soarele care spune: „Nu încălzesc pe cei în viață".

GRECIA ANTICĂ

656 • Bogatul care se lipsește de bunurile sale e ca un paznic de bagaje.

AFRICA NEAGRĂ

657 • Un avar bogat strînge pentru cei care-l vor înmormînta.

MADAGASCAR

658 • Toată lumea cunoaște boala bogatului. (Zgîrcenia)

SCANDINAVIA

659 • Cel ce are avere e mai zgîrcit decît cel ce n-are.

ROMÂNIA

*

Avariția și sărăcia

660 • Sărăciei îi lipsesc multe, avariției totul.
L. *Inopiae desunt multa, avaritiae omnia.*
I. *Alla povertà manca molto, all'avarizia tutto.*

A. *A poor man wants some things; / A covetous man, all things.*
G. *Der Armut geht viel ab, dem Geize alles.*

661 • Avariția e cea mai mare sărăcie.
L. *Maxima egestas avaritia.*
I. *L'avarizia è la maggiore delle povertà.*
G. *Geiz ist die grösste Armut.*

662 • Avarului îi lipsește tot atît de mult ceea ce are, ca și sărmanului ceea ce nu are.
L. *Tam deest quod habet avaro, quam misero quod non habet.*

663 • Avariția începe acolo unde se termină sărăcia.
R. *Скупость начинается там где кончается бедность.*

664 • Avariția este pentru prezent sărăcie.
LUMEA ARABĂ

665 • Scumpul nici ce are nu are.
ROMÂNIA

*

Avariția și risipa

666 • Ceea ce zgîrcitul economisește, generosul cheltuiește.
F. *Ce que chiche épargne, large dépense.*
F. *De ce que l'avare amasse et epargne, / Le large s'en esjouyt, égaye et baigne.* [arh.]

667 • Zgîrcitul caută un risipitor.
L. *Tenax requirit prodigum.*

668 • Avarul nu are și risipitorul nu va avea.
I. *L'uomo avaro non ha e il prodigo non avrà.*

669 • Risipitorul își jefuiește moștenitorul, avarul, pe el însuși.
A. *The prodigal robs his heir, the miser, himself.*

670 • Risipitorul este un viitor cerșetor, avarul este un veșnic cerșetor.
POLONIA

671 • Avarul și risipitorul pînă la urmă cheltuiesc la fel.
TURCIA

672 • Sacul zgîrcitului gură n-are și al risipitorului fund n-are.
ROMÂNIA

Avariția și lăcomia

673 • După cum hidropicul* cu cît bea mai mult, cu atît e mai însetat, tot astfel avarul cu cît dobîndește mai mult, cu atît poftește mai mult.
L. *Sicut hydropicus quanto plus bibit, tanto plus sitit; ita avarus quanto plus acquirit, tanto plus concupiscit.*
I. *L'avaro è come l'idropico, quanto più beve, più ha sete.*

* Hidropizie: reținerea apei în țesuturi și în cavitățile naturale ale organismului.

674 • Avarul și ochiul nu se mai satură.
I. *L'uomo avaro e l'occhio sono insaziabili.*
G. *Den Geiz und die Augen kann niemand füllen.*

675 • Avariția e ca focul: cu cît îi pui mai multe lemne, cu atît arde mai puternic.
F. *L'avarice est comme le feu: plus on y met du bois, plus il brûle.*

676 • Prăpastia avariției e fără fund.
G. *Des Geizes Schlund / Ist ohne Grund.*

677 • Apa setea potolește și pîinea foamea, dar iubirea de argint nici cu marea se potolește.

678 • Iubirea de argint nici îmbătrînește, nici vreodată slăbește, nici se satură în veci.

679 • Iubitorul de argint, și argint de va mînca, tot nu se va sătura.

ROMÂNIA

Avariția și viciul

680 • Avariția e rădăcina tuturor relelor.
L. *Avaritia est radix omnium malorum.*
L. *Omnis improbitatis mater est avaritia.*
A. *Covetousness is the root of all evil.*
G. *Geiz ist die Wurzel alles Übels.*

681 • Cînd toate păcatele au îmbătrînit, avariția e încă tînără.
F. *Quand tous péchés sont vieux, l'avarice est encore jeune.*

I. *Quando tutti i peccati sono vecchi, l'avarizia è ancor giovane.*

682 • Dintre vicii, avariția e regină.
I. *De' vizi regina è l'avarizia.*

*

... Și alte proverbe despre avariție

683 • Ce să-i dorești mai rău avarului decît să trăiască mult.
L. *Avaro quid mali optes nisi ut vivat diu.*

684 • Avarii sînt ca minele de aur care nu fac nici flori, nici frunze.
F. *Les avares sont comme les mines d'or qui ne produisent ni fleurs, ni feuillages.*

685 • Larg la gură, strîmt la mînă.
I. *Largo di bocca, stretto di mano.*

686 • Mulți sufăr de nevoie, numai avarul suferă de voie.
I. *Molti patiscono per necessità, ma l'avaro per volontà.*

687 • Firile slabe dau naștere avariției.
S. *Afeminados espèritus engendra la avaricia.*

688 • Avariția și fericirea nu s-au văzut niciodată una pe cealaltă.
A. *Avarice and happiness never saw each other.*

689 • Moartea avarului e sărbătoarea moștenitorului.
A. *The miser's death is the heir's holiday.*

690 • Are numai două mîini: una pentru luat, alta pentru păstrat, cea pentru dat îi lipsește.
G. *Er hat nur zwei Hände, eine zum Nehmen, eine zum Behalten, die zum Geben fehlt ihm.*

691 • Cei mai zgîrciți oameni dau cele mai strălucitoare banchete.
G. *Die geizigsten Leute geben die glänzendesten Schmausereien.*

692 • Cine îi cere bani îl atinge la inimă.
G. *Wer Geld von ihm begehrt greift ihm ans Herz.*

693 • În casa lui flămînzește șoarecele.
G. *In seinem Haus verhungert die Maus.*

694 • Avarul e ca albina: strînge miere chiar cînd moare.
R. *Скупые что пчелы: мед собирают, да сами умирают.*

695 • Avarul prețuiește mai mult banul decît sufletul.
R. *Скупому душа дешевле гроша.*

696 • Ce i-a căzut avarului în mînă a și dispărut.
R. *Что скупому в руки попало, то и пропало.*

697 • Privește liniștit în mormînt, dar se cutremură cînd vede copeica.
R. *В могилу глядит, а над копейкой дрожит.*

698 • Avarul nu stăpînește aurul, ci aurul îl stăpînește pe el.

GRECIA ANTICĂ

699 • Avarul este un hoț.

AFRICA NEAGRĂ

700 • A cere o binefacere unui avar e la fel cu a cere pești unui pămînt sterp.

LUMEA ARABĂ

701 • E mai ușor să faci o gaură în apă, decît să obții un ban de la un avar.

ARMENIA

702 • Avariția e victima a două surse de neliniște: cum să strîngă banii și cum să-i cheltuiască.

703 • Avarul, săpînd o groapă ca să-și ascundă aurul, a nimerit în infern.

704 • Avarul strînge bani pentru rege, hoți și foc.

INDIA

705 • Drumul cel mai lung este drumul spre buzunar.

ISRAEL

706 • A-l convinge pe un avar să dea e la fel cu a săpa o tranșee în mare.

707 • Cine cere are un obraz negru; cine nu dă, pe amîndoi.

708 • Sufletul îi este în buzunar.

709 • Te zgîrcești la lucruri mici și pierzi lucrurile mari.

TURCIA

710 • Nu poți să furi de acolo unde stăpînul este avar.

UNGARIA

711 • Banul, bucuria celor zgîrciţi.
712 • Ia dintr-un sîn şi bagă-ntr-altul. („Se zice pentru cei scumpi şi zgîrciţi şi pentru cei ce ajută tot pe ai săi." Iordache Golescu)
713 • Iubitorul de argint negreşit s-ar spînzura, dacă ştreang fără plată altul îi va da.
714 • Iubitorul de argint nu se supără de moarte, cît de al său argint, ce nu-l poate lua cu el.
715 • Mai bine să-ţi spargi papucii decît să-i ţii înveliţi.
716 • Mai dulce oţetul fără plată decît mierea cu plată.
717 • Mai lesne vei face un puţ în mare, decît o găurice în punga zgîrcitului.
718 • Porcul tot strînge, se îngraşă bine, / Dar pentru alţii, nu pentru sine.
719 • Scumpul în vis cînd cheltuieşte / Toată ziua se tînguieşte.
720 • Zgîrcitul numai stîngă are, dreapta îi e uscată. („Are gută la degete." Marţial).

ROMÂNIA

VI. RECUNOȘTINȚĂ — NERECUNOȘTINȚĂ

RECUNOȘTINȚĂ

721 • Adu-ți aminte de pîinea și sarea ce ai mîncat de la cel ce te-a ajutat și nu o uita în veci. (R)

722 • Salută copacul care te adăpostește; o merită.
F. *Un arbre qui t'abrite, / Salue-le; il le mérite.*

723 • Nu trebuie să uiți arbustul după care te-ai ascuns cînd ai tras în elefantul pe care l-ai doborît.

AFRICA NEAGRĂ

724 • Cînd mănînci fructe, gîndește-te la cei care au sădit pomii.

INDOCHINA

725 • Cine dă nu trebuie să-și amintească; cine primește nu trebuie niciodată să uite.

ISRAEL

726 • Cele rele să le scrii pe apa ce curge, iar facerea de bine în piatră să o sapi.
727 • Dacă ai dat uită, iar dacă ai luat pomenește.

ROMÂNIA

*

... Şi alte proverbe despre recunoştinţă

728 • Cine îşi aduce aminte de noi va fi şi de noi pomenit.
R. *Кто нас помнит того и мы помянем.*

729 • Şi cîinele cunoaşte pe cel care îl hrăneşte.
R. *И собака помнит кто ее кормит.*

730 • Recunoştinţa îmbracă trei forme: un sentiment din adîncul inimii, o expresie de mulţumire şi un dar întors.

LUMEA ARABĂ

731 • Între os şi carne, între tată şi copii, recunoştinţa învinge datoria.

CHINA

732 • Recunoştinţa e o îndatorire către cel ce ţi-a făcut un bine.

ROMÂNIA

*
* *

RECUNOŞTINŢĂ ŞI NERECUNOŞTINŢĂ

733 • Recunoştinţa e cea mai neînsemnată virtute; nerecunoştinţa e cel mai mare viciu.
A. *Gratitude is the least of virtues; ingratitude the worst of vices.*

734 • Un cîine recunoscător valorează mai mult decît un om nerecunoscător.

LUMEA ARABĂ

*
* *

NERECUNOŞTINŢĂ

735 • **Nu mă lăsa să mor, că nu te-oi lăsa să trăieşti.** (R)

736 • Dă-l jos pe tîlhar din spînzurătoare, el te va spînzura.
F. *Fais descendre le brigand de la potence, il te pendra.*
F. *Otez un vilain du gibet, il vous y mettra.*
I. *Distacca l'impiccato, impicherà poi te.*
A. *Save a thief from the gallows and he will cut your throat.*
G. *Wenn du einen vom Galgen lösest, der brächte dich selber gern d'ran.*

737 • Hrăneşte corbul, el îţi va scoate ochii.
F. *Nourris un corbeau, il te crèvera les yeux.*
I. *Nutrisci il corvo e ti caverà gli occhi.*
S. *Cria cuervos y te sacarán los ojos.*
A. *Breed up a crow and he will tear out your eyes.*
G. *Erziehst du dir einen Raben, / So wird er dir zum Dank die Augen ausgraben.*

738 • Calul îngrăşat dă cu copita.
I. *Cavallo ingrassato tira calci.*
A. *A horse grown fat kicks.*

739 • Hrăneşte şarpele la sîn şi-ţi va plăti cu venin.

[GRECIA ANTICĂ:
Esop, „Fabule".]

I. *Nutrisci il serpe in seno / Ti ripagherà in veleno.*
A. *Put a snake in your bosom and it will sting when it is warm.*

740 • Te-am învăţat arta de a te scufunda şi tu vrei să mă îneci.
L. *Docui te urinandi artem et tu vis me demergere.*

741 • Toporul merge la pădurea din care el şi-a împrumutat coada.
A. *The axe goes to the wood from which it borrowed its helve.*

742 • A răsplăti binele prin rău.
G. *Gutes mit Bösem vergelten.*

743 • Eu îi dau colac, el îmi dă cu cărămida în cap.
R. *Я его калачом, а он меня в спину кирпичом.*

744 • Au repezit securea împotriva arborelui şi arborele a spus: „Loveşte, coada securii e din mine".

745 • Îl învăţam în fiecare zi să tragă cu arcul şi cînd braţul său a devenit puternic, a îndreptat săgeţile împotriva mea.

746 • Mîna mea în gura ta şi degetele tale în ochiul meu! (Eu te hrănesc, iar tu îmi scoţi ochii.)

LUMEA ARABĂ

747 • Bagă în casă un pui de cămilă, iar după aceea va trebui să dărîmi casa.

748 • Scorpionul îl muşcă pe cel care l-a scos din foc.

INDIA

749 • Nu-i da jeratic celui păcătos, fiindcă vei fi ars de focul său.

ISRAEL

750 • Măgarul, drept mulţumire, loveşte cu piciorul pe cel care-l scarpină.

OLANDA

751 • Viermele roade copacul; chiar copacul în care a crescut.

PERSIA

752 • Cei cumpliţi* pedepsesc întîi pe cei ce cu credinţă lor le slujesc.
753 • Creşti cîinele / Să-ţi roadă vinele.
754 • Înveţi căţeii şi pe urmă te latră.
755 • Pe cel ce nu-l laşi să moară / Acela te omoară.
756 • Scapă-l din foc / Ca să te bage-n foc.

ROMÂNIA

*

757 • **Oare ce se trece sau îmbătrîneşte în lume mai curînd? Facerea de bine.** (R)

758 • Ceea ce s-a mîncat s-a şi uitat. (r)
F. *Morceau avalé n'a plus de goût.*
I. *Il pane mangiato, presto è dimenticato.*
S. *El pan comido y la compañia deshecha.*

---

* Tirani.

A. *Eaten bread is soon forgotten.*
G. *Gegessenes Brot ist bald vergessen.*

759 • După a noastră scăpare / Nici un sfînt cinste mai are. (R)
F. *Danger passé, saint moqué.*
I. *Passato il pericolo, gabbato il santo.*
A. *Danger past, God forgotten.*
G. *Ist die Gefahr vorüber, wird der Heilige ausgelacht.*

760 • Sărbătoarea a trecut, adio cu sfîntul.
F. *La fête passée, adieu le saint.*
I. *Passata la festa, gabbato il santo.*
A. *The saint day over, farewell to the saint.*
G. *Ist das Fest vorbei, so lacht man des Heiligen.*

761 • Fluviul trecut, sfîntul uitat.
F. *Fleuve passé, saint oublié.*
S. *El rio pasado, el santo olvidado.*

762 • Adio, coşuri, via e culeasă.
F. *Adieu, paniers, vendanges sont faites.*

763 • Nimic nu îmbătrîneşte atît de repede ca binefacerea.
F. *Rien ne vieillit plus vite qu'un bienfait.*

764 • O binefacere este repede uitată.
F. *Un bienfait est vite oublié.*

765 • Se roagă de sfînt pînă trece impasul.
S. *Rogar al santo, hasta passar el trance.*

766 • Ajunşi la ţărm nu ne mai rugăm.
A. *Once on shore / We pray no more.*

767 • Binefacerile plac, ca şi florile, cît sînt proaspete.
A. *Benefits please, like flowers, when they are fresh.*

768 • După ce ai băut, întorci spatele izvorului.
A. *As soon as you have drunk, you turn your back upon the spring.*

769 • Serviciile făcute sînt repede uitate.
A. *Past services are soon forgotten.*

770 • Ce are memorie mai scurtă ca recunoştinţa?
G. *Was ist vergesslicher als Dankbarkeit?*

771 • Lesne binele-i uitării dat, cînd cel ce ni l-a făcut s-a dus dintre cei vii.
GRECIA ANTICĂ

772 • După ce a mîncat bine şi s-a întins pe sofa, spune: „Pîinea voastră miroase a fistic".
LUMEA ARABĂ

773 • După ce a trecut căldura, nu-şi mai aminteşte de umbră.
JAPONIA

774 • Totdeauna binele se uită mai lesne ca răul.
ROMÂNIA

*

Nerecunoştinţa copiilor faţă de părinţi

775 • Un tată hrăneşte zece fii şi zece fii nu pot hrăni un tată.
I. *Un padre alimenta dieci figli e dieci figli non posson alimentare un padre.*

A. *One father can support ten children, but ten children hardly one father.*
G. *Ein Vater kann ehere zehn Kinder ernähren, als zehn Kinder einen Vater.*

776 • Cea mai oribilă lipsă de recunoştinţă, dar şi cea mai obişnuită şi cea mai veche este aceea a copiilor faţă de părinţii lor.
F. *L'ingratitude la plus odieuse, mais la plus commune et la plus ancienne, est celle des enfants envers leurs parents.*

777 • Belşugul uită de mamă şi de tată.
S. *La buena vida padre y madre olvida.*

778 • Un tată i-a dat fiului său o vie, iar fiul nu i-a dat tatălui său nici un bob de strugure.

ARMENIA

779 • Cînd mama îşi hrăneşte copilul, e bună ca cerul; cînd copiii îşi hrănesc părinţii, numără fiecare zi.

INDOCHINA

780 • Îţi dai seama cît datorezi părinţilor numai atunci cînd ai şi tu un copil.

781 • Omul este dispus să fie recunoscător părinţilor, cînd aceştia nu mai sînt.

JAPONIA

782 • Vai de viţelul care împunge pe mamă-sa.

ROMÂNIA

•

... Și alte proverbe despre nerecunoștință

783 • Făcînd bine nerecunoscătorului pierzi timp și te obosești.
L. *Ingrato benefaciens perdit oleum et operam.*

784 • Nimeni nu va înscrie în calendar binefacerile primite.
L. *Nemo accepta beneficia calendario inscribit.*

785 • Să nu i se facă nici un bine celui nerecunoscător.
L. *Beneficium ingrato non datur.*

786 • Cui îi dai scrie pe nisip, iar cui îi iei scrie pe oțel.
F. *A qui vous donnez il l'écrit sur le sable; / Et à qui vous ôtez, il l'écrit sur l'acier.*

787 • Nu ne place deloc să-i vedem pe cei cărora le datorăm totul.
F. *On n'aime point à voir ceux à qui l'on doit tout.*

788 • Stoarcem portocala și-i aruncăm coaja.
F. *On presse l'orange et on jette l'écorce.*

789 • Unge cizmele unui bădăran, va spune că i le arzi.
F. *Graissez les bottes à un vilain, il dira qu'on les lui brûle.*

790 • Face ca și calul turcului: după ce a mîncat nutrețul, dă cu piciorul în găleată.
I. *Fa come il cavallo del turco: mangiata la biada, dà calci al vaglio.*

791 • Nerecunoştinţa e fiica orgoliului.
S. *La ingratitud es hija del orgullo.*

792 • Nerecunoştinţa e o buruiană ce creşte oriunde. [aprox.]
A. *Ingratitude is a weed of every clime.*

793 • Nu tulbura fîntîna ce te-a îndestulat. (R)
A. *Never cast dirt into that fountain of which thou hast sometime drunk.*

794 • Cei mai mulţi uită totul, în afară de a fi nerecunoscători.

795 • Nu tăia copacul care îţi dă umbră.

LUMEA ARABĂ

796 • Pentru ucigaşul unui brahman, pentru un beţiv, un hoţ sau unul care îşi calcă jurămîntul e orînduită ispăşirea. Dar pentru cel nerecunoscător nu există ispăşire.

INDIA

797 • Dacă hrăneşti oamenii, priveşte-le inima, iar la animale, dinţii.

INDOCHINA

798 • Mai mult face un nemulţumit care îşi aminteşte decît un sătul care uită.

799 • Nu împinge cu piciorul piroga ce te-a ajutat să treci.

MADAGASCAR

800 • Mai lesne mortul va grăi decît nerecunoscătorul îţi va mulţumi.

801 • Străinul, să-l ţii toată ziua-n poală, seara cică nu mai poate de oase.

ROMÂNIA

VII. CINSTE — NECINSTE, ÎNȘELĂTORIE, HOȚIE

CINSTE

802 • **Cinstea, legea cea mai mare.** (R)

803 • Să trăiești cinstit, să nu dăunezi altuia, să dai fiecăruia ce i se cuvine.

L. *Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere.*

804 • Mai mult valorează o comoară de cinste decît aurul.

F. *Mieux vaut trésor d'honneur que d'or.*

805 • Cinstea e mai scumpă decît toate.

ROMÂNIA

806 • **Cerul curat de trăsnet nu se teme.** (R)

807 • Dacă procedezi cinstit, să nu te temi de nimeni.

L. *Recte faciendo, neminem timeas.*

A. *Do well and dread no shame.*

G. *Tue Recht und scheue Niemand.*

808 • Cel care trăiește cinstit nu trebuie să se teamă nici de cer, nici de oameni, nici de propria-i conștiință.

809 • O inimă cinstită nu se teme de loviturile trăsnetului.

CHINA

810 • Aurul nu se teme de foc.

INDOCHINA

811 • Cînd inima e curată, ai și curaj mai mult.

PERSIA

•

... Și alte proverbe despre cinste

812 • Mai bine sărac și cinstit decît bogat pe căi necinstite.

L. *Honeste pauperem melius est quam injuste divitem.*

L. *Malo honestam indigentiam quam inhonestam opulentiam.*

I. *È meglio povertà onorata che ricchezza svergognata.*

G. *Besser arm in Ehren, als reich mit Schanden.*

813 • În fața ușii deschise și cel cinstit păcătuiește.

I. *A porta aperta anche il giusto vi pecca.*

S. *En arca abierta el justo peca.*

814 • Cel care-și pierde cinstea nu mai are nimic de pierdut.

A. *He that loses his honesty has nothing else to lose.*
G. *Verlorne Ehr' kehrt nimmermehr.*

815 • Cel născut din oameni cinstiți e considerat cinstit.
L. *Presumitur bonus de bono genere natus.*

816 • Este un lucru lăudabil să trăiești mulțumit în sărăcie păstrîndu-ți cinstea.
L. *Res bona paupertas virtuti accommoda laeta.*

817 • Prietenia nu poate exista decît între oameni cinstiți.
L. *Amicitia nisi inter bonus esse non potest.*

818 • Seninătatea sufletului e semn al siguranței.
L. *Serenitas animi signum securitatis.*

819 • Cinstea se obține cu multă trudă.
F. *L'honneur s'achète aux dépens de la peine.*

820 • Mai bine sărac și cinstit decît bogat și om de nimic.
F. *Mieux vaut pauvre et homme de bien / Que riche et ne valoir rien.*

821 • Pentru a părea cinstit, trebuie să fii.
F. *Pour paraître honnête homme, il faut l'être.*

822 • Steagul cel vechi, cinstea ostașului. (R) (Rămînerea îndelungată în același loc de muncă arată prețuirea omului.)
F. *Bannière vieille, honneur du capitaine.*

823 • Cine merge drept nu greşeşte drumul.
I. *Chi va diritto non sbaglia strada.*

824 • Cinstea şi bunătatea întrec orice frumuseţe.
I. *Onestà e bontà superano ogni bellezza.*

825 • Dragostea nu ia în seamă nici neamul, nici cinstea, nici sclavia.
I. *Amor non mira lignaggio, / Nè fede, nè vassallaggio.*

826 • O faţă cinstită e cea mai bună recomandare.
I. *Una faccia onesta è la migliore commendatizia.*

827 • Nobil cinstit, mai mult rupt decît cîrpit.
S. *Hidalgo honorado, antes roto que remendado.*

828 • Cel care bănuieşte o soţie credincioasă o face să devină falsă.
A. *He makes a false wife that suspects a true.*

829 • Cinstea e cea mai bună comportare.
A. *Honesty is the best policy.*

830 • Frumuseţea şi cinstea rareori se împacă.
A. *Beauty and honesty seldom agree.*

831 • Prea multă cinste n-a dăunat niciodată omului.
A. *Too much honesty did never man harm.*

832 • Sîntem obligaţi să fim cinstiţi, nu să fim bogaţi.
A. *We are bound to be honest, but not to be rich.*

833 • Cine învață de la altul e un hoț cinstit.
G. *Wer ablernt ist ein ehrlicher Dieb.*

834 • Cinstea și viața nu ți le poate înapoia nimeni.
G. *Ehre und Leben kann Niemand zurück gaben.*

835 • Dintre toate bogățiile, cea mai de preț este aceea de a avea o femeie cinstită.

GRECIA ANTICĂ

836 • Urmează drumul cel mai drept chiar dacă trece prin vîrful munților.

AFRICA NEAGRĂ

837 • Dacă vrei cinste, poartă-te cinstit.

ALBANIA

838 • „Este o fată foarte cinstită." — „De unde știi?" — „Mama ei o spune."

ARMENIA

839 • Un om cinstit nu se face cîine pentru un os.

BELGIA

840 • Atîta timp cît trăiești cinstit, vei învinge toate necazurile.
841 • Trăiește din pămîntul tău și nu trece hotarul străin.

INDOCHINA

842 • Dacă sufletul e cinstit, cinstite vor fi și faptele.

JAPONIA

843 • **Cinstitul se clatină, nu cade.**

TURCIA

844 • Cei la inimă curați, de toți sînt lăudați.
845 • Cinstea fetei, zestrea ei.
846 • Cinstea nu se cumpără, nici nu se vinde.
847 • Cinstea să nu ți-o pierzi nici la cea mai mare nevoie și necaz, că cine-și pierde cinstea, viața și-a pierdut-o.
848 • Copiii, cinstea părinților, iar părinții, lauda copiilor.
849 • Crinul în gunoi de tot se usucă. („Adică cei cinstiți între cei proști." Iordache Golescu)
850 • Lucrul cel mai scump e cinstea, dar, ce folos, unii o vînd prea ieftin.
851 • Niciodată nu te vei socoti fericit, dacă nu te vei purta cinstit.
852 • Omenia omenie cere și cinstea cinste.
853 • Omul curat și drept crede pe oricine, / Socotind pe toți curați ca însuși pe sine.

ROMÂNIA

*
* *

NECINSTE

Necinstea și bogăția

854 • Cine vrea să fie bogat într-un an, la Sfîntul Ion va fi spînzurat.
F. *Qui veut être riche au bout de l'an / Sera pendu à la Saint-Jean.*
I. *Chi vuol arricchire in un anno è impiccato in sei mesi.*
S. *Quien en un año quiere ser rico al medio le ahorcan.*

855 • Averea necinstit agonisită nu îmbogățește.

[GRECIA ANTICĂ: *Euripide*, „Cyclops“, 312; *Sofocle*, „Antigona“, 326; *Hesiod*, „Munci și zile“, 350.]

I. *La roba mal acquistata non arricchiace.*
S. *Los bienes mal adquiridos / A nadie han enriquecido.*
A. *Ill-gotten gains never prosper.*
G. *Unrecht Gut gedeihet nicht.*

856 • Mai mult valorează o speranță cinstită decît o avere necinstită.
S. *Mas vale buena esperanza que ruin posesión.*
A. *Better a good expectation than a mean possession.*

857 • Cine se grăbește să se îmbogățească nu va rămîne om cinstit.
A. *He that maketh haste to be rich shall not be innocent.*
G. *Wer eilet reich zu werden wird nicht unschuldig bleiben.*

858 • Mai bine un ban pe drept decît o mie pe nedrept.
A. *Better a penny with right than a thousand without.*
G. *Ein Pfennig mit Recht ist besser denn tausend mit Unrecht.*

859 • Averea dobîndită prin furt nu durează.
L. *Res parta furto durabit tempore curto.*

860 • Cine se îmbogățește peste noapte poate fi spînzurat înainte de prînz.
A. *He that will be rich before night may be hanged before noon.*

*

... Și alte proverbe despre n e c i n s t e

861 • Preferă pierderea decît un cîștig necinstit.
A. *Prefer loss to unjust gain.*

862 • Cîștigurile necinstite sînt ca monedele false: cu cît sînt mai multe, cu atît riscul e mai mare.

CHINA

863 • Orfan nu e cel fără tată și mamă, ci acela fără știință și cinste.

TURCIA

864 • Averea nelegiuită mult te necinstește și sufletul ți-l topește.
865 • Nu da obraz celui fără obraz, c-al tău obraz ți-l necinstește.
866 • Omul învățat și necinstit e ca belciugul de aur la rîtul porcului.

ROMÂNIA

*
* *

ÎNȘELĂTORIE

867 • A vinde miere celui care are stupi.
F. *Vendre du miel à celui qui a des ruches.*
I. *Vendere il miele a chi ha le api.*

S. *Vender miel al colmenero.*
G. *Dem Honig verkaufen, der Bienen hat.*

868 • Nu e înşelat cel care ştie că e înşelat.
L. *Decipi ille non censetur, qui scit sese decipi.*
(*Publilius Syrus*, „Sentinţe".)
A. *He is not cheated who knows he is being cheated.*

869 • O înşelătorie aduce altă înşelătorie.
L. *Fallacia alia aliam trudit.*
G. *Ein Betrug bringt den andern.*

870 • Cine vrea să înşele este adesea înşelat.
F. *Qui veut tromper, est souvent trompé.*
I. *Chi cerca d'ingannar resta ingannato.*

871 • E o dublă plăcere să-l înşeli pe înşelător.
F. *C'est double plaisir de tromper le trompeur.*

872 • Începi prin a fi înşelat, termini prin a fi înşelător.
F. *On commence par être dupe, / On finit par être fripon.*

873 • Nu e înşelătorie care să nu fie învinsă cu înşelătorie.
I. *Non v'è inganno che non sia vinto con l'inganno.*

874 • Cel necinstit se gîndeşte totdeauna la înşelătorie.
S. *El malo siempre piensa engaño.*

875 • Dacă cineva mă înşală o dată, să-i fie ruşine; dacă mă înşală de două ori, să-mi fie ruşine.

A. *If a man deceives me once, shame on him; if twice, shame on me.*

876 • Un pungaş bănuieşte totdeauna că e înşelat.
A. *A rouge always suspects deceit.*

877 • Înşelătoria dezonorează, greşeala niciodată.
G. *Nur der Betrug entehrt, der Irrtum nie.*

878 • Înşelătoria dacă a prînzit, nu va cina.
AFRICA NEAGRĂ

879 • Înşelînd pe alţii, te înşeli pe tine.
CHINA

880 • A umbla cu doi bani în trei pungi.
881 • Cinstea şi dragostea ce de frică ţi se dă, / Este o înşelăciune ce-n numire numai stă.
882 • Oricine se poate înşela, dar pe altul nu se cuvine a înşela.
ROMÂNIA

*
* *

HOŢIE

883 • **Cine fură azi un ou / Mîine va fura un bou.** (R)

F. *Qui vole un œuf / Volera un bœuf.*
A. *He that will steal an egg will steal an ox.*

884 • Cine fură un viţel fură şi un taur.
L. *Posse taurum tollere qui vitulum sustulerit.*

885 • La început hoț de ace mici, iar cu timpul de buzunare.
F. *Larronneau premier d'aiguillettes / Avec le temps de la boursette.*

886 • Cine fură un ac fură și bani.
I. *Chi ruba una spilla ruba una libbra.*

887 • E păcat să furi un ac. (Fiindcă „cine fură azi un ac, mîine fură un gînsac" spune proverbul românesc.)
A. *It is a sin to steal a pin.*

888 • Cine fură la început puțin, va fura apoi mai mult.
G. *Wer im Kleinen anfängt zu stehlen der treibt's in's Grosse.*

889 • Hoțul începe să fure mai întîi un ou, trece apoi de la ou la aur și pînă la urmă de la aur la spînzurătoare.

PORTUGALIA

890 • Azi o ceapă, mîine o iapă, poimîine herghelia toată.

ROMÂNIA

*

891 • Cine pe altul ajută să fure, fur și el se înțelege. (R)

892 • Tăinuitorul este tot atît de vinovat ca și hoțul.

A. *The receiver's as bad as the thief.*
G. *Der Hehler ist so schlecht wie der Stehler.*

893 • Tăinuitorul nu valorează mai mult decît hoțul.
F. *Le receleur ne vaut pas mieux que le voleur.*

894 • Tot atît de vinovat este cel care ține sacul, ca și cel care îl umple.
F. *Autant pèche celui qui tient le sac, que celui qui l'emplit.*

895 • Nu există hoț fără tăinuitor.
S. *No hay ladron sin encubridor.*

896 • Complicii sînt prieteni ca saliva cu limba.
AFRICA NEAGRĂ

897 • Ori fură, ori ține sacul, e tot lotru.
ROMÂNIA

•

898 • **Hoț pe hoț anevoie înșală.** (R)

899 • A vrea să furi de la un hoț înseamnă a-ți pierde vremea de pomană.
R. *У вора воровать, только время терять.*

900 • E greu să comiți un furt acolo unde stăpînul este el însuși un hoț.
BELGIA

901 • E greu să prinzi vulpi cu vulpi.
OLANDA

•

902 • Hoţ pe hoţ cunoaşte. (R)

903 • Hoţul cunoaşte pe hoţ, lupul pe lup.
L. *Fur furem cognoscit, lupus lupum.*
A. *A thief knows a thief, as a wolf knows a wolf.*

904 • Un escroc recunoaşte pe altul.
G. *Ein Schlak kennt den andern.*

*

905 • Hoţul nedovedit / E negustor cinstit. (R)

906 • Hoţul neprins pare tot aşa de cinstit ca un judecător.

TURCIA

*

Acuzaţiile pe nedrept fac din omul cinstit un hoţ

907 • Numeşte-l hoţ şi el va fura.
A. *Call him a thief and he will steal.*

908 • Cînd îl tratezi ca pe o pisică sălbatică, începe să fure pui.

MADAGASCAR

*

... Şi alte proverbe despre hoţie

909 • Cine fură o dată e socotit totdeauna hoţ.
L. *Qui semel furatur semper fur habetur.*
I. *Chi ruba una volta è sempre ladro.*
S. *Quien una vez hurta ficl nunca.*

A. *He that once deceives is always suspected.*
A. *Once a knave, ever a knave.*
G. *Wer einmal stiehlt ist seinen Lebtag ein Dieb.*

910 • Oare nu știi că regii au mîini lungi?

[GRECIA ANTICĂ: *Herodot*, „Istorii“, VIII. 404.]

L. *An nescis longas regibus esse manus?*

(Ovidiu, „Heroides“, XVI. 166.)

F. *Les princes ont les bras et les oreilles longues.*
I. *I principi hanno le mani lunghe.*
S. *Los reyes han los brazos largos.*
A. *Kings have long hands.*
G. *Grosser Herren Hand / Reicht in's weite Land.*

911 • Ușa din spate e cea care fură casa.
I. *La porta di dietro è quella che ruba la casa.*
A. *The backdoor robs the house.*
G. *Eine Hintertür verdirbt das Haus.*

912 • Hoțul crede că toți sînt la fel cu el.
F. *Le larron pense que tous soient de sa condition.*
S. *Piensa el ladrón que todos son de su condición.*

913 • Trage zăvorul, închide, dar pe paznici cine-i va păzi?
L. *Pone seram, cohibe, sed quis custodiet ipsos custodes?*

914 • Acesta-i jocul prințului: respectă o moară, fură o provincie.
F. *C'est le jeu de prince: / On respecte un moulin, on vole une province.*

915 • Celui care jecmănește bunul săracului, pînă la urmă i se va opri un os în gît. [aprox.]
F. *Celui qui dévore la substance du pauvre, y trouve à la fin un os qui l'étrangle.*

916 • E mare hoț cine fură de la alt hoț.
F. *Est grand larron qui dérobe un larron.*

917 • Mai bine să întinzi mîna decît gîtul. (Mai bine să cerșești decît furînd să ajungi în ștreang.)
F. *Mieux vaut tendre la main que le cou.*

918 • Proprietatea înseamnă furt. (Nu orice proprietate.)
F. *La propriété c'est le vol.*

919 • Șoarecii cei mai șireți sînt prinși cei dintîi.
F. *Les souris plus rusées sont prises les premières.*

920 • Există mai mulți hoți decît furci*.
I. *Vi sono più ladri che forche.*

921 • În casa hoțului nimeni nu fură.
I. *A casa del ladro non ci si ruba.*

922 • Toți tîlharii devin predicatori cînd sînt sub furcă. (Pedepsirea vinovaților e o lecție și un avertisment.)
I. *Tutti i rei diventano predicatori quando si trovano sotto la forca.*

923 • Cine nu-l învață pe fiul său nimic crește un hoț. [aprox.]

---

* Spînzurători.

A. *He that brings up his son to nothing breeds a thief.*

924 • Dacă nu plătești simbria servitorului, acesta își va lua singur plata. (Sau cum spune proverbul românesc: Stăpînul zgîrcit învață sluga hoață.)
A. *If you pay not a servant his wages, he will pay himself.*

925 • Mai degrabă legi un om cinstit cu un fir de ață decît un pungaș cu o frînghie.
A. *A thread will tie an honest man better than a rope a rogue.*

926 • Mita și furtul sînt veri primari.
A. *Bribery and theft are first cousins.*

927 • E ușor să furi, dar greu să dai socoteală.
R. *Легко воровать, да тяжело отвечать.*

928 • Hoțul e ca iepurele: se teme și de umbra lui.
R. *Вор что заяц: а тени своей боится.*

929 • Pe nasul hoțului nu crește iarba. (Hoțul seamănă cu oricare altul.)

AFRICA NEAGRĂ

930 • Hoțul cu un păcat, păgubașul cu o sută. (R)

ARMENIA

931 • Într-un pariu, există un prost și un hoț. (Cel care acceptă pariul și-l pierde e un prost, iar cel care-l cîștigă, în cazul că știe dinainte rezultatul, e un hoț.)

BELGIA

932 • Uşa cea mai bine încuiată e aceea pe care o putem lăsa deschisă.

CHINA

933 • Cînd hoţul pleacă după apă, are grijă să încuie uşa.

COREEA

934 • Cel care te înşală o dată, te nedreptăţeşte; dacă te înşală a doua oară, o face pe dreptate: te ia drept ceea ce eşti.

DANEMARCA

935 • După ce a învăţat să fure, să înveţe şi să fie spînzurat.

936 • Hoţul fuge şi martorul e prins.

937 • Hoţului ghinionist ori îi latră cîinele, ori se sfîrşeşte noaptea. (Ori e surprins de cîine, ori e surprins de ivirea zorilor.)

INDIA

938 • Ai ştiut să furi, să ştii să dai şi socoteală.

INDOCHINA

939 • Există şapte feluri de hoţi, dar cel mai rău dintre ei este acela care înşală buna-credinţă a oamenilor.

940 • Hoţul, cînd nu are ocazia să fure, se crede om cinstit.

ISRAEL

941 • Cînd fură clopotul, îşi astupă urechile.

942 • Sărăcia dă naştere la hoţi, iubirea la poeţi.

JAPONIA

943 • Nu face ca Imâhaka, cel care, săltînd un berbec pentru a-l fura, pretindea că a vrut numai să vadă cît e de greu.

MADAGASCAR

944 • Untul e bun, dar pe pîine, nu pe degete.

OLANDA

945 • Cine fură ciucurele vecinului, îl poartă noaptea.
946 • Dacă hoţul minte, furtul nu minte.
947 • Hoţul nu ştie de uşă sau horn.

TURCIA

948 • Cei ce fură aceia mai tare jură.
949 • Cel ce nu munceşte la furtişag gîndeşte, că de aci se hrăneşte.
950 • Cine are mînă lungă, / Pierde şi ce are-n pungă.
951 • De hoţii din casă nu te poţi feri.
952 • Fură bine, ascunde rău, / Pică vina-n capu meu; / Fură rău, ascunde bine, / Pică vina-n cap la mine.
953 • Hoţul zice c-a glumit / Cînd vede că l-a zărit.
954 • Lacătul nu se pune la uşă pentru hoţi, ci pentru oamenii cinstiţi.
955 • Prinde orbul, scoate-i ochii.
956 • Vremea descoperă toate / Şi pe hoţ de faţă scoate.

ROMÂNIA

VIII. SINCERITATE; A SPUNE ADEVĂRUL — A MINȚI; FĂȚĂRNICIE, VICLENIE

SINCERITATE

957 • Omul sincer nu e niciodată prefăcut.
L. *Homo simplex, nunquam duplex.*

958 • Dragostea nu poate dura și nici trăi, dacă nu se află într-o inimă sinceră și deschisă.
F. *Amour ne peut durer ni vivre, / Si ce n'est en cœur franc et délivre.*

959 • Nu există sfat mai sincer ca acela ce e dat pe o corabie în primejdie.
I. *Nessuno consiglio è più leale che quello che si dà dalla nave che è in pericolo.*

960 • Nu arăta niciodată nici fundul pungii tale, nici acela al sufletului tău (Să nu fii exagerat de sincer.)
I. *Non mostra mai nè il fondo della tua borsa, nè quello del tuo animo.*

961 • Cînd inimile sînt sincere, nu trebuie multe cuvinte.
A. *Where hearts are true, few words will do.*

962 • O mărturisire deschisă dezarmează calomnia.
A. *A generous confession disarms slander.*

963 • Sinceritatea e cuvîntul care se formează în găoacea inimii.
964 • Sinceritatea e investitura prieteniei.

LUMEA ARABĂ

965 • Cuvintele sincere nu sînt totdeauna elegante; cuvintele elegante nu sînt totdeauna sincere.

CHINA

966 • Zahărul e dulce şi la suprafaţă şi înăuntru.

INDIA

967 • Inima nu e o faţă de masă pe care o întinzi tuturor.

PERSIA

968 • Inima să ţi-o deschizi numai la cel ce ştii că te iubeşte.
969 • Ce-i în guşă / Şi-n căpuşă*.

ROMÂNIA

*
* *

A SPUNE ADEVĂRUL

Ce e adevărul?

970 • Adevărul e o flacără ce luminează în ceaţă fără a o risipi.
F. *La vérité est un flambeau qui luit dans un brouillard sans la dissiper.*

---

* Mugurele viţei de vie care, cum se dezgroapă via, începe a se deschide.

971 • Adevărurile sînt fructe ce nu trebuie culese decît bine coapte.
F. *Les vérités sont des fruits qui ne doivent être cueillis que bien mûrs.*

972 • Acela e adevărul, care e spus de toată lumea.
A. *That is true, which all men say.*

973 • Adevărul e nicovala care a uzat multe ciocane.
A. *Truth is the anvil which has worn out many a hammer.*

974 • **Adevărul iese la suprafață ca untdelemnul.** (R)

F. *La vérité comme l'huile vient au-dessus.*
S. *La verdad como el óleo siempre nada en sumo.*
A. *Truth and oil are ever above.*
G. *Fett will allzeit oben schwimmen.*

975 • Adevărul poate fi prigonit, dar nu poate fi înăbușit.
L. *Veritas premitur, / Non opprimitur.*
I. *La verità può languire, ma non perire.*
G. *Wahrheit wird wohl erdrückt, aber nicht erstickt.*

976 • Adevărul e adesea pus în umbră, dar niciodată nu e nimicit.
L. *Veritatem laborare nimis saepe aiunt, extuingui numquam.*

977 • Adevărul niciodată nu stă ascuns.
L. *Veritas nunquam latet.*

978 • Adevărul poate fi în suferință, dar nu poate fi învins.
L. *Veritas laborare potest, vinci non potest.*

979 • Adevărul evită ocolișurile.
F. *La vérité fuit les détours.*

980 • Adevărul răzbate totdeauna.
F. *La vérité perce toujours.*

981 • Iese la iveală ca nasul în mijlocul obrazului. (Adevărul.)
F. *Cela paraît comme le nez au milieu du visage.*

982 • Adevărul nu caută ungherele.
A. *Truth seeks no corners.*

983 • Adevărul e uneori bolnav, dar nu moare.
G. *Die Wahrheit ist zuweilen krank, aber sie stirbt nicht.*

984 • Adevărul vrea să iasă la lumină. [aprox.]
G. *Die Wahrheit will an den Tag.*

985 • Pentru a îngropa adevărul trebuie multe lopeți.
G. *Zum Begräbnis der Wahrheit gehören viel Schaufeln.*

986 • Adevărul e mai greu decît aurul și totuși nu se scufundă.
R. *Правда тяжелее золота а на воде всплывает.*

987 • Adevărul nu se îneacă în apă şi nici nu arde în foc.
R. *Правда в воде не тонет, в огне не горит.*

988 • De adevăr n-ai unde să te ascunzi.
R. *От правды некуда деваться.*

989 • Adevărul trece prin foc fără să se ardă.
AFRICA NEAGRĂ

990 • Adevărul e ca piatra: nu se topeşte în apă.
INDIA

991 • Adevărul e ca focul: cînd cauţi să-l acoperi, arde.
MADAGASCAR

992 • Adevărul se poate subţia, dar nu se rupe.
PORTUGALIA

993 • Hoţul la întuneric şi adevărul la lumină.
ROMÂNIA

*

994 ○ **Vremea descoperă adevărul.** (R)

L. *Veritatem dies aperit.*
(*Seneca*, „De ira", II. 22. 3.)

F. *Le temps découvre la vérité.*
I. *Il tempo scopre la verità.*

995 • ...Adevărul e fiul timpului.
L. *Veritatem temporis filiam esse dixit.*
(*Gellius*, „Nopţile atice", XII. 11. 7.)

A. *Truth is the daughter of time.*
G. *Die Wahrheit ist die Tochter der Zeit.*

996 • Totul va ieși la spălat.
S. *Todo saldrá en la colada.*
A. *It will all come out in the wash.*

997 • În cele din urmă toate ies la lumina zilei.
L. *Omnia postremo ad diem et lucem veniunt.*

998 • La sfîrșit va fi cunoscut adevărul.
G. *Am End die Wahrheit wird erkannt.*

999 • Adevărul și dimineața se luminează treptat.
AFRICA NEAGRĂ

•

1000 • Dacă vrei să nu te creadă, spune adevărul.
(R)

1001 • Adevărul nu e totdeauna de crezut.
F. *Le vrai n'est pas toujours vraisemblable.*
A. *Truth does not always seem true.*

•

1002 • A spune lucrurilor pe nume

1003 • A numi luntrea luntre.
L. *Scapham scapham dicere.*

1004 • Smochinul e smochin, iar cazmalei îi spune cazma.
L. *Ficus ficus, ligonem ligonem vocat.*

1005 • Eu numesc pisica pisică și pe Rolet* un pungaș.
F. *J'appelle un chat un chat et Rolet un fripon.*

1006 • A-i spune pisicii pisică și nu pisicuță.
I. *Chiamar la gatta gatta e non micia.*

1007 • A spune pîinii pîine.
I. *Dire pane al pane.*

1008 • A spune pîinii pîine și vinului vin.
S. *Decir el pan pan y el vino vino.*

1009 • A numi sapa sapă.
A. *To call a spade a spade.*

*

Adevărul se spune din inimă

1010 • Inima nu minte.
L. *Cor non mentitur.*
F. *Bon coeur ne peut mentir.*
I. *Il cuor non sbaglia.*
S. *El corazón no es traidor.*

1011 • Ochiul inimii nu înșală.
G. *Das Auge des Herzens betrüget nicht.*

*

---

* Charles Rolet, procuror în parlamentul francez din 1665 era obiectul disprețului opiniei publice din vremea sa din cauza necorectitudinii lui.

Adevărul e unul

1012 • Adevărul are o singură rațiune. [aprox.]
L. *Simplex ratio veritatis.*

1013 • Adevărul e totdeauna același oricum l-ai privi.
L. *Veritas in omnem sui partem semper eadem est.*

1014 • Adevărul e fără schimbare.
I. *La verità è senza varietà.*

1015 • Adevărul nu are decît o singură culoare.
G. *Die Wahrheit hat nur eine Farbe.*

*

Adevărul e amar

1016 • Adevărul și chinchina*, deși sînt amare, vindecă.
S. *La verdad y la quina, porque amargan son medicinas.*

1017 • Adevărul, ca și un medicament amar, e neplăcut, dar vindecă.
INDOCHINA

1018 • Nimic nu are un gust mai amar ca adevărul.
ISRAEL

1019 • Adevărul e mai amar decît otrava.
TURCIA

*

---

* Arborele de chinină.

Adevărul e frumos

1020 • Nimic nu e mai frumos ca adevărul: adevărul singur este demn de iubit.
F. *Rien n'est beau que le vrai: le vrai seul est aimable.*

1021 • Frumusețea este adevărul, adevărul este frumusețea.
A. *Beauty is truth, truth beauty.*

*

Adevărul e nemuritor

1022 • Adevărul e totdeauna verde.
S. *La verdad es siempre verde.*

1023 • Adevărul niciodată nu îmbătrînește.
A. *Truth never grows old.*

*

Adevărul și gluma

1024 • A spune adevărul rîzînd.
L. *Ridentem dicere verum.*
(*Horațiu*, „Satire", I. 1. 24—25.)
F. *Être comme Arlequin, dire la vérité en riant.*
F. *Quelquefois en badinant on dit la vérité.*
I. *Scherzando si dice la verità.*
A. *Many a true word is spoken in jest.*
G. *Im Spiel und Spott spricht man oft die Wahrheit.*

1025 • Omul spune uneori adevărul din glumă sau joacă.
L. *Ludo sive joco vir verum fert aliquando.*

1026 • Ceea ce pare glumă, adesea e adevăr.
I. *Quel che pare burla, ben sovente è vero.* [arh.]

1027 • Bufonii se dovedesc adesea a fi profeți.
A. *Jesters do oft prove prophets.*

1028 • În fiecare glumă este şi un sîmbure de adevăr. (R)
R. *В каждой шутке есть доля правды.*

1029 • Să glumești cu adevărul înseamnă să te joci cu focul.
R. *С правдой шутить, что с огнем.*

1030 • Și de e glumă, nu e minciună. („Se zice cînd vrem să arătăm un adevăr, neîndrăznind să-l spunem, fără sființă îl arătăm cu glume." Iordache Golescu)

ROMÂNIA

*

... Şi alte proverbe despre a d e v ă r

1031 • Îngăduința îți face prieteni, adevărul îți aduce ură.
L. *Obsequium amicos, veritas odium parit.*
(*Terențiu*, „Andria", I. 1. 41.)
F. *Beau service fait amis et vrai dire ennemis.*
F. *Vérité engendre haine.*
I. *Verità genera odio.*

S. *La verdad amarga.*
A. *It is truth that makes a man angry.*
G. *Wahrheit zeugt Hass.*

1032 • Discutînd prea mult se pierde adevărul.
L. *Nimium altercando veritas amittitur.*
F. *Par trop débattre la vérité se perd.*
A. *In too much disputing truth is lost.*

1033 • Adevărul învinge totul.
L. *Vincit omnia veritas.*

1034 • Din gura copiilor iese adevărul.
L. *Ex boca parvulorum veritas.*

1035 • Mi-aş sacrifica viaţa de dragul adevărului.
L. *Vitam impenderem vero.*

1036 • Mi-e prieten Platon, dar mai bun prieten mi-e adevărul.*
L. *Amicus Plato, sed magis amica veritas.*

1037 • Ştiinţa nu e nimic altceva decît imaginea adevărului.
L. *Scientia nihil aliud est quam veritatis imago.*

---

* Proverbul se foloseşte mai ales în limba latină, dar aparţine lui Aristotel, „Etica nicomahică", 1096 a. El este un răspuns al acestuia la criticile ce i se aduceau pentru că atacase unele opinii ale maestrului său Platon. Se aplică acelora care nu se supun orbeşte părerilor celor cu multă autoritate cînd e vorba de stabilirea unui adevăr. In mod obişnuit se foloseşte ca o scuză faţă de cei cărora nu le putem împărtăşi părerea, cu toate că nutrim pentru ei sentimente dintre cele mai alese.

1038 • Adevăr dincoace de Pirinei, greşeală dincolo.
F. *Vérité au-deçà des Pyrénées, erreur au-delà.*

1039 • Ceea ce toată lumea spune trebuie să fie adevărat.
F. *Ce que tout le monde dit, doit être vrai.*

1040 • Din contradicţii se naşte adevărul. [aprox.]
F. *Du choc des opinions jaillit la vérité.*

1041 • Necunoscutul de ieri este adevărul de mîine.
F. *L'inconnu d'hier est la vérité de demain.*

1042 • Sînt puţini oamenii care au atîta tărie pentru a suporta adevărul şi pentru a-l spune.
F. *Peu de gens ont assez de fonds pour souffrir la vérité et pour la dire.*

1043 • Cel mai îngust este drumul adevărului.
I. *La via la più ingusta è quella della verità.*

1044 • O mie de probabilităţi nu fac un adevăr.
I. *Mille probabilità non fanno una verità.*

1045 • Chiar dacă viclenia întunecă adevărul, ea nu-l poate stinge de tot.
S. *Aunque malicia oscurezca la verdad, no la puede apagar.*

1046 • Limbajul adevărului e simplu.
S. *El lenguaje de la verdad es sencillo.*

1047 • Adevărul are față bună, dar îmbrăcăminte rea.
A. *Truth hath a good face, but bad clothes.*

1048 • Adevărul are inima liniștită.
A. *Truth has a quiet breast.*

1049 • Adevărul dă aripi puterii.
A. *Truth gives wings to strength.*

1050 • Adevărul nu are nevoie de memorie.
A. *Truth needs no memory.*

1051 • Adevărul poate fi defăimat, dar niciodată nu va fi făcut de rușine.
A. *Truth may be blamed, / But shall never be shamed.*

1052 • Ce-ți spune oglinda nu-ți va spune un întreg consiliu.
A. *What your glass tells you will not be told by counsel.*

1053 • Inima vede mai departe decît capul.
A. *The heart sees farther than the head.*

1054 • Un ochi găsește mai mult adevăr decît două urechi.
G. *Ein Auge findet mehr Wahrheit als zwei Ohren.*

1055 • Adevărul e mai strălucitor ca soarele.
R. *Правда светлее солнца.*

1056 • Adevărul nu caută milă.
R. *Правда милости не ищет.*

1057 • Adevărul se vîră în ochi ca viespea.
R. *Правда как оса лезет в глаза.*

1058 • Adevărul te salvează din apă și din foc.
R. *Правда из воды да из огня спасает.*

1059 • Fără adevăr oamenii nu trăiesc, ci plîng.
R. *Без правды не живут люди, а только маются.*

1060 • Mulți preamăresc adevărul, dar puțini îl spun.
R. *Всякий правду хвалит, да не всякий ее говорит.*

1061 • Nu căuta adevărul la alții, dacă nu-l găsești la tine.
R. *Не ищи правды в других коли ее в тебе нет.*

1062 • Unde e adevăr, e și fericire.
R. *Где правда, там и счастье.*

1063 • Adevărurile sînt identice: ca picățelele bibilicii.

AFRICA NEAGRĂ

1064 • Cînd lansezi săgeata adevărului, înmoaie-i vîrful în miere.
1065 • Tabloul prieteniei este adevărul.

LUMEA ARABĂ

1066 • Fabricăm lumînări pentru a ne bucura de lumină, învățăm pentru a obține pe aceea a adevărului; prima luminează locurile întunecoase ale casei, a doua, inima omului.

1067 • Mai bine să mori decît să întorci spatele adevărului.

CHINA

1068 • A ascunde adevărul înseamnă a îngropa aurul.

1069 • O greșeală veche are mai mulți prieteni decît o noutate adevărată. (Un principiu împămîntenit, chiar dacă e perimat, găsește mai mulți adepți decît o idee nouă, chiar dacă e adevărată.)

DANEMARCA

1070 • Cine spune adevărul nu poate mulțumi pe toată lumea.

1071 • Omul ignorant deformează adevărul.

1072 • Dragostea fără adevăr este ca o apă într-un rîu fără maluri.

INDIA

1073 • Banii sînt gunoi, adevărul e aur.

INDOCHINA

1074 • Spada a venit în lume din cauza întîrzierii adevărului, din cauza pervertirii lui.

ISRAEL

1075 • Dacă vrei să afli adevărul, trebuie să începi cu abecedarul.

JAPONIA

1076 • O oră de adevăr valorează cît șaptezeci de ani de rugăciune.

TURCIA

1077 • Acea lege este mai bună, care te face să cunoști adevărul.

1078 • Adevărul a grăi nicicum să te sfiești, măcar că la puțini vei fi plăcut şi ascultat.
1079 • Adevărul cînd cercetezi, părtinirea s-o depărtezi.
1080 • Adevărul cu dreptatea împreună locuiesc; la unul de te vei duce, dai și peste celălalt.
1081 • Atunci vei cunoaște adevărul mai bine, cînd vei depărta orice patimă de la tine.
1082 • Cînd relele năravuri vuiesc neîncetat, / Atunce adevărul nu este ascultat.
1083 • Pentru adevăr pînă la moarte să te lupți.
1084 • Să iubești înțelepciunea, să iubești științele, dar cu mult mai mult să iubeşti adevărul.

ROMÂNIA

A SPUNE ADEVĂRUL ŞI A MINȚI

1085 • **Cine a mințit o dată nu se mai crede nici cînd spune adevărul.** (R)

L. *Mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus.*

(*Cicero*, „De divinatione", II. 71, 146.)

L. *Quicumque turpi fraude semel innotuit, / Etiamsi verum dicit, amittit fidem.*

(*Fedru*, „Fabule", I. 10. 1.)

F. *Un menteur n'est point écouté, / Même en disant la vérité.*

I. *Al bugiardo non è creduto il vero.*

S. *Quien siempre me miente nunca me engaña.*

A. *A liar is not believed, when he speaks the truth.*
G. *Wer einmal lügt, dem glaubt man nicht / Und wenn er auch die Wahrheit spricht.*

1086 • Casa mincinosului a ars, dar nimeni nu l-a crezut.

TURCIA

1087 • Cine a mințit o dată / Și-a mîncat credința toată.

ROMÂNIA

*

... Și alte proverbe despre adevăr și minciună

1088 • Lucrurile sînt adevărate sau false potrivit unghiului din care sînt privite.
F. *Les choses sont vraies ou fausses selon la face par où on les regarde.*

1089 • Adevărul împunge și minciuna unge.
I. *La verità punge e la bugia unge.*

1090 • Cine nu știe să mintă crede că toți spun adevărul.
I. *Chi non sa mentire crede che tutti dicono il vero.*

1091 • Din minciună se cunoaște adevărul.
I. *Dalla bugia si conosce la verità.*

1092 • E mai bine să spui brutal adevărul decît să minți politicos.
I. *E' meglio il vero rusticamente dire che civilmente mentire.*

1093 • Puțin adevăr face să fie crezută toată minciuna.
I. *Un po' di vero fa credere tutta la bugia.*

1094 • Adevărul nu are nevoie de multe cuvinte, dar o poveste mincinoasă are nevoie de o amplă introducere.
A. *Truth needs not many words, but a false tale a large preamble.*

1095 • Minciuna face ocolul lumii, în timp ce adevărul de-abia își trage cismele în picioare.
A. *A lie travels round the world, while truth is putting on her boots.*

1096 • Minciuna stă pe un picior, adevărul pe două.
A. *A lie stands on one leg, truth on two.*

1097 • Adevărului nu-i trebuie multe vorbe; minciuna nu are niciodată de ajuns.
G. *Die Wahrheit bedarf nicht viel Worte, die Lüge kann nie genug haben.*

1098 • Minciuna merge, adevărul învinge.
G. *Die Lüge geht, die Wahrheit besteht.*

1099 • Mai bine adevărul amar decît minciuna dulceagă.
R. *Лучше горькая правда чем сладкая ложь.*

1100 • Minciuna e o boală pe care o vindecă adevărul.

LUMEA ARABĂ

1101 • O femeie nu minte niciodată mai mult ca atunci cînd spune adevărul celui care nu o crede.

CHINA

1102 • Mai bine să suferi pentru adevăr decît să prosperi prin minciună.

DANEMARCA

1103 • Adevărul va învinge; minciuna va fi învinsă.

INDIA

1104 • Dacă minți, să minți în așa fel încît să crezi și tu că minciuna ta e adevărată.

IUGOSLAVIA

1105 • Minciuna care aduce un bine valorează mai mult decît adevărul care face rău.

PERSIA

1106 • Unele minciuni sînt preferabile adevărului.

TURCIA

1107 • Adevărul cu minciuna vrăjmași neînduplecați.

1108 • Adevărul, fața lui niciodată o mai schimbă, iar minciuna, pe tot minutul în felurimi de măști se schimbă.

1109 • Adevărul într-un cuvînt, iar minciuna în mii și sute.

1110 • Adevărul nicăieri locuință și-a găsit, decît acolo și numai unde minciuna a lipsit.

1111 • De la adevăr pînă la minciună e un lat de palmă.

1112 • Gura mincinosului adevăr grăiește.
1113 • Iubește adevărul, deprinde-te cu el, ca să scapi de minciună.
1114 • Mincinosul cînd spune adevărul, se bolnăvește.

ROMÂNIA

*
* *

A MINȚI

1115 • Cu minciuna prînzești, dar la cină îți sar ochii. (R)

1116 • Minciunile au picioare scurte. (R)
F. *Les mensonges ont les jambes courtes.*
I. *Le bugie hanno le gambe corte.*
A. *Lies have short legs.*
G. *Lügen haben kurze Beine.*

1117 • Nimeni nu îmbătrînește în minciuni.
L. *Nullum mendacium veterascit.*
A. *A lie never lives to be old.*

1118 • Minciuna nu are picioare.
S. *La mentira no tiene pies.*
A. *A lie has no legs.*

1119 • Minciunile nu înșală mult timp.
L. *Mendacia non diu fallunt.*

1120 • Mincinosul nu ajunge departe.
F. *Le menteur ne va pas loin.*

1121 • Minciuna e repede biruită.
S. *La mentira presto es vencida.*

1122 • Cine a mințit ieri nu va fi crezut nici mîine.
R. *Кто вчера солгал тому и завтра не поверят.*

1123 • Minciuna începe în zori și tot în zori sfîrșește.
R. *Неправда светом началась, светом и кончится.*

1124 • Funia minciunii e scurtă.
1125 • Minciuna arde, dar nu se va coace.
1126 • Minciuna, dacă a mîncat la prînz, nu va mai ajunge să mănînce și seara.
1127 • Minciuna e o potecă de cenușă.

AFRICA NEAGRĂ

1128 • Minciuna e bolnavă; ea nu poate alerga prea departe.

LUMEA ARABĂ

1129 • Cu o minciună se merge departe, dar fără speranța întoarcerii.

ISRAEL

1130 • Lumînarea mincinosului arde pînă la culcare.

TURCIA

1131 • Cine poartă plosca cu minciunile nu o duce mult.
1132 • Minciuna a umblat cît a umblat, / Pînă i s-a înfundat.
1133 • Numai jumătate de picior are minciuna.

ROMÂNIA

•

1134 • Cine spune minciună e la fel cu cel ce fură. (R)

1135 • Mincinosul e un hoț.
L. *Mendax est fur.*
F. *Un menteur est ordinairement larron.*
I. *Chi è bugiardo è ladro.*
A. *Lying and thieving go together.*
A. *Shew me a liar and I'll shew you a thief.*
G. *Wer lügt, der stiehlt.*
R. *Кто лжет тот и крадет.*

1136 • Minciuna și hoția sînt vicii înrudite.
L. *Mendacium et furtum sunt vitia cognata.*

1137 • A spune o minciună este începutul unui furt.

JAPONIA

•

1138 • A auzit-o cît un bold / Și-a făcut-o d-un cot. (R)

1139 • Mincinosul încornorează țînțarul / Și-l mărește cît măgarul.
1140 • Puricele, cînd îi place, / Cît un elefant îl face.

ROMÂNIA

•

1141 • Cine vine de departe poate minți foarte bine. (Mincinosul e crezut cînd nu i se pot verifica și contesta spusele.)

L. *Egregie mentiri potest, qui ex loco longe dissito venit.*
F. *A bon mentir qui vient de loin.*
I. *Ha bel mentir chi vien da lontano.*
A. *Who comes from afar may brag without fear.*
G. *Wer weit herkommt kann gut lügen.*

1142 • De la drumuri lungi, minciuni mari.
I. *Da lunghe vie, lunghe bugie.*
S. *De luengas vias, luengas mentiras.*
G. *Aus der Ferne ist gut lügen.*

1143 • Ce s-a petrecut la o mare distanţă nu poate fi contestat.
L. *Longinquitas redargui non potest.*

1144 • De la mari depărtări, mari noutăţi.
F. *De longues terres, longues nouvelles.*

1145 • Cine a trăit, a citit şi a văzut poate spune minciuni şi e crezut.
I. *Chi ha vissuto, chi ha letto e chi ha veduto / Può dire le bugie ed è creduto.*

1146 • Călătorul poate minţi cu autoritate.
A. *A traveller may lie with authority.*

•

1147 • Dintr-o minciună se fac o sută.

F. *Une menterie en fait cent.*
I. *Una bugia ne tira dieci.*
S. *De una mentira nacen ciento.*

A. *One lie makes many.*
G. *Eine Lüge schleppt zehn andere nach sich.*

1148 • O minciună se sprijină pe altă minciună. [aprox.]
L. *Fallacia / Alia aliam trudit.*

1149 • O minciună vrea să fie înzorzonată cu alte șapte.
I. *Una bugia vuol essere orpellata con altre sette.*

*

Un răspuns echivoc ne scutește să mințim

1150 • „Aproape" și „Ca și cum" împiedică de a minți.
F. *„Presque" et „Quasiment" empêchent de mentir.*

1151 • „Poate" îi ferește pe oameni să mintă.
F. *„Peut-être" garde les gens de mentir.*

1152 • „Aproape" și „Cît pe aci" evită multe minciuni.
A. *„Almost" and „Very nigh" saves many a lie.*

*

... Și alte proverbe despre minciună

1153 • Mincinosul are nevoie de memorie.
L. *Mendacem memorem esse oportet.*
(*Cicero*, „De divinatione", II. 71; *Quintilian*, „Despre oratorie", IV. 2. 91).

F. *Il faut bonne mémoire après qu'on a menti.*
I. *Forza è tenga ben a mente, / Un bugiardo quando mente.*
I. *Il bugiardo deve avere buona memoria.*
S. *El mentir pide memoria.*
S. *Tú que mientes / Que dijiste para mientes.*
A. *A liar should have a good memory.*
G. *Ein Lügner muss ein gutes Gedächtnis haben.*

1154 • Diavolul e tatăl mincinoșilor.
L. *Pater mendaciorum diabolus est.*
F. *Le diable est le père du mensonge.*
I. *Il diavolo è padre della menzogna.*
A. *The devil is the father of lies.*
A. *The devil himself, which is the author of confusion and lies.*
G. *Der Teufel ist ein Vater der Lüge.*

1155 • Cine minte mereu nu are rușine.
I. *Chi sempre mente / Vergogna non sente.*
S. *Quien siempre miente / Verguenza no siente.*

1156 • Indulgența părinților îi face pe copii mincinoși.
L. *Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos.*

1157 • Minciuna măgulitoare place omului rău.
L. *Blandum laudatur a malis mendacium.*

1158 • Cine face datorii are totdeauna minciuna în spate.
F. *Le faiseur de dettes à toujours le mensonge en croupe.*

1159 • Minciuna nu e bună la nimic, fiindcă nu înşală decît o dată.
F. *La mensonge n'est bon à rien, puisqu'il ne trompe qu'une fois.*

1160 • Se minte aşa de mult că nu ştii ce să crezi.
F. *On ment tant qu'on ne sait que croire.*

1161 • Un mincinos e totdeauna risipitor cu jurămintele.
F. *Un menteur est toujours prodigue de serments.*

1162 • Dacă nu e adevărat e totuşi bine născocit.
I. *Se non è vero è bene trovato.*

1163 • Nu se strigă: „Iată lupul!" dacă nu se află în apropiere.
I. *Non si grida: „Mai al lupo!" ch'egli non sia in paese.*

1164 • Cine mă minte întotdeauna nu mă înşală niciodată.
S. *Quien siempre me miente nunca me engaña.*

1165 • Al doilea viciu e minciuna; primul e a face datorii.
A. *The second vice is lying; the first is running into debt.*

1166 • Nu-mi pune întrebări şi n-am să-ţi spun minciuni.
A. *Ask me no questions and I'll tell you no fibs.*

1167 • Cînd un om ajunge să mintă, inteligenţa şi talentul îl părăsesc.
R. *Когда человек весь отдается лжи его оставляют ум и талант.*

1168 • Mai bine să mori decît să tolerezi minciuna.
R. *Лучше умереть чем неправду терпеть.*

1169 • Nu-ţi făuri a ta vorbă pe nicovala minciunii.

GRECIA ANTICĂ

1170 • Cine e cel mai mare mincinos? Cel care vorbeşte prea mult despre el însuşi.
1171 • Minciuna e o săritură de la înălţimea acoperişului. (Ea îşi rupe gîtul.)

CHINA

1172 • Cine şopteşte minte.
1173 • Dacă minciuna ar fi Latina, ar fi foarte mulţi învăţaţi.
1174 • Doi pot minţi pînă fac ca al treilea să fie spînzurat.

DANEMARCA

1175 • Dacă ai spus o singură minciună, toate faptele bune pe care le-ai făcut de cînd te-ai născut vor fi date la cîini.

INDIA

1176 • Ai minţit o dată şi te vei căi şapte zile.

INDOCHINA

1177 • Minciuna e ca nisipul: ni se pare moale cînd ne culcăm pe el, dar tare cînd ne sculăm.

MADAGASCAR

1178 • Sare broasca, dar din lac nu pleacă; înşală mincinosul, dar de ruşine nu scapă.

MONGOLIA

1179 • Surîsul înfometatului este surîsul mincinosului.

POLONIA

1180 • „Cînd tatăl meu era în leagăn, eu aveam cincisprezece ani“, spunea mincinosul.

1181 • Dacă ar fi să pedepsim minciuna, oamenii n-ar mai vedea lumina soarelui.

1182 • Minciuna pe care o spune unul la capătul marelui bazar, pînă ajunge la celălalt capăt o crede el însuşi.

TURCIA

1183 • N-are brici dar e totuşi bărbier.

UNGARIA

1184 • Cine se laudă că nu e mincinos trebuie crezut numai pe jumătate.

1185 • Cu gogoşi de fată mare nu se fac ouă roşii.

1186 • Cu gogoşi de tufă nu se-nnegresc sprîncenele.

1187 • Făgăduieşte şi minţeşte, / Lumea toată îl urăşte.

1188 • Mai bine mut să te arăţi decît minciuni să grăieşti.

1189 • Minciuna lată, ţi-aduce plată. („Minciuna rău te vatămă.“ Iordache Golescu)

1190 • Nici somn lung fără visuri, nici vorbă lungă fără minciuni.

ROMÂNIA

*
* *

FĂȚĂRNICIE, VICLENIE

1191 • **Fățarnicul în adevăr dulce te sărută, dar unde te sărută multă vreme te ustură.** (R)

1192 • Există adesea obiceiul de a săruta mîna pe care ar vrea s-o vadă arsă.
F. *Souvent on a coutume de baiser la main qu'on voudrait qui fût brûlée.*
I. *V'è chi bacia tal mano che vorrebbe veder mozza.*
S. *Muchos besan las manos que querrian ver cortadas.*
A. *Many do kiss the hands they wish to see cut off.*
G. *Mancher küst die Hand die er abhauen möchte.*

1193 • Mai bune sînt rănile celui binevoitor decît sărutările înșelătoare ale celui răuvoitor.
L. *Meliora sunt vulnera diligentis / Quam fraudulenta oscula odientis.*

1194 • Mulți mîngîie mîna pe care ar voi-o tăiată.
L. *Multi manum palpant quam amputatam vellent.*

1195 • Sărutul cu gura nu e totdeauna sărutul cu inima.
F. *Baiser de bouche n'est pas toujours baiser de cœur.*

1196 • O sărutare cu gura nu atinge totdeauna inima.
A. *A kiss of the mouth often touches not the heart.*

1197 • Cine mult sărută rar se întîmplă să nu muște.
R. *Кто много целует редко не укусит.*

1198 • Fugi de cel ce pupă în bot, / Că îți ia din pungă tot.
1199 • Țînțarul cu cîntări te sărută.

ROMÂNIA

*

1200 • În față te cinstește / Și în dos te vorbește. (R)

1201 • Am jurat cu vorbe, dar gîndul mi-e altul. [aprox.]
L. *Juravi lingua, mentem injuratam gero.*
(*Cicero*, „De officiis", 3. 108.)
F. *Il a dit de bouche, / Mais le cœur n'y touche.*
I. *Non pensa il cuor, quel che dice la bocca.*
G. *Die Zunge spricht's, das Herz weiss nichts davon.*

1202 • Una pe buze, alta în inimă.
L. *Aliud in ore, aliud in corde.*

1203 • Limba e martorul cel mai fals al inimii.
F. *La langue est le témoin le plus faux du cœur.*

1204 • În față prieten, în spate dușman.
G. *Augen Freund, Rücken Feind.*

1205 • E o gură care laudă și o inimă care înjunghie.

LUMEA ARABĂ

1206 • În gură un salut şi în piept un pumnal.
INDIA

1207 • În ochi cu gura te unge / Şi-n dos cu ac te împunge.
1208 • Vicleanul cu graiul se pare că te apără, iar cu semne de departe în groapă te aruncă.
ROMÂNIA

*

1209 • **Cu un ochi rîde şi cu altul plînge.** (R)

1210 • Nu oricine ne surîde, ne e prieten.
L. *Non omnis, qui nobis arridet, amicus est.*

1211 • Cel care rîde muşcă.
F. *Tel rit qui mord.*

1212 • Ceapa îi face să plîngă chiar şi pe moştenitori şi pe văduve.
A. *Onions can make even heirs and widows weep.*

1213 • Cu ochii plînge, cu inima rîde.
R. *Глазами плачет, а сердцем смеется.*

1214 • „Cît mă gîndesc eu la tine, ceapă: la fiecare îmbucătură o lacrimă!"
LUMEA ARABĂ

1215 • Lacrimile de ceapă nu ating inima.
ISRAEL

1216 • Nu toţi care rîd îţi sînt prieteni: nu toţi care se supără îţi sînt duşmani.
MONGOLIA

1217 • Cel pe care surîsul îl înfrumusețează e bun; cel pe care surîsul îl desfigurează e rău.

UNGARIA

1218 • Albina în gură ține mierea cea mai dulce și în coadă acul cel mai otrăvitor. (R)

1219 • Limbă de miere și inimă de fiere.
F. *Langue de miel et cœur de fiel.*
I. *Volto di miele, cuor di fiele.*
S. *Boca de miel, corazón de hiel.*
A. *A honey tongue is a heart of gall.*
G. *Honig im Munde, / Gift im Herzensgrunde.*

1220 • Limba ți-e pusă-n miere, inima în fiere și oțet acru.
L. *Tua in melle lingua sita est, cor in felle atque acerbo aceto.*

1221 • Miere în gură, cuvinte cu lapte; fiere în inimă, înșelăciune în fapte.
L. *Mel in ore, verba lactis, / Fel in corde, fraus in factis.*

1222 • Sub mierea dulce se ascunde otrava nemiloasă.
L. *Impia sub dulci melle venena latent.*

1223 • Miere în gură și cuțit la brîu.
I. *Miele in bocca e rasoio a cintola.*

1224 • Pe limbă miere, sub limbă gheață.
R. *На языке мед, а под языком лед.*

1225 • Cuvintele falsității sînt ca mierea și faptele ca săbiile.

LUMEA ARABĂ

1226 • Miere pe buze și iad în suflet.

INDIA

1227 • Zici din gură, că-ți sînt dragă, limba plină de otravă.

ROMÂNIA

•

1228 • **La gură ca un miel, iar la mînă lup întreg.** (R)

1229 • Lup îmbrăcat în piele de oaie. (R)
I. *Il lupo si è vestito nella pelle d'agnello.*

1230 • Lupul plînge oaia și apoi o mănîncă.
I. *Il lupo piange la pecore, poi se la mangia.*

1231 • La înfățișare pare miel, dar pe dinăuntru lup.
I. *Tal sembra in vista agnel che dentro è lupo.*

1232 • Pe dinafară oaie, pe dinăuntru lup.
G. *Von aussen Schaf, von innen Wolf.*

1233 • Oaia e totdeauna vinovată în fața lupului.
R. *У волка всегда овца виновата.*

1234 • Omul viclean se îmbracă ba în piele de oaie, ba în piele de vulpe.

ROMÂNIA

•

1235 • **Cu o mînă te mîngîie, / Cu alta te zgîrie.** (R)

1236 • Într-o mînă ţine apă, în cealaltă foc.
L. *Altera manu fert aquam, altera ignem.*

1237 • Într-o mînă ţine piatra, cu cealaltă arată pîinea.
L. *Altera manu fert lapidem, altera panem ostentat.*

1238 • Cu o mînă îi dă boabe, cu alta caută ouăle.
ARMENIA

1239 • Cu o mînă te apără, / Cu alta te depără*.
ROMÂNIA

*

1240 • **Mîţa blîndă zgîrie rău.** (R)

1241 • Trebuie să te fereşti de pisica ce în faţă te linge şi în spate te zgîrie.
L. *Cavendam esse felem, quae a fronte lingat et a tergo laedat.*
I. *Dio ti guardi da quella gatta che davanti ti lecca e di dietro ti graffia.*
G. *Das sind die bösen Katzen, / Die vorne lecken und hinten kratzen.*

1242 • Pisica lui Mari-Ramos dezmiardă cu coada şi zgîrie cu labele.
S. *El gato de Mari-Ramos halaga con la cola y araña con las manos.*

---

* A părui.

*

1243 • Vulpea cînd n-ajunge la găini, zice că sînt spînzurate. (R)

1244 • Vulpea cînd n-ajunge la struguri zice că sînt acri. (R)

[GRECIA ANTICĂ: (*Esop*, „Fabule", 170.]

F. *Il est comme le renard, il trouve les raisins trop verts.*
I. *La volpe dice che l'uva è agresta.*
G. *Die Trauben sind sauer, sagte der Fuchs.*

1245 • Cînd pisica nu poate ajunge la slănină, spune că e rîncedă.
I. *Quando la gatta non può arrivare al lardo, dice che è rancido.*

1246 • Pisica, neputînd să ajungă la friptură, strigă: „Pentru a onora memoria tatălui meu, eu n-o voi mînca."

AFGANISTAN

1247 • „Azi e zi de post", spune pisica văzînd ficatul pe care nu putea să-l ajungă.

TURCIA

1248 • Cînd pisica n-ajunge la bucate ce rîvnește, / Zi de post se socotește.

1249 • Unde vulpea nu ajunge, / Zice că-i ajunge.

ROMÂNIA

*

1250 • **Îmbracă pe leu cu piele de vulpe, ca unde nu va putea leul, vulpea să biruiască.** (R)

1251 • Dacă nu ajunge pielea de leu, să o înnădim cu cea de vulpe.

[GRECIA ANTICĂ:
Plutarh, „Vieți paralele": Lysandros.]

L. *Si leonina pellis non satis est, assuenda vulpina.*
F. *Il faut coudre la peau du renard à celle du lion.*

1252 • Ce nu face leul, face vulpea.
I. *Quel che non fa il leone, lo fa la volpe.*

1253 • Viclenia întrece forța.
G. *List geht über Gewalt.*

1254 • Reușim deseori mai bine cu coada vulpii decît cu ghearele leului.

SCANDINAVIA

1255 • Unde puterea nu ascultă, vulpea ajută.

ROMÂNIA

*

... Și alte proverbe despre fățărnicie, viclenie

1256 • Infernul e pavat cu bune intenții.
F. *L'enfer est pavé de bonnes intentions.*
I. *Di buona volontà sta pieno l'inferno.*
S. *El infierno es lleno de buenas intenciones.*
A. *Hell is paved with good intentions.*
G. *Mit guten Vorsätzen ist der Weg zur Hölle gepflastert.*

1257 • Viclenia se întoarce împotriva autorului ei.
L. *Fraus in auctorem recidit.*
(*Publilius Syrus*, „Sentințe".)
F. *La perfidie retombe sur son auteur.*
I. *L'inganno va a casa dell' ingannatore.*
S. *El que a otro quiere engañar / El engaño en el se puede tornar.*

1258 • Vulpea se cunoaște după coadă.
L. *Cauda de vulpe testatur.*
I. *La volpe si conosce dalla coda.*
A. *You may know the fox by his tail.*
G. *Den Fuchs erkennt man am Schwanze.*

1259 • Este tare oțetul din vin dulce.
I. *Forte è l'aceto di vin dolce.*
A. *Sweetest wine makes sharpest vinegar.*
G. *Süsser Wein gieht sauern Essig.*

1260 • Bun vicleșug este acela cu care se biruie răul.
L. *Bonus dolus est quo malus pellitur.*

1261 • Cinste prefăcută, șiretenie dublă.
L. *Simulata probitas, duplex nequitia.*

1262 • A arăta trandafirul și a da spinul.
F. *Montrer la rose et donner l'épine.*

1263 • A te preface că iubești e mai rău decît a fi falsificator de bani.
F. *Feindre d'aimer est pire que d'être fauxmonnayeur.*

1264 • Cine te dezmiardă acela te înșală.
F. *Tel te caresse qui te trompe.*

1265 • Dragostea supune totul în afară de inima unui viclean.
F. *Amour soumet tout hormis cœur de félon.*

1266 • Lupul sătul de carne se face călugăr.
S. *El lobo harto de carne, se mete fraile.*

1267 • Aleargă cu copoiul, dar e de partea iepurelui.
A. *He runs with the hound and holds with the hare.*

1268 • Ar trebui să fie un șoarece prea viclean să fete în urechea unei pisici.
A. *It had need be a wily mouse that should breed in a cat's ear.*

1269 • Cine e fals cu unul poate fi fals cu doi.
A. *False with one can be false with two.*

1270 • Există multe lucruri frumoase pline de falsitate.
A. *There is many fair thing full false.*

1271 • O mănușă curată deseori ascunde o mînă murdară.
A. *A clean glove often hides a dirty hand.*

1272 • Pisica închide ochii cînd fură smîntîna.
A. *The cat shuts its eyes while it steals cream.*

1273 • Refuză mita, dar întinde mîna.
A. *He refuseth the bribe, but putteth forth his hand.*

1274 • Ce nu vine din inimă, nu merge la inimă.
G. *Was nicht von Herzen kommt, das geht nicht zu Herzen.*

1275 • Nici un om de treabă nu e cu două fețe. [aprox.]
G. *Auf beiden Achseln tragen, steht keinem Biedermann an.*

1276 • Cămașa albă, iar sufletul negru.
R. *Рубашка бела, да душа черна.*

1277 • Cînd cauți vulpea în față, ea e în spate.
R. *Когда ищешь лису впереди, то она назади.*

1278 • Cu viclenia prinzi chiar un leu, cu puterea nu prinzi nici un greier.
R. *Хитростью поймаешь даже льва, силой не поймаешь и сверчка.*

1279 • El bea, dar îi acuză pe alții de beție.
R. *Сам пьет, а людей за пьянство бьет.*

1280 • Vorbește la dreapta și privește la stînga.
R. *Говорит направо а глядит налево.*

1281 • Vulpea bătrînă caută urma cu botul și o șterge cu coada.
R. *Старая лиса рыльцем роет а хвостом след заметает.*

1282 • Cînd lupul este sfătuit să meargă înaintea oilor, el spune că-l dor picioarele.

AFGANISTAN

1283 • „Ce scump îmi ești, tu, al cărui nume l-am uitat!“

1284 • „Oh! mielule, dacă nu te mănînc eu, mă vei mînca tu“, spuse hiena.

AFRICA NEAGRĂ

1285 • A fost întrebat lupul: „Pentru ce urmărești această turmă de oi?“ — „Praful pe care-l ridică face bine sărmanilor mei ochi!“

1286 • Fiind întrebată vulpea: „Cine ți-e martor?“, răspunse: „Coada mea“.

1287 • Leopardul nu salută gazela decît pentru a-i suge sîngele.

1288 • Nu-ți acoperi fața cu degetul.

1289 • Tu-l pălmuiești și tot tu strigi: „De ce se vaită?“

1290 • Tu-mi pui jar în ureche și tot tu spui: „Miroase a carne arsă“.

LUMEA ARABĂ

1291 • „Nu vreau ceea ce-mi dăruiești: pune-l în buzunarul meu!“

ARMENIA

1292 • Unii oameni sînt ca unele orologii care arată o oră și sună alta.

DANEMARCA

1293 • „Casa e a ta, toate sînt ale tale; eu nu am decît cheile.“

1294 • „Cu o mînă țin sabia, cu alta țin scutul; n-am nici una liberă ca să lupt.“

1295 • Elefantul are dinți pentru mîncat și dinți pentru arătat.

1296 • El spune oamenilor că a fost la Benares*, dar nu spune că a ucis o pisică**.

1297 • Își maschează mînia cu bucuria, la fel cum într-un lac liniștit se ascund crocodilii.

1298 • Pisica e derviș*** pînă cînd sosește laptele.

INDIA

1299 • Mîna care îmbrățișează e adesea mîna care ucide; gura care laudă e adesea aceea care biciuiește.

MADAGASCAR

1300 • Ce nu știu măgarii, le vor spune vulpile.

OLANDA

1301 • „Eu merg cu trăsura", spunea gîsca pe care o luase vulpea.

1302 • Prefăcătoria este în afaceri ceea ce aliajul este pentru monede: puțin e necesar, prea mult discreditează.

1303 • Pentru ce să te servești de otravă, cînd poți ucide cu miere?

PERSIA

1304 • Cine nu poate juca se plînge că odaia e neîncăpătoare.

1305 • Iepurelui: „fugi", ogarului: „prinde-l".

---

* Oraș sfînt al indienilor.
** La indieni, uciderea unei pisici e un mare păcat.
*** Călugăr musulman.

1306 • Lupul spune mielului: „Tu îmi tulburi apa".
1307 • Vicleanul pînă nu strică nouă case nu poate întemeia una.

TURCIA

1308 • Arde soarele dulce, / Iarăşi ploaie ne aduce. („Se zice pentru făţarnic, ce cînd mai mult te încălzeşte, atunci groapa ţi-o găteşte." Iordache Golescu)
1309 • Cîrtiţa pe sub pămînt umblă, dar urma ei se cunoaşte deasupra pămîntului. („Se zice pentru făţarnici ce se arată de smeriţi." Iordache Golescu)
1310 • Cu lingura îţi dă dulceaţă şi cu coada îţi scoate ochii.
1311 • Cuvîntul vicleanului, ca undiţa pescarului.
1312 • Dacă fata nu ştie juca, zice că lăutarii nu ştiu cînta.
1313 • Gura vulpii albă, dar coada ei roşie. („Faţa făţarnicului şi a celui viclean veselă, dar gîndul lor înveninat." Iordache Golescu)
1314 • Făţarnicul aci laudă, aci defaimă / Şi pe cel ce îl ţine în palmă.
1315 • Fugi de omul cu două feţe, ce unele grăieşte şi altele gîndeşte.
1316 • Iepuroaica fată şi iepurele de inimă se vaită.
1317 • Iubire de slavă de-o parte şi făţărnicie de alta, dărăpănarea omenirii.
1318 • La cap gîscă, la trup vulpe.

1319 • Multe vase sînt pe dinafară smălțuite și pe dinăuntru mînjite.
1320 • Nu cu ochii în jos, ca cel smerit fățarnic, ci cu ochii drept în ochi, ca să cunoști cu cine grăiești.
1321 • Nu umbla cu mîța în sac, că i se văd unghiile.
1322 • Orbul cu ochi, nu-i păcat să-l înșeli.
1323 • Vulpea cînd se prinde, se prinde de cîte patru picioare. („Cel viclean cînd se înșală, rău se înșală." Iordache Golescu)
1324 • Vulpea, după moarte, de cojocari are parte.
1325 • Vulpea moartă-n cale-o vezi / Și tot parcă nu o crezi. •

ROMÂNIA

IX. FĂGĂDUIALĂ, JURĂMÎNT, CUVÎNT DE ONOARE — CĂLCAREA JURĂMÎNTULUI, CĂLCAREA CUVÎNTULUI DE ONOARE

FĂGĂDUIALĂ, JURĂMÎNT, CUVÎNT DE ONOARE

1326 • Făgăduiala dată / E datorie curată. (R)
L. *Omne promissum cadit in debitum.*
F. *Chose promise, chose due.*
I. *Chi promette in debito si mette.*
I. *Promessa fa debito.*
S. *Quien promete en deudas se mete.*
A. *Promise is debt.*
G. *Verheissen macht Schuld.*

1327 • A făgădui și a te ține de promisiune sînt două.
F. *Promettre et tenir sont deux.*
I. *Promettere e mantenere sono due cose diverse.*
G. *Versprechen und halten sint zweierlei.*

1328 • Una e a făgădui / Și alta a împlini. (R)
I. *Altro è promettere, altro è mantenere.*
A. *To promise is one thing and to keep is another.*
G. *Versprechen ist Eins und Halten ein Anderes.*

1329 • Ce e promis, e promis.
F. *Ce qui est promis, est promis.*

1330 • Cuvîntul unui om cinstit e tot atît de sigur ca și legămîntul său.
A. *An honest man's word is as good as his bond.*

1331 • Făgăduielile fac datorii și datoriile fac făgăduieli.
A. *Promises make debts and debts make promises.*

1332 • Făgăduiește puțin, dar fă mult.
A. *Promise little, but do much.*

1333 • Între făgăduială și respectarea ei un om poate să-și mărite fata. (Poate trece destul timp.)
A. *Between promising and performing a man may marry his daughter.*

1334 • Nu aștepta de la alții ceea ce tu nu poți făgădui.

CHINA

1335 • Chiar cînd viața le este în primejdie, cei hotărîți nu stau pînă nu aduc la îndeplinire ceea ce au promis.

INDIA

1336 • Cuvîntul ce ai dat o dată, nici să-l uiți, nici să-l întorci.
1337 • De ai făgăduit o dată, păzește-ți făgăduința, ca să nu ieși mincinos.
1338 • Făgăduiala să-ți fie faptă urmată, iar nu vorbă deșartă.
1339 • Omul cinstit se ține de cuvînt.

ROMÂNIA

*
* *

CĂLCAREA JURĂMÎNTULUI, CĂLCAREA CUVÎNTULUI DE ONOARE

1340 • Iupiter rîde din înălţimi de jurămîntul fals al îndrăgostiţilor.
L. *Jupiter ex alto perjuria ridet amantum.*
(*Ovidiu*, „Arta de a iubi", I. 633.)
L. *Perjuria ridet amantum Jupiter.*
(*Tibul*, „Elegii", III. 7. 49.)
A. *At lovers' perjuries, / They say, Jove laughs.*

1341 • Promiţătorii cei mai generoşi, realizatorii cei mai slabi.
L. *Largissimi promissores, vanissimi exhibitores.*

1342 • Făgăduiala nerespectată seamănă cu minciuna. [aprox.]
A. *A promise neglected is an untruth told.*

1343 • Oamenii dispuşi să făgăduiască sînt dispuşi să uite.
A. *Men apt to promise are apt to forget.*

1344 • Cine consimte uşor rareori îşi ţine cuvîntul.

CHINA

1345 • Călcarea de jurămînt — cea mai mare necinste, cea mai mare nelegiuire, cea mai spurcată faptă şi cea mai primejdioasă îndrăzneală.
1346 • Celui cinstit cuvîntul îi este drept jurămînt, iar celui necinstit nu-i ajunge spre dovadă mii şi sute de jurăminte.

ROMÂNIA

X. DISCREȚIE, PĂSTRAREA SECRETULUI — INDISCREȚIE, AMESTEC, DIVULGAREA SECRETULUI

DISCREȚIE

1347 • Nu știu, n-am văzut, / Nici p-acolo n-am trecut. (R)

1348 • Nu te preocupa de ceea ce nu te privește.
L. *Tua quod nil refert, percontari desinas.*
• (*Terențiu*, „Hecyra", 810.)
L. *Tua quod nihil refert, ne cures.*
(*Plaut*, „Stichus", 320.)
F. *Ne vous mêlez pas de choses qui ne vous regardent point.*
I. *Di cosa che non ti cale, non dir nè bene nè male.*
G. *Man muss sich nicht in fremde Händel mischen.*

1349 • Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala. (R)
F. *Ne fourre pas ton nez où tu n'as que faire.*
A. *Do not poke your neb into other folk's porridge.*
G. *Was deines Amtes nicht ist da lass deinen Vorwitz.*

1350 • Nu trebuie să fierbi ce nu e de mîncat. [aprox.]
S. *Lo que no has de comer déjalo bien cocer.*

1351 • Nu-ți opări buzele cu supa altuia.
A. *Scald not your lips in another man's pottage.*

1352 • Nu sufla în ceea ce nu te arde.
G. *Blase nicht was dich nicht brennt.*

1353 • Nu-ți băga lingura în oalele altora.
G. *Steck deinem Löffel nicht in andrer Leute Töpfe.*

1354 • Nu te așeza în sania cu care nu te plimbi.
R. *В те сани не садиться, в которых не катиться.*

1355 • Nu pune sare în mîncare străină.
BULGARIA

1356 • Nu spune tot ce știi, nu spune tot ce auzi.
ROMÂNIA

*

1357 • **Rufele murdare se spală în familie.** (R)

F. *Il faut laver son linge sale en famille.*

1358 • Pentru treburile din casă limba tăiată.
I. *A cose di casa lingua rasa.*

1359 • Treburile familiei se țin în secret.
A. *Family affairs should be kept private.*

1360 • Nu se bate toba cu problemele de familie.
G. *Familien Angelegenheiten muss man nicht an die grosse Glocke hängen.*

*

Să nu ne amestecăm în treburile altora

1361 • Lasă-i pe cei cărora le e cald să asude și pe cei cărora le e frig să tremure.
F. *Il faut laisser suer ceux qui ont chaud et trembler ceux qui ont froid.*

1362 • Lasă ca fiecare vulpe să-și aibă grijă de coada ei.
I. *Lascia che ogni volpe abbia cura della sua coda.*

1363 • Lasă spanacul să fiarbă în apa lui.
I. *Lascia che lo spinace bollisca nella sua acqua.*

1364 • Lasă-i pe cei înghețați să sufle în cărbuni.
A. *Let them that be cold blow at the coal.*

*

... Și alte proverbe despre discreție

1365 • Fiecare să-și îngrijească rănile lui.
L. *Quivis sua vulnera curet.*

1366 • Fiecare să-și mătură în fața porții și străzile vor fi curate.
F. *Que chacun balaie devant sa porte et les rues seront propres.*

1367 • Fiecare să-și șteargă nasul său.
F. *Que chacun mouche son nez.*

1368 • Cine le taie nu le amestecă. (Proverbul se referă la cărțile de joc și recomandă să nu se amestece nimeni în atribuțiile altuia.)
S. *Quien destaja no baraja.*

1369 • În gură de om discret / Și ce-i public e secret.
S. *En la boca del discreto / Lo publico es secreto.*

1370 • Un dram de discreție valorează mai mult decît o oră de înțelepciune.
A. *An ounce of discretion is worth a pound of wit.*

1371 • Fiecare să se prindă de propriul său nas.
G. *Jeder fasse sich an der eigenen Nase.*

1372 • Ferește-te de cearta dintre cal și sacul cu ovăz.

TURCIA

*
* *

PĂSTRAREA SECRETULUI

1373 • **Cuvintele ce auzi, cu tine să se-ngroape.** (R)

1374 • Cămașa să nu-ți cunoască tainele.
L. *Interior tunica secretorum sit inconscia.*
F. *Que ta chemise ne sache ta guise.*
I. *Ogni tua guisa non sappia la tua camicia.*
G. *Ein Geheimnis darf man auch seinem Hemde nicht anvertrauen.*

1375 • Cînd dăruiești ceva, să nu știe stînga ce face dreapta.
L. *Te autem faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid facit dextra tua.*
F. *Il ne faut pas que la main gauche sache ce que fait la main droite.*
I. *Quando fai l'elemosina, non sappia la tua mano sinistra quello che fa la destra.*

A. *When thou doest alms, let not thy left hand know what thy right hand doeth.*

1376 • Ceea ce vrei să fie secret, să nu spui nimănui.
L. *Quidquid vis esse tacitum, nulli dixeris.*
(*Publilius Syrus*, „Sentințe".)
L. *Tacendum quod sciri nolis.*

1377 • În spatele gardului sau zidului să nu-ți spui secretul.
S. *Tras pared, ni tras seto / No digas tu segreto.*

1378 • Ascunde-ți secretul ca pisica ghearele.
1379 • Nu-ți spune secretele nici chiar în deșertul înconjurat de coline, fiindcă ecoul s-ar putea să ți-l dezvăluie.

LUMEA ARABĂ

1380 • Nu mărturisi nimănui ceea ce îți vei mărturisi numai ție.

OLANDA

1381 • Ce dă mîna dreaptă, să nu vadă mîna stîngă.
1382 • Mai bine să-ți pierzi capul decît să divulgi secretul încredințat.

TURCIA

1383 • Căciula ta, cînd va afla taina, în foc s-o bagi.
1384 • La cele de taină cheia la tine să ți-o păstrezi.
1385 • Rabdă suflete cît poți, / Nu-ți da taina către toți.

ROMÂNIA

*

... Și alte proverbe despre păstrarea secretului

1386 • Nimic nu apasă mai greu ca un secret.
F. *Rien ne pèse tant qu'un secret.*

1387 • Cine păstrează secretul are binele în mînă.

LUMEA ARABĂ

*
* *

INDISCREȚIE

Indiscreția și dragostea

1388 • Dragostea divulgată rareori durează. („Dragostea este ca un parfum care se păstrează dacă se ține închis și care se evaporă dacă este vînturat.")
L. *Amor raro consuevit durare vulgatus.*
F. *L'amour divulgué est rarement de durée.*

1389 • Nu poate să iubească cel care nu-și ascunde dragostea.
L. *Qui non celat, amare non potest.*
F. *Qui ne sait pas céler, ne sait pas aimer.*

1390 • Cu cît se vorbește mai mult în dragoste, cu atît ea e mai șubredă.
F. *Plus il y a paroles en amour et moins y sied.*

*

... Și alte proverbe despre indiscreție

1391 • O inimă indiscretă este ca o scrisoare pe care toți o pot citi.
S. *Un corazón indiscreto es como una carta que todos pueden leer.*

1392 • Cel indiscret nu e admis nici în infern.
LUMEA ARABĂ

*
* *

AMESTEC

1393 • **Cine se amestecă în tărîțe îl mănîncă porcii.** (R)
I. *Chi si mette tra la semola gli asini se lo mangiano.*

1394 • Cine se bagă în fiecare nor poate fi lovit de un trăsnet.
A. *He that pries into every cloud may be stricken with a thunderbolt.*

1395 • Cine se amestecă în certuri, deseori trebuie să șteargă un nas însîngerat.
A. *Those who in quarrels interpose / Must often wipe a bloody nose.*

*

... Și alte proverbe despre amestec

1396 • Nu e în toate mințile cel care se preocupă și ia seama la faptele altuia, iar de ale sale nu se interesează.

F. *Celui est fol qui avise et prend garde / Aux faits d'autrui et aux siens ne regarde.*

1397 • A băga secera noastră în grîul altuia.
A. *To put our sickle into another man's corn.*

1398 • Marele defect al oamenilor este de a-și părăsi propriul lor cîmp, pentru a scoate neghina de pe al altora.

CHINA

*
* *

DIVULGAREA SECRETULUI

1399 • **Tainele voastre, în urechile noastre.** (R)

1400 • Cîmpul are ochi, iar pădurea urechi.
L. *Campus habet oculos, silva aures.*
F. *Le bois a des oreilles et le champ des yeux.*
I. *Il campo ha occhi e il bosco orecchie.*
S. *Montes ven, paredes oyen.*
A. *Fields have eyes and woods have ears.*
G. *Das Feld hat Augen, der Wald hat Ohren.*

1401 • Cînd zăpada se topește, tot ce se ascunde sub ea iese la iveală.
L. *Sub nive quod tegitur, dum nix perit, omne videtur.*
F. *Il n'y a rien si caché sous la neige, que le temps ne découvre.*
I. *La neve si scioglie e le immondezze si scoprono.*
A. *The filth under the white snow, the sun discovers.*
G. *Was im Schnee verborgen lag, / Kommt, wenn er echmilzt, am hellen Tag.*

1402 • Ce se face noaptea, apare ziua.
F. *Ce qui se fait de nuit, paraît au grand jour.*
I. *Quel che si fa all' oscuro, apparisco al sole.*
S. *Lo que de noche se hace, / A la mañana parece.*
A. *What is done by night appears by day.*

1403 • Pereții au urechi. (R)
F. *Les murs ont des oreilles.*
I. *Le mura qui tradiscono.*
S. *Las paredes oyen.*

1404 • Nu există secret pe care timpul să nu-l descopere.
S. *No hay secreto que tarde o temprano no sea descubierto.*
A. *There is no secret time will not reveal.*

1405 • Nu există nimic acoperit care nu va fi dezvăluit și nimic tainic care nu va fi cunoscut.
L. *Nihil est opertum, quod non revelabitur et occultum quod non scietur.*

1406 • Un cuvînt spus la ureche e auzit de departe.
F. *Un mot dit à l'oreille est entendu de loin.*

1407 • Pădurea are limbă așa cum pereții au urechi.
A. *Woods have tongues, as walls have ears.*

1408 • Ziua are ochi, noaptea are urechi.
A. *The day has eyes, the night has ears.*

1409 • Totul iese la lumină.
G. *Es kommt alles an den Tag.*

1410 • Pădurea vede și pămîntul aude.
R. *Лес видит, а поле слышит.*

1411 • Spui ceva la ureche și se aude din colț în colț.
R. *Говорит с уха на ухо, а слышно с угла на угол.*

1412 • Și drumul are urechi.
AFRICA NEAGRĂ

1413 • Ce se face la Kharpet se aude la Palou.
ARMENIA

1414 • Ce ți se șoptește la ureche, deseori se aude la o sută de kilometri distanță.
CHINA

1415 • Și-n junglă sînt cărări; și pereții au urechi.
INDOCHINA

1416 • Pămîntul promise cerului că toate secretele vor fi cunoscute.
IUGOSLAVIA

1417 • Omul are ochi și pămîntul urechi.
TURCIA

1418 • Are gura-mpiedicată / Dar taina o spune îndată.
1419 • Ferestrele au ochi, iar gardul și pereții urechi.
1420 • Își păzește taina de joi pînă mai apoi.
1421 • Vorbele cele ferite / În piață și-n moară sînt vorbite.
ROMÂNIA

1422 • **Lucrul cunoscut de doi, trei, / Nu mai rămîne între ei.** (R)

1423 • Ce e cunoscut de trei inși, nu se poate ascunde mulțimii.
L. *Quod tribus est notum, non est a plebe remotum.*
I. *Quel che tre sannò, tutti sanno.*
G. *Was drei wissen, das erfahren hundert.*

1424 • Secretul știut de trei, secretul tuturor.
F. *Secret de trois, secret de tous.*
S. *Puridad de tres, do todos es.*

1425 • Doi pot păstra secretul dacă al treilea nu e de față. [aprox.]
A. *Two may keep counsel when the third's away.*
G. *Wenn ein Geheimnis wissen drei; / So wird es bald gemein Geschrei.*

1426 • Trei pot păstra un secret dacă unul din ei este mort.
A. *Three may keep a secret if one of them is dead.*

1427 • Planul cu șase urechi e trădat, cel cu patru urechi ar putea să fie sigur, dar planul cu două urechi nu-l află nici Brahma.

INDIA

1428 • **Ce nu vrei să afle dușmanii să nu spui prietenilor.** (R)

1429 • Nu-ți dezvălui secretele inimii oricărui prieten.

L. *Non omni socio cordis secreta revela.*

1430 • Spune prietenului tău o minciună și, dacă păstrează secretul ei, spune-i atunci adevărul.

PORTUGALIA

1431 • Tu spui secretul tău prietenului, dar prietenul tău are și el un prieten.

TURCIA

1432 • Cel căruia îi spui secretul devine stăpîn pe libertatea ta.

F. *Celui à qui vous dites votre secret, devient maître de votre liberté.*
I. *A chi dici il tuo segreto, dai la tua libertà.*
S. *A quien dices tu puridad, / A ese das tu libertad.*

1433 • Cine-și spune altuia secretul devine sclavul acestuia.

F. *Esclave d'un autre se fait / Qui dit son secret à qui ne le sait.*
I. *Schiavo d'altri si fa / Chi dice il suo segreto a chi non lo sa.*
A. *He that tells a secret is another's servant.*

1434 • Dacă-mi ascund secretul, el e prizonierul meu; dacă-l las însă ca să-mi scape, sînt eu prizonierul lui.

G. *Wenn ich mein Geheimnis verschweige, ist es mein Gefangener; lasse ich es entschlüpfen, bin ich sein Gefangener.*

1435 • Secretul e sîngele tău; lasă-l prea des să iasă și vei muri.

LUMEA ARABĂ

... Și alte proverbe despre divulgarea secretului

1436 • A spune secretul altuia este o trădare, a-l spune pe al tău e o prostie.
F. *Dire le secret d'autrui est une trahison, dire le sien est une sottise.*

1437 • Secretul, vinul și dragostea nu valorează nimic cînd sînt vînturate.
F. *Le secret, le vin et l'amour ne valent rien quand ils sont éventés.*

1438 • Cui să spui un secret? Unui mincinos sau unui mut; acesta nu vorbește, iar celălalt nu e crezut.
I. *A chi dire un segreto? Ad un bugiardo o a un muto; / Questi non parla e l'altro non è creduto.*

1439 • De-ar ști cămașa mea planul meu, aș arde-o.
A. *If my shirt knew my design, I'd burn it.*

1440 • Nu te va trăda cel căruia nu i te destăinuiești.
A. *He won't betray in whom none will confide.*

1441 • Un secret este o armă și un prieten.
A. *A secret is a weapon and a friend.*

1442 • I-ai spus cumetrii în secret, iar ea la toată lumea.
R. *Сказал куме по секрету, а она всему свету.*

1443 • Cel care află secretul unuia ca să-l spună altuia este ca un șarpe cu două guri.
INDIA

1444 • Vinul a intrat, secretul a ieșit.
ISRAEL

1445 • Cu cît te străduiești mai mult ca să ții ceva ascuns, cu atît se află mai repede.
JAPONIA

1446 • Un proverb despre secrete: nici să nu le auzim, nici să nu le vedem.
PORTUGALIA

XI. POLITEȚE; RESPECT — OBRĂZNICIE, DISPREȚ, JIGNIRE, INSULTĂ, BATJOCURĂ

POLITEȚE

1447 • **Cu pleșuvul cînd vorbești / Tigvă să nu pomenești.** (R)

1448 • Nu vorbi de funie în casa spînzuratului. (R)

L. *Ne restim memores apud ipsum reste neccatum.*
F. *Il ne faut pas parler de corde dans la maison d'un pendu.*
I. *Non nominar la fune in casa dell' impiccato.*
S. *No se debe hablar de la cuerda en casa del ahorcado.*
A. *Name not a rope in his house that hang'd himself.*
G. *Im Hause des Gehängten sprich nicht vom Strick.*

1449 • Nu trebuie să șchioapeți în fața șchiopilor.

F. *Il ne faut pas clocher devant les boîteux.*
I. *Davanti gli zoppi non bisogna zoppicare.*
A. *No halting before a cripple.*
G. *Vor Krüppeln darf man nicht hinken.*

1450 • Cînd vînătorul se întoarce din pădure cu ciuperci, nu-l întreba cum a fost vînatul.

AFRICA NEAGRĂ

1451 • Dacă există un spînzurat în familie, nu spune: „Ține, atîrnă peștele acesta!"

ISRAEL

1452 • Nu-l întreba despre bătălie pe comandantul armatei învinse.

JAPONIA

1453 • Nu sădi dovleci în grădina chelului.

TURCIA

1454 • Chelului despre chelie / Să nu-i spui vreo istorie.

ROMÂNIA

Politețea și oaspetele

1455 • Oaspetele e primit după veșminte și e condus după cum a vorbit.

I. *Si riceve l'ospite secondo l'abito e si accomiata secondo il discorso.*

G. *Man empfängt den Mann nach seinem Gewand / Und entläst ihn nach seinem Verstand.*

R. *По платью встречают а по уму провожают.*

1456 • Oaspete rar, oaspete drag.

I. *Ospite raro, ospite caro.*

S. *Visita rara, convidado amable.*

1457 • Lasă în urma ta dorința de a fi bine primit și altă dată. [aprox.]
A. *Leave a welcome behind you.*

1458 • Stai numai atît cît ești binevenit. [aprox.]
A. *Do not outstay your welcome.*

1459 • Vizita ar trebui să fie scurtă ca o zi de iarnă; ca să nu devii plictisitor grăbește-te la plecare. [aprox.]
A. *Visits should be short like a winter's day; / Lest you're too troublesome hasten away.*

1460 • Dacă ești undeva bine primit, nu înseamnă să te întorci numaidecît.
G. *Wird man wo gut aufgenommen / Muss man gleich wiederkommen.*

1461 • Într-o casă străină trebuie să vezi și să nu vezi, să auzi și să nu auzi.
G. *In einem fremden Hause muss man sehen und nicht sehen, hören und nicht hören.*

1462 • E plăcut musafirul care nu stă mult în vizită.
R. *Мил гость, что недолго гостит.*

1463 • Într-o casă străină nu fi critic, ci amabil.
R. *В чужом доме не будь приметлив, а будь приветлив.*

1464 • Revedere rară, musafir plăcut.
R. *Редкое свиденье, приятный гость.*

1465 • Unde ești iubit, acolo să nu mergi prea des, iar unde nu ești iubit, acolo nici să nu-ți calce piciorul.
R. *Где тебя любят, туда не части, а где не любят, туда ни ногой.*

1466 • Omul bine-crescut vorbește totdeauna frumos de locul unde și-a petrecut noaptea.
AFRICA NEAGRĂ

1467 • Cine știe să mănînce frumos, știe să servească și pe alții.
INDIA

1468 • La masă niciodată să nu lauzi bucate străine.
1469 • La masă străină să nu poruncești, / Ci pe ce îți dă să te mulțumești.
1470 • La ospețe vesel pururea să te arăți, dar nu cu zbierete și răcnete.
1471 • Mai răruț / Mai drăguț.
1472 • Pe la ospețe cînd te cheamă, să nu închini prea des.
1473 • Vizite cînd faci, fă-le pentru dragoste, iar nu pentru iscoade.
ROMÂNIA

Politețea și gluma

1474 • Cine își ia dreptul de a glumi pe seama altuia trebuie să știe să se și apere.
F. *Celui qui se croit le droit de plaisanter doit savoir se défendre.*

1475 • Să spui gluma cînd face ea plăcere.
S. *A la burla dejarla quando más agrada.*

1476 • Hazul e sarea conversației, dar nu și hrana.
A. *Wit is the salt of conversation, not the food.*

1477 • Cine glumește trebuie să știe și de glumă.
G. *Wer Scherz ausgibt muss Scherz einnehmen.*

1478 • Gluma trebuie să aibă dinți de oaie nu de cîine.
G. *Scherz soll Schaf nicht Hunderzähne haben.*

1479 • Gluma să-ți fie ca sarea-n bucate.
1480 • Glumele numai cu cei deopotrivă ție.
1481 • În orice adunare / Și la orice întîmplare, / Să nu te atingi de nici un nume, / Vorbindu-l de rău în glume.

ROMÂNIA

•

Politețea și salutul

1482 • După cum vei saluta, așa ți se va răspunde.
L. *Ut salutas, ita resalutaberis.*
R. *Каков привет, таков и ответ.*

1483 • Vorba curtenitoare și salutul prompt nu costă nimic dar e foarte frumos.
F. *Courtois de bouche et prompt au chapeau / Ne coûte guère et est fort beau.*
I. *Cortesia di bocca, mano al cappello / Poco costa ed è buono e bello.*

1484 • Cine cu drag salută i se răspunde cu încîntare.
L. *Qui gratum dat ave, / Responsam fertque suave.*

1485 • A saluta e amabil, a răspunde e obligatoriu.
I. *Salutare è cortesia, rispondere è obbligo.*

1486 • Cînd te întîlneşti cu cel mai mare al tău să n-aştepţi tu de la el plecăciune, ci tu mai întîi să-l cinsteşti pe el cu căciula în mînă.
1487 • Salutul între doi duşmani e primul semn al împăcării.

ROMÂNIA

*

... Şi alte proverbe despre p o l i t e ţ e

1488 • Cui îi este permis mult trebuie să-şi îngăduie puţin.
L. *Minimum decet libere cui mult licet.*

1489 • Cum vei vorbi tu însuţi altora, la fel ţi se va vorbi şi ţie.
L. *Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipse.*

1490 • Înfrînge-ţi totdeauna limba, pîntecele şi gesturile ruşinoase. (Nu pălăvrăgi, nu te lăcomi, nu gesticula.)
L. *Compescas semper linguam, ventrem atque pudenda.*

1491 • Nici o povestire nu e mai nesuferită ca aceea în care e vorba de tine însuţi.
L. *Nulla tam odiosa narratio est, quam sui ipsius.*

1492 • Nobleţea purtării împodobeşte mai mult decît aceea a naşterii.
L. *Nobilitas morum magis ornat quam genitorum.*

1493 • Omul trebuie să trăiască nu după cum îi place, ci după cum îi e îngăduit.
L. *Vivendum est homini, non ut libet, sed ud licet.*

1494 • Buna-cuviinţă pe buze şi mîna la pălărie nu costă nimic dar e bine şi frumos. (R)
F. *Courtois de bouche, main au bonnet, / Peu coûte et bon est.*

1495 • Complimentele se fac cu gura, nu cu inima.
I. *I complimenti sono fatto per la bocca e non per il cuore.*

1496 • Politeţea care nu vine decît din partea unuia, nu poate dura mult.
F. *Courtoisie qui ne vient que d'un côtè ne peut longuement durer.*

1497 • Politeţea face să dureze dragostea.
F. *Courtoisie fait amour durer.*

1498 • Trebuie, pe cît posibil, să fii amabil cu toată lumea.
F. *Il faut, autant qu'on peut, obliger tout le monde.*

1499 • Un compliment nu este un angajament.
F. *Un compliment n'est pas un engagement.*

1500 • Pe cel ce rîde prea mult îl doare inima.
I. *A chi troppo ride gli duole il cuore.*

1501 • Nu există lucru care să coste mai puțin și care să se afle mai rar ca bunele maniere.
S. *No hay cosa que menos cueste, ni valga mas barata que los buenos comedimientos.*

1502 • Ocupă locul ce ți se cuvine, ca să nu fii nevoit să te ridici.
S. *Siéntete a tu plaza y no tendrés que levantarde.*

1503 • Pentru toate să-ți găsești timp, numai pentru cele necuviincioase nu.
S. *Para todo ha de haber tiempo, sino para lo indecente.*

1504 • Complimentele nu costă nimic, dar mulți plătesc sump pentru ele.
A. *Compliments cost nothing, yet many pay dear for them.*

1505 • Comportă-te pe munte ca și cum te-ai comporta într-un palat.
A. *Do on the hill what you would do in the hall.*

1506 • Dacă un măgar zbiară la tine, tu să nu zbieri la el.
A. *If a donkey bray at you, don't bray at him.*

1507 • Diplomat este acela care-și amintește de ziua de naștere a unei femei și uită vîrsta ei.
A. *A diplomat is a man who remembers a woman's birthday and forgets ger age.*

1508 • Frumos e cel care se comportă frumos.
A. *Handsome is that handsome does.*

1509 • O amabilitate este răspunsul la altă amabilitate.
A. *One kindness is the price of another.*

1510 • O amabilitate forțată nu merită nici un „mulțumesc".
A. *A forced kindness deserves no „thanks".*

1511 • O privire veselă face dintr-un prînz un banchet.
A. *A cheerful look makes a dish a feast.*

1512 • Manierele fac omul.
A. *Manners maketh man.*

1513 • Niciodată să nu răspunzi unei întrebări pînă ce n-a fost pusă.
A. *Never answer a question until it is asked.*

1514 • Nu pierzi nimic prin politețe.
A. *One never loses anything by politeness.*

1515 • O piatră aspră se netezește trecînd din mînă în mînă. (Omul se „șlefuiește" în contact cu ceilalți.)
A. *A rugged stone grows smooth from hand to hand.*

1516 • Politețea deschide porțile celor răi tot așa de bine ca și celor buni.
A. *Civility opens gates to the bad as well as to the good.*

1517 • Politețea înseamnă să faci și să spui lucrurile cele mai amabile în felul cel mai amabil.
A. *Politeness is zo do and say / The kindest things in the kindest way.*

1518 • Politețea nu costă nimic și cîștigă totul.
A. *Politeness costs nothing and gains everything.*

1519 • Un refuz politicos este mai bun decît o favoare grosolană.
A. *A civil denial is better than a rude grant.*

1520 • Vorbește cînd ți se vorbește, vino cînd ești chemat.
A. *Speak when you are spoken to, come when you are called.*

1521 • Vorbind politicos nu e mare osteneală, dar poate fi de mare folos.
A. *Mouth civility is no great pains, but may turn to good account.*

1522 • Cine mulțumește pentru un spic primește un snop.
G. *Wer für die Ähre dankt der bekommt eine Garbe.*

1523 • Unde mănîncă și nu ți se dă, unde vorbești și nu te ascultă, acolo nu te opri.
ALBANIA

1524 • Aceluia pe care-l vezi călare pe un măgar spune-i: „O, domnule, ce fericit trebuie să fie calul dumneavoastră!"

1525 • Nu ridica vocea și coboară-ți pleoapele, fiindcă, dacă ar fi vocea care ar hotărî viața, un măgar ar clădi cu zbieretele sale două case într-o zi.

1526 • Poartă-te cu mine ca și cum ți-aș fi frate și fă-mi socotelile ca și cum ți-aș fi dușman.
LUMEA ARABĂ

1527 • Cine cedează porțiunea pavată, își lărgește drumul.
1528 • Controlează-te chiar la tine în casă; nu comite nimic care te-ar face să roșești.

CHINA

1529 • Dacă ți se dă trestie de zahăr, nu cere să fii plătit pentru a o mînca.
1530 • Florii i se cere parfum, iar omului politețe.

INDIA

1531 • Nu trebuie să existe intimitate fără politețe.

JAPONIA

1532 • Politețea este o monedă care îmbogățește nu pe cel ce o primește, ci pe cel ce o cheltuiește.

PERSIA

1533 • Nu vorbi cu degetul, fiindcă nu coși cu limba. (Să ne abținem de la gesticulații exagerate.)

PORTUGALIA

1534 • Cine face multe complimente le strică.

SCANDINAVIA

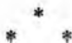
1535 • Cînd se vorbește rău de altul, pune-ți lacăt gurii și vată în urechi.
1536 • O față surîzătoare e ca un fistic înflorit.
1537 • Omul încîntător răspîndește florile în afară și păstrează spinii pentru el.
1538 • Omul politicos învață politețea de la cel care n-o are.

1539 • Sărutînd mîna, buzele nu se tocesc.

TURCIA

1540 • Adesea, în societate, surîsul este o datorie.
1541 • Cînd altul grăiește, nu-i lua vorba din gură, ci așteaptă mai pe urmă.
1542 • Cînd se vorbește de rîs, / Nu se spune pentru plîns; / Și cînd se spune de plîns, / Nu se vorbește de rîs.
1543 • Cu o dulce mulțumire, îndată îndatorezi pe făcătorul tău de bine la mai mare îndatorire.
1544 • Fața să-ți fie totdeauna veselă, că aceea posomorîtă din frumos urît te arată.
1545 • Fă loc celui mai bătrîn și celui mai mare la orice adunare, ca să dobîndești cinste mai mare.
1546 • La adunări cînd te așezi, alege-ți loc mai jos ca să nu auzi: „Poftim mai jos".
1547 • La orice adunare, / Darul cel mare: / Vorbă potrivită / Și purtare cinstită.
1548 • Omul e dator să-și măsoare lungul nasului.
1549 • Ori te porți cum ți-e vorba, ori vorbește cum ți-e portul.
1550 • Pe cel mai mare și mai bătrîn la orice adunare să-l cinstești cu locul tău, cînd alt loc nu mai are.
1551 • Precum după trup umbra nedespărțită umblă, așa și după cuviință mintea să-ți umble.
1552 • Prețul omului stă în iscusința duhului său și în cinstea purtării sale.

ROMÂNIA

RESPECT

1553 • Pe bătrîn să-l cinstești ca pe un părinte și pe orice tînăr ca pe un copil al tău. (R)

1554 • Mai presus de alții trebuie cinstiți cei bătrîni.
L. *Senectus ante alios honoranda.*
L. *Antiquis debetur veneratio.*
I. *Onora il senno antico.*
A. *Old age is honourable.*
A. *Old age should have honour.*
G. *Das Alter soll man ehren.*
G. *Dem Alter die Ehre.*

1555 • Respectă părul alb, dă întîietate bătrîneții.

GRECIA ANTICĂ

1556 • Adu-ți aminte de tatăl tău și de mama ta cînd șezi în mijlocul celor mari. (Respectă pe cei vîrstnici, așa cum îți respecți părinții.)

ISRAEL

1557 • Cinstește-i pe bătrîni, dacă vrei să te respecte cei tineri.

1558 • Înaintea celui cărunt să te scoli cu cinstea ta.

1559 • Să cinstești pe cei bătrîni și de sfat să le mulțumești.

ROMÂNIA

1560 • **Să ascultăm și să cinstim pe părinții noștri.** (R)

1561 • Cine nu ascultă de tată ascultă de călău.
L. *Audit carnificem nolens audire parentem.*

1562 • Sînt vrednici de laudă copiii care ascultă de părinți.
L. *Laus magna natis obsequi parentibus.*

1563 • Cine nu e supus părinților săi, nu e sincer și credincios nici cu prietenii.
F. *Celui qui n'est soumis envers ses parents n'est pas sincère et fidèle avec ses amis.*

1564 • Cum îți cinstești părinții, așa te vor cinsti copiii.
G. *Wie einer seine Eltern ehrt, so ehren ihn seine Kinder wider.*

1565 • Există trei feluri de iubiri firești față de părinți: cea mai înaltă este de a-i ajuta, a doua de a nu-i supăra și ultima de a-i suporta.

1566 • Înaintea părinților nu spune o vorbă tare nici măcar unui cîine.

CHINA

1567 • La porumbei există omagiul celor trei ramuri*.

JAPONIA

*

* La japonezi se spune că puii de porumbei stau cu trei ramuri mai jos decît porumbeii bătrîni, pentru a le dovedi respectul lor.

Să respectăm pe fiecare după meritul său

1568 • Dați Cezarului cele ce sînt ale Cezarului.
L. *Reddite ergo quae sunt Caesaris.*

1569 • Să dai fiecăruia ceea ce i se cuvine.
L. *Suum cuique tribuere.*

1570 • Trebuie să se dea cinstire celui ce o merită.
F. *Il faut rendre honneur à qui il est dû.*

1571 • Respectă-te puțin pe tine însuți, iar pe ceilalți după meritul lor.
I. *Stima poco te stesso, e gli altri secondo il loro merito.*

*

... Și alte proverbe despre respect

1572 • Respectă să fii respectat. (R)
I. *Se tu mi stimi, io ti stimo.*
A. *Men are respectable only as they respect.*
G. *Achte du mein, so acht' ich dein.*

1573 • Cine nu respectă nu e respectat.
I. *Chi non rispetta non è rispettato.*
A. *He that respects not is not respected.*

1574 • Meritul este al celui care cinstește, nu al celui onorat.
L. *Honor est honorantis non honorati.*

1575 • Respectă-te pe tine însuți. (R)
L. *Tu tibi venerabilis.*

1576 • Bărbații nu iubesc totdeauna ceea ce stimează, iar femeile nu respectă decît ceea ce iubesc.
F. *Les hommes n'aiment pas toujours ce qu'ils estiment, les femmes n'estiment que ce qu'elles aiment.*

1577 • Omul valorează atît cît se respectă.
F. *Autant vaut l'homme comme il s'estime.*

1578 • Onorăm de obicei pe cei care au haine frumoase.
F. *On honore communément / Ceux qui ont beaux habillements.*

1579 • Respectul și considerația sînt legăturile prieteniei.
F. *Le respect et la déférence sont les liens de l'amitié.*

1580 • Respectă-te, altfel nimeni nu te va respecta.
A. *Respectet yourself, or no one else will.* [arh.]

1581 • Cinstea, cinste cere. (R)
G. *Ehre, dem Ehre gebührt.*

1582 • Cinstiți femeile! Ele împletesc și țes trandafiri cerești în viața pămîntească.
G. *Ehret die Frauen! Sie flechten und weben / Himmlische Rosen ins irdische Leben.*

1583 • Într-o casă mare pînă și cîinele e respectat.

INDIA

1584 • A avea stimă pentru o femeie fără a fi nebunește îndrăgostit de ea; aceasta trebuie s-o dorim.

JAPONIA

1585 • Nu imitați penele din coada cocoșului: ele pretind să fie admirate, cu toate că sînt așezate pe partea cea mai puțin nobilă.

MADAGASCAR

1586 • Onorează pe cel bun pentru ca să te onoreze, iar pe cel rău de teamă să nu te dezonoreze.

PORTUGALIA

1587 • Nu moare sărac cel care e bogat în stimă.

SCANDINAVIA

1588 • Toată lumea stimează pe omul bine îmbrăcat.

SUMER

1589 • Să fii stimat sau înjosit, aceasta ține de tine însuți.

TURCIA

1590 • Pe plugar să-l cinstești, / Că de la el hrană dobîndești.

1591 • Și fiara cea mai crudă cinstește neamul său.

ROMÂNIA

*

* *

OBRĂZNICIE

1592 • **Eu ți-am dat voie în pat / Și tu m-ai băgat sub pat.** (R)

1593 • Îi dai un deget și-ți ia mîna toată. (R) L. *Si digitum porrexeris, manum invadet.*

L. *Si seruo nequam palmus datur, accipit ulnam.*
F. *Si vous lui donnez un doigt, il en prendra long comme le bras.*
I. *Al villano, se gli porgi il dito, ei prende la mano.*
S. *Al villano dale el pie y tomará la mano.*
A. *Give a clown your finger and he'll take your whole hand.*
G. *Wenn man einem den Finger gibt, so will er gleich die ganze Hand.*
R. *Подай палец, а за руку и сам возьму.*

1594 • Dacă îl goneşti pe uşă, el intră pe fereastră.
F. *Si on le chasse par la porte, il rentre par les fenêtres.*

1595 • Scoală-te tu să stau eu. (R)
F. *Ôte-toi de là que je m'y mette.*

1596 • Nu băga măgarul în sală, că apoi te va da afară şi din sală şi din cameră.
I. *Non introdur l'asino in salla, che poi ti manderà fuori e della salla e della camera.*

1597 • Dacă-l laşi să se aşeze pe umeri, în curînd se aşază pe cap.
A. *Who lets another sit on his shoulder will soon have him on his head.*

1598 • Dacă îl laşi să intre în casă, în curînd îţi va intra în cameră.
G. *Lässest du einen ins Haus kommen, so kommt er dir bald in die Stube.*

1599 • Pune porcul la masă şi el pune şi picioarele pe masă.
R. *Посади свинью за стол, она и ноги на стол.*

1600 • Este prea mult pentru nişte purici care, după ce le faci cinstea de a-i purta pe cap, mai îndrăznesc să te şi muşte.

AFRICA NEAGRĂ

1601 • Dacă-ţi dai podul, ţi se va lua şi casa.

JAPONIA

1602 • Dă voie porcului împrejurul stogului că el se suie deasupra.

1603 • Lasă-mă sub pat, lasă-mă în pat, pînă se urcă şi în cap.

1604 • Primiţi-mă în casă pînă ce vă veţi găsi dumneavoastră alta.

ROMÂNIA

•

•

Obrăznicia şi oaspetele

1605 • Să stea la uşă cel nepoftit cu cinste.
L. *Assideat valvae non invitatus honeste.*
G. *Ungebetene Gäste setzt man hinter die Tür.*

1606 • Cine merge la petrecere şi nu este poftit se întoarce ruşinat.
I *Chi va alla festa e non è invitato se ne torna vergognato.*

1607 • Oaspetele permanent nu e niciodată binevenit.
A. *A constant guest is never welcome.*

1608 • Un oaspete nepoftit nu ştie unde să stea.
A. *An unbidden guest knoweth not where to sit.*

1609 • Oaspeţii nepoftiţi înghit şi oasele.
R. *Незваные гости гложут и кости.*

1610 • E grosolană fapta să vii şi să nu te mai întorci la cineva, dar mai grosolană este să vii şi să nu mai pleci.

CHINA

1611 • Astăzi stăm de vorbă, mîine ne vom odihni, poimîine ne vom spăla şi răspoimîine vom pleca, după ce vom mînca.

INDIA

1612 • Cine vine neinvitat stă pe podea.
1613 • Musafirul nepoftit e întîmpinat de cîini.

TURCIA

1614 • Cel fără ruşine vine, mănîncă şi se duce, fără a-ţi mulţumi.

ROMÂNIA

Obrăznicia şi gluma

1615 • Gluma cu mîna, gluma bădăranului.
F. *Jeu de main, jeu de vilain.*
I. *Gioco di mano, gioco di villano.*
S. *Burlas de manos, burlas de villanos.*
A. *Horse-play is a rude sport.*
G. *Faustspiel, Bauernspiel.*

1616 • Spiritul pe care ai vrea să-l ai, strică pe cel pe care îl ai.
F. *L'esprit qu'on veut avoir, gâte celui qu'on a.*

1617 • Gluma nu e frumoasă dacă nu e făcută la timp.
I. *Lo scherzo non è bello se non è fatto a tempo.*
1618 • Gluma, rîsul și veselia cînd sînt prea multe plictisesc.
I. *Scherzo, riso e gioia, / Quando è troppo annoia.*
1619 • Cine rîde de propria sa glumă îi strică hazul.
A. *He that laughs at his own jest mars the mirth of it.*
1620 • Cel ce mult glumește obraznic se socotește.
1621 • Glumește numai cu gura / Iar nu și cu-mbrîncitura.
ROMÂNIA

*

... Și alte proverbe despre obrăznicie

1622 • Cine ascultă la uși aude defăimarea. (R)
F. *Qui écoute aux portes entend souvent plus qu'il ne désire.*
I. *Chi ascolta alla porta ode il suo danno.*
S. *Escuachas al agujero; oiràs de tù mal y del ageno.*

1623 • Numai cîinii și împărații nu închid ușile. (R)
I. *Cani e nobili Veneziani lasciano sempre l'uscio aperto.*
G. *Hunde und Edelleute lassen die Tür auf.*

1624 • Cu cît mîngîi mai mult pisica pe spinare, cu atît ridică coada mai sus.

A. *The more you rub the cat on the rump, the higher she sets her tail.*
G. *Wenn man den Kater streichelt, so reckt er den Schwanz aus.*

1625 • Cel căruia îi permitem mai mult decît i se cuvine, vrea mai mult decît i se permite.
L. *Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.*

1626 • Nici ochii, nici mîinile, nici urechile în scrisorile, buzunarul sau secretele altuia.
I. *Nè occhi in lettere, nè mani in tasca, nè orechi in segreti d'altri.*

1627 • Dacă faci ce nu trebuie, va trebui să auzi ce nu vrei.
A. *Il you do what you should not, you must hear what you would not.*

1628 • Mîngîie-ţi cîinele şi el îţi va murdări hainele.
A. *Caress your dog and he'll spoil your clothes.*

1629 • Cine rîde prea mult pierde respectul celorlalţi.

LUMEA ARABĂ

1630 • Nu este neapărat domn cel care oferă ospăţuri în platouri de argint.

DANEMARCA

1631 • Acolo unde gazda nu se scoală pentru a saluta pe oaspete, nu-i spune vorbe prietenoase şi nu-i povesteşte despre virtuţi şi vicii, în casa aceea nu calcă nimeni.

1632 • Nu ştii să dai de mîncare, dar ştii să dai cu pumnii.

INDIA

1633 • E uşor să porţi o trestie, dar e greu să te porţi cu alţii.

1634 • E zadarnic să ştii a număra pînă la zece pentru tine însuţi, dacă nu cunoşti măsura faţă de alţii.

MADAGASCAR

1635 • Nu-l certa prea mult pe copil, că se face obraznic; nu-l încuia, că se face hoţ.

TURCIA

1636 • Cel ce mult glumeşte, / Obraznic se socoteşte.

1637 • Cel obraznic de dinainte-ţi ia, fără a cere ceva.

1638 • Cu mojicie şi cu cumplire dragoste nu dobîndeşti.

1639 • Eu îi zic bună dimineaţă, / El îmi răspunde cu greaţă.

1640 • La orice ochiul se uită, mîna să nu ţi-o întinzi că te-arată de obraznic.

1641 • Nimic altceva mai urît decît a se jura, pentru orice, la tot ceasul.

1642 • Acela numai ocărăşte, înjură şi necinsteşte, cel ce nu cunoaşte cinstea.

1643 • Ce-mi este mojicul, / Ce-mi este calicul? / Unul ş-alt obraznic / Şi în zi de praznic.

1644 • Dacă n-ai nas, n-ai nimic.

1645 • D-aia n-are ursu coadă şi para cocean.

1646 • Eu-l întreb de sănătate / Şi el îmi dă cu ghioaga-n spate.

1647 • Obraznicul nu piere, dar nici nume bun nu are.
1648 • Obraznicului nicicum tu să-i dai obraz, că pururea caută cum să te încalece pe grumaz.
1649 • Obraznicul se vîră în sufletul omului, dă năvală ca porcul și se ține după tine ca mînzul după iapă.
1650 • Obrazului fără nas îi stă rău.
1651 • Omul calic și obraznic / Merge nepoftit la praznic.
1652 • Tot el la masa altuia și la masa lui nimenea.
1653 • Tu obrazul îți întorci / Și el dosul, ca la porci.
1654 • Tu umbli după el cu mila / Și el după tine cu pila.
1655 • Urît și fără minte cel ce va să afle ce gîndește oarecine, unde se duce, ce aduce, ce face, ce grăiește și ce mănîncă.

ROMÂNIA

*
* *

DISPREȚ

1656 • Familiaritatea prea mare dă naștere disprețului.
L. *Nimia familiaritas parit contemptum.*
F. *La familiarité engendre le mépris.*
I. *La familiarità genera disprezzo.*

1657 • Dragostea aduce dragoste și cruzimea dispreț.
I. *Amor fa amore e crudeltà fa sdegno.*

1658 • Nu disprețui prietenii săraci.
I. *Non disprezzar gli amici poveri.*

1659 • Prea multă vorbărie e cauza disprețului.
S. *La mucha conversación es causa de menosprecio.*

1660 • Disprețul față de un bun renume se numește nerușinare.
A. *The contempt of good reputation is called impudence.*

1661 • Disprețul pentru renume generează disprețul pentru virtute.
A. *Contempt of fame begets contempt of virtue.*

1662 • Nici un luptător înțelept nu-și disprețuiește dușmanul.
G. *Kein kluger Streiter hält den Feind gering.*

1663 • E mai suportabil să fii dușmănit decît disprețuit.
AFRICA NEAGRĂ

1664 • Oamenii se disprețuiesc mai întîi pe ei înșiși, înainte de a fi disprețuiți de alții.
CHINA

1665 • Nu disprețui înfometatul care fură pentru a-și potoli foamea.
ISRAEL

1666 • Oceanul nu disprețuiește nici rîulețele.
JAPONIA

1667 • Nu-ți trata ființa iubită ca pe pietrele cu care-ți fixezi rufele ce se usucă la soare: cînd

se face vreme urîtă, le arunci ca pe niște lucruri inutile.

MADAGASCAR

1668 • Cine disprețuiește urăște.

ROMÂNIA

*
* *

JIGNIRE, INSULTĂ

Jignirile se țin minte multă vreme, iar binefacerile se uită repede

1669 • Inima rănită nu poate fi lecuită.
L. *Cor laesum immedicabile.*

1670 • Jignirile se scriu pe oțel, binefacerile pe nisip.
F. *Les offenses s'écrivent sur l'acier, les bienfaits sur le sable.*

1671 • Jignirile se scriu pe marmură, iar binefacerile se uită curînd.
I. *Le offese si scrivono nel marmo, i benefizi tosto si dimenticano.*

1672 • Mai mult timp se țin minte jignirile primite decît binefacerile.
S. *Màs dura la memoria de las injurias recididas que de los beneficios.*

1673 • O jignire se imprimă pe metal, iar o binefacere se scrie pe apă.
A. *An injury graves itself in metal, but a benefit writes itself in water.*

1674 • Răul se scrie pe piatră, binele pe nisip.
G. *Böses schreibt man in Stein, Gutes in Sand.*

1675 • Cine uită binefacerile își amintește jignirile.

CHINA

1676 • O mîncare bună o ții minte mult timp, o jignire o viață întreagă.

INDOCHINA

Cine jignește uită repede; cine e jignit nu uită niciodată

1677 • Cine jignește aruncă vorbe în aer, iar cel jignit le sapă în marmură.
L. *In vento scribit laedens, in marmore laesus.*

1678 • Cine jignește scrie pe nisip; cine e jignit scrie pe marmură.
I. *Chi offende scrive sulla rena; chi è offeso, nel marmo.*

1679 • Cine jignește scrie pe pleavă; cine e jignit sapă mînia în marmură.
I. *Chi offende scrive in polvere di paglia; / Chi è offeso, nei marmi lo sdegno intaglia.*

1680 • Omul jignit scrie cu oțel pe o piatră de marmură.
A. *The hurt man writes with steel on a marble stone.*

... Şi alte proverbe despre jignire, insultă

1681 • Scrieţi injuriile pe nisip şi binefacerile pe marmură.
F. *Ecrivez les injures sur le sable et les bienfaits sur le marbre.*
A. *Write injuries in dust, benefits in marble.*

1682 • Cel nenorocit poate fi insultat cu uşurinţă.
L. *In misero facile fit potens injuria.*

1683 • Suportînd o insultă veche, chemi una nouă.
L. *Veterem ferendo injuriam, invitas novam.*

1684 • Nu jigneşti pe nimeni iubindu-l.
F. *On n'offense personne en l'aimant.*

1685 • Nu se pot răzbuna toate jignirile.
F. *L'on ne peut pas toutes ses hontes venger.*

1686 • Prietenul care suferă singur aduce o insultă celuilalt. (Prietenul care nu-şi destăinuie durerea, îl insultă pe celălalt prin nesinceritate şi lipsa de încredere ce-i arată.)
F. *L'ami qui souffre seul fait une injure à l'autre.*

1687 • Cea mai nobilă răzbunare este să ierţi injuriile suferite.
S. *Perdonar las injurias es la màs noble venganza.*

1688 • Mai curînd e ucisă jignirea prin dispreţ decît prin răzbunare.
A. *Contempt will sooner kill an injury than revenge.*

1689 • Nu te ofensa cînd nu există intenția de ofensă. [aprox.]
A. *No offence taken where none is meant.*

1690 • Mai bine suferă decît să jignești pe alții.
R. *Лучше самому терпеть чем других обижать.*

1691 • Mai bine să petreci noaptea în supărarea insultei decît în căința răzbunării.
LUMEA ARABĂ

1692 • Și orbul se simte jignit cînd îi spui că nu vede bine.
COREEA

1693 • Trebuie să moară cuvintele urîte și să trăiască oamenii.
INDOCHINA

1694 • Atenție la prietenul pe care l-ai jignit.
1695 • Casa urii se clădește pe pietrele ofensei.
PORTUGALIA

1696 • Sparge-mi capul, nu mă jigni!
TURCIA

1697 • Ce rău și urît la toți, / Cel ce de ocări se ține cu toți.
1698 • Cei ce ocărăsc / D-a lor mînie se chinuiesc.
1699 • Cînd te-njură oarecine, mulțumește-i că nu te bate.
1700 • Cînd te-njură pe din dos, fă-te că nu auzi sau zi tu mai bine: „Cînd nu sînt de față, lasă-l să mă și bată“.

1701 • Înjurăturile întină pe înjurător.
1702 • Mai bine pîine neagră cu dragoste curată decît albă ca zăpada și plină de sudalmă.
1703 • Oricine te ocărăște, peșin să-i mulțumești cu căciula în mînă, c-atuncea ocara la el se mînă.

ROMÂNIA

*

* *

BATJOCURĂ

1704 • **Șade hîrbu-n cale / Și rîde de oale.** (R)

1705 • Tigaia spune ceaunului: „Du-te încolo, că mă atingi".
I. *La padella dice al paiuolo: „Fatti in là, che mi tingi".*
S. *Dijo la sartén a la caldera: „Tírate allà, colinegra".*

1706 • „Vai ție, neagro", spunea ceaunul oalei.
L. *„Vae tibi nigrae", dicebat caccabus ollae.*

1707 • Ceaunul învinovățește oala și amîndouă sînt negre.
G. *Der Kessel schilt den Ofentopf, / Schwarz sind sie alle beide.*

1708 • Rîde oala de ceaun.
G. *Der Topf lacht über den Kessel.*

1709 • Rîde ciob de oală spartă.

ROMÂNIA

*

1710 • Rîde rața de baltă / Și baba de fată. (R)

1711 • Cioara spune corbului: „Du-te încolo, negrule!"
S. *Dijo la corneja al cuervo: „Quítate allà, negro!"*
A. *The raven said to the rook: / „Stand away, black-coat".*

1712 • Corbul rîde de negreala corbului.
L. *Corvus corvo nigritudinem objicit.*

1713 • „Tu ești o pasăre înverșunată", spuse corbul graurelui.
A. *„Thou art a bitter bird", said the raven to the starling.* [arh.]

1714 • Coțofana nu trebuie să sfideze rîndunica.
GRECIA ANTICĂ

1715 • Bufnița spune vrăbiuței că are capul și ochii mari.
UNGARIA

1716 • Rîde Tanda de Manda. („Adică cel scîrbos de cel scîrnav, cel mucos de cel urduros, cel trențăros de cel despuiat și celelalte." Iordache Golescu)
ROMÂNIA

1717 • Un măgar îl numește pe altul „Urechilă".

A. *One ass names another „Longears".*
G. *Ein Esel nennt den andern „Langohr".*

1718 • Măgăruşul găseşte cusur măgarului.
L. *Asinum asellus culpat.*

1719 • Un măgar îl numeşte pe altul rîios.
F. *Un âne appelle l'autre rogneux.*

1720 • Catîrul îi spune măgarului bou.
I. *Il ciuco dà del bue all' asino.*

1721 • Catîrul îi spuse măgarului: „Mînă urecheatule".
S. *Dijo el asno al mulo: „Anda para crejudo".*

*

... Şi alte proverbe despre batjocură

1722 • Rîzînd de altul nu vei scăpa fără să fii luat în rîs.
L. *Deridens alium non inderisus abibit.*
I. *Chi scherza con altrui, non si sdegni se altri scherzano con lui.*

1723 • E uşor să-ţi baţi joc de cei săraci.
L. *Facile est miserum irridere.*
G. *Einen Armen schmähn ist leicht geschehn.*

1724 • Rîde lopăţica de vătrai.
F. *La pelle se moque du fourgon.*

1725 • Batjocoritorii trebuie să se mulţumească să guste din propria lor zeamă.
A. *Yeerers must be content to taste of their own broth.*

1726 • Batjocura nu vine de la înțelepciune.
A. *Scoffing cometh not of wisdom.*

1727 • Cine rîde de cocoșat trebuie el însuși să se țină foarte drept.
A. *He who laughs at crooked men should need walk very straight.*

1728 • Nu poți rîde de cel care se ia singur în rîs. [aprox.] (Cine are tăria de a-și arăta singur lipsurile, îl dezarmează pe cel care ar încerca s-o facă.)
A. *He is not laughed at that laughs at himself first.*

1729 • Cine vrea să batjocorească un șchiop trebuie să fie drept.
G. *Wer eines Hinkenden spotten will muss selbst gerade sein.*

1730 • Orbul rîde de șchiop.
G. *Der Blinde spottet des Hinkenden.*

1731 • Sita îi spune acului: „Ai o gaură în coadă".
INDIA

1732 • Broasca în fîntînă își rîde de ocean.
JAPONIA

1733 • Să nu rîdă frunza de sus, cînd cade cea de jos.
ARHIP. MALAEZ

1734 • Cine rîde de spîn trebuie să aibă barba neagră.
TURCIA

1735 • Cînd cinstești pe oarecine peste măsură și cuviință, bătaie de joc și ocară se înțelege.
1736 • Nu rîde de măgar că vine vremea să încaleci pe el.
1737 • Nu-ți bate joc de cel de-un chip cu tine, că însuși chipul tău ți-l batjocorești.
1738 • Rîde rupt de cîrpit.

ROMÂNIA

XII. BUN-SIMȚ — NERUȘINARE

BUN-SIMȚ

1739 • Omul care roșește de rușine nu e complet o brută.
A. *The man that blushes is not quite a brute.*

1740 • Mai mult decît oricine rușinează-te de tine însuți.
1741 • Pudoarea se vede în ochi.
GRECIA ANTICĂ

1742 • Dacă fruntea e fără păr, este pentru a-i permite să roșească.
MADAGASCAR

1743 • Dacă ar avea obraz, și cîinele ar fi om.
UNGARIA

*
* *

NERUȘINARE

1744 • Rușine să-i fie celui care gîndește rău despre aceasta. (Se folosește ca o recomandare de a nu se interpreta urît o aluzie, o relatare sau chiar o întîmplare. Cunoscîndu-se însă împrejurarea în care au fost rostite aceste cuvinte, ele

se folosesc uneori tocmai pentru a se sublinia înțelesul „ascuns“ al unei afirmații sau propuneri.)
F. *Honni soit qui mal y pense.**
I. *Vituperato sia chi ne pensa male.*
S. *Es un hombre sin honor, el que piense mal de est accion.*
A. *Shame take him, that shame thinketh.*
G. *Schande dem, der schlecht davon denkt.*

1745 • Cine nu are rușine nu are onoare.
F. *Qui n'a honte n'aura pas honneur.*
I. *Chi è senza vergogna sarà senza virtù.*
A. *Shame lost, honour lost.*
G. *Wo keine Scham ist, ist keine Ehre.*

1746 • Cui nu-i e frică de mustrare, nu-i e frică nici de băț.
I. *Chi non teme il sermone, non teme il bastone.*
R. *Кто слова не боится, тому и плеть не страшна.*

---

* Deviza celei mai înalte distincții engleze: Ordinul Jartierei („Order of the Garter“). La un bal de la curtea regelui Eduard al III-lea, contesei Joan de Salisbury i-a căzut o jartieră. Moment penibil pe care regele l-a îndepărtat ridicînd chiar el jartiera contesei, care era favorita sa, pronunțînd cuvintele de mai sus drept replică la zîmbetele cu subînțeles ale curtezanilor ce asistau la această scenă. Pentru a-și consola favorita față de cele întîmplate, regele i-a promis că „va ridica jartiera așa de sus“, încît și cei mai sus-puși demnitari să dorească a ajunge la ea. Așa s-a creat acest înalt ordin care nu poate fi acordat la mai mult de 25 de persoane. Sub forma unei broderii de argint aplicată pe o jartieră albastră, ea se poartă de bărbați la genunchiul stîng, iar de femei la brațul stîng.

1747 • Necuviinţa fiului e ruşinea tatălui.
L. *Improbitas fillii patris dedecus est.*

1748 • Nu e ruşine să nu ştii nimic, e ruşine să nu vrei să înveţi nimic.
L *Non pudor est nil scire, pudor nil discere velle.*

1749 • Unde e frică, acolo e ruşine; unde e ruşine, acolo e cinste.
L. *Ubi timor, ibi pudor; ubi pudor, ibi honor.*

1750 • Crima e cauza ruşinii, nu eşafodul.
F. *C'est le crime qui fait la honte et non pas l'échafaud.*

1751 • E mai ruşinos să nu te încrezi în prieteni decît să fii înşelat de către ei.
F. *Il est plus honteux de se défier de ses amis que d'en être trompé.*

1752 • E ruşinos să fii fără ruşine.
F. *Il est honteux d'être sans honte.*

1753 • Nu neştiinţa e de netolerat, ci neruşinarea.
F. *Ce n'est pas l'ignorance qui est inadmissible, c'est l'impertinence.*

1754 • Ar trebui să fie ruşinos de făcut, ceea ce e ruşinos de spus.
I. *Quello che si ha vergogna di dire, si dovrebbe aver vergogne di fare.*

1755 • Nimeni să nu roşească de meseria lui.
I. *Niuno s'ha a vergognare della sua arte.*

1756 • Nu e ruşine să cazi în noroi; e ruşine să nu vrei să te ridici.

I. *Non è vergogna cader nel fango; è vergogna il non voler levarsene.*

1757 • Unde nu e ruşine, nu e frică.

I. *Dove non c'è vergogne, non c'è timore.*

1758 • Cine nu are ruşine nu are nici conştiinţă.

A. *He that has no shame has no conscience.*

1759 • Ruşinea e ca cireşele: una o trage pe alta.

A. *Disgraces are like cherries: one draws another.*

1760 • Un vechi păcat, o nouă ruşine.

A. *An old sin, a new shame.*

1761 • Ruşinea e mai dureroasă ca lovitura sabiei.

ALBANIA

1762 • Ruşinea e mai lungă decît viaţa.

LUMEA ARABĂ

1763 • E ruşinos să încaleci pe un măgar, dar e şi mai ruşinos să cazi de pe el.

ARMENIA

1764 • Ceea ce este o ruşine pentru omul de treabă, este o bucurie pentru cel rău.

1765 • Hoţul fără o ureche ocoleşte satul; hoţul fără amîndouă urechile trece prin sat.

INDIA

1766 • Se moare de ruşine, nu de frică.

INDOCHINA

1767 • Este rușine pentru un soț să fie femeia soției sale.

ISRAEL

1768 • De față fiind, lipsește. (Absent, insensibil la dojană.)
1769 • I-a crăpat obrazul, dar rușinea tot nu i-a pierit.
1770 • Nici usturoi n-a mîncat, nici gura nu-i miroase. („Se spune de cei care nu se rușinează de faptele lor urîte." Iordache Golescu)
1771 • Parcă mi-e rușine mie, / Că nu ți-e rușine ție.
1772 • Unde nu-i frică, rușinea nu se-ncurcă.

ROMÂNIA

XIII. ORDINE — DEZORDINE, NEGLIJENȚĂ, DELĂSARE

ORDINE

1773 • O cusătură la timp scutește o sută.
F. *Un point fait à temps en sauve cent.*
A. *A stitch in time saves nine.*
G. *Zur rechten Zeit ein Nadelsstich erspart sicherlich neun.*

1774 • Un loc pentru fiecare lucru și fiecare lucru la locul său.
F. *Une place pour chaque chose et chaque chose à sa place.*
A. *A place for everything and everything in its place.*

1775 • Fii atent cum legi ca să poți dezlega.
S. *Mira cómo ates cómo desates.*

1776 • Curățenia este un excelent aparat de salvare.
A. *Cleanliness is a fine life-presserver.*

1777 • Mai bine să vezi un petic decît o gaură.
A. *Better see a clout than a hole out.*

1778 • Ordinea este temelia tuturor lucrurilor bune.
A. *Good order is the foundation of all good things.*

1779 • Toate lucrurile au locul lor dacă știm să le plasăm.
A. *All things have their place, knew we how to place them.*

1780 • Un „Păstrează curat“ e mai bun decît zece „Să faci curat“.
A. *One „Keep-clean“ is better than ten „Make-cleans“.*

1781 • Cel ce are rînduială, cruță multă osteneală.

1782 • În mijlocul ariei se bate fusul. („Trebuie să așezăm orice lucru la locul său.“ Iordache Golescu)

1783 • Mai bine cu papucii cîrpiți, decît cu piciorul gol.

1784 • Ordinea e cîștig de timp.

1785 • Spărtura pînă e mică trebuie cîrpită.
ROMÂNIA

*
* *

DEZORDINE, NEGLIJENȚĂ, DELĂSARE

1786 • Cizmarii sînt cei mai prost încălțați.
F. *Les cordonniers sont toujours les plus mal chaussés.*
I. *In casa di calzolaio non si hanno scarpe.*
A. *Him that makes shoes go barefoot himself.*
G. *Der Schuster hat die schlechtesten Schuhe.*
R. *Сапожник всегда без сапог.*

1787 • Calul potcovarului şi femeia cizmarului merg desculţi.
I. *Il cavallo del fabbro e la moglie del calzolaio vanno scalzi.*

1788 • Cine nu astupă o gaură mică va astupa una mare.
I. *Chi non tura bucolin tura bucone.*

1789 • Pentru un cui se pierde o potcoavă, pentru o potcoavă se pierde un cal şi pentru un cal se pierde un călăreţ.
I. *Per un chiodo si perde un ferro di cavallo, per un ferro si perde un cavallo e per un cavallo si perde un cavaliere.*

1790 • Potcoavei care zdrăngăne îi lipseşte un cui.
S. *Herradura que chacotea clavo le falta.*

1791 • A pune lucrurile claie peste grămadă.
A. *To put everything topsyturvy.*

1792 • Ce nu e pus bine e ca şi aruncat.
R. *Что плохо положено то брошено.*

1793 • Vînzătorul de evantaie îşi face vînt cu mîna.

CHINA

1794 • Fierarul niciodată n-a avut cuţitul bun.

INDOCHINA

1795 • Olarul bea din oală spartă.

PERSIA

1796 • Cine nu se îndură de cui pierde şi potcoava. („Ne învaţă că cele stricate îndată să le dregem." Iordache Golescu)

1797 • Satul lui Cremene, fără cîini şi fără jitari*.

ROMÂNIA

* Paznici ai cîmpurilor.

XIV. PUNCTUALITATE — ÎNTÎRZIERE

PUNCTUALITATE

1798 • Cine va veni primul va măcina primul.

L. *Qui primus venerit, primus molet.*
F. *Le premier au moulin engrène.*
I. *Chi primo arriva, primo macina.*
S. *Quien primero viene, primero muele.*
A. *Who first cometh to the mill, first grinds.*
G. *Wer zuerst kommt, mahlt zuerst.*

1799 • E avantajat cel care e mai întîi.
L. *Potior est, qui prior est.*

1800 • Cine culege cel dintîi trandafir are cea mai frumoasă floare.
I. *Chi coglie la prima rosa è ricco del più bel fiore.*

1801 • Primii merg în față.
F. *Les premiers vont devant.*

1802 • Cel dintîi cîine prinde iepurele.
A. *The foremost dog catches the hare.*

1803 • Primul venit, primul servit.
A. *First come, first served.*

... Şi alte proverbe despre punctualitate

1804 • La nimic nu serveşte să alergi, trebuie să pleci la timp.
F. *Rien ne sert de courir, il faut partir à point.*

1805 • Nu e suficient să te scoli de dimineaţă, trebuie să ajungi la timp.
F. *Ce n'est pas le tout de se lever matin, il faut arriver à l'heure.*

1806 • Una e să alergi, alta să soseşti.
I. *Altro è correre, altro è arrivare.*

1807 • Mai bine aşteaptă decît să te aştepte.

ALBANIA

ÎNTÎRZIERE

1808 • Cine vine tîrziu ocupă locuri proaste.
L. *Sero venientes male sedentes.*
F. *Qui tard arrive mal loge.*
S. *Quien tarde llega mal escoge.*
G. *Wer zu spät kommt hat das Nachsehen.*

1809 • În întîrziere se află primejdia.
L. *Periculum in mora.*
(*Titus Livius*, „De la întemeierea Romei", XXXVIII. 25.)
F. *Il y a péril en la demeure.*

I. *Come la cosa indugia piglia vizio.*
A. *Delays have dangerous ends.*

1810 • Întîrziaţilor, oasele.
L. *Tarde venientibus, ossa.*
F. *Aux tard-venus, les os.*

1811 • Cine rămîne ultimul să încuie uşa.
I. *Chi resta addietro serri l'uscio.*
G. *Wer zuletzt kommt schliesst die Tür.*

1812 • Folosesc scutul după ce am fost rănit.
L. *Et quamquam sero clipeum post vulnera sumo.*

1813 • Evită opririle; a întîrzia a dăunat totdeauna celor hotărîţi.
L. *Tolle moras; semper nocuit differre paratis!*

1814 • Celui care se lasă aşteptat i se socotesc defectele. (În iritarea provocată de întîrziere, cel ce aşteaptă e înclinat să pună pe seama celui ce întîrzie tot felul de alte defecte.)
F. *On compte les défauts de qui se fait attendre.*

1815 • Cine vine tîrziu mănîncă resturile.
I. *Chi tardi arriva male alloggia.*

1816 • Tu poţi să întîrzii, dar Timpul nu va întîrzia.
A. *You may delay, but Time will not.*

1817 • Cine vine după petrecere trebuie să se mulţumească cu ce a rămas.
G. *Wer kommt nach dem Feste muss fürliebnehmen mit dem Reste.*

1818 • Cine vine prea tîrziu rămîne pe dinafară. G. *Wer zu spät kommt sitzt hinter der Tür.*

1819 • Prepelița care se înalță ultima primește lovitura.

AFRICA NEAGRĂ

1820 • Celui ce vine tîrziu la masă i se atîrnă lingurile de gît.

1821 • Cine la tîrg după tîrg vine se-ntoarce cu marfa înapoi.

1822 • Zadarnic mai dai fuga, la timp de n-ai pornit.

ROMÂNIA

XV. MODERAȚIE — EXAGERARE, EXCES

MODERAȚIE

1823 • **Nu ținti unde nu poți ajunge.** (R)

1824 • Nu trebuie să vorbești latinește în fața unui cordelier*.
F. *Il ne faut pas parler latin devant un cordelier.*

1825 • Nu e nevoie să intri în fluviu ca să vezi cîtă apă e.
I. *Non bisogna entrar nel fiume, se non si vede quant' acqua vi è.*

1826 • Nu e nevoie să se întindă aripile mai mult decît cuibul.
I. *Non bisogna spiegare le ali più del nido.*

1827 • Nu agăța toți clopoțeii la un singur cal.
A. *Hang not all your bells upon one horse.*

1828 • Nu chema chirurgul înainte de a fi rănit.
A. *Call not a surgeon before you are wounded.*

1829 • Nu cuprinde mai mult decît poate ține mîna.

---

* Călugării cordelieri, numiți și franciscani, aveau reputația unor buni cunoscători ai limbii latine.

A. *Grasp no more than thy hand will hold.*

1830 • Nu pune toată greutatea pe calul șchiop.
A. *Lay not all the load on the lame horse.*

1831 • Nu-ți aprinde casa pentru ca să scapi de șoareci.
A. *Burn not your house to rid it of the mouse.*

1832 • Nu trebuie făcută bucătura mai mare ca gura.
G. *Mann muss den Bissen nicht grösser machen als das Maul.*

1833 • Nu trebuie să zbori mai sus decît îți permit aripile.
G. *Man muss nicht höher fliegen als einen die Federn tragen.*

1834 • Nu trebuie mizat totul pe o singură carte.
R. *Не следует ставить все на одну карту.*

1835 • Nu-ți face gheata mai mare ca piciorul.
GRECIA ANTICĂ

1836 • Nu e nevoie să bei toată apa mării ca să-ți dai seama că e sărată.
COREEA

1837 • Nu te servi de secure acolo unde îți ajunge o unghie.
INDIA

1838 • Nu trebuie ca stînga să pretindă a fi dreapta.
MADAGASCAR

1839 • Nu fi prea dur: te vor spînzura; nu fi prea moale: te vor strivi în picioare.
1840 • Nu lua cloșca cu puii împreună, ca să mai poți dobîndi și alți pui în urmă.
1841 • Nu tăia pomul din rădăcină, ca să cadă și să-i culegi rodul, ci mai bine urcă-te în el, ca să culegi și la anu.
1842 • Nu merită să dai foc plăpumii ca să scapi de un purice.

TURCIA

1843 • Nu te face înțelept în tot lucru.
1844 • Nu te-ntinde pe cît n-ai, / Ci te-ntinde pe cît ai.
1845 • Nu trage prea mult că se rupe ața.

ROMÂNIA

*

1846 • **Înghite cît poți mesteca.** (R)

1847 • Întinde-te cît ți-i plapuma. (R)
F. *Il faut étendre ses pieds selon ses draps.*
I. *Bisogna stendersi quanto il lenzuolo è lungo.*
S. *No estirar la pierna más de la que alcanza la manta.*
A. *Stretch your legs according to your coverlet.*
G. *Jeder strecke sich nach seiner Decke.*
R. *По одежке протягивай ножки.*

1848 • Datoria ciobanului este să-și tundă oile, nu să le jupoaie.
L. *Boni pastoris esse, tondere pecus, non deglubere.*
(*Suetoniu*, „De vita Caesarum": Tiberius, 32.)

F. *Il faut tondre ses brebis et non pas les écorcher.*
F. *Le bon pasteur, / Dit un empereur, / Tond son troupeau / Sans l'écorcher.*
I. *Il buon pastore tosa, ma non scortica.*
A. *The good shepherd shears his sheep and does not skin them.*
G. *Ein guter Hirt schert seine Schafe, aber schindet sie nicht.*

1849 • Mai bine să îndoi decît să rupi.
F. *Il faut mieux plier que rompre.*
I. *E' meglio piegar che scavezzar.*
S. *Mejor es dobrar que quebrar.*
A. *Better to bend than to break.*
G. *Besser biegen als brechen.*

1850 • Trebuie să croiești rochia după corp.
F. *Il faut tailler la robe selon le corps.*
I. *Bisogna fare la veste secondo il panno.*
A. *Cut your cloak according to your cloth.*
G. *Wer wenig Tuch hat, mache den Rock desto kürzer.*

1851 • Cine vrea să meargă departe își menajează animalul.
F. *Qui veut aller loin ménage sa monture.*

1852 • Mai bine să-ți lași copilul cu guturai decît să-i smulgi nasul.
F. *Il vaut mieux laisser son enfant morveux que de lui arracher le nez.*

1853 • Trebuie să jumoli găina fără a o face să cîrîie.
F. *Il faut plumer la poule sans la faire crier.*

1854 • Trebuie să-ți măsori zborul după aripi.
F. *Il faut mesurer son vol à ses ailes.*

1855 • Trebuie să pășești după picior.
I. *Bisogna fare il passo secondo la gamba.*

1856 • Trebuie să iei gras cu slab.
A. *You must take the fat with the lean.*

1857 • Linge mierea, dar nu mînca și degetul. (R)

ALBANIA

1858 • Chiar dacă ești atotștiutor, situează-te întotdeauna sub cel neștiutor.

LUMEA ARABĂ

1859 • Acordează harpa încît coardele ei să nu fie nici prea slabe, nici prea întinse.

INDOCHINA

1860 • Vrei să pleci departe, începe cu drumuri scurte; vrei să faci lucruri mari, începe cu cele mici.

MONGOLIA

1861 • Pune-ți broboadă după soț și fierbe-ți mîncarea după tingire.

TURCIA

1862 • Întinde-ți picioarele pe cît pătura te iartă.

ROMÂNIA

1863 • **Ceea ce omului i-ajunge, aceea se înțelege averea cea mai mare.** (R)

1864 • A se mulțumi cu puțin e cea mai mare dintre bogății.
F. *Se contenter de peu est la plus grande des richesses.*
I. *Chi non desidera troppo è ricco.*
A. *The greatest wealth is contentement with a little.*
G. *Zufriedenheit ist der grösste Reichtum.*

1865 • Fericit omul care se mulțumește cu ceva mai puțin decît are. (R)
L. *Felicior ille est / Sufficiunt cui pauca satis.*
L. *Felix qui didicit contentus vivere parco.*

1866 • Are destul cel care e mulțumit.
F. *Assez a qui se contente.*
I. *Assai ha chi di poco si contenta.*

1867 • Ce e de ajuns n-a fost niciodată puțin.
F. *Ce qui suffit ne fut jamais peu.*

1868 • Ce e de ajuns înseamnă bogăție.
F. *Suffisance fait richesse.*

1869 • Cine trăiește mulțumit cu puțin le are pe toate.
F. *Qui vit content de rien possède toutes choses.*

1870 • Natura se mulțumește cu puțin.
F. *Nature est contente de peu.*

1871 • Înseamnă să ai mult dacă ai ce-ți trebuie.
I. *E' un aver molto avere il necessario.*

1872 • Cine are destul nu mai are nevoie de nimic.
S. *Nada necesita quien tiene lo bastante.*

1873 • Cine dorește puțin n-are nevoie de mult.
A. *He that desires but little has no need of much.*

1874 • Cine nu dorește nimic e destul de bogat.
A. *He is rich enough that wants nothing.*

1875 • Cine e mulțumit cu puțin va primi mai mult.
R. *Будь малым доволен — больше получишь.*

1876 • Cînd ne-am mulțumi cu cele de trebuință, atunci la mare avere nici n-am mai gîndi.

ROMÂNIA

*

1877 • **Calea de mijloc e cea mai bună.** (R)

[GRECIA ANTICĂ: *Focilide*, „Sentințe".]

L. *Medio tutissimus ibis.*

(*Ovidiu*, „Metamorfozele", II. 137.)

F. *Le milieu est le meilleur.*
I. *La via di mezzo è la migliore.*
A. *Keep the golden mean.*
A. *The middle way of measure is ever golden.*
G. *Die Mittelstrass / Das beste Mass.*
G. *Mittelweg', sichrer Weg.*

1878 • Virtutea stă la mijloc.

[GRECIA ANTICĂ: *Diogene Laerțiu*, „Despre viețile și doctrinele filozofilor": Aristotel.]

L. *In medio stat virtus.*

(*Ovidiu*, „Metamorfozele", II.)

F. *La vertu consiste dans le milieu.*
I. *La virtù tien la via di mezzo.*
S. *En el término medio reside la virtud.*
G. *Tugend hält die Mitte.*

1879 • Între două extreme alege calea de mijloc și vei fi în siguranță.
L. *Inter utrumque tene medio tutissimus ibis.*

1880 • Înțeleptul merge pe calea de mijloc.
G. *Der Weise geht die Mittelstrasse.*

*

1881 • **La orice urmare, măsura cinste ți-aduce și folos mare.** (R)

1882 • Este o măsură în orice lucru.
L. *Est modus in rebus.*

(*Horațiu*, „Satire", I. 1, 106.)

L. *Modus omnibus in rebus.*

(*Plaut*, „Poenulus", I. 2. 29)

F. *En tout il faut savoir garder la mesure.*
I. *Ogni cosa vuol misura.*
A. *There is measure in all things.*

1883 • Nimic peste măsură.

[GRECIA ANTICĂ: *Solon; Pindar; Pittacos; Platon.*]

L. *Ne quid nimis.*

(*Terențiu*, „Andria“, I. 1. 34.)

G. *Nichts im Uebermass.*

1884 • Măsura în toate lucrurile este cea mai frumoasă însușire.

L. *Omnibus in rebus modus est pulcherrima virtus.*

1885 • Măsura este comoară.

A. *Measure is treasure.*

*

1886 • **Cînd averea nu-ți ajunge, ajunge tu averii tale.** (R)

1887 • Dacă nu poți face așa cum vrei, fă așa cum poți.

L. *Quoniam non potest id fieri, quod vis, / Id velis, quod possit.*

(*Terențiu*, „Andria“, II. 1. 5.)

I. *Chi non può fare come vuole faccia come può.*

S. *Si no como queremos, / Pasamos como podemos.*

A. *If we can't as we would, we must do as we can.*

G. *Wer nicht kann wie er will, muss wollen wie er kann.*

1888 • Cui nu-i e permis ceea ce vrea, să facă ceea ce poate.
L. *Cui quae vult non licet, ea faciat quae potest.*

1889 • Cînd nu ai ceea ce-ți place, trebuie să-ți placă ceea ce ai.
F. *Quand on n'a pas ce que l'on aime, il faut aimer ce que l'on a.*

1890 • Dacă nu ai pe cel mai bun, fă cel mai bun din ce ai.
A. *If you cannot have the best, make the best of what you have.*

*

... Şi alte proverbe despre moderație

1891 • Trăiești bine cu puțin.
L. *Vivitur parvo bene.*

1892 • Moderația e sănătatea sufletului.
F. *La modération est la santé de l'âme.*

1893 • Nu mi-e mare paharul, dar beau din paharul meu.
F. *Mon verre n'est pas grand, mais je bois dans mon verre.*

1894 • Ajunge cît e de albă zăpada.
I. *Basta quanto è bianca la neve.*

1895 • Nici pentru orice boală la doctor, nici pentru orice litigiu la avocat, nici pentru orice sete la cană.

I. *Nè per ogni male dal medico, nè per ogni lite dall'avvocato, nè per ogni sete dalla brocca.*

1896 • Puțin și bun.
I. *Poco e buono.*

1897 • A nu dori e mai bine decît a avea.
A. *Not to desire is better than to have.*

1898 • Lăsați „Destul de bine" în pace.
A. *Leave „Well enough" alone.*

1899 • Să nu ai nimic, să nu dorești nimic.
A. *Nothing have, nothing crave.*

1900 • Pe oameni să nu-i depășești, dar nici să nu rămîi în urma lor.
R. *Вперед людей на забегай, а от людей не отставай.*

1901 • A avea doi ochi înseamnă o mîndrie; unul singur înseamnă a avea totuși ceva.

AFRICA NEAGRĂ

1902 • Nu sînt drumuri care să urce la cer și nici porți prin care să intri sub pămînt.

CHINA

1903 • Cumpăna din mînă nicicum s-o lași, ca după funie nicicum să cazi.

1904 • La orice inima-ți poftește / Nu te pleca așa îndată, / Că în cap te poticnește / Fără veste și d-odată.

ROMÂNIA

*
* *

EXAGERARE, EXCES

1905 • **Vrînd să aibă armăsar, / Ajunge din cal măgar.** (R) (Ce este exagerat este dăunător.)

1906 • Arcul care se întinde prea mult se rupe.
[GRECIA ANTICĂ: *Plutarh*, „Vieți paralele"; *Lucian din Samosata.*]

L. *Arcus quinimis intenditur rumpitur.*
L. *Arcus* [...] / *Si nunquam cesses tendere, mollis erit.*
(*Ovidiu*, „Heroides", IV. 91.)
L. *Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris.*
(*Fedru*, „Fabule", III, 14, 10.)
F. *L'arc trop tendu se gâte.*
F. *Par trop tendre la corde on la rompt.*
F. *Trop tendre / Fait briser ou fendre.*
I. *Il troppo tirar / L'arco fa spezzar.*
I. *L'arco si rompe, se sta troppo teso.*
S. *Arco que mucho brega o él, o la cuerda.*
S. *Arco siempre armado / O flojo, o quebrado.*
A. *A bow long bent at last waxeth weak.*
A. *When the bow is too much bent it breaks.*
G. *Allzu straff gespannt zerspringt der Bogen.*
G. *Durch Spannen allzu verwogen / Sprengt auch der beste Bogen.*

1907 • Cine umblă după doi iepuri nu prinde nici unul. (R)
L. *Lepores duos insequens neutrum capit.*
F. *Il ne faut pas courir deux lièvres à la fois.*

F. *Qui court deux lièvres n'en prend aucun.*
S. *El que dos liebres caza a vezes toma la una y muchas veces ninguna.*
A. *He that hunts two hares oft loseth both.*
A. *To run two hares at a time.*
G. *Wer zwei Hasen zugleich hetzt fängt gar keinen.*
R. *За двумя зайцами погонишься ни одного не поймаешь.*

1908 • Ce e mult nu e bun. (R)
L. *Omne nimium nocet.*
F. *Trop est malsain.*
I. *Il troppo stroppia.*
I. *Il troppo si versa.*
A. *Too much of a thing / Is good for nothing.*
G. *Allzuviel ist nicht gesund.*

1909 • Cine multe îmbrățișează puține adună. (R)
F. *Qui trop embrasse mal étreint.*
I. *Chi troppo abbraccia nulla stringe.*
S. *Quien mucho abarca poco aprieta.*
A. *He that too much embraceth holds little.*
G. *Wer zu viel fasst lässt viel fallen.*

1910 • Cine e peste tot nu e nicăieri.
L. *Nusquam est qui ubique est.*
I. *Non è in nessun luogo chi è dappertutto.*
A. *He that is everywhere is nowhere.*

1911 • Cine vrea să obțină fără măsură totul adesea nu obține nimic.
L. *Qui immoderate omnia cupiunt saepe in totum frustrantur.*

I. *Chi troppo vuole niente ha.*
G. *Wer alles haben will bekommt nichts.*

1912 • Orice exces se transformă în defect.
L. *Omne nimium vertitur in vitium.*
F. *L'excès en tout est défaut.*
G. *Was zuviel ist ungesund.*

1913 • Prea mult zel strică totul.
F. *Trop de zèle gâte tout.*
A. *Too much zeal spoils all.*
G. *Blinder Eifer schadet nur.*

1914 • Surplusul rupe învelitoarea.
F. *Le surplus rompt le couvercle.*
I. *Ogni soverchio rompe il coperchio.*
A. *More than enough breaks the cover.*

1915 • Cine vrea tot pierde tot.
I. *Chi tutto vuole tutto perde.*
S. *Quien todo lo quiere todo lo pierde.*
A. *All covet, all lose.*

1916 • Cu cît se pisează mai mult usturoiul, cu atît miroase mai tare.
F. *Plus on pile l'ail, plus il sent mauvais.*
S. *Muchos ajos en mortero, mal los maja un majadero.*

1917 • Cine vrea să dovedească prea mult nu dovedește nimic.
L. *Qui nimium probat nihil probat.*
F. *Qui trop prouve rien ne prouve.*

1918 • E greșit fără excepție tot ce e prea mult.
L. *Vitiosum est ubique, quod nimium.*

1919 • Trăgînd prea mult rupi funia.
L. *Nimium tendendo funem abrumpis.*

1920 • A cincea roată la căruță nu face decît să împiedice.
I. *La quinta ruota al carro altro non fa che impedire.*

1921 • Cine întreprinde prea multe termină puține.
I. *Chi troppo intraprende poco finisco.*

1922 • Cine privește prea mult vede mai puțin.
I. *Chi troppo guarda meno vede.*

1923 • Cine renunță la puțin pentru a avea mult nu va avea niciodată nici pe unul, nici pe celălalt.
I. *Chi lascia il poco per aver il molto né l'uno né l'altro avrà mai.*

1924 • Cine se ferește de călcîiul muștei e lovit de acela al calului.
I. *Chi scansa il calcio della mosca è colpito da quello del cavallo.*

1925 • Cu cît ai mai multă grijă de un lucru, cu atît îl pierzi mai repede.
I. *Più si ha cura d'una cosa, più presto si perde.*

1926 • Destul ajunge și prea mult strică.
I. *Assai basta e troppo guasta.*

1927 • Planta care are multe fructe nu le coace pe toate.
I. *La pianta che ha molte frutta / Non le matura tutte.*

1928 • Cine trage întotdeauna bine își pierde săgeata.
A. *He that shoots always right forfeits his arrow.*

1929 • Lucrurile cele mai bune duse la exces dăunează. [aprox.]
A. *The best things carried to excess are wrong.*

1930 • Cînd urciorul e plin, dă peste el.
G. *Wenn der Krug voll ist, läuft er über.*

1931 • Prea multă miere este amară.
G. *Zu viel Honig ist bitter.*

1932 • Un ou este puțin, mai multe omoară și un rege.
G. *Ein Ei ist wenig, zu viel töten einen König.*

1933 • Lovindu-l prea des înveți măgarul să azvîrle.

LUMEA ARABĂ

1934 • Vrînd să-și dea cu miere pe cap, și l-a băgat într-un stup.

AFRICA NEAGRĂ

1935 • Peștii prea mari rup năvodul.
1936 • Prea mulți nori aduc secetă.

INDIA

1937 • Cînd forța apei e mare, se distruge digul.
1938 • Și ploaia măruntă, dacă ține prea mult, poate provoca o inundație.

INDOCHINA

1939 • Dacă ești prea amabil, rămîi nemîncat; dacă faci prea mult pe elegantul, riști să-ți fie frig.

JAPONIA

1940 • Pasărea piere dorind prea mult momeala.

MADAGASCAR

1941 • Dacă faci pasul prea mare, se rup șalvarii.

ARHIP. MALAEZ

1942 • Ceara prea multă a dat foc bisericii.

PORTUGALIA

1943 • Cîinele care umblă la două uși rămîne flămînd.
1944 • Copilul care suge de la două mame își strică stomacul.

TURCIA

1945 • Cine deodată multe trepte va să sară piciorul și-l frînge, fără nici o greșeală.
1946 • Cine sare cam sus îndată cade jos.
1947 • La multe cine gîndește / Nici una nu isprăvește.
1948 • Orice peste măsură, greșeală se înțelege după orice lege.

1949 • Urît grădinar cel ce din rădăcină orice rod taie.
1950 • Vrînd să poarte cercei mai buni, își pierdu urechile.
1951 • Vrînd să-și facă sprîncenele, și-a scos ochii.

ROMÂNIA

1952 ○ **Găina nu se poate cu două / Și cu pui și cu ouă.** (R)

1953 • Nu se poate să sufli și să înghiți în același timp.
L. *Simul flare sorbereque hand factu facile est.*
(*Plaut*, „Mostellaria", 791.)
F. *On ne saurait boire et souffler le feu.*
S. *Soplar y sorber no puede junto ser.*
A. *You can't whistle and drink at the same time.*
G. *Niemand kann zugleich blasen und schlucken.*

1954 • E greu să umpli două canale dintr-un singur izvor.
L. *Duos meatus repleri uno fonte difficile est.*

1955 • Vrei ca o singură fată să-ți aducă doi gineri.
L. *Unica filia duos vis parare generos.*

1956 • A vinde porcul și a păstra grăsimea.
F. *Vendre son cochon et garder le lard.*

1957 • Nu poți fi în același timp la cuptor și la moară.
F. *On ne peut pas être en même temps au four et au moulin.*

1958 • Nu putem suna clopotele și să mergem și la biserică.
F. *On ne peut sonner les cloches et aller à la procession.*

1959 • Nu se poate alerga și suna din corn în același timp.
F. *On ne peut à la fois courir et sonner du cor.*

1960 • Nu se poate salva și capra și varza.
F. *On ne peut pas sauver la chèvre et les choux.*

1961 • Nu încap două picioare într-o gheată.
I. *Non capono due piedi in una scarpa.*

1962 • Nu poți să ții făina în gură și să sufli.
I. *Non si può tenere la farina in bocca e soffiare.*

1963 • Și fecioară și gravidă nu se poate în același timp.
S. *Doncellez y preñez no piede ser a la vez.*

1964 • Nu poți fi în două locuri în același timp.
A. *You cannot be in two places at once.*

1965 • Nu te gîndi să vînezi doi iepuri cu un singur cîine.
A. *Don't think to hunt two hares with one dog.*

1966 • Un om nu poate toarce și depăna în același timp.
A. *A man cannot spin and reel at the same time.*

1967 • Doi pepeni într-o mînă nu se pot ține. (R)
R. *Два арбуза в одной руке не удержишь.*

1968 • Nu poți să agăți totul într-un cui.
R. *На один гвоздь всего не повесишь.*

1969 • Nu se pot lua două piei de pe o oaie.
ARMENIA

1970 • Doi acrobați nu pot dansa pe aceeași frînghie.
1971 • Într-un papuc nu intră două picioare.
TURCIA

1972 • Cu aceeași gură suflă și în ciorbă și în mîini.
UNGARIA

1973 • Cu pui și cu ouă, și cu cloșcă grasă nu poți fi.
1974 • Nici cuțit tîmp la vîrf, nici cu două ascuțișuri.
1975 • Nici oaie între lupi, nici lup între oi.
1976 • Nici să cheltuiești, nici să te zgîrcești la toate peste măsură.
1977 • Nu-i fi și cu slănina-n pod, și cu botul uns.
1978 • Nu poți ședea în două luntri deodată.
1979 • Și cu oile toate, și cu lupii prieteni nu se poate.
1980 • Și cu porcul gras în bătătură, și cu porumbi în pătul.
1981 • Și cu slănina în pod, și cu varza grasă în oală.

1982 • Și din coș grăunțe, și din postavă tărîțe, și din făină parte, și din traistă merinde.
1983 • Și lupul sătul, și mielul întreg nu se poate.
1984 • Și mielul bine fript, și frigarea să nu se arză.

ROMÂNIA

1985 • A face din țînțar armăsar. (R)

1986 • A face din muscă elefant.
L. *Elephantum ex musca facere.*
F. *Faire d'une mouche un éléphant.*
I. *Fare d'una mosca un elefante.*
S. *Hacer de una pulga un elefante.*
G. *Aus einer Mücke einen Elefantem machen.*

1987 • A face din furnică o cămilă.
L. *Formica camelus.*
G. *Aus einer Ameise ein Kamel machen.*

1988 • A face dintr-un mușuroi de cîrtiță un munte.
A. *To make a mountain of a mole-hill.*

1989 • Nimeni nu poate să slujească la doi stăpîni în același timp.

L. *Nemo simul dominis par est servire duobus.*
F. *Personne ne peut servir deux maîtres à la fois.*

I. *Non si può servire a due padroni.*
S. *Ninguno puede servir a dos señores.*
A. *No man can serve two masters.*
G. *Niemand kann zweien Herren dienen.*

1990 • Cine servește pe mai mulți nu servește pe nimeni.
I. *Chi serve troppa gente non serve nessuno.*
S. *Quien hace por común / Hace por ningún.*

1991 • Cine slujește la doi stăpîni pe unul din ei trebuie să-l mintă.
I. *Chi ha da servire due padroni, ad uno ha da mentire.*
S. *Quien a dos señores ha de servir / Al uno ha de mentir.*

1992 • Cine vrea să slujească la doi stăpîni îi nemulțumește pe amîndoi.
L. *Deficit ambobus qui vult servire duobus.*

1993 • Cine servește doi stăpîni înșală pe unul din doi.
F. *Qui sert deux maîtres trompe l'un des deux.*

1994 • Cine vrea să-i mulțumească pe toți trebuie să se scoale foarte devreme.
I. *Chi vuole soddisfare tutti deve alzarsi ben presto.*

1995 • Cine i-a mulțumit pe toți a murit înainte de a se naște.
A. *He who pleased everybody died before he was born.*

1996 • Cine servește pe toată lumea nu e plătit de nimeni.
A. *He that serves everybody / Is paid by nobody.*

1997 • Cine vrea să-i servească pe toți ajunge cel mai rău.
G. *Wer allen dienen will kommt immer am schlimmsten Weg.*

1998 • Nu s-a născut încă bucătarul care să mulțumească toate gusturile.
BELGIA

1999 • Nu poți pune două șei pe un cal.
CHINA

2000 • Nu e niciodată loc pentru două urcioare pe același cap.
MADAGASCAR

2001 • Maibinele este dușmanul binelui.

F. *Le mieux est l'ennemi du bien.*
I. *Il meglio è nemico del bene.*
A. *Good is good, but better carries it.*
G. *Das Bessere ist immer der Feind des Guten.*

2002 • Cine vrea să facă mai bine decît bine moare și nimic nu face.
F. *Qui veut faire mieux que bien / Se tue et ne fait rien.*

2003 • Binele se pierde căutînd uneori maibinele.
I. *Il buono si perde / Talvolta cercando il meglio.*

2004 • Din bine se face mai bine, iar din mai bine rău.
G. *Aus gut wird besser und aus besser bös.*

.. Și alte proverbe despre **e x a g e r a r e, e x c e s**

2005 • A face ca valetul diavolului, mai mult decît i se cere.
F. *Faire comme le valet du diable, plus qu'on ne lui demande.*
A. *He is like the devil's valet, he does more than he is told.*

2006 • Dragostea nu cunoaște măsură.
I. *Amore non conosco misura.*
A. *Love knows no mean or measure.*

2007 • E o nebunie a te încărca peste puteri.
L. *Insania est aliquid ultra vires suscipere.*

2008 • Nu oricine care strigă „Vai, vai" e bolnav.
L. *Non infirmatur quisquis „Vae, vae" tibi fatur.*

2009 • Nu trebuie tăiate toate pînă la sînge.
L. *Non sunt omnia ad vivum resecanda.*

2010 • Se îmbolnăvește îngrijindu-se.
L. *Aegrescitque medendo.*

2011 • A omorî negustorul de mărunțișuri pentru un pieptene.
F. *Tuer le mercier pour un peigne.*

2012 • Cine poate cel mai mult poate cel mai puțin.
F. *Qui peut le plus peut le moins.*

2013 • Exagerarea e minciuna oamenilor cinstiți.
F. *L'exagération est le mensonge des honnêtes gens.*

2014 • În iubire, prea mult nu e suficient.
F. *En amour, trop n'est pas assez.*

2015 • Nici niciodată, nici întotdeauna.
F. *Ni jamais, ni toujours.*

2016 • Corbul nu poate fi mai negru ca aripile sale.
I. *Il corvo non può esser più nero delle sue ali.*

2017 • Faima și zgomotul fac lucrurile mai mari decît sînt.
I. *La fame e il rumore / Rendono le cose maggiori di quel che sono.*

2018 • Exagerarea este o mlădiță a minciunii.
S. *La exageración es un ramito de la mentira.*

2019 • „Aproape“ n-a fost niciodată spînzurat.
A. *„Almost“ was never hanged.*

2020 • Unul e prea puțin și trei sînt prea mulți.
A. *One's too few and three's too many.*

2021 • Un vînt mic aprinde focul; unul mare îl stinge.
A. *A little wind kindles; much puts out the fire.*

2022 • Vrea să aibă o vîslă din fiecare bucată de lemn.
A. *He will have an oar in every mans boat.*

2023 • Nu trebuie să ciocnești mereu pe aceeași nicovală.
G. *Man muss nicht stets auf einem Amboss schmieden.*

2024 • Cine nu-i mulțumit cu puțin nu-i vrednic de mult. (R)
R. *Кто малым недоволен тот большого не достоин.*

2025 • Trage cu tunul ca să omoare un țînțar.
INDIA

2026 • Dacă Sultanul ordonă rechiziționarea a cinci ouă, soldații săi vor frige o mie de găini.
2027 • Excesul de severitate produce ură.
PERSIA

2028 • Nu-ți cunoști măsura, te vor face s-o afli.
TURCIA

XVI. MODESTIE — ÎNGÎMFARE, LĂUDĂROȘENIE, ORGOLIU, AMBIȚIE

MODESTIE

2029 • Dacă omul și-ar aminti mereu de fragilitatea lui, ar învăța să fie modest.
L. *Si homo fragilitatis suae memor esset, humilis esse disceret.*

2030 • E destul de frumos cine are toate membrele.
F. *Il est assez beau qui a tous ses membres.*

2031 • Falsa modestie este cea mai nevinovată dintre toate minciunile.
F. *La fausse modestie est le plus décent de tous les mensonges.*

2032 • Frumoasele acțiuni ascunse sînt cele mai apreciate.
F. *Les belles actions cachées sont les plus estimables.*

2033 • Oamenii modești sînt muți cînd e vorba de propriile lor merite. [aprox.]
A. *In their own merits modest men are dumb.*

2034 • Cine trăiește modest trăiește mult.
R. *Живи просто выживешь лет со сто.*

2035 • Modestia e plasa cu care se prinde gloria.
LUMEA ARABĂ

2036 • Nu-ți exagera modestia ca leprosul cuprins de milă în fața oglinzii.
MADAGASCAR

2037 • Modestia este aceea care poartă adevărata coroană.
OLANDA

2038 • Modestia ar trebui să fie virtutea celor care sînt lipsiți de alte virtuți.
POLONIA

*
* *

ÎNGÎMFARE

2039 • Cizmarule, nu mai sus de sandale!*
L. *Ne sutor, ultra crepidam.*
(*Pliniu cel Bătrîn*, „Istoria naturală" XXXV. 10. 36.)
F. *Cordonnier, borne-toi à la chaussure!*
I. *Cibattino, limitati al tuo mestiere.*
S. *Zapatero, a tu zapato!*
A. *Let not the shoemaker go beyond his last.*
G. *Schuster, bleib' bei deinem Leisten!*

---

* Un cizmar îi atrăsese atenția marelui pictor grec Apelles că era greșit făcută sandaua unui personaj dintr-un tablou al său. Ca urmare pictorul a retușat sandaua. Cizmarul, văzînd aceasta, a început să-i critice și alte părți ale tabloului. Apelles, indignat de aerele de cunoscător pe care și le dădea cizmarul, l-a oprit să se mai amestece, replicîndu-i prin cuvintele de mai sus devenite proverb.

2040 • Cu cît îl rogi, cu atît mai multă importanță își dă bădăranul.
L. *Rustiqus quanto plus rogatur, / Tanto magis inflatur.*
S. *Al ruin mientras más le ruegan, más se extiende.*
G. *Wenn man den Bauer bittet, wird er um eine Spanne länger.*

2041 • Belșugul dă naștere la îngîmfare.
F. *Abondance engendre arrogance.*
I. *Abbondanza genera arroganza.*
A. *Plenty brings pride.*

2042 • Măgarul în pielea leului.
[GRECIA ANTICĂ: *Esop*, „Fabule".]
L. *Asinus in pelle leonis.*
F. *C'est l'âne couvert de la peau de lion.*

2043 • Cine roagă bădăranul se obosește în zadar.
F. *Qui prie le vilain / Se fatigue en vain.*
I. *Chi prega il villano / S'affatica invano.*

2044 • O mică îngîmfare strică un mare merit.
F. *Une once de vanité gâte un quintal de mérite.*
A. *An ounce of vanity spoils a hudredweight of merit.*

2045 • E o nebunie să crezi că ești Iupiter.
L. *Stultitia est, Jovem putare esse.*

2046 • Inimile sensibile vor să fie iubite; îngîmfații vor să fie preferați.
F. *Les coeurs sensibles veulent qu'on les aime; les personnes vaniteuses, qu'on les préfère.*

2047 • Oaia pe munte este mai sus decît taurul în cîmpie. (Aluzie la cei care se cred superiori prin meritele altora.)
F. *La brebis sur la montagne est plus haute que le taureau dans la plaine.*

2048 • Cine e măgar și se crede cerb se verifică la săritura peste groapă.
I. *Chi asino è e cervo esser si crede / Al saltare del fosso se n'avvede.*

2049 • Îngîmfarea denotă neștiință.
I. *La superbia mostra l'ignoranza.*

2050 • A-ți da aere fără a avea vreun merit este curată înșelătorie.
S. *Afectación sin merito no es más vulgar engano.*

2051 • Înfumurarea înflorește, dar nu rodește.
S. *Gloria vana florece y no grana.*

2052 • Simigiule, la gogoșile tale.
S. *Buñolero, a tus bañuelos!*

2053 • Cine e plin de sine e foarte gol.
A. *He that is full of himself is very empty.*

2054 • Ea ține capul pe sus ca o găină care bea. (Îngîmfarea.)
A. *She holds up her head like a hen drinking.*

2055 • Fiecare măgar se consideră demn să stea cu caii regelui.
A. *Every ass thinks himself worthy to stand with the King's horses.*

2056 • Genunchii supli hrănesc aroganța. (Lingușirea încurajează îngîmfarea.)
A. *Supple knees feed arrogance.*

2057 • Îngîmfarea poate să umfle un om, dar niciodată nu-l poate menține sus.
A. *Conceit may puff a man up, but never prop him up.*

2058 • Îngîmfatul mai curînd s-ar rătăci decît să întrebe.
A. *The proud will sooner lose than ask the way.*

2059 • Să nu crezi că propria-ți umbră e mai lungă decît a altora.
A. *Think not thy own shadow longer than that of others.*

2060 • Șoarecele nu trebuie să creadă că poate face o umbră cît a elefantului.
A. *A mouse must not think to cast a shadow like an elephant.*

2061 • A se împodobi cu pene străine.
G. *Sich mit fremden Federn schmücken.*

2062 • Coțofana vrea să cînte întrecîndu-se cu privighetoarea.
G. *Die Elster will mit der Nachtigall um die Wette singen.*

2063 • Stă pe paie și vorbește ca de pe covor.
R. *Лежит на соломе, а говорит с ковра.*

2064 • Cînd calul devine îngîmfat, să nu uite că orzul îl datorează boului.

2065 • Măgarul a fost întrebat: „Cine e tatăl tău?“ El a răspuns: „Unchiul meu e calul“.

AFGANISTAN

2066 • Îngîmfații devin struguri uscați înainte de a fi struguri copți.

AFRICA NEAGRĂ

2067 • Ceapa a crescut, s-a rotunjit și a uitat cum arăta la început.

2068 • Ciulinul răsărit în plin cîmp se crede viță de vie.

2069 • Nu fiți încrezuți: nu veți fi niciodată așa de lungi ca pămîntul, nici așa de înalți ca munții.

2070 • Pe cel care privește mai sus ca el îl va durea gîtul.

LUMEA ARABĂ

2071 • Așezîndu-se pe o cracă fluturele se teme să n-o rupă.

ARMENIA

2072 • N-are pantaloni și cere fluier.

BULGARIA

2073 • Cîinii mici și oamenii mici poartă nasul pe sus.

2074 • Unde galopează calul, vrea să alerge și homarul.

DANEMARCA

2075 • Banii nu te umflă; te umflă mîndria că ești bogat.

2076 • Îngîmfarea distruge fericirea celui cu minte puțină.

2077 • Și cioara crede că e cea mai înțeleaptă.

INDIA

2078 • Oricît te-ai întinde, cerul nu-l ajungi.

INDOCHINA

2079 • Nu există vierme așa de mic să nu creadă că are un suflet de două ori mai mare.

JAPONIA

2080 • „Că-mi mănîncă recolta capra, puțin mă interesează", spunea bătrîna Rafotsibe, „dar ce mă scoate din sărite, e cînd îi văd coada rîioasă mereu în aer".

2081 • Nu te făli ca un curcan: îi fluieri și el se umflă în pene.

2082 • Țapul poartă coada totdeauna ridicată către cer ca și cum ar susține ceva care, dealtfel, nici nu va cădea.

MADAGASCAR

2083 • Firul de pai își imaginează că marea se agită împotriva lui.

2084 • Și ceapa se crede în rîndul fructelor.

PERSIA

2085 • Cel care se crede înțelept are un măgar la îndemînă.

2086 • Fiecare dintre vinuri ar vrea să fie de Porto. (Ar vrea să fie vin superior.)

PORTUGALIA

2087 • Cireaşa a făcut viermi fiindcă era prea mîndră de frumuseţea ei.
2088 • Doarme în fîntînă şi se crede în minaret.
2089 • Nu fi mîndru, padişahul meu, căci sînt pe lume şi mai mari decît tine.
2090 • Nu te mîndri cu piatra de mormînt. (Cu meritele înaintaşilor.)
2091 • Se pregăteau să potcovească armăsarul paşii, cînd cărăbuşul întinse lăbuţa.

TURCIA

2092 • Ca d-alde tine, mulţi supt pat la mine. („Către cei ce se mîndresc." Iordache Golescu)
2093 • Caprei îi pică trupul de rîie şi coada tot bîzău o ţine.
2094 • Cel semeţ orbeşte calcă în cel mai mare foc.
2095 • Cel semeţ se sfîrşeşte în cea mai mare căinţă.
2096 • Chelului scufie de mărgăritar îi trebuie.
2097 • Cînd mîndria merge înainte, ruşinea după ea se ţine.
2098 • Cu semeţia ta să nu socoteşti că vei izbuti ceva.
2099 • După ce are chelie, / Mai are şi fudulie.
2100 • Măreţ ca păunul cînd îşi umflă coada, iar cînd la picioare se uită, de ruşine se topeşte ca ceara de foc.
2101 • Mîndria ochii minţii îi orbeşte.
2102 • S-a înfoiat ca varza, / Şi s-a-ngîmfat ca barza.

2103 • Semeţia şi trufia departe depărtează pe oricine de la tine.

2104 • Umblă cu capul pe sus ca spicul cel gol.

ROMÂNIA

*

* *

LĂUDĂROŞENIE

2105 • **Tot ţiganu / Îşi laudă ciocanu; / Dar eu baroşul meu / Că e mai greu.** (R)

2106 • Fiecare negustor îşi laudă marfa.
I. *Ogni mercante loda la sua mercanzia.*
G. *Jeder Krämer lobt seine Ware.*
R. *Всякий купец свой товар хвалит.*

2107 • Fiecare olar îşi laudă oala sa.
F. *Chaque potier vante son pot.*
S. *Cada ollero su olla alaba.*

2108 • Autorul îşi laudă opera.
L. *Auctor opus laudat.*

2109 • Fiecare e obişnuit să-şi laude lucrul şi meseria lui.
F. *Chacun est coutumier de louer son oeuvre et métier.*

2110 • Fiecare pasăre îşi laudă cuibul său.
I. *Ogni uccello loda il suo nido.*

2111 • Fiecare îşi laudă şireturile sale.
S. *Cada uno alaba sus agujetas.*

2112 • Fiecare bucătar își laudă supa sa.
A. *Every cook praises his own broth.*

2113 • Fiecare pasăre se mîndrește cu penele ei.
R. *Всякая птица своим пером красуется.*

2114 • Fiecare vulpe își laudă coada.
R. *Всякая лисица свой хвост хвалит.*

*

2115 • **Altul să te laude, nu gura ta.** (R)

2116 • Să te laude gura altuia.
L. *Laudet te os alienum.*

2117 • Vrei să se creadă bine despre tine? N-o spune chiar tu.
F. *Voulez-vous qu'on croie du bien de vous? N'en dites pas.*

2118 • Nu te lăuda cînd te duci la luptă, laudă-te cînd te întorci de la luptă.
R. *Не хвались идучи на рать, хвались идучи с рати.*

2119 • Nu te lăuda singur, pînă nu te laudă lumea.
R. *Сам не выхвалишься, коли люди не похвалят.*

2120 • Nu te lăuda, sînt alții mai buni ca tine.
R. *Не хвали сам себя, есть много лучше тебя.*

2121 • Nu-ți striga propriile-ți virtuți ca orezul care fierbe în oală.

2122 • Să n-ai gură lăudăroasă în sezonul ploios, dacă ea va trebui să cerșească în sezonul secetos.

MADAGASCAR

2123 • Nu-ți lăuda singur faptele, că-ți pierzi rodul.

ROMÂNIA

2124 • **Surdul caută la buze, prostul la laudă.** (R)

2125 • Toți muritorii doresc să fie lăudați.
L. *Omnes mortales se se laudari optant.*

2126 • De obicei nu lăudăm decît pentru a fi și noi lăudați.
F. *On ne loue d'ordinaire que pour être loué.*

2127 • Refuzul laudelor este plăcerea de a fi lăudat de două ori.
F. *Le refus des louanges est un désir d'être loué deux fois.*

2128 • Lauda este cea mai plăcută muzică.

GRECIA ANTICĂ

2129 • Lauda mă rușinează, fiindcă o cerșesc în ascuns.

INDIA

2130 • **Lauda de sine nu miroase bine.** (R)

[GRECIA ANTICĂ: *Menandru*, „Monostihuri", 516.]

L. *Propria laus foetet in ore.*

L. *Propria laus sordet.*
G. *Eigenlob stinkt.*

2131 • Lauda mea nu e pe plac, fiindcă e rostită de gura mea.
L. *Laus mea sordet eo, quod sit in ore meo.*

2132 • Lauda de sine nu e laudă.
A. *Self praise is no praise.*

2133 • Lauda de sine nu e o recomandație.
A. *Self praise is no recommendation.*

2134 • Lauda de sine și aroganța sînt o parte a prostiei.

JAPONIA

• •

2135 • Se ținea ca să înghită un bivol și de-abia înghiți o muscă. (R)

2136 • Cine n-are voce acela vrea să cînte.
R. *У кого нет голоса тот и петь охоч.*

2137 • Fiul se laudă că e viteaz, fiindcă tatăl său a omorît un purice.
2138 • Licuricii se laudă cu lumina, cînd nu răsare nici soarele, nici luna; pisica se laudă cu voinicia, cînd tigrul se întoarce în pădure.

INDIA

2139 • Vrea să tragă și nu poate nici să întindă arcul.

INDOCHINA

2140 • E gata să prindă elefanţi şi tigri, dar nu e în stare să omoare un purice.

ARHIP. MALAEZ

•

2141 • **Fala mare, / Traistă n-are.** (R)

2142 • La lauda mare să nu te duci cu carul şi nici cu sacul gol.
2143 • La pomul lăudat să nu te duci cu sacul.

ROMÂNIA

•

... Şi alte proverbe despre l ă u d ă r o ş e n i e

2144 • Cine se laudă singur se ocărăşte pe sine. (R)
F. *Qui se loue s'emboue.*
I. *Chi si loda s'imbroda.*
S. *La alabanza propria envilece.*
A. *He that praiseth himself spattereth himself.* [arh.]

2145 • Mare lăudăros, mic făptuitor.
F. *De grand vanteur, petit faiseur.*
I. *Gran vantatore e piccolo facitore.*

2146 • A lăuda înseamnă a vrăji.
F. *Louer c'est sorcier.*

2147 • Există reproşuri care laudă şi laude care bîrfesc.
F. *Il y a des reproches qui louent et des louanges qui médisent.*

2148 • Lauda dă naştere iubirii.
F. *Le louange engendre l'amour.*

2149 • Nu trebuie să lauzi ceva pe care nu poţi să-l critici.
F. *L'on ne doit pas une chose louer que l'on ne puisse blâmer.*

2150 • Orice elogiu mincinos răneşte o inimă sinceră.
F. *Tout éloge imposteur blesse une âme sincère.*

2151 • Trebuie să-l lăudăm pe cel de la care mîncăm pîine.
F. *Celui louer devons / De qui le pain mangeons.*

2152 • Laudă-te puică pentru că ai făcut un ou şi acela fără gălbenuş.
S. *Alábate polla que has puesto un huevo y ese es huero.*

2153 • Cine-i laudă pe toţi nu laudă pe nimeni.
A. *He who praises everybody praises nobody.*

2154 • Cine se laudă cu ştiinţa sa îşi arată neştiinţa.
A. *He that boasts of his own knowledge proclaims his ignorance.*

2155 • Lasă-l pe fiecare să laude podul pe care trece.
A. *Let every man praise the bridge he goes over.*

2156 • Lauda face mai buni pe oamenii buni şi mai răi pe cei răi.

A. *Praise makes good men better and bad men worse.*

2157 • Lauda nemeritată este o satiră deghizată.
A. *Praise undeserved is satire in disguise.*

2158 • Lauda nu e decît umbra virtuții.
A. *Praise is but the shadow of virtue.*

2159 • Mare lăudăroșenie, mică friptură. (Cine se laudă mai mult realizează mai puțin.)
A. *Great boast, small roast.*

2160 • Pînă n-ai murit să nu te aștepți la laudă fără invidie.
A. *Expect not praise without envy until you are dead.*

2161 • Un lăudăros și un mincinos sînt foarte asemănători.
A. *A vaunter and a liar are near akin.*

2162 • Azi lăudat, mîine forfecat.
G. *Heute gelobt, morgen gefoppt.*

2163 • Nu e bine să te mîndrești cu virtutea străbunilor, cînd tu însuți ești un om de nimic.
G. *Sich der Ältern Tugend rühmen und selbst ein Schlingel sein, das ist nicht fein.*

2164 • Cu ceea ce te lauzi, din aceea pieri.
R. *Кем хвалился, от того и повалился.*

2165 • Lauda fără măsură dăunează cinstei.
R. *Безмерная хвала чести вредит.*

2166 • **Mai bine o ocară înțeleaptă decît o laudă** prostească.
R. *Лучше умная хула чем дурацкая похвала.*

2167 • O faptă bună nu are nevoie de laudă.
R. *Доброе дело само себя хвалит.*

2168 • Să se laude cel ce se suie pe cal, nu cel ce n-a văzut cal în viața lui.
R. *Тому хвалиться, кто на конь садится, а не тому, кто и коня не видывал.*

2169 • Dacă leul n-ar prețui laudele, vulpii nu i-ar mai rămîne decît să moară.

AFGANISTAN

2170 • Broasca țestoasă s-a răsturnat de trei ori și se laudă că a dat de marginea pămîntului.

ALBANIA

2171 • Dacă întîlniți oameni care vă laudă, aruncați-le cu praf în față.

2172 • Dacă pretinde că e un leu, de ce tot latră atîta?

LUMEA ARABĂ

2173 • Cînd are un succes, se laudă singur; cînd greșește, alții sînt vinovați.

BULGARIA

2174 • Cine mă laudă îmi este dușman.

COREEA

2175 • Cine se vorbește pe el de rău nu e lăudat de nimeni.

2176 • Lauda, spre deosebire de umbră, nu-l face pe om nici mai mare, nici mai mic.

DANEMARCA

2177 • Cîinele spuse elefantului: „Te voi trece peste rîu".

2178 • Soldații luptă și generalii se laudă.

INDIA

2179 • Cîndva se lăuda strălucitoarea coadă a păunului în fața păsărilor adunate. „Dar priviți-i picioarele și ascultați-i strigătele", țipară ele.

JAPONIA

2180 • Lauda și varza au gust bun dar umflă.

POLONIA

2181 • Lăudăroșii sînt rareori viteji și vitejii rareori lăudăroși.

SCANDINAVIA

2182 • Cine se laudă că nu e mincinos trebuie crezut doar pe jumătate.

2183 • Fățarnicul lăudîndu-te te strică.

2184 • Găina care cotcodăcește mult nu face ouă.

2185 • Lauda în față e jumătate ocară.

2186 • Lauda lingușitorului și a ciocoiului, cea mai mare defăimare.

2187 • Lauda mincinosului, bucuria nebunului.

2188 • Laudă-mă gură, / Că dacă nu mă vei lăuda, / Mîncare nu-ți voi da.

2189 • Mai bună e hula din satul tău decît lauda din satul străin.

2190 • Vulpea nu se teme de vînătorul care se laudă seara.

ROMÂNIA

ORGOLIU

2191 • Măgar pe măgar se scarpină. (Se adresează celor care își aduc fără jenă unul altuia elogii nemeritate.)
L. *Asinus asinum fricat.*
F. *Un âne gratte l'autre.*
I. *Un asino gratta l'altro.*
S. *Un asno limpia a otro asno.*
A. *One mule does scrub another.*
G. *Ein Esel kraut den anderen.*

2192 • Mîndria vine înaintea căderii. (R)
F. *L'orgueil est l'avant-coureur de la chute.*
A. *Pride goes before the fall.*
G. *Hochmut kommt vor dem Falle.*

2193 • Cînd orgoliul e călare sau merge la galop, rușinea și paguba o urmează în spate.
F. *Quand l'orgueil chevauche ou va au galop, / Honte et dommage le suivent en croupe.*
A. *Pride goes before and shame follows after.*

2194 • Unde va fi orgoliu, acolo va fi și umilire.
L. *Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia.*

2195 • Orgolios ca și cum ar fi singur pe lume.
F. *Orgueilleux comme s'il était seul au monde.*

2196 • Orgoliul nu reușește niciodată mai bine ca atunci cînd este învăluit de modestie.
F. *L'orgueil ne réussit jamais mieux que quand il se couvre de modestie.*

2197 • Orgoliul se instalează comod într-o minte goală.
F. *L'orgueil s'installe au large dans une tête vide.*

2198 • Dacă orgoliul ar fi o artă, ar fi mulți maeștri s-o predea.
I. *Se l'orgoglio fosse un'arte, vi sarebbero molti maestri.*

2199 • Trufia se duce călare și se întoarce pe jos.
I. *La superbia andò a cavallo e tornò a piedi.*

2200 • Cei orgolioși urăsc orgoliul — la alții.
A. *The proud hates pride — in others.*

2201 • Orgoliul și guta rareori se vindecă definitiv.
A. *Pride and gout are seldom cured throughout.*

2202 • Vanitatea este hrana proștilor.
A. *Vanity is the food of fools.*

2203 • Fiecare om are în inima sa un leu care dormitează.

ARMENIA

2204 • Nu se scoate untul din urcior cu degetul țeapăn. (Cu orgoliu nu cîștigi nimic.)

INDIA

2205 • **Orgoliul este masca propriilor noastre** defecte.

ISRAEL

2206 • Nu face ca arborele măreț care se întinde deasupra celor puternici, dar nici ca bastonul care-și urmează stăpînul. (Nici orgolios, nici servil.)

MADAGASCAR

2207 • **Pe vîrful orgoliului nu** poate sta apa virtuții.

MONGOLIA

2208 • Fugi de cel orgolios mai mult ca de lepros.

PORTUGALIA

2209 • Mîndria la om, ochii minții îi orbește.

ROMÂNIA

AMBIȚIE

2210 • Ambiția oricărui om se umflă pe măsură ce-i crește puterea.

F. *L'ambition de tout homme s'enfle à mesure que son pouvoir s'augmente.*

2211 • Iubire, nebunie plăcută; ambiție, prostie serioasă.

F. *Amour, folie aimable; ambition, sottise sérieuse.*

2212 • Ambiția îmbată la fel ca vinul.

I. *L'ambizione inebria al pari del vino.*

2213 • Om ambițios, om crud.

I. *Uomo ambizioso, uomo crudele.*

2214 • Ambiția nu ascultă de nici o lege în afară de pofta sa.
A. *Ambition obeys no law but its own appetite.*

2215 • Ambiția nu e un tratament pentru dragoste.
A. *Ambition is no cure for love.*

2216 • Dragostea și ambiția nu admit tovărășie.
A. *Love and ambition admit no fellowship.*

2217 • Nu există nimic mai umil ca ambiția care e pe cale să se cațere.
A. *Nothing humbler than ambition, when it is about to climb.*

2218 • Ambiția nu se satură niciodată.
LUMEA ARABĂ

2219 • Avarul este chior, ambițiosul este orb.
ARMENIA

2220 • Ambiția și răzbunarea sînt veșnic înfometate.
DANEMARCA

2221 • Ambițiosul azvîrle o cursă pe cer ca să prindă luna.
2222 • Brahmanul moare din cauza ambiției, așa cum hoțul piere din cauza tusei. (Tusea îl dă de gol în timp ce fură.)
INDIA

2223 • Ambiția e o boală care nu are alt leac decît o mînă de pămînt.
TURCIA

XVII. ASCULTARE — NEASCULTARE

ASCULTARE

2224 • **Tinerii, înaintea bătrînilor, să aibă urechi, nu gură. (R)**

2225 • Ceea ce spune unul mai bătrîn, să fie luat în seamă de toți.
L. *Quod senior loquitur, omnes consilium putent.*

2226 • E folositor să asculți învățăturile celor bătrîni.
L. *Utile doctrinis praebere senilibus aures.*

2227 • Să dăm crezare înaintașilor noștri și celor bătrîni.
L. *Priscis et veteribus credendum est.*

2228 • Sfaturile bătrînilor, lăncile tinerilor. (Sfaturile bătrînilor, apărarea tinerilor.)
L. *Consilia senum, juvenum lanceae.*

2229 • La sfat ascultă-l pe omul în vîrstă.
F. *En conseil écoute l'homme âgé.*

2230 • Sfat de la bătrîn, și ajutor de la tînăr.
I. *Consiglio di vecchio e aiuto di giovane.*

2231 • Sfatul bătrînului nu-ți sparge niciodată capul.
I. *Consiglio di vecchio non rompe mai la testa.*

2232 • De la cel bogat să iei ceea ce-ți trebu'e și de la cel bătrîn sfaturi.
S. *Del rico es dar remedio y del viejo, consejo.*

2233 • Dacă vrei un sfat bun, consultă un om bătrîn.
A. *If you wish good advice, consult an old man.*

2234 • Cînd vorbește un octogenar, trebuie să folosești amîndouă urechile.
G. *Wenn ein Achtziger spricht, muss man beide Ohren gebrauchen.*

2235 • Să urmezi sfatul bătrînilor; să-ți fie, scumpe prieten, poruncă.
G. *Den Rat der Alten einzuholen; / Das sei dir, lieber Freund, empfohlen.*

2236 • Sfatul bătrînilor, toiagul tinerilor.
G. *Der Alten Rat, der Jungen Stab.*

2237 • Cel tînăr celui bătrîn să-i slujească cu puterea și cel bătrîn celui tînăr cu povața.
2238 • La omul bătrîn să nu-i muți cuvîntul.
ROMÂNIA

•

2239 • Cine are urechi de auzit, s-audă. (R)
L. *Qui habet aures audiendi, audiat.*
L. *Qui potest capere, capiat.*

F. *A bon entendeur, salut!*
F. *A bon demandeur, bon écouteur.*
A. *A good asker needs a good listener.*

2240 • Celui înțelept îi ajunge un cuvînt.
L. *Dictum sapienti sat est.*
L. *Intelligenti pauca.*
(*Plaut*, „Persa", IV. 7. 19.)
A. *A word is enough to the wise.*

2241 • Celui care înțelege ușor, puține cuvinte.
I. *A buon intenditor, poche parole.*
S. *Al buen entendedor, pocas palabras.*

2242 • Celui care înțelege ușor nu-i trebuie decît o jumătate de cuvînt.
F. *A bon entendeur il ne faut que demi-parole.*

2243 • Un cuvînt ajunge pentru cel care vrea să-l ia în seamă.
G. *Ein Wort ist genug für den, ders merken mag.*

•

... Și alte proverbe despre ascultare

2244 • Trebuie să înveți a asculta, pentru a ști comanda.
F. *Il faut apprendre à obéir pour savoir commander.*
A. *Through obedience learn to command.*
G. *Wer befehlen will muss gehorchen lernen.*

2245 • A învățat ascultarea din cele ce a pătimit.
L. *Didicit ex iis quae passus est obedientiam.*

2246 • Să comande cine poate și să asculte cine trebuie.
I. *Comandi chi può e ubbidisca chi deve.*

2247 • Cine iubește cu adevărat ascultă bine.
A. *He who loves well obeys well.*

2248 • Dă ascultare oricui, dar vorbește cu puțini.
A. *Give every man thine ear, but few thy voice.*

2249 • Cînd soțul e înțelept, soția e ascultătoare.
INDOCHINA

2250 • Ascultă sfatul și primește povața, ca să fii înțelept toată viața.
ISRAEL

2251 • Cine vorbește seamănă, cine ascultă culege.
PERSIA

2252 • Leagă măgarul unde-ți zice stăpînul; pe urmă poate să-l mănînce lupii!

2253 • O dată la patruzeci de ani ascultă și ce spune femeia.
TURCIA

2254 • Degrab să asculți, tîrziu să grăiești și la nimic cu totul să zăbovești.

2255 • Pe cei pentru folos obștesc pururea să-i asculți cu amîndouă urechile țuguiate ca de iepure.

2256 • Și trecut fiind în vîrstă, nu vei greși ascultînd.
ROMÂNIA

ASCULTARE ŞI NEASCULTARE

2257 • Ascultarea e viaţă, neascultarea e moarte.
2258 • Ferice de cel căruia îi spui o vorbă şi pricepe zece şi vai de acela căruia îi spui zece şi nu pricepe nici una.
2259 • La vorbe de necinste urechile să ţi le astupi, iar la cele de cinste ca nişte porţi să le deschizi.

ROMÂNIA

*
* *

NEASCULTARE

2260 • Geaba baţi toba la spatele surdului. (R)

2261 • Pe o ureche îi intră şi pe alta îi iese. (R)
F. *Ce qui entre par une oreille, sort par l'autre.*
I. *Per un orecchio entra e per l'altro esce.*
S. *Entrar por un oido y salir por otro.*
A. *In at one ear and out at the other.*
G. *Zu einem Ohr hinein, zum andern wieder heraus.*

2262 • Nu e surd mai mare ca acel ce nu vrea să audă.
L. *Deterior surdus es nullus qui renuit audire.*
F. *Il n'y a pire sourd, que celui qui ne veut pas entendre.*
I. *Gran sordo è quello che non vuol udire.*
S. *No hay peor sordo que el que no quiere oír.*
A. *None so deaf as those, that will not hear.*
G. *Es gibt keine ärgeren Tauben, als die nicht hören wollen.*

2263 • A povesti surdului.
L. *Surdo fabulam narrare.*
(*Terențiu*, „Heauton Timorumenos", 222.)
L. *Predicare ai sordi.*
G. *Tauben Ohren predigen.*

2264 • Cîntăm surzilor.
L. *Canimus surdis.*
F. *Chanter la messe pour les sourds.*

2265 • A predica în deșert.
F. *Prêcher dans le désert.*
S. *La voz del que clama en el desierto.*

2266 • A vorbi la pereți.
L. *Per parientem loqui.*

2267 • A vorbi unui stîlp.
A. *To speak to a post.*

2268 • **Cîine pe cîine latră și nici unul aude.**
ROMÂNIA

•

2269 • **Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziuă.** (R)

2270 • Nu e orb mai mare ca acel ce nu vrea să vadă.
F. *Il n'est pire aveugle que celui qui ne veut pas voir.*
I. *Non c'è maggior cieco di quello che non vuol vedere.*
A. *None so blind as those who won't see.*

2271 • Au ochi și nu văd.
L. *Oculos habent et non videbunt.*

2272 • Dacă ochii nu vor să vadă, nu-i ajută nici lumina, nici ochelarii.
G. *Wenn das Aug' nicht sehen will, / So helfen weder Licht, noch Brill.*

*

... Și alte proverbe despre neascultare

2273 • Cine nu dă ascultare mamei bune, dă apoi ascultare celei vitrege.
I. *Chi non crede alle buona madre crede poi alla matrigna.*
S. *Quien no cree en buena madre creerá en mala madrastra.*
A. *He that will not hear motherhead shall hear stepmotherhead.*
G. *Wer der Mutter nicht folgt muss der Stiefmutter folgen.*

2274 • Cine nu vrea să asculte sfaturile nimănui va învăța pe seama lui.
F. *Celui qui ne veut écouter les conseils de personne s'instruira à ses dépens.*

2275 • Cine vede binele și ia răul comite o nebunie cu bună știință.
F. *Qui le bien voit et le mal prend / Fait folie en bon escient.*

2276 • Cine sfat nu vrea s-asculte greu să aibă zile multe.
S. *Quien no oye consejo, no llega a viejo.*

2277 • Cine nu știe să asculte nu știe să comande.
A. *He that cannot obey cannot command.*

2278 • O fată neascultătoare se va dovedi o soție rea. [aprox.]
A. *An undutiful daughter will prove an unmanageable wife.*

2279 • Sfatul cînd e mai necesar atunci e mai puțin ascultat.
A. *Advice when most needed, is least heeded.*

2280 • Cine a refuzat să înțeleagă ce i-a spus mama sa, va înțelege ceea ce îi va spune nenorocirea sa.

AFRICA NEAGRĂ

2281 • Cine nu ascultă nu-i ascultat.

BULGARIA

2282 • Cînd mintea e absentă, urechile nu ascultă.

2283 • Sfetnici se găsesc cu miile, dar ascultători deloc.

INDIA

2284 • Cel ce n-ascultă de învățătura părintelui său, străin se înțelege.

2285 • Cine de cuvînt nu ia, de falangă peşin ia. („Pe cei neînţelegători cu pedeapsă îi putem înţelepţi." Iordache Golescu)
2286 • Cînd grăieşti şi nu te ascultă, pune-n gînd că eşti la moară. („Pentru că la moară nu se poate asculta de odorogitura roatelor." Iordache Golescu)
2287 • O gură numai are omul şi urechi două, dar dimpotrivă, mai mult grăieşte decît ascultă.
2288 • Unde nu este ascultare nu cheltui vorba.

ROMÂNIA

XVIII. ACȚIUNE, PERSEVERENȚĂ — INACTIVITATE

ACȚIUNE

2289 • Cine caută găsește.
L. *Qui quaerit invenit.*
F. *En cherchant on trouve.*
I. *Chi cerce trova.*
S. *Quien busca halla.*
A. *He who will seek may find.*
G. *Wer sucht der findet.*

2290 • Buna intenție ține loc de înfăptuire.
L. *Voluntas bona pro facto est.*
F. *La bonne volonté est réputée pour le fait.*
I. *Buona volontà supplisce a facoltà.*
A. *Take the will for the deed.*
G. *Der Wille gilt oft für die Tat.*

2291 • A voi înseamnă a putea.
F. *Vouloir c'est pouvoir.*
I. *Volere è potere.*
A. *Where there's a will there's a way.*
G. *Wer will der kann.*

2292 • Ce e făcut, e bun făcut.

[GRECIA ANTICĂ:
Sofocle, „Aiax", V. 374;
Teognis, „Crestomație", V. 583.]

F. *Ce qui est fait, est fait.*
I. *Il fatto non si può disfare.*
S. *Lo que hecho es, hecho ha de ser por esa vez.*
A. *What's done can't be undone.*

2293 • Cine nu vrea cînd poate, atunci cînd vrea, nu poate.
L. *Qui cum potest non vult, tunc cum vult, non potest.*
F. *Qui ne fait pas quand il peut, il ne fait pas quand il veut.*
A. *He that will not when he may, / When he will he shall not may.*

2294 • Dacă vrei ca treaba să se facă, du-te; dacă vrei să nu se facă, trimite.
F. *Si vous voulez que votre affaire soit faite, allez-y; si vous voulez qu'elle ne soit pas faite, envoyez-y.*
A. *If you want a thing done, go; if not, send.*

2295 • Ce e bine făcut, e făcut de două ori.
A. *That which is well done, is twice done.*
I. *Cosa ben fatta, è fatta due volte.*

2296 • Nu s-a făcut nimic dacă a mai rămas ceva de făcut.
L. *Nil actum credens, cum quid superesset agendum.*

2297 • A trăi nu înseamnă a respira, înseamnă a acționa.
F. *Vivre n'est pas respirer; c'est agir.*

2298 • La treburi noi, planuri noi.
F. *A nouvelles affaires, nouveaux conseils.*

2299 • Nu e suficient să vrem, trebuie să și putem.
F. *Il ne suffit pas de vouloir, il faut encore pouvoir.*

2300 • Nu se poate face decît făcînd.
F. *On ne peut faire qu'en faisant.*

2301 • Oamenii care nu vor să facă absolut nimic, nu progresează cu nimic și nu sînt buni de nimic.
F. *Les gens qui ne veulent rien faire de rien, n'avancent rien et ne sont bons à rien.*

2302 • Pentru a trăi avem nevoie de puțină viață, ne trebuie însă multă pentru a acționa.
F. *On a besoin pour vivre de peu de vie, il en faut beaucoup pour agir.*

2303 • Trei științe conduc lumea: știința, știința vieții și știința acțiunii, iar ultima înlocuiește adesea pe celelalte două.
F. *Trois savoirs gouvernent le monde: le savoir, le savoir-vivre et le savoir-faire, et le dernier tient souvent lieu des deux autres.*

2304 • Unul poate și nu vrea, altul vrea și nu poate.
F. *Tel peut qui ne veut / Et tel veut qui ne peut.*

2305 • Cine vrea găsește și mijloacele.
I. *A chi vuole non mancano modi.*

2306 • Cine nu îndrăznește nimic nu face nimic.
I. *Chi nulla ardisce nulla fa.*

2307 • Fericit cel ce-și măsoară fiecare pas și privește către sfîrșitul acțiunilor sale.
I. *Felice chi misura ogni suo passo / E chi dell'opere sue riguarda il fine.*

2308 • Mai mult valorează cel care vrea, decît cel care nu poate.
S. *Más hace el que quiere, que no el que puede.*

2309 • Acțiunea este adevăratul rod al cunoașterii.
A. *Action is the proper fruit of knowledge.*

2310 • Acțiunile vorbesc mai tare decît cuvintele.
A. *Actions speak louder than words.*

2311 • Ceea ce merită să fie făcut, trebuie făcut bine.
A. *Whatever is worth doing at all, is worth doing well.*

2312 • Plăcerea și acțiunea fac ca orele să pară scurte.
A. *Pleasure and action make the hours seem short.*

2313 • Să nu faci niciodată lucru pe jumătate.
A. *Never do things by halves.*

2314 • Singurul remediu al nenorocirii este acțiunea.
A. *The only cure for grief is action.*

2315 • A face fără să te gîndești mai întîi, pe mulți i-a dus la necazuri.
G. *Vorgetan und nachbedacht, / Hat manchen in gross' Leid gebracht.*

2316 • Ceea ce te face și te menține fericit și voios este numai activitatea.
G. *Was heiter und selig macht und erhält ist bloss Tätigkeit.*

2317 • Faptele mărețe au nevoie de pregătiri mari.

2318 • Fața face frumusețea statuii, acțiunea face pe a omului.
GRECIA ANTICĂ

2319 • Ce este imposibil pentru cei înțelepți? Ce este nerealizabil pentru cei hotărîți? Ce nu obțin cei care se străduiesc?
INDIA

2320 • Nu înota la suprafață ca grăsimea; pătrunde în adînc ca măduva.
MADAGASCAR

2321 • Într-o acțiune sînt necesare trei lucruri: a începe, a continua și a sfîrși.
OLANDA

2322 • Cine face totdeauna ce vrea face rar ce trebuie.
SCANDINAVIA

2323 • „Trebuie“ nu se îneacă niciodată în Dunăre.
UNGARIA

2324 • Cu bătaia la ușă afli de este cineva în casă.

2325 • Treaba fă-o cum se cade / Și șezi atunci cînd se șade.
ROMÂNIA

*
* *

PERSEVERENȚĂ

2326 • Picătura mică găurește piatra tare. (R)
L. *Dura tamen molli saxa cavantur aqua.*
(*Ovidiu*, „Arta de a iubi", I. 476.)
L. *Gutta cavat lapidem.*
(*Ovidiu*, „Ponticele", IV. 10. 5.)
L. *Stillicidi casus lapidem cavat.*
(*Lucrețiu*, „Despre natura lucrurilor", I. 314.)
F. *Goutte à goutte l'eau creuse la pierre.*
F. *Perpétuelle gouttière / Corrode la pierre.*
I. *A goccia a goccia s'incava la pietra.*
S. *La piedra es dura y la gota menuda, / Mas cayendo de continuo hace cavadura.*
R. *Капля по капле и камень долбит.*

2327 • Cu o lovitură numai, copaciul nu se doboară. (R)
L. *Arbor per primum quaevis non corruit ictum.*
L. *Non annosa uno quercus deciditur ictu.*
F. *L'arbre ne tombe pas du premier coup.*
I. *Al primo colpo non cade un albero.*
S. *Un solo golpe ne derriba un roble.*
A. *An oak is not fell'd at one chop.*
G. *Es fällt keine Eiche / Vom ersten Streiche.*
R. *Одним ударом дерева не срубишь.*

2328 • Roma n-a fost creată într-o singură zi.
L. *Roma non fuit una die condita.*
F. *Rome n'a pas été bâtie en un seul jour.*

I. *Roma non fu fatta in un giorno.*
S. *En una hora no se ganó Zamora.*
A. *Rome was not built in one day.*
G. *Rom ward nicht an einem Tage erbaut.*

2329 • Nu trebuie să renunți la semănat de teama vrăbiilor.
F. *Il ne faut pas laisser de semer pour crainte de moineaux.*
I. *Non per paura d'uccelli s'ha da lasciar di seminare.*
G. *Wer die Spatzen fürchtet wird nie Hirse säen.*

2330 • Lovituri mici repetate doboară copaci mari.
F. *De petits coups répétés abattent de grands arbres.*
A. *Little strokes fell great oaks.*

2331 • Perseverența dă de capăt la orice.
F. *Persévérance vient à bout de tout.*
S. *La perseverancia toda cosa alcanza.*

2332 • Cine va persevera pînă la capăt va fi salvat.
L. *Qui perseveraverit usque ad finem hic salvus erit.*

2333 • Stejarul se doboară cu multe lovituri.
L. *Multis ictibus dejicitur quercus.*

2334 • Unda repetată a micilor rîuri face fluviul.
L. *Amnem parvorum facit unda frequens fluviorum.*

2335 • A persista este fondul virtuții.
F. *Persister c'est le fond de la vertu.*

2336 • Numai cine stăruie pînă la capăt obține răsplata.
F. *Il n'y a que celui qui persévère jusqu'à la fin qui obtient le prix.*

2337 • Se freacă atîta fierul, încît pînă la urmă se încălzește.
F. *On frotte tant le fer, qu'à la fin il s'échauffe.*

2338 • Cine nu reușește la prima lovitură s-o încerce pe a doua.
I. *Chi non riesce al primo salto provi il secondo.*

2339 • Cine stăruie învinge.
I. *Chi dura vince.*

2340 • Dacă nu merge bine o dată, merge bine altă dată.
I. *Se non va bene una volta, va bene l'altra.*

2341 • Cerul nu se atinge dintr-un singur salt.
A. *Heaven is not reached at a single bound.*

2342 • Cine rămîne obține.
A. *He that can stay obtains.*

2343 • Cu timpul un șoarece poate tăia un cablu.
A. *A mouse may cut a cable in time.*

2344 • Dacă nu ai reușit de la început, încearcă, încearcă din nou.
A. *If at first you don't succeed, try, try again.*

2345 • Niciodată nu spune: „Mor!“
A. *Never say: „Die!“*

2346 • Nu renunța la călătorie din cauza ploii de dimineață.
A. *For a morning rain leave not your journey.*

2347 • Perseverînd melcul ajunge la corabie.
A. *By perseverance the snail reached the ark.*

2348 • Rămîi la coarnele plugului pînă ajungi la capătul brazdei.
A. *Stick to the plough until you have come to the end of the furrow.*

2349 • Timpul și perseverența conduc un melc pînă la Ierusalim.
A. *Time and perseverance drive snails to Jerusalem.*

2350 • Troia n-a fost cucerită într-o zi.
A. *Troy was not taken in a day.*

2351 • Cine stăruie pînă la sfîrșit va fi fericit.
G. *Wer bis aus Ende beharrt der wird selig.*

2352 • Cine vrea să-și facă o poartă de aur trebuie să bată zilnic cîte un cui.
G. *Wer ein goldene Tür machen will schlage jeden Tag einen Nagel ein.*

2353 • Perseverînd grecii au cucerit Troia.
GRECIA ANTICĂ

2354 • Punîndu-și toate forțele, chiar șoarecele ar putea devora o pisică.

LUMEA ARABĂ

2355 • Insecta liniștită străpunge zidurile cetății.

JAPONIA

2356 • Șlefuind poți face un ac dintr-o grindă.

PORTUGALIA

2357 • Ai izbutit, continuă; n-ai izbutit, continuă.

SCANDINAVIA

2358 • Cîte puțin pilind, cel mai frumos ac vei scoate din cel mai urît fier.
2359 • Copacul mare dintr-o așchie nu se taie.
2360 • Cu muncă și îngăduială dinții șorecuțului taie odgonul de la corabie.
2361 • Îi zic astăzi, îi zic mîine, o fac de vine la mine; și zi-i astăzi și zi-i mîine, o faci de vine la tine.

ROMÂNIA

INACTIVITATE

2362 • **Moara cînd stă, atunci se sfărîmă.** (R) (Inactivitatea e dăunătoare.)

2363 • Rugina mănîncă fierul.
L. *Ferrum rubigo consumit.*

(Curtius, „Viața lui Alexandru cel Mare“, VII. 8. 15.)

F. *La rouille ronge le fer.*
I. *La ruggina mangia il ferro.*
S. *El orín roe el hierro.*
A. *Rust eats up iron.*
G. *Rost frisst Eisen.*

2364 • Rugina uzează mai mult ca munca.
F. *La rouille use plus que le travail.*
A. *Rust wastes more than use.*

2365 • În apa stătută se adună murdăria.
A. *Standing pools gather filt.*

*

2366 • Cine nu face nimic învață să facă rău.

F. *Qui ne fait rien fait mal.*
I. *Niente facendo s'impara a far male.*
S. *Muchos males engendra la ociosidad.*
A. *By doing nothing we learn to do ill.*
G. *Nichts tun lehrt übles tun.*

2367 • Inactivitatea îi învață pe oameni să se poarte urît.
L. *Nihil agendo homines male agere discunt.*

2368 • [...] Odihna îndelungată înlesnește ivirea viciilor.
L. *Nam diuturna quies vitiis alimenta ministrat.*

*

... Și alte proverbe despre inactivitate

2369 • Cine nu chiorește la semn nu nimerește.
2370 • Cu mîna închisă muște nu poți prinde.
ROMÂNIA

XIX. HĂRNICIE — TRÎNDĂVIE

HĂRNICIE

Ce e hărnicia?

2371 • Hărnicia e mama succesului.
S. *La diligencia es madre de la buena ventura.*
A. *Industry is the parent of success.*

2372 • Hărnicia e mîna dreaptă a norocului și cumpătarea mîna sa stîngă.
A. *Industry is fortune's right hand and frugality her left.*

2373 • Hărnicia e cea mai bună loterie. (Loterie la care toate numerele sînt cîștigătoare.)
G. *Arbeitsamkeit ist die beste Lotterie.*

*

2374 • **Cine se scoală de dimineață departe ajunge.** (R)

2375 • Culcă-te odată cu mielul și scoală-te odată cu ciocîrlia.
F. *Couchez-vous avec l'agneau et levez-vous avec l'alouette.*
A. *Go to bed with the lamb and rise with the lark.*

2376 • Dimineaţa poartă aur în gură. (R)
A. *The morning hour has gold in its mouth.*
G. *Morgenstunde hat Gold im Munde.*

2377 • Să se scoale primul din pat şi să meargă ultimul la culcare.
L. *Primo cubitu surgat, postremus cubitum est.*

2378 • Se numeşte auroră* fiindcă are aur în gură.
L. *Aurora quis habet aurum in ore.*

2379 • Cine vrea să placă tuturor trebuie să se scoale de dimineaţă.
I. *Bisogna che s'alzi di buon'ora chi vuoi piacere a tutti.*

2380 • Ziua bună se cunoaşte de dimineaţă. (R)
I. *Dalla mattina si conosce il buono giorno.*

2381 • Scularea de dimineaţă înseamnă muncă şi bogăţie.
S. *Madruga e verás, / Trabalha e teras.*

2382 • Cine vrea să-nşele vulpea trebuie să se scoale de dimineaţă.
A. *He that will deceive the fox must rise betimes.*

2383 • O oră dimineaţa valorează cît două seara.
A. *An hour in the morning is worth two in the evening.*

2384 • Pasărea de dimineaţă prinde viermi.
A. *The early bird catches the worm.*

---

* Zori de zi.

2385 • Cu cît pleci mai devreme, cu atît ai mai mult spor.
R. *Поезжай скорее, шаг будет спорнее.*

2386 • Reuşita îl aşteaptă pe cel ce se scoală de dimineaţă.
R. *Кто рано встаёт, того удача ждёт...*

2387 • Zorile îşi iau asupra lor o treime din lucrare.

GRECIA ANTICĂ

2388 • Cel bogat e întrecut de cel care se scoală de dimineaţă.
2389 • Cine se scoală cu primele cîntece ale prepeliţei acela o va mînca.

AFRICA NEAGRĂ

2390 • În ştiinţă principalul e să socoteşti; în lucrarea pămîntului, să te scoli devreme.
2391 • Viitorul unui an depinde de primăvară; cel al unei zile de ora „yu"*.

CHINA

2392 • Cine se scoală mai de dimineaţă acela e mai mare în sat.

ROMÂNIA

•

2393 • **Laptele pînă nu-l baţi, smîntînă nu poţi** să scoţi. (R)

2394 • Cine vrea să mănînce **miezul, trebuie** mai întîi să spargă coaja. (R).

* Ora cinci dimineaţa.

L. *E nuce nucleum qui esse volt, frangat nucem.* (*Plaut*, „Curculio", 55).
I. *Bisogno rompere la noce, se si vuol mangiare il nocciulo.*
A. *He that will eat the kernel, must crack the nut.*
G. *Wer kosten will die süsse Nuss, / Die harte Schal' erst knacken muss.*

2395 • Nici un cîștig fără osteneală.
F. *Nul bien sans peine.*
S. *No hay bien sin trabajo.*
A. *Without pains no gains.*
G. *Es gibt kein Vorteil ohne Mühe.*

2396 • Nici o viață fără străduință.
F. *Nulle vie sans peine.*

2397 • Străduința depășește știința.
F. *Diligence passe science.*

2398 • Trebuie să spargi osul pentru a suge măduva.
F. *Il faut rompre l'os pour en sucer la moelle.*

2399 • Cine are nevoie de foc să meargă să-l caute.
I. *Chi ha bisogno del fuoco lo vada a cercare.*

2400 • Trebuie să alergi ca să m-ajungi.
I. *Bisogna che tu corra se mi vuoi arrivare.*

2401 • Cine vrea să mănînce fructul trebuie să se cațăre în pom.
A. *He that would eat the fruit must climb the tree.*

2402 • Cîinele care caută găsește un os.
A. *The dog that trots about finds a bone.*

2403 • Cursa se cîștigă alergînd.
A. *The race is got by running.*

2404 • Nici o osteneală, nici un cîștig.
A. *No pains, no gains.*

2405 • A transpira muncind este mai bine decît a putrezi.
G. *Abschwitzen ist besser als abfaulen.*

2406 • Ce e bun nu se obține ușor.
R. *То что хорошо, не легко даётся.*

2407 • Cui îi place mierea să crească albine.
R. *Кто любит мед заводи пчел.*

2408 • Cine fuge ajunge.
R. *Кто бежит, тот и догоняет.*

2409 • Dacă nu te apleci pînă la pămînt, nu poți culege ciupercile.
R. *Не поклонись до земли, и гриба не подымелсь.*

2410 • Mai adînc în pădure, mai multe lemne.
R. *Дальше в лес, больше дров.*

2411 • Pentru ca să mănînci pește, trebuie să intri în apă.
R. *Чтобы рыбку съесть, надо в воду лезть.*

2412 • Cine vrea un păun își dă osteneala de a merge în India.
2413 • Cît timp ai sandale în picioare, strivește scaieții și spinii și fă-ți drum.

LUMEA ARABĂ

2414 • Nu poți prinde raci fără a-ți uda pantalonii.

BULGARIA

2415 • Cine muncește din greu va cina cu plăcere.
2416 • Nu tragi clopotul, nu sună; nu te străduiești, nu reușești.
2417 • Pînă nu treci muntele, nu vezi valea.

CHINA

2418 • Dacă vrei să vezi serbarea, trebuie să mergi pînă la pagodă.

INDOCHINA

2419 • Cu papuci în picioare nu prinde pisica șoarecele.
2420 • Ieslea nu merge la bou, ci boul la ea.

ROMÂNIA

*

2421 • **Nădușala scoate boala.** (R)

2422 • Lucrul dobîndit cu sudoare e mai de preț ca o moștenire.
F. *Chose acquise en suant / Est plus chérie que patrimoine.*

2423 • E mai bine să asuzi decît să tremuri.
I. *E meglio sudare che tremare.*

2424 • Pîinea agonisită cu sudoare are gust bun.
I. *Pane di sudore ha gran sapore.*

2425 • Nimic dulce fără sudoare.
A. *No sweet without sweat.*

2426 • Sudoarea muncii pe mînă merită mai multă cinstire decît un inel de aur pe deget.
G. *Arbeitsschweiss an Händen hat mehr Ehre ale ein goldener Ring am Finger.*

2427 • Dacă muncești pînă asuzi, mănînci după poftă.
R. *Работая до пота, ешь от брюха.*

2428 • Cu apa corpului se scoate apa puțului.
INDIA

2429 • Ca să obții o ceașcă de orez, trebuie să umpli o ceașcă de sudoare.
INDOCHINA

2430 • Cine nu transpiră vara îngheață iarna.
TURCIA

*

2431 • **Moara bună și pietre macină.** (R)

2432 • Vinul bun face oțetul bun.
F. *Le bon vin fait le bon vinaigre.*

2433 • Caii buni scurtează drumul. [aprox.]
A. ***Good horses make short miles.***

2434 • Calul bun se cunoaște și sub șa proastă.
2435 • Căpitanul bun se cunoaște în furtună.

ALBANIA

2436 • Cocoșul care cîntă bine cîntă de cum iese din ou.

LUMEA ARABĂ

*

... Și alte proverbe despre hărnicie

2437 • Este dulce odihna după ce s-a terminat cu bine munca.

[GRECIA ANTICĂ: *Euripide*, „Andromaca", 133.]

L. *Dulce est confecto rite labore quies.*
L. *Grata quies post exhaustum solet esse laborem.*
I. *Dopo il lavore è dolce il riposo.*
S. *Alivio es de trabajos el reposo.*
A. *After the work is done repose is sweet.*
G. *Nach der Arbeit ist die Ruhe süss.*

2438 • Calul care aleargă nu are nevoie de pinteni.
L. *Equo currenti non opus calcaribus.*

(*Publilius Syrus*, „Sentințe".)

F. *Cheval bon et trottier / D'éperon n'a métier.*
I. *Caval che corre non ha bisogno di sprone.*
S. *Caballo que vuela / No quiere espuela.*
A. *A willing horse must not be whipped.*
G. *Williges Pferd soll man nicht spornen.*

2439 • Cu cît munca va fi mai plăcută, cu atît ora va fi mai scurtă. (Timpul trece repede cînd muncim cu plăcere.)
L. *Sic erit hora brevis, / Sic labor ipse levis.*

2440 • Munca ne scapă de trei mari rele: de urît, de fapte rele și de nevoie. (R)
F. *Le travail éloigne de nous trois grands maux: l'ennui, le vice et le besoin.*

2441 • Ară bine și adînc, culegi pîine din belșug.
S. *Ara bien y hondo, cogerás pan en abondo.*

2442 • Hărnicia nu dorește nimic. (Nu are trebuință de nimic.)
A. *Industry need not wish.*

2443 • Hărnicia plătește datoriile, deznădejdea le înmulțește.
A. *Industry pays debts, despair increases them.*

2444 • Învață să muncești și să aștepți.
A. *Learn to labor and to wait.*

2445 • Oboseala este cea mai bună pernă. (Cel obosit doarme bine.)
A. *Fatigue is the best pillow.*

2446 • Un plugar pe picioarele sale este mai înalt decît un lord în genunchi.
A. *A ploughman on his legs is higher than a lord on his knees.*

2447 • Harnicul găsește totdeauna de lucru.
G. *Ein Fleissiger findet immer zu tun.*

2448 • Hărnicia întrece arta.
G. *Fleiss geht über Kunst.*

2449 • Munca e izvorul virtuții.
G. *Arbeit is der Tugend Quell.*

2450 • Unul cu munca și strădania, celălalt cu profitul și răsplata.
G. *Der eine hat Arbeit und Fleiss, / Der ander Nutzen und Preis.*

2451 • Cuvîntul nu e decît o spumă care plutește pe apă; munca e picătura de aur care găurește.

CHINA

2452 • Cui îi „fierbe" creierul în august aceluia îi fierbe și cazanul iarna.
2453 • Hambarul plin e în vîrful plugului.
2454 • Munca înseamnă o zi scurtă și o viață lungă.
2455 • Pentru opt zile din viață trebuie să muncești nouă.

TURCIA

2456 • Apa o bea pe picior / Ca o pasăre în zbor.
2457 • Omul muncitor / De pîine nu duce dor.
2458 • Voinicu nu piere, / Din pelin el face miere.

ROMÂNIA

*
* *

TRÎNDĂVIE

Ce e trîndăvia?

2459 • Trîndăvia e muma tuturor răutăților. (R)
L. *Omnium malorum origo otium.*

L. *Otia dant vitia.*
F. *L'oisiveté est la mère de tous les vices.*
I. *L'ozio è il padre di tutti i vizi.*
S. *La ociosidad es madre de los vicios.*
A. *Idleness is the nurse of vices.*
A. *Idleness is the root of all evil.*
G. *Müssiggang ist aller Laster Anfang.*

2460 • Trîndăvia e cheia sărăciei.
I. *La pigrizia è la chiave della povertà.*
A. *Sloth is the key to poverty.*
G. *Faulheit ist dsr Schlüssel zur Armut.*

2461 • Trîndăvia e perna diavolului.
L. *Otium est pulviner diaboli.*
A. *Idleness is the devil's pillow.*

2462 • Trîndăvia e anexa nobilimii.
A. *Idleness is the appendix to nobility.*

2463 • Trîndăvia e prostia corpului, iar prostia, trîndăvia minții.
G. *Faulheit ist Dummheit des Körpers and Dummheit, Faulheit des Geistes.*

2464 • Trîndăvia e ucenicul nefericirii.

PERSIA

2465 • Urzica răului e lenea.

ROMÂNIA

*

2466 • **Lenea e cucoană mare, / Care n-are de mîncare.** (R)

2467 • Cine nu muncește nu mănîncă. (R)
L. *Qui non laborat non manducet.*
I. *Chi non lavora non mangia.*
S. *En esta vita, caduca, / El que non trabaja no manduca.*
G. *Wer nicht arbeitet soll auch nicht essen.*

2468 • Cine se ferește de moară se ferește de făină.
L. *Qui vitat molam vitat farinam.*

2469 • Cine se rușinează să muncească să-i fie rușine și să mănînce.
I. *Chi si vergogna di lavorare abbia vergogna di mangiare.*

2470 • Nu macini, n-ai făină.
A. *No mill, no meal.*

2471 • Nu te saturi privind cum muncesc alții.
R. *На чужую работу глядя сыт не будешь.*

2472 • Pîinea nu umblă după stomac.
R. *Хлеб за брюхом не ходит.*

2473 • Pururea foamea-i însoțitoarea omului leneș.

GRECIA ANTICĂ

2474 • Cine privește la gura altora rămîne flămînd.

LUMEA ARABĂ

2475 • Foamea creşte în copacul trîndăviei.
PERSIA

2476 • Trîndăvie şi foame, viaţă de cîine.
SCANDINAVIA

2477 • Cine fuge de la moară se întoarce fără mălai.

2478 • Dacă nu-i sări, / Nu-i sorbi; / Dacă nu-i lucra, / Nu-i mînca. (nu-i = nu vei.)

2479 • Îşi plînge în cămară / Rîsul d-astă-vară.
ROMÂNIA

2480 • Pică pară mălăiaţă / În gura lui Nătăfleaţă. (R)

2481 • Dacă s-ar prăbuşi cerul, multe ciocîrlii ai prinde.
L. *Si ruerit coelum, multae caperentur alaudae.*
F. *Si le ciel tombait, il y aurait bien des alouettes prises.*
I. *Se il cielo rovinasse, si piglierebbero molti uccelli.*
S. *Si el cielo se cae, quebrarse han las ollas.*
A. *If the sky fall, we shall catch larks.*
G. *Wenn der Himmel zusammenfällt, so sind alle Vögel gefangen.*

2482 • Nimănuia nu-i pică din văzduh friptura de porumbel.
L. *Nulli per ventos assa columba volat.*
I. *A nessuno piovano le lasagne in bocca.*

A. *You may gape long enough, ere a bird fall into your mouth.*
G. *Niemandem fliegen die gebratenen Tauben ins Maul.*

2483 • Așteaptă să-i cadă ciocîrliile gata fripte.
F. *Il attend que les alouettes lui tombent toutes rôties.*
A. *He thinks that roasted larks will fall into his mouth.*

2484 • Nu-ți va cădea în gură chiar fructul cel mai copt.
F. *Le fruit le plus mûr ne vous tombera pas dans la bouche.*
G. *Die reifen Früchte fallen uns nicht immer in den Mund.*

2485 • Așteaptă să-i vină mana din cer.
I. *Aspettar che venga le manna del cielo.*
A. *To expect manna will fall into your mouth.*

2486 • Aici umblă porcii fripți gata.
L. *Hic porci cocti ambulant.*

2487 • Aștepți ca tăițeii să-ți plouă în gură.
I. *Aspettar che le lasagna ti piovano in bocca.*

2488 • Cînd macaroanele cad în gură, toți știu să le mănînce.
I. *Quando cadono i maccheroni in bocca, tutti li sanno mangiare.*

2489 • Plăcinta nu crește în pomi.
A. *Mince pies don't grow on trees.*

2490 • Fructul copt cade de la sine, dar nu cade în gură.

CHINA

2491 • Curmala i-a căzut pe mustață și i-a fost lene s-o bage în gură.

2492 • Sînt bune bananele, dar sînt scurte mîinile.

INDIA

2493 • Leneșul moare de foame și donița la gură nu poate s-o ridice.

2494 • Păsările fripte nu se găsesc în parii gardului.

2495 • Strigă bucate cît vei vrea, la gură nu le vei avea, dacă nu le vei duce cu mîna ta.

ROMÂNIA

*

2496 • **Cînd doarme cu undița în mînă / Fuge peștele din mînă.** (R)

2497 • Vulpea care doarme dimineața nu are pene pe limbă.

F. *Renard qui dort la matinée / N'a pas la langue emplumée.*

S. *A raposo dormiente no le amanece la gallina en el vientre.*

A. *Sleeping foxes catch no poultry.*

G. *Schlafender Fuchs fängt kein Huhn.*

2498 • Dormind nu se cîștigă nimic.

L. *Dormiens nil lucratur.*

2499 • Patul şi focul sînt cauza lenii. (Somnul şi căldura.)
L. *Cubile et ignis causa sunt pigritiae.*

2500 • Cine doarme în august, doarme pe cheltuiala lui.
F. *Qui dort en août dort à son coût.*

2501 • Cine se scoală tîrziu mănîncă tîrziu.
F. *Qui se lève tard dîne tard.*

2502 • Vulpii adormite nu-i cade nimic în bot.
F. *A renard endormi rien ne tombe dans la gueule.*

2503 • Nu trebuie să dormi toate somnurile.
I. *Non bisogna dormir tutti i suoi sonni.*

2504 • Cine stă mult în pat își pierde averea. [aprox.]
A. *He that lies long abed his estate feels it.*

2505 • Cine se scoală tîrziu nu mai ajunge la pîine.
R. *Кто поздно встает тому и хлеба не достаёт.*

2506 • Dacă stai mult culcat te vor durea coastele.
R. *Кто много лежит у того и бок болит.*

2507 • Mîncarea bună nu vine stînd culcat.
R. *Хорошая еда не придет лежа.*

2508 • Dacă ai suit munca în pat, doarme și cîștigul.

UNGARIA

2509 • Cine nu pleacă de dimineață în urma tuturor rămîne.

ROMÂNIA

*

2510 • **Vara-ntins la umbră doarme / Și iarna moare de foame.** (R)

2511 • Flămînzesc în ger cei care nu vor să muncească în căldură.
A. *They must hunger in frost that will not work in heat.*

2512 • Cine doarme primăvara plînge iarna.
R. *Кто спит весною плачет зимою.*

2513 • Cine cîntă vara dansează iarna.

GRECIA ANTICĂ

2514 • Dacă vara te plimbi o zi, iarna flămînzești zece.

COREEA

2515 • Cine doarme vara la umbră iarna are pîinea neagră.

TURCIA

*

2516 • **N-ai muncit la tinerețe, / Pătimești la bătrînețe.** (R)

2517 • Tînăr leneș, bătrîn nevoiaș.
I. *Giovane ozioso, vecchio bisognoso.*
S. *A mocedad ociosa, vejez trabajosa.*

A. *An idle youth, a needy age.*
A. *Lazy youth makes lousy age.*
G. *Faule Jugend, lausig Alter.*

2518 • Cine e leneş la tinereţe, o va duce greu la bătrîneţe.
F. *Qui est oisif en sa jeunesse, / Peinera dans sa vieillesse.*

2519 • Tinereţe leneşă, bătrîneţe păduchioasă.
F. *Jeunesse paresseuse, / Vieillesse pouilleuse.*

2520 • Cine doarme pe trandafiri cînd e tînăr, va dormi pe urzici cînd va fi bătrîn.

IUGOSLAVIA

2521 • Cine n-aleargă la tinereţe, nu odihneşte la bătrîneţe.
2522 • Vor veni bătrîneţele să-l întrebe unde sînt tinereţele.

ROMÂNIA

•

2523 • Căile celor ce şed fără lucru sînt acoperite cu spini. (R)

2524 • Pomul care nu rodeşte este tăiat.
L. *Omnis arbor quae non facit bonum fructum exciditur.*

2525 • Calului care nu face nimic i se micşorează ovăzul.
F. *A cheval qui ne fait rien on lui diminue l'avoine.*

2526 • Brațul sănătos și viguros care nu muncește va fi tăiat din umăr.

LUMEA ARABĂ

*

2527 • La mîncare lup, la treabă vulpe și la somn butuc. (R)

2528 • Cu spatele la foc, cu stomacul la masă.
F. *Le dos au feu, le ventre à table.*

2529 • Repede la masă, tîrziu la luptă.
I. *Presto a tavola, tardi in battaglia.*

2530 • A avea mai mult spor la pîine decît la făină. (La mîncare se grăbește, dar nu și la măcinat.)
I. *Riuscir meglio a pane che a farina.*

2531 • La muncă în urma ultimilor, la masă în fruntea primilor.
R. *На работу позади последних, на еду наперед первых.*

2532 • Primul la mîncare, ultimul cînd trece rîul.

INDOCHINA

2533 • La plăcinte înainte, / La război înapoi.

2534 • Omul leneș e bou la mîncare și vulpe la treabă.

ROMÂNIA

•

2535 • **Cum mă scol, cum mi-e foame; cum mănînc, cum mi-e somn.** (R)

2536 • Merge de la pat la masă și de la masă la pat.
F • *Il va du lit à la table et de la table au lit.*

2537 • Din somn la masă, coconița noastră.
ROMÂNIA

*

2538 • **În ziua lucrului / Vine boala trupului.** (R)

2539 • Orice scuză e bună pentru cine nu vrea să muncească.
I. *Ogni scusa e buona a chi non vuol fare una cosa.*

2540 • Leneșii găsesc totdeauna scuze.
A. *Idle folks lack no excuses.*

*

2541 • **Nu plătește nici apa pe care o bea.** (R)

2542 • Nu merită nici frînghia pentru a-l spînzura.
F. *Il ne vaut pas la corde pour le pendre.*

2543 • Nu merită pîinea pe care o mănîncă.
F. *Il ne vaut pas le pain qu'il mange.*

2544 • E bun de spînzurat de o cracă uscată, că-i păcat să strici una verde pentru el.
ROMÂNIA

*

Leneşul e cel mai ocupat

2545 • Nu există oameni mai ocupaţi ca aceia care n-au nimic de făcut.
F. *Il n'y a pas de gens plus affairés que ceux qui n'ont rien à faire.*

2546 • Munceşte din greu cine nu are nimic de făcut.
A. *He works hard who has nothing to do.*

2547 • Oamenii leneşi au cel mai puţin timp liber.
A. *Idle people have the least leisure.*

2548 • Oamenii leneşi au totdeauna cel mai mult de făcut.
G. *Die unnützen Menschen haben immer am meisten zu schaffen.*

*

2549 • **Leneşul mai mult aleargă şi scumpul mai mult păgubeşte.** (R)

2550 • Leneşii fac mai multe drumuri.
F. *Les paresseux font plus de chemin.*

2551 • Băiatul leneş, ca să nu facă **un pas,** face opt.
I. *Il garzon pigro, per non fare un passo, ne fa otto.*

•

2552 • Pisica cu clopoței nu prinde șoareci. (R)

2553 • Pisica înmănușată n-a prins șoareci niciodată.
F. *Chat ganté n'a jamais pris de souris.*
I. *Gatta con guanti non prende sorci.*
A. *A cat in gloves catches no mice.*
G. *Die Katze fängt die Mäuse nicht in Handschuhen.*

2554 • Cu mănuși pre mînă nu torci mătase.
ROMÂNIA

Trîndăvia și cerșetoria

2555 • Leneșul e frate cu cerșetorul. (R)
F. *Le paresseux est frère du mendiant.*
A. *The slothful man is the beggar's brother.*

2556 • Cerșetoria e răsplata trîndăviei.
L. *Mendicitas ignaviae praemium.*

2557 • **Leneș la tinerețe, cerșetor la bătrînețe.**
L. *Senen juventus, pigra mendicum creat.*

2558 • Mîna leneșă se grăbește să cerșească. [aprox.]
L. *Mendicat propere manus sine opere.*

2559 • Nu există ordin* așa de numeros ca al cerșetorilor.
DANEMARCA

* Cu sens de grup, asociație.

2560 • Mai bine cu sapa în mînă decît cu mîna-ntinsă la milă.

ROMÂNIA

Trîndăvia și sărăcia

2561 • Sărăcia e recompensa lenii.
A. *Poverty is the reward of idleness.*
G. *Faulheit lohnt mit Armut.*

2562 • Trîndăvia merge așa de încet, încît sărăcia o întrece curînd.
A. *Laziness travels so slowly, that poverty soon overtakes it.*
G. *Faulheit geht so langsam, dass Armut sie einholt.*

2563 • Cine se lasă în voia trîndăviei va cădea pradă sărăciei.
L. *Otia qui sequitur, veniet huic semper egestas.*

2564 • Sărăcia e însoțitoarea lenii.
F. *Pauvreté est compagne de paresse.*

2565 • Leneșul e totdeauna sărac.
S. *El perezoso siempre es menesteroso.*

2566 • Hărnicia aduce pîine, lenea sărăcie.
G. *Fleiss bringt Brot, / Faulheit Not.*

... Şi alte proverbe despre trîndăvie

2567 • Nimic nu vine din nimic, nimic nu se poate întoarce în nimic.

[GRECIA ANTICĂ: *Diogene Laerțiu*, „Despre viețile și doctrinele filozofilor"]

L. *De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.*

(*Persius*, „Satirele", III. 84.)

F. *On ne fait rien de rien.*
I. *Con nulla non si fa nulla.*
S. *De nada no se hace nada.*
A. *Of nothing comes nothing.*
G. *Aus nichts wird nichts, das merke wohl, / Wenn aus dir etwas werden soll.*

2568 • Pentru cel trîndav e totdeauna sărbătoare.
L. *Desidi semper feriae.*

(*Terențiu*, „Idile", XV. 26.)

F. *Il est toujours congé pour les paresseux.*
I. *Per i poltroni è sempre festa.*
G. *Faule haben allerzeit Feiertag.*

2569 • Pisicii îi place peştele, dar nu vrea să atingă apa.
L. *Catus amat piscem, sed non vult tangere flumen.*
F. *Le chat aime le poisson, mais il n'aime pas à se mouiller les pattes.*
I. *La gatta vorrebbe mangiar pesci, ma non pescare.*
G. *Die Katze frisst gern Fische, sie will aber nicht ins Wasser.*

2570 • E leneşă oaia care nu-şi poate duce lîna.
I. *Trista quella pecora che non può portar la sua lana.*
S. *A la ruin oveja la lana le pesa y al ruin pastor el cayado y el zurrón.*
A. *A lazy sheep thinks its wool heavy.*
G. *Es ist ein faul Schaf das seine Wolle nicht tragen mag.*

2571 • Nu prinzi pasărea numai uitîndu-te la ea.
S. *Quien pájaro ha de tomar no ha de ojear.*
A. *To frighten a bird is not the way to catch it.*
G. *Wer Vögel fangen will, muss nicht mit Knütteln dreinwerfen.*

2572 • Doarme destul cel care nu face nimic.
F. *Assez dort qui ne fait rien.*
G. *Wer nichts tut, schläft genug.*

2573 • Mîna închisă nu prinde niciodată muşte.
I. *Mano chiusa non prende mai mosche.*
A. *Nothing enters into a closed hand.*

2574 • Nu se prind păstrăvii cu pantalonii uscaţi.
S. *No se pescan truchas a bragas enjutas.*
A. *Dry shoes won't catch fish.*

2575 • Mîine, nu azi, spun toţi leneşii.
A. *To-morrow, not today, / All the lazy people say.*
G. *Morgen, morgen, nur nicht heute, / Sagen alle faule Leute.*

2576 • Cine stă, să ia seama să nu cadă.
L. *Qui stat videat ne cadeat.*

2577 • Neghina trăieşte pe seama grîului prost.
L. *Vili tritico lolium victitat.*

2578 • Munca gîndeşte, lenea visează.
F. *Le travail pense, la paresse songe.*

2579 • Cine rămîne în vale nu va trece niciodată muntele.
F. *Qui reste dans la vallée ne passera jamais montagne.*

2580 • Nefăcînd nimic, faci datorii.
F. *A ne rien faire on fait des dettes.*

2581 • Nici o nobleţe din lene.
F. *Nul noblesse de paresse.*

2582 • Cine face greşeşte şi cine nu face greşeşte şi mai rău.
I. *Chi fa falla e chi non fa sfarfalla.*

2583 • Lucrul făcut în silă nu face nici o ceapă degerată.
I. *Cosa fatta per forza non vale una scorza.*

2584 • Uşorul devine şi el greu cînd se face prin rea-voinţă.
I. *Anche il facile devien difficile quando si fa di mala voglia.*

2585 • A nu face nimic este calea spre a nu fi nimic.
A. *To do nothing is the way to be nothing.*

2586 • El vine mai des cu grebla decît cu sapa.
A. *He comes oftener with the rake than the shovel.*

2587 • Fără treabă, depravare.
A. *Without business, debauchery.*

2588 • Greul este fiul trîndăviei.
A. *Difficulty is the daughter of idleness.*

2589 • Lenea rugineşte mintea.
A. *Idleness rusts the mind.*

2590 • Nu lăsa să-ţi crească iarba sub picioare.
A. *Don't let the grass grow under your feet.*

2591 • Trîndăvia, ca şi rugina, uzează mai repede ca munca.
A. *Sloth, like rust, consumes faster than labour wears.*

2592 • Aristocraţia are ca tată o grămadă de gunoi şi ca mamă, lenevia.
G. *Aller Adel hat einen Misthaufen zum Vater und die Faulheit zur Mutter.*

2593 • După ce a trecut sărbătoarea te scarpini în cap.
G. *Wenn's Fest vorbei ist fängt das Kopfkratzen an.*

2594 • Leneşul îngheaţă la muncă şi transpiră la mîncare.
G. *Der Faulenz friert bei der Arbeit und schwitzt bei Essen.*

2595 • Leneşul merge la muncă la fel cum merge hoţul la spînzurătoare.
G. *Der Faule geht zur Arbeit wie ein Dieb zum Galgen.*

2596 • Seara îl apucă pe leneş hărnicia.
G. *Abends wird der Faule fleissig.*

2597 • Ar fi vrut să fabrice bere, dar nu i-a mai ajuns apa.
R. *Хотел было варить пиво, да воды не стало.*

2598 • Leneşul ce are în curte, are şi pe masă.
R. *У ленивого что на дворе, от и на столе.*

2599 • Mănîncă cu mîinile, munceşte cu stomacul.
R. *Ест руками, а работает брюхом!*

2600 • Munca hrăneşte omul, iar lenea îl strică.
R. *Труд человека кормит, а лень портит.*

2601 • O mică realizare este mai bună ca o mare trîndăvie.
R. *Маленькое дело лучше большого безделья.*

2602 • Tărăgănarea este soră cu moartea. [aprox.]
R. *Промедление смерти подобно.*

2603 • Omul leneş, povara pămîntului.
ALBANIA

2604 • Dacă îi vei cere struţului să zboare el îţi va răspunde: „Sînt cămilă"; dacă îi vei cere să se lase încărcat el îţi va spune: „Sînt pasăre",

2605 • Mai mult valorează gunoiul făcut de muncă decît șofranul lenii.

2606 • Un cîine dădea un ordin altui cîine și acesta îl transmitea cozii lui.

LUMEA ARABĂ

2607 • Mai bine să lucrezi de pomană decît deloc.

INDIA

2608 • A prins pește o zi, iar plasa a uscat-o o lună.

2609 • Nu muncești, nu vei cînta. (Nu te vei bucura de roade.)

INDOCHINA

2610 • Cine trîndăvește își răstoarnă coșul.

ISRAEL

2611 • Trîndavului nu-i ajunge nici un munte de bogății.

JAPONIA

2612 • Nu spera să vezi gogoșile viermilor de mătase transformîndu-se singure în mătase.

MADAGASCAR

2613 • Unui om harnic îi e mai ușor să treacă peste un munte decît unui leneș să miște un deget.

MONGOLIA

2614 • În botul caprei iarba e dulce. (Leneșului îi place cînd i se dă mură-n gură.)

PERSIA

2615 • Ai grijă de vie, ai struguri; n-ai grijă, rămîi cu dealul.

2616 • Dă-i de lucru leneșului ca să-ți dea el sfaturi.

2617 • Disprețul față de muncă ți-atîrnă traista de gît.

2618 • Leneșul are, ca și măgarul, trei însușiri: mănîncă, bea și zbiară cînd vede măgărița.

TURCIA

2619 • Ar merge la înmormîntarea muncii.

UNGARIA

2620 • A vărat la Umbrărești și acum iernează la Golești.

2621 • Cine mișcă, tot mai pișcă, / Cine șade, coada-i cade.

2622 • Cucul cîntă iar leneșul stă și numără.

2623 • Dac-ar face toți copacii flori, dac-ar face și muștele miere, dac-ar face și trîntorii roi, se înțelege pe dinafară că am avea mare îmbelșugare.

2624 • De fus / Sări în sus; / De furcă / Îți faci nălucă.

2625 • Din lene ajungi golan, / Prin purtare grosolan.

2626 • Fugi de la oala cu știr / Că n-ai cules nici un fir.

2627 • I-e lene să și vorbească, / Dar încă să mai muncească.

2628 • La cîntare e vestită / Însă nu știe face pită.

2629 • La joc foc / La lucru ioc.
2630 • Lenea, cel mai mare vrăjmaș al muncii.
2631 • Leneșul la toate / Zice că nu poate.
2632 • Lucrul face sănătatea, / Trîndăvia tot păcate.
2633 • Mama-mpunge, fata trage, / Mîndră cămășuică face.
2634 • Nu ședea că-ți șede norocul.
2635 • Orice nu e bun, din lene s-a născut.
2636 • Tămăduirea lenei, munca.
2637 • Trîndăvia adoarme sufletul celui mai deștept.
2638 • Trîndăvia cu mișcarea îndată piere.

ROMÂNIA

XX. HOTĂRÎRE — NEHOTĂRÎRE

HOTĂRÎRE

2639 • Aici sînt şi aici rămîn.
F. *J'y suis et j'y reste.*

2640 • Nu trebuie să luăm medicamentele în mai multe pahare.
F. *Il ne faut pas prendre la médecine en plusieurs verres.*

2641 • Cine se hotărăşte repede se căieşte pe-ndelete.
I. *Chi si risolve presto se ne ripente adagio.*

2642 • Merge departe cel care niciodată nu se întoarce.
A. *He goes far that never returns.*

2643 • Oamenii dorm bine la hanul „hotărîrii".
PERSIA

*
* *

NEHOTĂRÎRE

2644 • Nici în car, nici în căruţă, / Şi nici chiar în teleguţă. (R)

2645 • A înota între două ape.
F. *Nager entre deux eaux.*

2646 • Între două scaune cazi pe jos.
A. *Between two stools you fall to the ground.*

2647 • Nici alb, nici negru; nici afară, nici înăuntru; nici carne, nici pește.
L. *Neque albus, neque niger; neque foris, neque intus; neque caro, neque piscis.*

2648 • Cînd e Ghelf*, cînd Gibellin*.
F. *Tantôt est Guelphe, tantôt est Gibellin.*

2649 • Nici carne, nici pește.
F. *Ni chair, ni poisson.*

2650 • Nu e nici înăuntru, nici afară.
F. *Il n'est ni dedans, ni dehors.*

*

... Și alte proverbe despre nehotărîre

2651 • Nehotărîtul a primit și o sută de lovituri de bici și o sută de lovituri de baston.**

LUMEA ARABĂ

* Partide politice rivale în Florența evului mediu, între care oscilau cei fără o poziție politică fermă.

** Proverbul este extras dintr-o fabulă care ne spune că unui împricinat i s-a dat ocazia să aleagă între pedeapsa cu o sută de lovituri de bici și cea cu o sută de lovituri de baston. După zece lovituri de bici a preferat bastonul, ca după zece lovituri de baston să prefere biciul și apoi din nou bastonul. Așa s-a întîmplat că pînă la urmă a încasat și o sută de bice și o sută de bastoane.

2652 • Echivoc ca gîtul unui pui de găină: să-l arunci? are carne; să-l înghiți? are oase.

MADAGASCAR

2653 • M-aș duce și-mi stă calea cruce.

ROMÂNIA

XXI. ECONOMIE — RISIPĂ

ECONOMIE

2654 • **Celui cu economie / Suta îi este o mie.** (R)

2655 • Bănuțul economisit e de două ori cîștigat.
I. *Quattrino risparmiato, / Due volte guadagnato.*
A. *A penny saved is twice got.*
G. *Ein ersparter Pfenning ist zweimal verdient.*

2656 • Cu bănuţul se face florinul.
I. *A quattrino si fa il fiorino.*
A. *Penny and penny, laid up, will be many.*
G. *Viele Pfennige machen einen Taler.*

2657 • Economisiţi bănuţii, banii cei mari vor avea grijă de ei înşişi.
F. *Economisez les deniers, les louis auront soin d'eux-mêmes.*
A. *Take care of the pence, the pounds will take care of them-selves.*

2658 • Un ban economisit e un ban cîştigat.
F. *Un sou épargné est un sou gagné.*
A. *A penny saved is a penny gained.*

2659 • Strînge bani albi pentru zile negre. (R)
I. *I quattrini bianchi van serbati per i giorni neri.*

2660 • Ban pe ban clădește casa.
F. *Denier sur denier bâtit la maison.*

2661 • Nu e de ajuns să ai bani, trebuie să știi să-i cheltuiești.
I. *I danari non bastano, bisogna saperli spendere.*

2662 • Niciodată să nu-ți cheltuiești banii înainte de a-i avea.
A. *Never spend your money before you have it.*

2663 • Cine nu respectă bănuțul nu e demn de un ban mai mare.
G. *Wer den Heller nicht ehrt ist des Thalers nicht wert.*

2664 • Banii n-au ochi să vadă pe ce îi cheltuiești.
R. *У денег глаз нет : за что отдают, не видят.*

2665 • Banii se socotesc, pîinea se cîntărește.
R. *Деньги любят счет, а хлеб... меру.*

2666 • Cine economisește banul trăiește fără griji.
R. *Без нужды живет кто деньги бережет.*

2667 • Copeica păstrează rubla, iar rubla ferește capul.
R. *Копейка рубль бережет, а рубль голову стережет.*

2668 • Dacă rublei îi lipseşte numai o copeică, nu e o rublă întreagă.
R. *В рубле копейки нет, так и не полон рубль.*

2669 • Fără copeică rubla nu trăieşte.
R. *Без копейки рубль не живет.*

2670 • Nu învăţa să bei bere, învaţă să strîngi bani.
R. *Не учись пиво пить, учись деньги копить.*

2671 • Nu e o artă să cîştigi banul, dar e o artă să ştii cum să-l chiverniseşti.

BELGIA

2672 • Du-ţi mîna repede la pălărie şi încet la buzunar.

DANEMARCA

2673 • Economiseşte trei monede de aur şi a patra îţi va cădea în mînă.

IUGOSLAVIA

2674 • Cînd ai bani gîndeşte-te la ziua cînd nu-i vei mai avea.

JAPONIA

•

2675 • **Cîinele de este cîine, / Şi tot opreşte pe mîine.** (R)

2676 • Vei pierde şi ce e mult, dacă nu vei păstra ce e puţin.
L. *Majora perdes, minora ni servaveris.*

2677 • Cine păstrează la prînz are pentru seară.
F. *Qui garde son dîner il a mieux à souper.*

2678 • Arta de a păstra nu e mai puţin grea ca aceea de a agonisi.
I. *L'arte din conservare non è men difficile di quella di acquistare.*

2679 • Păstrează ceea ce ai, pentru că e nesigur ceea ce vei avea.
I. *Serba quel che hai, chè incerto è quel avrai.*

2680 • Oamenii înţelepţi spun: „Păstrează ceva pentru o zi ploioasă".
A. *Wise men say: „Keep somewhat till a rainy day".*

2681 • Păstrează ceva pentru la urmă.
G. *Behalt dir etwas auf die Nachhut.*

2682 • Cînd mănînci, gîndeşte-te să mai păstrezi ceva în sacul vechi.

AFRICA NEAGRĂ

2683 • Mai bine să ştii cum să păstrezi decît cum să cîştigi.

ALBANIA

2684 • Cine mănîncă şi mai păstrează ceva, poate să stea de două ori la masă.

BELGIA

2685 • **De ai venituri mititele, / Mai oprește din** măsele. (R)

2686 • Bucătăria mică mărește casa.
F. *Petits cuisine agrandit la maison.*
I. *La cucina piccola fa la casa grande.*
A. *A little kitchen makes a large house.*
G. *Kleine Küche macht grosses Haus.*

2687 • Condu-ți gura după buzunar.
F. *Gouverne ta bouche selon ta poche.*
A. *According to your purse govern your mouth.*
G. *Man muss das Maul nach der Tasche richten.*

2688 • Fă bucătura / Cît ți-e gura. (R)
I. *Fare i bocconi a misura della bocca.*

•

2689 • Mănîncă după înălțimea sacului tău de provizii, mergi după măsura pasului tău.

CHINA

2690 • Cine mai puțin mănîncă are și mîine ce mînca.

ROMÂNIA

•

2691 • **Din bucățele cojocarul blană mare face.** (R)

2692 • De mai multe ori cîte puțin se face mult.
L. *De multis grandis acervus erit.*
(*Ovidiu*, „Remedia amoris", 424.)

F. *Plusieurs peu font un beaucoup.*
I. *Molti pochi fanno un assai.*
S. *Muchos pocos hacen un mucho.*
A. *Many a little makes a mickle.*
G. *Viel Kleine machen ein Grosses.*

2693 • Bob cu bob își umflă găina gușa.
S. *Grano al grano hinche la gallina el papo.*
A. *Grain by grain the hen fills her belly.*

2694 • Din boabele mici se face grămada mare.
L. *De minimis granis fit magnus acervus.*

2695 • Picătură cu picătură se umple putina.
F. *Goutte à goutte on remplit la cuve.*

2696 • Bob cu bob se umple banița și se înalță muntele.
I. *A granello a granello s'empie lo staio e si fa il monte.*

2697 • Puțin și des umple punga.
I. *Poco e spesso empie la borsa.*

2698 • Picătură lîngă picătură, baltă mare ne adună.

ROMÂNIA

•

2699 • Economia e un mare cîștig.

L. *Parsimonia est magnum vectigal.*
F. *L'épargne est une grade richesse.*
A. *Economy is a great revenue.*

2700 • Cine economisește cîștigă.
F. *Qui épargne gagne.*

2701 • Din economie vine belșugul.
A. *Of saving comes having.*

2702 • Chibzuința e mai mare ca bogăția.
R. *Запасливый лучше богатого.*

2703 • Chibzuința e bunul cel mai de preț.
GRECIA ANTICĂ

•

... Și alte proverbe despre economie

2704 • Sacul n-a fost niciodată așa de plin, încît să nu mai încapă nici un bob.
F. *Le sac ne fut oncques si plein, qu'il n'y entrât bien un grain.*
I. *Non fu mai sacco si pieno, che non v'entrasse ancora un grano.*

2705 • Cine nu ține seama de ce e puțin nu va obține nici ce e mult.
I. *Chi non tien conto del poco non acquista l'assai.*
G. *Wer das Kleine nicht ehrt / Ist des Grossen nicht wert.*

2706 • Leagă sacul înainte de a fi plin.
A. *Bind the sack gefore it be full.*
G. *Man muss den Sack zubinden bevor er voll ist.*

2707 • Înainte de a-ți consulta fantezia, consultă-ți buzunarul.
F. *Avant de consulter ta fantaisie, consulte ta bourse.*

2708 • Mai bine un bun păstrător decît un bun strîngător.
F. *Mieux vaut bon gardeur que bon amasseur.*

2709 • Numai cei socotiţi socotesc.
I. *Solo i contanti contono.*

2710 • Cine a plîns pentru un ac nu va pierde niciodată o vacă.
A. *He lost never a cow that wept for a needle.*

2711 • Cînd îţi cumperi îmbrăcăminte, consultă-ţi punga înaintea gustului.
A. *In dress consult your purse before your fancy.*

2712 • Din puţin ia puţin şi lasă puţin.
A. *Of a little take a little and leave a little.*

2713 • Mai bine să economiseşti la început decît la sfîrşit. [aprox.]
A. *Better spare at brim than at bottom.*

2714 • Nu cheltui cînd poţi economisi; nu economisi cînd trebuie să cheltuieşti.
A. *Spend not where you may save; spare not where you must spend.*

2715 • Risipeşte cu o mînă, culege cu două.
A. *Scatter with one hand, gather with two.*

2716 • Cine într-una socoteşte cît costă nu mănîncă niciodată o varză bună.
G. *Wer immerfort rechnet was es kostet, ist nie 'nen guten Kohl.*

2717 • Chibzuitul nu cunoaşte lipsa.
R. *Запасливый нужды не терпит.*

2718 • Cine e chibzuit acela e fericit.
R. *Кто запаслив тот и счастлив.*

2719 • Hainele vechi le păstrează pe cele noi.

AFRICA NEAGRĂ

2720 • Economiseşte cît e butoiul plin; cînd e gol economia nu mai foloseşte.

BELGIA

2721 • Păstrează paiele de pe jos, că ţi-or fi cîndva de folos.

TURCIA

2722 • Este mai lung şirul zilelor decît şirul cîrnaţilor.

UNGARIA

2723 • Cine ştie să le cheltuiască la cele lui de folos, acela se înţelege cel mai bun iconom.

2724 • Din petece căptuşeală, mare greşeală. („Adică meremet* cu vechituri mai multă pagubă." Iordache Golescu)

2725 • Economul bun îşi cumpără vara sanie şi iarna car.

2726 • Iarna să nu te cuprinză, / Fără pînză, fără brînză.

2727 • Iconom se înţelege cel ce nici scump pisti fire, nici slobod pisti măsură.

---

* Reparaţie.

2728 • Iconomia se înţelege fiica bunei orînduieli.
2729 • Nu lăsa laptele pe sufletul viţelului.
2730 • Sacul de la gură se păstrează.
2731 • Uşor e de cîştigat, / Greu e de păstrat.
ROMÂNIA

ECONOMIE ŞI RISIPĂ

2732 • **Unul adună, altul risipeşte.** (R)

2733 • La tată zgîrcit, fiu risipitor.
F. *À père avare, fils prodique.*
I. *A padre avaro, figliuol prodigo.*
S. *A padre guardador, hijo despendedor.*
A. *After a thrifty father a prodigal son.*
G. *Der Vater ein Sparer, / Der Sohn ein Geuder.*

2734 • După un mare strîngător, vine un mare risipitor.
A. *After a great getter comes a great spender.*
G. *Auf den Sparer folgt der Zehrer.*

2735 • Ceea ce vei economisi, va risipi moştenitorul.
L. *Quod parcus quaeres, / Effundit prodigus haeres.*

2736 • Cît strînge tatăl, atît risipeşte fiul.
L. *Quantum pater colligit, tantum filius dissipat.*

2737 • Fiul risipitor a fost creat de un tată strîngător.
L. *Prodigus est natus de parco patre creatus.*

2738 • Părinții noștri cu latul degetului și noi cu brațele.
S. *Nuestros padres a pulgadas / Y nostros a brazadas.*

2739 • Copiii o sug pe mamă cînd sînt mici și pe tată cînd sînt mari.
A. *Children suck the mother when they are young and the father when they are old.*

2740 • Ceea ce poate agonisi un tată, poate risipi un fiu netrebnic.
G. *Was ein Vater kann erwerben, / Kann ein böser Sohn verderben.*

2741 • Nu s-a săturat cu lapte de mamă, suge degetul tatălui.

INDIA

2742 • Banii strîngătorului / Pe mîna risipitorului; / C-așa zice-o păsărică / „Cine strînge nu mănîncă".

2743 • Tatăl adună paiele ca aurul, fiul risipește aurul ca paiele.

ROMÂNIA

•

... Și alte proverbe despre economie și risipă

2744 • Scump la tărîțe și ieftin la făină. (R)
A. *Penny wise and pound foolish.*

2745 • Strînge cenuşa şi risipeşte făina.
G. *Er sammelt die Asche und verstreut das Mehl.*

2746 • Strînge cu o mînă, risipeşte cu cealaltă.
R. *Одной рукой собирай, другою раздавай!*

2747 • Cîştigul vine cu încetineala celui care sapă pămîntul cu un ac; risipa merge ca apa care curge prin nisip.

CHINA

2748 • Cu acul le strînge şi cu lopata le risipeşte.

2749 • Iconomia te satură, risipa te flămînzeşte.

ROMÂNIA

*
* *

RISIPĂ

2750 • **Printr-o crăpătură mică străbate apa în corabia cea mare.** (R)

2751 • Micile cheltuieli sînt acelea care golesc punga.
I. *Le piccole spese sono quelle che vuotano la borsa.*
A. *Small expenses empty a full purse.*

2752 • Niciodată nu se adună banii, dacă desconsideri bănuţii.
L. *Parvula despiciens, conquirit maxima nunquam.*

2753 • Picătură cu picătură se scurge marea.
F. *Goutte à goutte la mer s'égoutte.*

2754 • Cine ia şi nu pune la loc dă repede de fund.
I. *Chi piglia e non ripone presto tocca il fondo.*

2755 • Nu pune şi apoi să scoţi; ar seca şi marea.
I. *Non mettere e cavare; / Si seccherebbe il mare.*

2756 • În fiecare zi trei, patru, şi se goleşte sacul.
S. *Cada dia tres, cuatro, agotarse ha el saco.*

2757 • Dacă scoţi din cazanul de mîncare şi nu pui nimic înăuntru, în curînd ajungi la fund.
A. *Always taking out of the meal tub and never putting in, one soon comes to the bottom.*

2758 • Cît de puţin ai lua, cîndva tot se termină.
G. *Wie wenig man auch von Vielem nimmt, einmal nimmt's Ende.*

*

2759 • Cine cheltuie peste ce cîştigă / N-are-n casă mămăligă. (R)

2760 • Cu bucătăria plină, / Sărăcia e vecină. (R)
F. *A grasse cuisine, pauvreté voisine.*
I. *A grassa cucina, povertà vicina.*

2761 • Bucătărie grasă, moştenire slabă.
A. *A fat kitchen makes a lean will.*
G. *Fette Küche, magere Erbschaft.*

2762 • De cine am fost eu ruinat? De gura mea.

INDIA

2763 • Gura e o gaură mică, dar poate înghiţi o casă cu acoperiş cu tot.

ISRAEL

2764 • Azi are, satură zece, / Şi mîine flămînd petrece.

2765 • Cinci cîştig, şapte mănînc, ce rămîne bag în pungă.

ROMÂNIA

•

2766 • Pe la sfîrşitul sacului în zadar te iconomiseşti, cînd n-ai ce iconomisi. (R)

2767 • E tîrziu să economiseşti cînd ai dat de fundul sacului.

L. *Sera in fundo parsimonia.*

(*Seneca,* „Scrisori către Luciliu", I. 5.)

F. *C'est bien tard d'épargner, / Quand tout est dissipé.*

I. *Tardi si risparmia, quando non se ne ha più.*

A. *It is too late to spare, / When the bottom is bare.*

G. *Sparen ist zu spät, / Wenn's an die Hofstatt geht.*

2768 • E greu să mai strîngi apa vărsată.

2769 • Orezul împrăştiat niciodată nu-l mai poţi aduna pînă la ultimul bob.

INDOCHINA

•

2770 • Cine are piper mult pune şi în mămăligă. (R)

2771 • Cine are mult piper, pune şi în legume. [aprox.]
L. *Cui multum est piperis, etiam oleribus immiscet.*
I. *Chi ha molto pepe ne condisce anche gli erbaggi.*
A. *He who has plenty of pepper, will pepper his cabbage.*
G. *Wer Pfeffer genug hat, pfeffert auch seinen Brei.*

2772 • Cine are mult piper îşi pune şi-n păr.

TURCIA

•

... Şi alte proverbe despre r i s i p ă

2773 • A arde lumînarea la amîndouă capetele.
F. *Brûler la chandelle par les deux bouts.*

2774 • A mînca grîul cînd e încă verde.
F. *Manger son blé en herbe.*

2775 • Banul nu are coadă. (Dacă îl arunci, nu ai de ce să-l mai apuci.)
F. *L'argent n'a pas de queue.*

2776 • Cine vede un ac și nu-l ia, vine o vreme cînd îl regretă.
F. *Qui voit une épingle et ne la prend, / Vient un temps qu'il s'en repent.*

2777 • Rău cinează cine mănîncă totul la prînz.
F. *Mal soupe qui tout dîne.*

2778 • Nu lăsa ce e puțin pentru ce e mult, fiindcă le poți pierde pe amîndouă.
I. *Non lasciare il poco per l'assai, / Chè forse l'uno e l'altro perderai.*

2779 • Dacă nu pui nimic în buzunar, nu poți scoate nimic.
A. *If you put nothing into your purse, you can take nothing out.*

2780 • De vezi un ac și nu-l ridici, fii sigur că înainte de a muri vei avea nevoie de el.
A. *See a pin and let it lie, / You're sure to want before you die.*

2781 • Nu risipi și nu vei duce lipsă. [aprox.]
A. *Waste not, want not.*

2782 • Tînărul risipitor în trăsură va deveni un bătrîn cerșetor desculț.
A. *Young prodigal in a coach will make old beggar barefoot.*

2783 • Nu trebuie să arzi dintr-o dată toate lemnele.
G. *Man muss nicht alles Holz auf einmal verbrennen.*

2784 • Tînăr risipitor, bătrîn cerşetor.
G. *Yunger Schlemmer, alter Bettler.*

2785 • Cui nu-i milă de para / Şi de galben tot aşa. (R)
R. *Береженая копейка рубль бережет.*

2786 • Mai bine să te zgîrceşti decît să risipeşti.
R. *Лучше поскупитьсц чем промотаться.*

2787 • Nu imita cocoşul care, suit pe grămada de orez, risipeşte cu picioarele ce a fost strîns cu atîta greutate.

AFRICA NEAGRĂ

2788 • Şi tezaurul regelui secătuieşte.

BULGARIA

2789 • Cine îşi vinde evantaiul îşi face vînt cu mîna.

CHINA

2790 • Cine are patru şi cheltuieşte cinci nu are nevoie de pungă.

PORTUGALIA

2791 • Nu poate cîştiga bărbatul cît poate cheltui femeia.

UNGARIA

2792 • Azi întinde pîn-o rupe, / Mîine n-are s-o astupe.

2793 • Bărbatul să aducă cu sacul, muierea să scoată cu acul, tot se isprăveşte.

2794 • Ca feciorul de bani gata / Risipește cu lopata.
2795 • Cine-și mănîncă sămînța de cînepă rămîne gol. (Rămîne fără cînepa din care ar trebui să-și facă îmbrăcăminte.)
2796 • Cînd risipește bărbatul, arde casa pe jumătate; cînd risipește femeia arde toată casa.
2797 • Dacă des sărbători faci / Nu o să aibi ce să-mbraci.
2798 • Lîngă cuhnia cea bogată, sărăcia-i gata. („Adică cel ce petrece în desfătări curînd sărăcește." Iordache Golescu)
2799 • Nu da cu piciorul, că vei duce dorul.
2800 • Nu-i mult să nu se gate și puțin să nu s-ajungă.
2801 • Obrazul subțire cu mare cheltuială se ține și cel fără păr cu mare usturime. („De nu-ți pasă de cheltuială, fie-ți milă de usturime." Iordache Golescu)
2802 • Oricîtă apă bea un pește, toată o scoate pe urechi.
2803 • Pe risipitor toți îl socotesc de bun, dar nu pentru el.
2804 • Risipitorul pînă ce tot nu istovește, nu se odihnește.
2805 • Risipitorul pururea în lipsă.
2806 • Risipitorul se sfătuiește numai cu a sa poftă.
2807 • Vaci n-avem, brînză mîncăm.

ROMÂNIA

XXII. CUMPĂTARE — LĂCOMIE

CUMPĂTARE

Ce e cumpătarea?

2808 • Cumpătarea e baza virtuților.
L. *Modestia virtutum fundamentum.*

2809 • Cumpătarea e cel dintîi medicament.
I. *Astinenza è principale medicina.*

2810 • Cumpătarea e un frîu de aur.
A. *Temperance is a bridle of gold.*

2811 • Cumpătarea e cel mai mare dar al celui înțelept.

ROMÂNIA

*

2812 • Mai bine mîncare puțină decît boală lungă. (R)

2813 • A mînca o dată este viață de înger, de două ori viață de om, de trei sau de mai multe ori viață de animal.
F. *Manger une fois est vie d'ange, deux fois vie d'homme, trois ou plus est vie de bêtes.*

2814 • Un ou nu este nimic, două fac mare bine, trei sînt destule, patru sînt prea multe, cinci omoară.

F. *Un œuf n'est rien, deux font grand bien, trois est assez, quatre est trop, cinq donnent la mort.*

2815 • Mai mult gol decît plin, mai mult cald decît rece, mai mult în picioare decît șezînd. (Mîncare mai puțină, îmbrăcăminte călduroasă și cît mai multă mișcare.)

I. *Più vuoto che pieno, più caldo che freddo, più ritto che a sedere.*

2816 • O măslină e aur, două argint, iar a treia omoară.

S. *Una aceituna es oro, dos plata y la tercera mata.*

2817 • Puțin cu liniște este singura dietă.

A. *A little with quiet is the only diet.*

2818 • Pîinii măsură, iar banilor socoteală.

R. *Хлебу мера, а деньгам счет.*

2819 • O hrană rațională ține bolile departe.

INDIA

2820 • Stomacul este fruntea bolii, iar cumpătarea fruntea leacurilor.

2821 • Vorbă puțină și mîncare puțină nu strică niciodată.

ROMÂNIA

•

2822 • **La mîncare să ai cumpătare / Şi la băutură să fii cu măsură.** (R)

2823 • Pîine cît este, vin cu măsură.
F. *Pain tant qu'il dure, vin à mesure.*

2824 • Apa nici nu îmbătrîneşte, nici nu sărăceşte.
S. *El agua ni envejece, ni empobrece.*

2825 • Dacă bei cu cumpătare, îţi lungeşti viaţa.
S. *Beber con medida, alarga la vida.*

2826 • Mănîncă cu plăcere, bea cu măsură.
A. *Eat at pleasure, drink with measure.*

2827 • Bea, dar nu-ţi bea minţile.
R. *Пей, а ума не пропивай.*

2828 • Bei puţin, trăieşti mult.
R. *Меньше пить, дольше жить.*

2829 • De cel care bea apă nici şarpele nu se atinge.
TURCIA

2830 • Cu înfrînare la mîncare şi băutură lăcomia se biruieşte şi sănătatea se întemeiază.
ROMÂNIA

*

Seara, cît mai puţină mîncare

2831 • Ca să-ţi fie noaptea uşoară, să-ţi fie cina scurtă.
L. *Ut sis nocte levis, sis tibi coena brevis.*

2832 • Mîncarea mai puţină seara, face viaţa lungă.
G. *Kurz Abendbrot macht lange Lebenszeit.*

2833 • Cine-i fură celui bătrîn masa de seară nu-i face nici un rău.

PORTUGALIA

... Şi alte proverbe despre c u m p ă t a r e

2834 • Mare avuţie are omul dacă trăieşte cumpătat. (Cumpătarea înseamnă sănătate, iar sănătatea e cea mai mare avuţie.)
L. *Divitiae grandes homini sunt vivere parce.*

2835 • Noaptea, iubirea şi vinul nu îndeamnă la cumpătare.
L. *Nox et amor vinumque nihil moderabile suadent.*

2836 • Bun castel păzeşte cine ştie să-şi păzească trupul.
F. *Bon château garde qui sait son corps garder.*

2837 • Este o virtute a şti să te abţii de la ceea ce îţi place, dacă ceea ce îţi place îţi face rău.
I. *È virtù saper astenersi da quel che piace, se quel che piace offende.*

2838 • Cumpătarea face cît o moşie.
A. *Frugality is an estate alone.*

2839 • „Destul“ este tot aşa de bun ca şi un ospăţ.
A. *„Enough“ is as good as a feast.*

2840 • Cumpătarea spune să nu te robeşti poftelor, să trăieşti cu puţin şi modest.

GRECIA ANTICĂ

2841 • Cine mănîncă unt și se îmbracă în mătase trăiește cumpătat. (Untul nu se poate mînca prea mult, iar mătasea e mai durabilă ca bumbacul.)

INDIA

2842 • Cine mănîncă puțin, mănîncă prea mult; cine mănîncă prea mult, mănîncă puțin. (Prima parte a proverbului vrea să spună că nimeni nu mănîncă așa de puțin pe cît ar trebui; a doua parte vrea să spună că abuzul de mîncare duce la boală, iar aceasta ne forțează să ținem regim, adică să mîncăm puțin.)

2843 • Fii cumpătat să te creadă lumea învățat.

TURCIA

2844 • Cumpătul ține sănătatea omului și hărnicia ține averea.

2845 • Doftorul cel mai bun este cumpătul.

ROMÂNIA

*

LĂCOMIE

2846 • Musca dacă-și vîră tot capul în miere, acolo și-l lasă. (R)

2847 • Lăcomia ucide mai mulți oameni decît sabia.

L. *Plures occidit gula, quam gladius.*

F. *Gourmandise tue plus de gens, / Qu'épée en guerre tranchant.*

I. *Ne uccide più la gola che la spada.*

A. *Gluttony kills more than the sword.*
G. *Mehr als wie des Krieges Lanze, / Führt Völlerei zum Todestanze.*

2848 • Lăcomia rupe sacul.
F. *La convoitise perce le sac.*
I. *La cupidigia rompe il sacco.*
S. *La codicia rompe el saco.*
A. *Too much breaks the bag.*
G. *Zu viel zerreisst den Sack.*

2849 • Lăcomia rănește mai mult ca sabia cu două tăișuri.
L. *Ancipiti plus ferit ense gula.*

2850 • Multe mîncări, multe boli.
L. *Multa fercula, multos morbos.*

2851 • Bărbatul unei femei bune și gospodine moare primul. (O bună gospodină prepară mîncăruri gustoase care, consumate peste măsură, distrug sănătatea omului grăbindu-i moartea.)
F. *D'une bonne femme et mesnagère, / Que le mary aille premier en terre.* [arh.]

2852 • Mai mult rău aduce mîncarea, decît baioneta și obuzul.
F. *Plus en emporte la mangeaille, / Que baïonnette et mitraille.*

2853 • De foame n-am văzut pe nimeni murind; de multă mîncare, o sută de mii.
S. *De hambre a nadie vi morir; de mucho comer, cien mil.*

2854 • Din cauza lăcomiei sînt multe morminte pline, dar din cauza mizeriei sînt şi mai multe. [aprox.]
S. *De copiosas cenas están muchas sepulturas llenas, pero de no cenar, muchas más.*

2855 • Mormintele sînt pline de necazuri şi de prea mare lăcomie. [aprox.]
S. *De cenas y penas están las sepulturas llenas.*

2856 • Pe mai mulţi i-a omorît cina, decît i-a însănătoşit Avicenna*.
S. *Más mató la cena que sanó la Avicenna.*

2857 • Plăcerile sînt dăunătoare, cînd te bucuri de ele fără cumpătare.
S. *Aun los deleites son penosos cuando sin moderación se gozan.*

2858 • Ei şi-au săpat groapa cu dinţii lor.
A. *They have digged their grave with their teeth.*

2859 • Mai mulţi mor de mîncare decît de foame.
A. *More die by food than famine.*

2860 • Un stomac plin este mama tuturor relelor.
A. *A full belly is the mother of all evil.*

2861 • Cel mai mare duşman al omului este stomacul său.

LUMEA ARABĂ

---

* Ibn-Sina (Avicenna) celebru filosof şi medic persan din evul mediu.

2862 • Excesul de nectar e otravă.
2863 • Lăcomia aduce păcatele și păcatele aduc moartea.
2864 • Unde moare furnica dacă nu în zahăr!

INDIA

2865 • Cinele copioase umplu mormintele.

PORTUGALIA

2866 • De mult orz crapă calul.

TURCIA

2867 • Îmbucătura mare strică stomacul.
2868 • Lăcomia cu mult mai mult decît foamea omoară.
2869 • Nici o boală nu e mai rea ca boala nesațului.

ROMÂNIA

2870 • **Gura se satură, dar ochii niciodată.** (R)

2871 • Are ochii mai mari decît stomacul.
F. *Il a les yeux plus grands que le ventre.*
A. *The eye is bigger than the belly.*

2872 • Mai curînd umpli stomacul unui mîncăcios decît ochii săi.
A. *Better fill a glutton's belly than his eye.*

2873 • Moare, și ochii i se scurg pe tavă.

2874 • Numai praful mormîntului umple ochii omului.

LUMEA ARABĂ

2875 • Ochii omului se satură cu un pumn de pămînt.

TURCIA

*

2876 • **Stomacul plin, capul gol.**

I. *Il ventre pieno rende la testa vuota.*
A. *A big head and little wit.*
A. *A fat belly, a lean brain.*
G. *Fetter Bauch macht mageres Hirn.*
G. *Ein voller Bauch erzeugt keinen witzigen Gedanken.*

2877 • Belşugul mîncărurilor opreşte ascuţimea minţii.
L. *Subtilitas animi ciborum copia impeditur.*

2878 • Stomacul plin nu învaţă bucuros.
L. *Plenus venter non studet libenter.*

2879 • Niciodată un bun bucătar n-a făcut din stăpînul lui un savant.
F. *Jamais bon cuisinier n'a rendu son maître savant.*

2880 • Cap gras, creier slab.
I. *Capo grasso, cervello magro.*

2881 • Stomacul sătul e surd la învăţătură.
R. *Сытое брюхо к ученью глухо.*

•

... Şi alte proverbe despre lăcomie

2882 • Este butoiul Danaidelor*. (Butoi fără fund.)
F. *C'est le tonneau des Danaïdes.*

2883 • Lăcomiei nu-i ajunge nimic.
F. *A convoitise rien ne suffit.*

2884 • Ce e mult nu e sănătos.
I. *Il troppo non è mai sano.*

2885 • Cine mănîncă pînă se îmbolnăveşte posteşte pînă se însănătoşeşte.
I. *Chi mangia finchè s'ammala / Digiuna finchè non risana.*

2886 • Mîncînd prea bine omul ajunge să mănînce rău. (Ajunge la restricţii în alimentaţie.)
I. *Il mangiar bene porta a mangiar male.*

2887 • A mînca şi a da pe gît nu e totuna.
S. *Comer y engullir no es todo uno.*

2888 • Saţul doar din plăcere izvorăşte.
S. *Es el placer la fuente del hastio.*

2889 • Să mănînci mult nu e o ispravă, nici puţin, o nobleţe.
S. *Comer mucho no es valentía, ni poco, es hidalguía.*

---

* Fiicele lui Danaos, fiind vinovate de uciderea soţilor lor, au fost condamnate să umple veşnic, în împărăţia umbrelor, un butoi fără fund.

2890 • Stomacul plin nici nu fuge bine, nici nu luptă bine.
S. *Tripa llena ni bien huye, ni bien pelea.*

2891 • Ce e plăcut gîtului, nu ajută mereu stomacului.
G. *Was angenehm dem Kragen, dient nicht stets dem Magen.*

2892 • Exagerarea cu privire la plăcere e necumpătarea.
GRECIA ANTICĂ

2893 • Mănînci prea mult: te vei agita ca un pește; mănînci mai puțin: vei sări ca o gazelă.
AFGANISTAN

2894 • E mai greu să lupți cu poftele decît să dregi bolile.
LUMEA ARABĂ

2895 • Necazul iese din gură, boala intră prin gură.
CHINA

2896 • Omul lacom caută zahărul și în gura furnicii.
2897 • Pofta, frica și somnul cresc dacă nu știi să le pui capăt.
INDIA

2898 • Lăcomia n-are margini.
JAPONIA

2899 • Pofta stă la rădăcina dinților.
TURCIA

2900 • A mîncat şi mielul, şi purcelul, şi peştele călugărului, şi tot mai vrea.
2901 • Banul, sufletul celui lacom.
2902 • Cel ce nu-şi înfrînează nici ochii, nici gura, nici pofta, ticălos om se înţelege.
2903 • Cine lăcomeşte nu se pricopseşte.
2904 • Cine se lăcomeşte să apuce cele străine pierde şi pe ale sale.
2905 • Fugi de lăcomie, că lăcomia mintea ţi-o întunecă, sîngele ţi-l strică, lumina ţi-o depărtează, viaţa ţi-o scurtează.
2906 • Lacom la bogăţie şi sărac la minte.
2907 • Lacomii sînt de unde n-are mărul coajă şi cireaşa sîmbure.
2908 • Lacomul fără ruşine pentru o îmbucătură de pîine te vinde ca pe un cîine.
2909 • Lacomul mai mult pierde şi leneşul mai mult aleargă.
2910 • Lacomul nu zice: „Ajunge“, / Oltu-n gură de i-ar curge.
2911 • Lacomul, şi sătul, flămînd este.
2912 • La gustare / Un cal mare / Şi la prînz / Un mînz.
2913 • Lăcomia sparge sacul.
2914 • Lăcomia strică omenia.
2915 • Lipitoarea pînă nu cade, nu zice: „Ajunge“.
2916 • Şi-a pierdut cumpătul / Ca găina umbletul.

ROMÂNIA

XXIII. **CURAJ — TEAMĂ; TIMIDITATE; LAȘITATE**

CURAJ

2917 • De omul viteaz / Și moartea face haz. (R)

2918 • Adeseori și moartea ocolește pe cel viteaz.
L. *Mors ipsa refugit saepe virum.*

2919 • Holera se teme de cel care nu se teme de ea.
R. *Кто не боится холеры, того она боится.*

2920 • Glonțul ocolește pe cel ce nu se teme de moarte.
R. *Кто смерти не боится того и пуля сторонится.*

•

La nevoie devii curajos

2921 • În primejdii crește curajul.
L. *Crescit in adversis virtus.*

2922 • Și oaia se luptă dacă e provocată.
L. *Laesa saepius repugnat ovis.*

2923 • Omul e leu în propria sa cauză.
A. *A man is a lion in his own cause.*

2924 • Un cerb încolțit e un dușman periculos.
A. *A stag at bay is a dangerous enemy.*

2925 • Și vulpea devine tigru în timpul luptei.
INDIA

2926 • Un șobolan încolțit îndrăznește să muște pisica.
JAPONIA

*

... Și alte proverbe despre curaj

2927 • Cine e în stare să suporte nenorocirea dă dovadă de curaj.
L. *Fortiter ille facit, qui miser esse potest.*

2928 • Încordarea frînge arcul, iar slăbiciunea curajul.
L. *Arcum intensio frangit, animum remissio.*

2929 • Brațele bune fac săbiile bune.
F. *Les bons bras font les bonnes lames.*

2930 • Ceea ce ne trebuie pentru a învinge e îndrăzneala, mereu îndrăzneala, totdeauna îndrăzneala!
F. *Ce qu'il nous faut pour vaincre c'est de l'audace, encore de l'audace, toujours de l'audace!*

2931 • Curajul e ca iubirea, el vrea drept hrană speranța.
F. *Le courage est comme l'amour, il veut de l'espérance pour nourriture.*

2932 • În pericolele mari se vede adevăratul curaj.
F. *C'est dans les grands dangers qu'on voit les grands courages.*

2933 • Orice om curajos e om de cuvînt.
F. *Tout homme de courage est homme de parole.*

2934 • Inima vitează înfrînge și nenorocul.
S. *Buen corazón quebranta mala ventura.*

2935 • Un frumos succes justifică îndrăzneala.
S. *El buen suceso disculpa la temeridad.*

2936 • Acțiunile curajoase nu au nevoie de trompetă.
A. *Brave actions never want a trumpet.*

2937 • Aurul e încercat în foc, oamenii curajoși în nenorocire.
A. *Gold is tried by fire, brave men by adversity.*

2938 • Cocoșul e curajos pe grămada lui de gunoi.
A. *A cock is valiant on his own dunghill.*

2939 • Privirea unui viteaz valorează mai mult decît sabia unui laș.
A. *A valiant man's look is more than a coward's sword.*

2940 • Viteazul nu gustă moartea decît o dată.
A. *The valiant never taste of death but once.*

2941 • Bogăția dă curaj.
G. *Gut macht Mut.*

2942 • Cine îndrăznește a cîștigat pe jumătate.
G. *Frisch gewagt ist halb gewonnen.*

2943 • Cine e curajos e și cinstit.
R. *Кто смел тот и бел.*

2944 • În luptă învinge cine e mai perseverent și curajos, nu cine e mai puternic.
R. *В бою бьет кто упорнее и смелее, а не кто сильнее.*

2945 • Chiar și moartea aduce omagii vitejiei; moartea poate lua totul cu ea, dar nu poate să se atingă de această virtute.

AFRICA NEAGRĂ

2946 • Cine ar avea curajul să-i spună elefantului: „Vagabondule!"

2947 • Marea este ca un bazin de înot pentru acela care nu are frică de moarte.

2948 • Nu curajul singur, curajul însoțit de prudență duce la victorie.

2949 • Pisica a orbit, iar șoarecele a prins curaj.

INDIA

2950 • După ce moare crocodilul, toți proștii din vecinătate se aruncă în apă.

MADAGASCAR

2951 • Curajul se vede în apărarea patriei.
TURCIA

2952 • Îndrăzneala la cele bune virtute se înţelege, iar la cele rele întreagă nebunie.
2953 • Îndrăzneala la primejdii nici voieşte să se uite.
2954 • La orice întîmplare, împotrivire mare şi curaj şi mai mare, iar nu întristare.
2955 • O mică îndrăzneală, la vreme şi după cuviinţă, mare izbîndă aduce.
ROMÂNIA

*
* *

TEAMĂ

2956 • **Fuga-i ruşinoasă, / Dar e sănătoasă.** (R)

2957 • Frica dă aripi picioarelor.
L. *Pedibus timor addid alas.*
(*Virgiliu*, „Eneida“, VIII. 224.)
F. *La peur donne des ailes.*
S. *El miedo, o los pies ata, o les da alas.*
A. *Fear gives wings to the feet.*
G. *Die Angst macht Flügel.*

2958 • Cînd nu ai cap bun, trebuie să ai picioare bune.
F. *Quand on n'a pas bonne tête, il faut avoir bonnes jambes.*
I. *Chi non ha testa, abbia gambe.*
G. *Was man nicht im Kopfe hat, muss man in den Beinen haben.*

2959 • Cine nu are inimă să aibă picioare.
F. *Qui n'a cœur aie jambes.*

2960 • Frica are pas bun.
F. *La peur a bon pas.*

2961 • Fuga bună face mai mult decît așteptarea.
F. *Bonne fuite vaut mieux que mauvaise attente.*

2962 • Mai bine să se spună: „El fuge acolo" decît: „El zace aici". (Mai bine să se spună că e fricos decît că a murit încercînd să facă pe viteazul.)
F. *Il vaut mieux qu'on dise: „Il court là-bas" que: „Il gît ici".*

2963 • Frica face pașii lungi.
I. *La paura fa i passi lunghi.*

2964 • Picioarele mele! Nu e rușine să fugiți cînd trebuie.
I. *Gambe mie! Non è vergogna di fuggir quando bisogna.*

2965 • Lasă să fug eu și poate să rîdă lumea. [aprox.]
S. *Ande yo caliente / Y ríase la gente.*

2966 • Cine are inimă mică trebuie să aibă picioare lungi.
G. *Wer ein kurz'Herz hat muss lange Füsse haben.*

2967 • Frica face picioare.
G. *Furcht macht Beine.*

2968 • Frica îl face pe măgar să alerge mai repede decît calul.

ARMENIA

*

2969 • **Cui e frică de orice nor nici o călătorie nu face.** (R)

2970 • Cine păzește vîntul nu seamănă și cine se uită după nori nu seceră.

L. *Qui observat ventum non seminat et qui considerat nubes nunquam metet.*

2971 • Cine se teme de orice călătorie nu călătorește niciodată.

F. *Qui prend garde à chaque voyage ne fait jamais voyage.*

2972 • De teama vrăbiilor, nu trebuie să renunți la semănatul cînepii.

S. *Por miedo de gorriones, no se dejan de sembrar cañamones.*

2973 • Cine se teme de tufiș nu trebuie să prindă păsări.

A. *He that feareth every bush must never go a-birding.*

2974 • Cine se teme de broaște nu se scaldă în rîu.

R. *Лягушек бояться в реке не купаться.*

2975 • Cine se teme de vrăbii nu seamănă mei.

ALBANIA

2976 • Cine se teme de lupi nu ține berbeci.

PERSIA

2977 • Cine e fricos să stea acasă.

2978 • Cui e frică de furtună, pe mare să nu călătorească și cine se teme de brumă, vie să nu sădească.

ROMÂNIA

2979 • Omul fricos umblă totdeauna cu gheața în sîn. (R)

2980 • Frica vede răul mai mare decît este.
L. *Metus interpres semper in deteriora inclinatus.*

2981 • Fricosul vede primejdii chiar acolo unde nu există.
L. *Pericula timidus etiam quae non sunt videt.*

2982 • Groaza e adesea mai mare decît primejdia.
I. *Lo spavento è spesso maggiore del pericolo.*

2983 • Pe cel înspăimîntat, și umbra lui îl înspăimîntă.
S. *Al espantado, la sombra le espanta.*

2984 • Frica nesăbuită dublează primejdia.
A. *Foolish fear doubleth danger.*

2985 • Cine se teme de foc, fuge de fum.

ALBANIA

2986 • Cînd fricosul vede o sticlă lucind, strigă: „Foc!“

MADAGASCAR

2987 • Șarpele se sperie de însăși pielea lui, cînd o vede spînzurată.

ROMÂNIA

*

2988 • **Nu se sperie lupul de pielea oaiei.** (R)

2989 • Leilor nu le e frică de pisici.
A. *Lions are not frightened by cats.*

2990 • Lupul nu se teme de cîine, dar nici nu-i place cînd latră.
R. *Волк собаки не боится, но не любит, когда она лает.*

2991 • Orbul de noapte nu se grijește și udul de ploaie nu se teme.

ROMÂNIA

*

2992 • **Frica păzește via.** (R)

I. *La paura custodisce la vigna.*

2993 • Frica păzește grădina mai bine decît grădinarul.
A. *Fear keeps the garden better than the gardener.*

*

2994 • **De frică te sui în patul altuia.** (R)

2995 • Frica face omul să arunce peste lună.
A. *Fear may force a man to cast beyond the moon.*

*

2996 • Nu trebuie decît un şoarece pentru a-l speria pe cel rău.

F. *Il ne faut qu'une souris pour faire peur au méchant.*
I. *Al ladro fa paura anche un sorcio.*
G. *Den Schuldigen schreckt eine Maus.*

2997 • Cei răi se tem întotdeauna.
L. *Mali semper timent.*

2998 • Hoții se tem de zgomot.
L. *Fures clamorem metuunt.*

2999 • Vinovatul totdeauna se teme.
F. *Pécheur a toujours peur.*

3000 • Frica îl urmărește pe cel care trăiește necinstit.
S. *Al que mal vive, el miedo le sigue.*

*

... Şi alte proverbe despre t e a m ă

3001 • Cîinele flămînd nu se teme de băț.
F. *Chien affamé ne craint le bâton.*
I. *Cane affamato non teme bastone.*
A. *A hungry dog does not fear the stick.*
G. *Hungriger Hund achtet nicht der Schläge.*

3002 • Cea dintîi teamă a creat zeii în lume.
L. *Primus in orbe deos fecit timor.*

3003 • Cei fricoşi n-au ridicat niciodată un trofeu.
L. *Timidi nunquam statuere tropaeum.*

3004 • Cine doarme pe pămînt n-are frică să cază cînd se întoarce. (R) (Cel sărac.)
L. *Qui jacet in plano non habet unde cadat.*

3005 • Cîinii fricoşi latră mai tare.
L. *Canes timidi vehementius latrant.*

3006 • Copiii fierarului nu se tem de scîntei.
L. *Scintillis haud terrentur fabrorum filii.*

3007 • Frica e un lucru căruia nu i te poţi împotrivi.
L. *Res est imperiosa timor.*

3008 • Frica reciprocă face alianţele cele mai trainice.
L. *Tutissimas reddit societates mutuus metus.*

3009 • Mama celui fricos nu plînge. (Fricosul ferindu-se de primejdii nu-şi periclitează viaţa.)
L. *Timidi mater non flet.*

3010 • Nimic nu este de temut în afară de însăşi teama.
L. *Nil terribile, nisi ipse timor.*

3011 • Adesea teama de un rău ne conduce într-altul mai rău.
F. *Souvent la peur d'un mal nous conduit dans un pire.*

3012 • Amenință cel care se teme mai rău.
F. *Tel menace qui a grand peur.*

3013 • Cine se teme că va suferi suferă de teamă.
F. *Qui craint de souffrir souffre de crainte.*

3014 • Curajul oii, totdeauna cu nasul în pămînt.
F. *Courage de brebis, toujours le nez en terre.*

3015 • Frica e mai rea decît nenorocirea.
F. *La peur est pire que le mal.*

3016 • Frica nu se vindecă.
F. *On ne saurait guérir de la peur.*

3017 • Începe să țipe înainte de a vedea lupul.
I. *Comincia a gridare prima che veda il lupo.*

3018 • Teama ascunde adevărul.
S. *El espanto esconde la verdad.*

3019 • Frica e odrasla ignoranței.
A. *Fear is the offspring of ignorance.*

3020 • Frica e tatăl curajului și mama siguranței.
A. *Fear is the father of courage and the mother of safety.*

3021 • Nenorocirile cele mai greu de suportat sînt acelea care nu vin niciodată. (Amenințarea la nesfîrșit a unei nenorociri care planează, e mai greu de suportat decît însăși nenorocirea.)
A. *The misfortunes hardest to bear are those which never come.*

3022 • Nimic nu e mai imprudent ca frica.
A. *Nothing is so rash as fear.*

3023 • Vapoarele se tem mai mult de foc decît de apă.
A. *Ships fear fire more than water.*

3024 • Cine se teme e pe jumătate învins.
G. *Wer sich fürchtet der ist halb geschlagen.*

3025 • Cînd cad munții, le e frică și dealurilor.
G. *Wenn Berge fallen, dann wird auch den Hügeln bange.*

3026 • Mai bine un sfîrșit cu spaimă decît o spaimă fără sfîrșit.
G. *Besser ein Ende mit Schrecken als ein Schrecken ohne Ende.*

3027 • Nu trebuie să te temi de ceea ce nu poți evita.
G. *Man muss nicht fürchten, was man nicht vermeiden kann.*

3028 • Cine a fost pe mare știe ce e frica.
R. *Кто на море бывал тот и страху видал.*

3029 • Cine merge la baie să nu se sperie de aburi.
R. *В баню идти пару не бояться.*

3030 • Frica are ochii mari.
R. *У страха глаза велики.*

3031 • Fricosul vorbește de vitejie.
R. *Всякий трус о храбрости беседует.*

3032 • Antilopa fricoasă iese din tufiș. (Teama expune la primejdii.)

3033 • Trimisul e temut din cauza celui care îl trimite.

AFRICA NEAGRĂ

3034 • Cine se teme de el însuşi nu mai are de cine să se teamă.

CHINA

3035 • Joacă tot atît de voie ca şi de nevoie.

DANEMARCA

3036 • Fricosul se îneacă la mal văzînd valurile de departe.

INDIA

3037 • Şarpele orb nu se teme de nimic.

JAPONIA

3038 • Nu curajul, ci frica îl face pe cîine să latre.

3039 • Nu din dragoste, ci de frică e salutat crocodilul.

MADAGASCAR

3040 • Dacă vrei să faci baie, nu te teme că te uzi.

ARHIP. MALAEZ

3041 • N-ar trebui să te temi atîta de alţii, cît de tine însuţi.

PERSIA

3042 • Pistolul încărcat sperie un om, iar cel gol, patruzeci.

3043 • Un măgar mort nu se teme de lupi.

3044 • Un singur fricos strică o armată întreagă.

TURCIA

3045 • A mai fost unu așa ca dînsu voinic; / L-a călcat un boboc pe cap și a murit.
3046 • Celui ce îi e frică, înfricoșează pe ceilalți.
3047 • Cine mai mult se teme acela uită ușa deschisă.
3048 • La plăcinte înainte, la război înapoi.
3049 • Sabia, pușca; / Nădejdea, fuga.
3050 • Teama fricosului încurajează dușmanul.
3051 • Voinic la danț / Și la război în șanț.

ROMÂNIA

*
* *

TIMIDITATE

3052 • Un timid n-a avut niciodată o femeie frumoasă.
F. *Un honteux n'eut jamais belle amie.*
A. *Faint heart never won fair lady.*

3053 • Cîinele sfios nu se îngrașă niciodată.
A. *A bashful dog never fattens.*
G. *Ein blöder Hund wird selten fett.*

3054 • Dragostea și timiditatea nu se potrivesc.
F. *Amour et honte ne s'accordent.*

3055 • Numai timizii pierd.
F. *Il n'y a que les honteux qui perdent.*

3056 • Rușinosul se scoală flămînd de la masă.
R. *Стыдливый из-за стола голодный встает.*

3057 • Cel neîndrăzneț, pierde multe bunuri.
3058 • Rușinosul, / Linge osul.

ROMÂNIA

LAŞITATE

3059 • Laşii mor de mai multe ori înainte de a muri cu adevărat.
A. *Cowards die many times before their deaths.*

3060 • Teama laşului îl poate face curajos.
A. *A coward's fear may make a coward valiant.*

3061 • Se vindecă rana făcută de glonț sau de foc, dar nu şi cea pricinuită de laşitate.
LUMEA ARABĂ

3062 • Laşul vorbeşte ca un tigru, dar la luptă e ca o şopîrlă.
INDIA

XXIV. PRUDENȚĂ — IMPRUDENȚĂ

PRUDENȚĂ

Despre prudență (în general)

3063 • Prudența e mama siguranței.
F. *La prudence est la mère de l'assurance.*
A. *Caution is the parent of safety.*

3064 • Mai mult face să previi decît să vindeci.
F. *Mieux vaut prévenir que guérir.*
A. *Prevention is better than cure.*

3065 • **Prea multe precauții atrag prea multe griji.**
F. *Trop de précautions entraîne trop de soin.*

3066 • Frîul conduce calul, iar prudența omul.
I. *La briglia regge il cavallo e la prudenza l'uomo.*

3067 • Vederea e ușoară, dar prevederea e dificilă.
I. *Il veder è facile, ma il preveder difficile.*

3068 • Cei pățiți devin prudenți.
S. *De los escarmentados nacen los avisados.*

3069 • O dată înşeli pe cel prudent, de două ori pe cel inocent.
S. *Una vez engañan al prudente, dos al innocente.*

3070 • Prudența valorează cît un sfat bun.
S. *Buena cautela iguala buen consejo.*

3071 • În noroc, prudență; în nenorocire, răbdare.
A. *In good fortune, prudence; in ill fortune, patience.*

3072 • Prudența depășește alte virtuți, după cum vederea depășește alte simțuri.
GRECIA ANTICĂ

3073 • Prudența e jumătate din viață; se spune chiar că e întreaga viață.
LUMEA ARABĂ

3074 • Cei prudenți rareori greșesc.
CHINA

3075 • Meritul fără prudență e un cal orb.
PERSIA

3076 • Omul prea prudent va sfîrși lovindu-se cu ochiul de grindă.

3077 • Omul prudent citește scrisoarea invers. (El judecă lucrurile sub toate aspectele.)
TURCIA

•

3078 • **Cine s-a ars cu ciorbă suflă și-n iaurt.** (R)

3079 • Pisica opărită se teme de apa rece.
F. *Chat échaudé craint l'eau froide.*
I. *Gatto scottato dell'acqua calda ha paura della fredda.*
S. *Gato escaldado del agua fría huye.*
A. *A scalded cat fears even cold water.*

3080 • Cîinele o dată opărit se teme de apa rece.
F. *Chien une fois échaudé / D'eau froide est timidé.*
I. *Cane scottato dall'acqua calda ha paura della fredda.*
G. *Begossene Hunde fürchten das Wasser.*

3081 • Vulpea nu se prinde de două ori în capcană.

[GRECIA ANTICĂ: *Aristotel*, „Istoria animalelor", IX. 11.]

L. *Vulpes non iterum capitur laqueo.*
F. *Un renard n'est pas pris deux fois à un piège.*

3082 • Pisica se ferește după ce s-a atins o dată de foc.
I. *Igne semel tactus, / Timet ignem postmodo cattus.*
G. *Immer scheut das Feuer die Katze, / Hat sie sich einst verbrannt die Tatze.*

3083 • Un măgar nu se împiedică de două ori de aceeași piatră.
F. *Un âne ne trébuche pas deux fois contre la même pierre.*
I. *L'asino, dove è cascato una volta, non ci casca più.*

3084 • Cine a fost muşcat de şarpe se teme de frînghie.
A. *He that has been bitten by a serpent is afraid of a rope.*
G. *Den einmal die Schlange beifst der fürchtet sich ver jedenm gewundenem Seil.*

3085 • Copilul ars se teme de foc.
A. *A burnt child dreads the fire.*
G. *Ein gebranntes Kind scheut das Feuer.*

3086 • Cel păţit se teme.
L. *Expertus metuit.*

3087 • Naufragiatul se teme chiar de apele liniştite.
L. *Tranquillas etiam naufragus horret aquas.*

3088 • Cel muşcat de şarpe se teme şi de şopîrlă.
I. *Cui serpe morse lucerta teme.*

3089 • Cîinele bătut cu bîta se teme şi de umbră.
I. *Il cane battuto col bastone ha paura persino dell'ombra.*

3090 • Cine a fost muşcat de scorpion se fereşte şi de umbra lui.
S. *Quien de alacran esta picado la sombra lo espanta.*

3091 • Nici chiar un măgar nu va cădea de două ori pe aceleaşi nisipuri mişcătoare.
A. *Even an ass will not fall twice in the same quicksand.*

3092 • O dată muşcat, de două ori speriat.
A. *Once bit, twice shy.*

3093 • Cine se îneacă o dată îi ajunge pentru toată viaţa.
G. *Wer einmal ertrinkt hat sein Leben lang genug.*

3094 • Măgarul e atît de înţelept, încît nu joacă decît o dată pe gheaţă.
G. *Der Esel ist so weise, er tanzt nur einmal auf dem Eise.*

3095 • Cioara speriată se teme de tufiş.
R. *Пуганая ворона куста боится.*

3096 • Cine a văzut un şarpe negru se teme şi de un baston negru.
3097 • Vulpea nu se culcă pe spini decît o singură dată.

ARMENIA

3098 • Cine a fost muşcat de viperă se teme de ţipar.

DANEMARCA

3099 • Cine s-a ars cu tăciunele fuge cînd vede un licurici.

INDIA

3100 • Cine s-a fript cu terciul fierbinte suflă şi în namasu*.

JAPONIA

3101 • Numai o singură dată cade măgarul în groapă.

PERSIA

* Salată rece din peşte şi legume.

3102 • Pe cine l-a ars păsatul suflă şi în apă rece.
3103 • Pe cine l-a muşcat cîinele se teme şi de lătrătură.

ROMÂNIA

3104 • Paza bună trece primejdia rea. (R)

A. *Good watch prevents misfortune.*
G. *Besser bewährt als beklagt.*
R. *На то и щука в море, чтобы карась не дремал.*

3105 • Prevenit, înarmat. (Cine a fost avertizat ia măsuri de apărare din timp.)
L. *Praemonitus, praemunitus.*
F. *Qui dit averti dit muni.*
A. *Forewarned is forearmed.*

3106 • Rănește mai uşor ceea ce se ştie din timp.

[GRECIA ANTICĂ: *Aristotel*, „Etica nicomahică", 1179. 35.]

L. *Nam levius laedit, quiquid praevidimus ante.*

(*Caton*, „Distihuri morale", II. 24.)

L. *Omnia leviora accident expectantibus.*

(*Seneca*, „De constantia sapientis", XIX. 3.)

F. *Moins grave le mal duquel on se prend garde.*

3107 • Răul prevenit e pe jumătate îndepărtat.
F. *Disette prévue est à demi pourvue.*

I. *Il male previsto è mezza sanità.*
A. *A danger foreseen is half avoided.*

3108 • Un om prevenit face cît doi.
F. *Un homme averti en vaut deux.*
S. *Hombre prevenido vale por dos.*
G. *Ein gut unterrichteter Mann gilt für zwei.*

3109 • Săgeţile care au fost văzute cum se apropie vatămă mai puţin.
L. *Tela nocent levius, visa venire prius.*

3110 • A cunoaşte răul înseamnă a-l micşora.
G. *Das Uebel erkennen, heisst schon, ihm teilweise abhelfen.*

•

3111 • **În oala acoperită nimenea nu ştie ce fierbe.*** (R)

3112 • În gura închisă nu intră musca.
F. *En close bouche n'entre mouche.*
I. *In bocca chiusa non entrano mosche.*
S. *En boca cerrada no entran moscas.*
A. *A closed mouth catches no flies.*
G. *Halt's Maul, so fliegt dir keine Mücke hinein.*

3113 • Musca nu se apropie de vasul care fierbe.
F. *A marmite qui bout, mouche ne s'attaque.*

---

* Gruparea de faţă, cît şi următoarele, se referă la aceeaşi idee, la o singură recomandare: aceea de a ne feri de primejdie, de a fi prudenţi. Grupările se deosebesc însă după cuvîntul caracteristic distinct pentru fiecare dintre ele.

3114 • Oala păzită niciodată nu dă în foc. [aprox.]
A. *A watched pot never boils.*

3115 • În ochiul ferit nu intră scame.
TURCIA

*

3116 • Două ancore apără mai bine corabia.
[GRECIA ANTICĂ: *Pindar*, „Ode olimpice", VI. 103.]
L. *Melius duo defendunt retinacula navim.*
(*Properţiu*, „Elegii", II. 22. 41.)
L. *Ancoris duabus niti bonum est.*
F. *Deux ancres sont bonnes au navire.*
G. *Zwei Anker sind gut in der Not.*

3117 • „Odgoane bune la două ancore", spun oamenii, pentru că dacă una cedează, să ţină cealaltă.
A. *„Good rigging at two anchors", men have told, / For if one fail, the other may hold.*

3118 • Fără ancoră nici un vas nu părăseşte portul.
G. *Ohne Anker verlässt kein Schiffer den Haffen.*

*

3119 • Focul ce nu te supără, nici cum să-l zgîndări. (R)

3120 • A răscoli focul cu sabia.
L. *Ignem gladio scrutari.*

3121 • Să nu ne jucăm cu focul. (R)
F. *Il ne faut pas badiner avec le feu.*

3122 • Cine are coada de paie să nu se apropie de foc.
I. *Chi ha coda di paglia non s'avvicini al fuoco.*

3123 • Nu tăia focul cu sabia.
I. *Non tagliare il fuoco col ferro.*

3124 • Cine are degete de paie să nu se apropie de foc.
G. *Wer stroherne Finger hat der komme dem Feuer nicht nahe.*

3125 • Nu sufla cînd nu te arde.
G. *Was dich nicht brennt, das blase nicht.*

3126 • Nu pune în același loc focul și lîna.

LUMEA ARABĂ

3127 • Dacă focul ți-a atins sprîncenele, gîndește-te cum să-ți aperi ochii.
3128 • Nu aprinde un foc dacă nu-l poți stinge.

CHINA

*

3129 • Nu te sui pe tei jupuit. (R)

3130 • Cine se teme de frunze să nu meargă în pădure.
L. *Folia qui timet silvas non adeat.*
F. *Qui a peur des feuilles n'aille point au bois.*
I. *Chi ha paura d'ogni foglia non vada al bosco.*

A. *He that's afraid of leaves must not come in wood.*
G. *Wer das Laub fürchtet bleibe aus dem Walde.*

3131 • Nu tăia creanga pe care stai.
A. *Cut not the bough that thou standest upon.*

3132 • Cine se urcă în baobab* are mai multe fructe, dar cine e jos știe mai bine cînd se va întoarce acasă.

AFRICA NEAGRĂ

3133 • Nu te prinde de ramuri, ci de trunchi.

ALBANIA

3134 • Uită-te mai întîi la copac și apoi stai sub el.

BULGARIA

3135 • Ține-te de partea groasă a copacului.

OLANDA

3136 • Cine se urcă în pom să nu-și lase papucii jos.

TURCIA

*

3137 • **Nu te băga-n tărîțe, că te mănîncă porcii.** (R)

3138 • Nu-ți băga mîna între scoarță și trunchi.
L. *Non vola claudatur, ubi libro stirps sociatur.*
F. *Entre l'arbre et l'écorce il ne faut pas mettre le doigt.*
A. *Put not thy hand between the bark and the tree.*

---

* Arbore de dimensiuni gigantice răspîndit în Africa tropicală.

3139 • Nu-ți băga degetul între ciocan și nicovală. (R)
F. *Il ne faut pas se mettre entre l'enclume et le marteau.*

3140 • Nu-ți băga degetul mare între două pietre de moară.
S. *Entre dos muelas molares / Nunca meta tus pulgares.*

3141 • Nu-ți băga mîna între zid și ușă.
G. *Zwischen Tür und Wand / Lege niemand seine Hand.*

3142 • Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala.

ROMÂNIA

*

3143 • Păzește găinile cînd vezi că le descîntă vulpea. (R)

3144 • Cînd predică vulpea, atenție la găini.
F. *Quand le renard prêche, prenez garde à vos poules.*
I. *Quando la volpe predica, guardatevi le galline.*
A. *When the fox preaches, take care of your geese.*
G. *Wenn der Fuchs predigt, nimm die Gänse in acht.*

3145 • Este oarbă gîsca ce vine la predica vulpii.
A. *It is a blind goose that comes to the fox's sermon.*

3146 • Pe vulpe, chiar dacă se face călugăriță, să n-o lași printre găini.

BULGARIA

•

3147 • **Pe vremea cea mai bună ipingeaua să fie cu tine.** (R)

3148 • Nu-ți lăsa mantaua acasă, chiar dacă strălucește soarele.
A. *Although the sun shines leave, not thy cloak at home.*
G. *Auch wenn die Sonne scheint nimm deinen Mantel mit.*

3149 • Cînd e frumos, ia-ți mantaua; cînd plouă, ia-o dacă vrei.
F. *Quand il fait beau, / Prends ton manteau; / Quand il pleut, / Prends-le si tu veux.*

3150 • Dacă pleci la drum spunînd că e vară, pregătește-te ca pentru iarnă.

TURCIA

•

3151 • **Printre spini trebuie să umbli încălțat.** (R)

3152 • Cine seamănă spini să nu umble desculț.
F. *Qui sème épines n'aille déchaux.*
I. *Chi semina spine non vada scalzo.*
S. *Quien siembra abrojos no ande descalzo.*
A. *He that sows thorns should not go barefoot.*
G. *Wer Dornen säet kann nicht barfuss gehen.*

•

3153 • **Să nu te legi dacă nu te doare capul.** (R)

3154 • Unde nu te doare nu trebuie plasture.
F. *Où il n'y a point de mal, il ne faut point d'emplâtre.*

3155 • **Cine se teme de primejdie nu trebuie să meargă pe mare.**

F. *Qui craint le danger ne doit pas aller sur mer.*
I. *Chi teme acqua e vento non si metta in mare.*
S. *Quien no se aventura ni vaya a la mar, ni ande en mula.*
A. *He that would sail without danger must never come on the main sea.*
G. *Wer die Gefahr fürchtet darf nicht aufs Meer.*

3156 • Trebuie să lauzi marea şi să stai pe pămînt.
F. *Il faut louer la mer et se tenir en terre.*
I. *Loda il mare e tienti a terra.*
S. *Hablar de la mar y estar en la tierra.*
A. *Praise the sea, but keep on land.*
G. *Lobe die See, aber bleib auf dem Lande.*

3157 • Cine nu ştie să înoate să nu intre în mare.
I. *Chi non sa nuotare non entri in mare.*

3158 • E bine să ancorezi într-un port sigur.
A. *'Tis good riding in a safe harbour.*

3159 • Dacă nu vezi fundul apei, n-o trece.
R. *Не знаешь броду, не суйся в воду.*

3160 • Nu căuta să scapi de vîltoarea apei, agățîndu-te de coada unui tigru.

CHINA

3161 • Nu arunca vîsla în valul mare.

INDOCHINA

3162 • Cine umblă pe mare să fie prieten cu furtuna.

UNGARIA

*

3163 • Nu trezi cîinele care doarme.

F. *Il ne faut pas réveiller le chien qui dort.*
I. *Non destare il cane che dorme.*
A. *It is dangerous to wake sleeping dogs.*
G. *Schlafende Hunde soll man nicht wecken.*

3164 • Omul beat, cînd doarme, nu trebuie să fie trezit.
L. *Tremulentus dormiens non est excitandus.*

3165 • Nu trebuie să trezești pisica ce doarme.
F. *Il ne faut pas réveiller le chat qui dort.*

3166 • Lasă cîinele culcat să doarmă.
A. *Let sleeping dogs lie.*

3167 • E mai bine să trezești pe cine doarme decît să trezești pe cine se preface că doarme.

AFRICA NEAGRĂ

*

3168 • Nu te face brutar dacă ai capul de unt.

F. *Si tu as la tête de beurre, ne te fais pas boulanger.*
S. *No seais hornera, si teneis la cabeza de manteca.*
A. *Be not a baker, if your head be of butter.*

3169 • Nu trebuie să-l vadă soarele pe cel care are capul de ceară.
I. *Chi ha il capo di cere non vada al sole.*
A. *He that hath a head of wax must not walk in the sun.*

3170 • Să nu meargă prin soare cel cu unt pe cap.
G. *Wer Butter auf dem Kopfe hat der gehe nicht an die Sonne.*

*

3171 • Cine stă bine să nu se miște.

L. *Regula certa datur, / Bene qui stat non moveatur.*
F. *Quand on est bien, il faut s'y tenir.*
S. *Si bien estás no te mudarás.*
G. *Sitzt du gut, so sitze feste / Alter Sitz, der ist der beste.*

3172 • Cine poate sta pe o piatră și se poate hrăni ar face bine să nu se miște de acolo.

DANEMARCA

*

3173 • Ferește-te de cîinele care nu urmărește piatra. (R)

3174 • Bagă de seamă la cîine.
L. *Cave canem.*

3175 • Să nu înaintezi fără băț.
L. *Absque baculo ne ingreditor.*

3176 • Alergați întotdeauna în urma cîinelui și niciodată nu vă va mușca; beți întotdeauna înainte de a vă fi sete și niciodată nu veți fi însetați.
F. *Courez toujours après le chien, jamais ne vous mordra; buvez toujours avant la soif, jamais ne vous adviendra.*

3177 • Trebuie să mîngîi cîinele pînă treci drumul.
F. *Tant doit-on le chien caresser qu'on ait la voie pasée.*

3178 • Ori pietre ori pîini, trebuie să ai ceva în mînă pentru cîini.
I *O sassi o pani, bisogna aver qualcosa in man pei cani.*

3179 • Păzește-te de cîine turbat și de om bănuitor.
I. *Guardati da cane rabbioso / E da uomo sospettoso.*

3180 • Chiar dacă copoiul tău este blînd, nu-l lovi peste rană.
S. *Aunque manso tu sabueso, no le muerdas en el bezo.*

3181 • Nu întărîta cîinele și el nu te va mușca.
R. *Не дразни собаку так не укусит.*

3182 • Cînd strigi un cîine, să nu ai băț în mînă.
AFRICA NEAGRĂ

3183 • Nu bate cîinele al cărui stăpîn nu-l cunoști.

CHINA

3184 • Înainte de a glumi cu cîinele e bine să-l legi.

OLANDA

3185 • Deși cîinele tău e blînd, nu-l trage de mustăți.

PORTUGALIA

3186 • Nu intra cu cîinele într-un sac.
3187 • Nu te plimba fără băț în satul cu mulți cîini.

TURCIA

3188 • Cine se joacă cu cîinele să aibă bățul în mînă.

UNGARIA

3189 • Miluiește cîinii pînă ieși din sat.

ROMÂNIA

•

3190 • **Ferește-mă, și-mi dă pace, / De omul care tot tace.** (R)

3191 • Cu cît rîul e mai adînc, cu atît curge mai lin. (R)
L. *Altissima quaeque flumina, minimo sono labi. (Curtius,* „Viața lui Alexandru cel Mare", VII. 4.13.)
A. *Smooth runs the water, where the brook is deep.*
R. *Где река всего глубже, там меньше шумит.*

3192 • Nu e apă mai primejdioasă ca apa care doarme.
F. *Il n'est pire eau que l'eau qui dort.*
I. *Non v'è acqua più pericolosa di quellà che dorme.*

3193 • Apele liniştite curg adînc.
A. *Still waters run deep.*
G. *Stille Wasser sind tief.*

3194 • Unde fluviul e mai liniştit, se ascunde la fund un val.
L. *Quo flumen placidum est, forsan latet altius unda.*

3195 • Oamenii liniştiţi sînt primejdioşi.
F. *Les gens sans bruit sont dangereux.*

3196 • Apa liniştită are viermi.
I. *Acqua cheta ha vermi.*

3197 • Apa liniştită distruge podurile.
I. *L'acqua cheta rovina i ponti.*

3198 • Fereşte-te de omul care nu vorbeşte şi de cîinele care nu latră.
S. *Guárdate de hombre que no habla y de can que no ladra.*

3199 • Fereşte-te de cîinele tăcut şi de apa liniştită.
A. *Beware of a silent dog and still water.*

3200 • Cîinele tăcut înhaţă pe furiş.
R. *Молчан собака исподтишка хватает.*

3201 • Apa care doarme și curentul calm distrug malurile.

ARMENIA

3202 • Viermii tăcuți fac găuri în pereți.

JAPONIA

3203 • Și apa liniștită poate răsturna barca.

ARHIP. MALAEZ

3204 • Ferește-te de omul care se uită în jos și de apa care curge lin.

TURCIA

3205 • Mai mult să te temi de apa lină, decît de cea tulbure.

ROMÂNIA

* *

Ferește-te de dușmani

3206 • Nu da sabia în mîna dușmanului. (R)
F. *N'arme jamais la main de ton ennemi.*
A. *Do not put a sword into your enemy's.*
G. *Gib nie ein Schwert in deines Feindes Hand.*

3207 • Îndepărtează-te de dușmani și ia aminte la prieteni.
L. *Ab inimicis tuis separare et ab amicis tuis attende.*

3208 • Chiar dacă dușmanul tău ar fi un șoarece, păzește-te de el ca de un leu.
A. *Though thy enemy be a mouse, yet watch him like a lion.*

3209 • Cînd te afli la alții, fii atent, fiindcă te afli la dușmani.

AFRICA NEAGRĂ

3210 • Chiar dacă dușmanul tău ar fi o frînghie de nisip, numește-l șarpe.

LUMEA ARABĂ

3211 • Dacă ai ca dușman o furnică, teme-te ca de un elefant.

TURCIA

•

Ferește-te de „prieteni"

3212 • Un gard la mijloc păstrează proaspătă prietenia.
A. *A hedge between keeps friendship green.*

3213 • Ferește-te de prietenul care se sfătuiește cu dușmanul tău.

PERSIA

3214 • Ferește-te de prietenul care acoperă cu aripile și sfîșie cu ciocul.

PORTUGALIA

3215 • La casa prietenului bandajează-ți capul; la casa dușmanului taie-ți ghearele.

TURCIA

•

Ferește-te de șarpe

3216 • Dacă vezi un șarpe, nu te mai întreba de unde vine. [aprox.]
A. *When you see a snake, never mind where he came from.*

3217 • Nu prinde șarpele de coadă, că te prinde de deget.

ALBANIA

3218 • Nu există șerpi mari sau mici; există numai șerpi.

INDIA

3219 • Dacă tot lovești șarpele, lovește-l ca să-l ucizi.

ARHIP. MALAEZ

3220 • Aruncă cu piatra în capul șarpelui, chiar dacă e numai o șopîrlă.

PERSIA

3221 • Strivește capul șarpelui pînă nu se face mare.

TURCIA

*

Ferește-te de lup

3222 • De îndată ce ai văzut urechile lupului, să te aștepți și la coada lui.
L. *Inde lupi speres caudam, cum videris aures.*

3223 • Nu hrăni puii lupilor.
L. *Ne alas luporum catulos.*

3224 • Nu îmbrăca pielea lupului dacă nu eşti lup.
I. *Non vestir la pelle del lupo se non lo sei.*

3225 • Cînd discuţi cu lupul, să ai cîinele aproape.
TURCIA

*

De multe trebuie să ne mai ferim!...

3226 • Fereşte-te de omul care vorbeşte puţin, de cîinele care nu latră şi de „et caetera" al grefierului.
F. *Défie-toi d'un homme qui parle peu, / D'un chien qui n'aboie guère / Et de l'„et caetera" d'un notaire.*

3227 • Să nu meargă la banchet cine nu vrea să mănînce, nici pe mare cine se teme de pericol, nici la palat cine spune tot ce gîndeşte, nici la bal cui nu-i place dansul.
F. *N'aille au banquet qui ne veut pas manger, / Ni sur la mer qui a peur du danger, / Ni à la Cour qui dit tout ce qu'il pense, / Ni même au bal qui n'aime pas la danse.*

3228 • Cine vrea să meargă sigur prin lume trebuie să aibă ochi de şoim, urechi de măgar, privire de maimuţă, gură de purcel, spate de cămilă şi picioare de cerb. (Cine vrea să meargă sigur trebuie să vadă departe, să audă bine, să privească în toate părţile, să mănînce mai puţin,

să le îndure pe toate și să se îndepărteze repede de primejdie.)
I. *Chi vuol andar sicuro per il mondo bisogna avere occhio di falcone, orecchio d'asino, viso di scimmia, bocca di porcello, spalle din cammello e gambe di cervo.*

3229 • Ferește-te de picioarele din spate ale unui catîr, de dinții cîinelui și limba unei femei.
A. *Beware of a mule's hind foot, a dog's tooth and a woman's tongue.*

3230 • Ferește-te de țap din față, de cal din spate și de omul rău din toate părțile.
R. *Козла спереди бойся, коня сзади, а злого человека со всех сторон.*

3231 • Trebuie să ne ferim de trei lucruri: de șarpe, de omul care vorbește frumos și de femeia capricioasă.

JAPONIA

*

... Și alte proverbe despre prudență

3232 • Cine nu poate mușca nu trebuie să latre.
F. *Quand on ne peut mordre il ne faut pas aboyer.*
I. *Chi non può mordere non mostri i denti.*
A. *If you cannot bite never show your teeth.*
G. *Wer nicht beissen kann soll seine Zähne nicht zeigen.*

3233 • Cine are acoperiș de sticlă să nu arunce pietre la vecin.

I. *Chi ha tegole di vetro non tiri sassi al vicino.*
S. *Quien tiene tejado de vidrio no tire piedras al de su vecino.*
A. *Those who live in glasshouses should not throw stones.*
G. *Wer selbst in einem Glasshause wohnt darf andere nicht mit Steinen werfen.*

3234 • Nu se schimbă caii în mijlocul vadului.
F. *Of ne change pas d'attelage au milieu du gué.*
A. *Don't swap horses when crossing a stream.*
G. *In der Furt soll man die Pferde nicht wechseln.*

3235 • Măsoară de multe ori și croiește o dată. (R)
I. *Misura più volte e taglia una sola volta.*
A. *Measure thrice and cut once.*
R. *Семь раз отмерь, один раз отрежь.*

3236 • Nu trebuie întărîtați bondarii.
L. *Crabrones non sunt irritandi.*

(*Plaut*, „Amphitrio", II. 2. 75.)

F. *Il ne faut pas émouvoir les frélons.*

3237 • Apă limpede pînă nu vei vedea, / Cea tulbure n-o lepăda. (R)
L. *Non luteam fundam, nisi puram mutuor undam.*
F. *Il ne faut pas jeter son eau sale, avant d'en avoir de la propre.*

3238 • Nu-ți băga degetul într-un inel prea strîmt.
A. *Do not put your finger in too tight a ring.*

G. *Man muss seine Finger nicht in enge Ringe stecken.*

3239 • Excesul de precauţie nu este dăunător.
L. *Abundantia cautela non nocet.*

3240 • Fericit cel pe care-l fac prudent primejdiile înfruntate de alţii.
L. *Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.*

3241 • În timp ce visează veghează.
L. *Somnians vigilat.*

3242 • Mai puternic leagă două noduri decît unul simplu.
L. *Fortius adstringunt duo vincula simplice nodo.*

3243 • Nu încerca furia ursului!
L. *Fumantem nasum ursi ne tentaveris.*

3244 • Nu tulbura mocirla stătută.
L. *Quietum ne move lutum.*

3245 • Orice ai face, fă cu băgare de seamă şi ai în vedere sfîrşitul.
L. *Quidquid agis, prudenter agas et respice finem.*

3246 • Poţi să dormi dacă veghează cîinele.
L. *Dormire fas est si vigilat canis.*

3247 • Preamăreşte zeii buni ca să-ţi fie favorabili, iar pe cei răi ca să nu-ţi facă rău.
L. *Diis bonis, ut faveant; Diis malis, ne noceant.*

3248 • Cine e prea adormit să bage de seamă la furnică.

F. *Celui qui est trop endormi doit prendre garde à la fourmi.*

3249 • Cine nu ştie de cine să se ferească, de toţi să se ferească.
F. *Qui ne sait de qui se garder se garde de tous.*

3250 • Cine trage clopotul e în siguranţă în clopotniţă.* (Cine află mai întîi de primejdie e la adăpost.)
F. *Celui qui carillonne est en sûreté dans le clocher.*

3251 • Fugi pentru un moment de omul mînios şi pentru totdeauna de omul ascuns.
F. *Fuis pour un temps l'homme en colère et pour toujours l'homme dissimulé.*

3252 • Nu azvîrli săgeata pe care n-o poţi regăsi.
F. *Ne lance pas une flèche que tu ne puisses la retrouver.*

3253 • Nu se fereşte bine cine nu se fereşte întotdeauna.
F. *Il ne se garde pas bien qui ne se garde toujours.*

3254 • Nu trebuie să legi măgarii împreună cu caii.
F. *Il ne faut pas lier les ânes avec les chevaux.*

3255 • Nu trebuie să se pună toate ouăle în acelaşi coş.
F. *Il ne faut pas mettre tous ses œufs dans le même panier.*

---

* În trecut, prin clopot se anunţa o primejdie iminentă: foc, inundaţie, atacul duşmanului.

3256 • Păzeşte-te de cel ce n-are ce să mai piardă. (R)
F. *Il faut se garder des gens qui n'ont rient à perdre.*

3257 • Trebuie să iei animalul rău cu blîndeţe.
F. *Il faut prendre mauvaise bête avec douceur.*

3258 • Cine priveşte la orice nor nu mai pleacă niciodată la drum.
I. *Chi guarda ad ogni nuvola non fa mai viaggio.*

3259 • Cu un ochi la oală şi cu altul la pisică.
I. *Un occhio alla pentola e l'altro alla gatta.*

3260 • Nu atinge ceea ce nu te atinge.
I. *Non toccar ciò che non ti tocca.*

3261 • Nu e prudent să te laşi pe seama prieteniei oamenilor cunoscuţi pe stradă.
I. *Non è prudenza abbandonarsi all' amicizia di uomini conosciuti nella strada.*

3262 • Nu încrede untura pe mîţă. (R)
I. *Non raccomandare il lardo alla gatta.*

3263 • Nu înfrunta pe cel înarmat, dacă nu ai arme.
I. *Se non hai armi, non sfidare chi è armato.*

3264 • Nu pune clopoţel pisicii.
I. *Non mettere il campanello alla gatta.*

3265 • Nu trebuie să apuci sabia de vîrf.
I. *Non si deve pigliar la spada per la punta.*

3266 • Păziţi-vă de oţetul din vin dulce.
I. *Guardati da aceto di vino dolce.*

3267 • Picturile şi bătăliile se văd mai bine de departe.
I. *Le pitture e le battaglie si vedono meglio da lontano.*

3268 • Se împrumută armele, dar nu braţul.
I. *Si presta le armi, ma non il braccio.*

3269 • Cine nu întîlneşte zîne rele să se ferească de cele bune.
S. *Quien malas hadas no halla de las buenas se cuhada.*

3270 • Cînd patul este îngust, nu trebuie să te culci pieziş.
S. *Cuando la cama es estrecha, acostarse a mediados.*

3271 • Cînd vei vedea barba vecinului tău jumulită, tunde-o pe a ta.
S. *Cuando la barba de tu vecino vieres pelar, / Echa la tuya a remo remojar.*

3272 • Scrisori necitite să nu semnezi, nici să bei apa pe care n-o vezi.
S. *No firmes cartas que no leas, ni bebas aqua que no veas.*

3273 • Cine nu are decît un ochi trebuie să se ferească să nu-l piardă.
A. *He that hath but one eye must be afraid to lose it.*

3274 • Cine nu s-a căţărat niciodată n-a căzut niciodată.
A. *He that never climbed never fell.*

3275 • Cine se teme de răni să nu meargă la luptă.
A. *He that is afraid of wounds must not come nigh a battle.*

3276 • Dacă nu știi să muști, nu-ți arăta dinții.
A. *If you cannot bite, never show your teeth.*

3277 • Dacă vei călări un mînz, vezi ca șaua ta să fie bine strînsă.
A. *When you ride a young colt, see your saddle be well girt.*

3278 • Eu n-am să mă cert cu pîinea și untul meu.
A. *I won't quarrel with my bread and butter.*

3279 • Evită plăcerile care mușcă a doua zi.
A. *Fly the pleasure that bites to-morrow.*

3280 • Ferește-te de piatra de care te-ai împiedicat o dată.
A. *Beware of the stone you stumbled at before.*

3281 • Înainte de a bea dintr-un pîrîu e bine să-i cunoști izvorul.
A. *Before you drink at a brook, it is well to know its source.*

3282 • Încearcă gheața înainte de a trece pe ea.
A. *Try the ice before you venture on it.*

3283 • Încuie ușa grajdului înainte ca armăsarul să fie furat.
A. *Lock the stable door before the steed is stolen.*

3284 • Nu sufla contra vîntului.
A. *Puff not against the wind.*

3285 • Nu te face șoarece, că te va mînca pisica.
A. *Don't make yourself a mouse, or the cat will eat you.*

3286 • Nu trage cu săgeata pînă nu fixezi bine arcul.
A. *Draw not your bow till your arrow is fixed.*

3287 • Nu trebuie să desconsideri primejdia înainte de a scăpa de ea.
A. *You must not affect to scorn danger until you are out of its reach.*

3288 • Nu-ți comanda pelerină cînd începe să plouă. [aprox.]
A. *Have not thy cloak to make when it begins to rain.*

3289 • Nu-ți tăia nasul numai ca să faci în ciudă feței.
A. *Do not cut off your nose to spite your face.*

3290 • Oala de pămînt să nu stea în calea cazanului de aramă.
A. *The earthen pot must keep of the brass jettle.*

3291 • O cupă plină trebuie ținută cu atenție.
A. *A full cup must be carried steadily.*

3292 • Oprește-te la timp.
A. *Stop in time.*

3293 • Păstrează-ți respirația pentru a sufla în mîncare.
A. *Save your breath to cool your porridge.*

3294 • Privește înainte de a sări.
A. *Look before you leap.*

3295 • Șoarecii vor fugi de pe vasul care se scufundă.
A. *Rats will desert a sinking ship.*

3296 • Ține-ți gura închisă și ochii deschiși.
A. *Keep your mouth shut and your eyes open.*

3297 • Cine nu vrea să fie prăfuit să stea în afara morii. [*aprox.*]
G. *Wer nicht bestauben will bleib' aus der Mühle.*

3298 • Laudă munții și rămîi la cîmpie.
G. *Lobe die Berge und bleib' in der Ebene.*

3299 • Nu mînca friptura cînd e încă pe grătar.
G. *Man muss den Braten nicтht vom Spiesse essen.*

3300 • Nu pune berbecul grădinar.
G. *Man sol den Bock nicht zum Gärtner machen.*

3301 • Unde dansează elefanții, furnicile se țin departe.
G. *Wo Elefanten tanzen, bleiben die Ameisen weg.*

3302 • Cu un ochi să dormi, iar cu altul să veghezi.
R. *Одним глазом спи, а другим стереги!*

3303 • Nu scuipa în fîntînă, va veni vremea să ți se facă sete. [aprox.]

R. *Не плюй в колодец, пригодится воды напиться.*

3304 • Pleci pentru o zi, dar pîine să-ți iei pentru o săptămînă.
R. *Едешь на день, а хлеба бери на неделю.*

3305 • Trebuie să privești sub fiecare piatră pentru a nu fi mușcat de vreun scorpion.

GRECIA ANTICĂ

3306 • Dacă vezi barba fratelui tău aprinzîndu-se, stropește-o cu apă pe a ta.
3307 • Nu te ține de coada leopardului, dar dacă totuși te ții, nu-i da drumul.

AFRICA NEAGRĂ

3308 • Nu-l ințepa cu ace, că te împunge cu țeapa.
3309 • Nu te face pod și vad, să treacă buni și răi.

ALBANIA

3310 • Aprinde lampa înainte de a se face întuneric. (R)
3311 • Dacă ai reușit să scapi de leu, nu încerca să-l vînezi.
3312 • Dacă ești întrebat: „Ai văzut un măgar alb?“, răspunde: „N-am văzut nici negru, nici alb“.
3313 • Măsoară-ți mai întîi inelul pe deget și apoi cumpără-l.
3314 • Nu deschide ușa pe care nu ai puterea s-o închizi la loc.

3315 • Nu încăleca pe cal pînă nu i-ai pus frîul.
3316 • Nu te duce să bei din fîntîna prințului.
3317 • Strînge-i mîna, dar mai întîi numără-ți degetele.

LUMEA ARABĂ

3318 • Dacă vrei să-ți răcești terciul, nu-l pune pe altul să sufle în el.
3319 • Nu pune degetul în gura celui nebun.

BELGIA

3320 • Cînd te urmărește lupul, îi spui ursului: „Bunul meu unchi".

CEHOSLOVACIA

3321 • Cine nu poate dansa să nu intre în sala de bal decît dacă e din orchestră.
3322 • Cînd știi că aripile-ți sînt scurte, nu zbura sus și departe.
3323 • Mai bine zece pași pe drum decît unul la marginea prăpastiei.
3324 • Nu da niciodată pielea, dacă poți plăti cu lîna.
3325 • Nu te teme de tigrul cu trei pui; teme-te de omul cu două inimi în piept.
3326 • Sapă fîntîna înainte de a fi însetat.
3327 • Să nu te chinui pentru ce a trecut; mai degrabă să te pregătești pentru ce va veni.

CHINA

3328 • Dacă nu poți vindeca rana, să n-o rupi deschizînd-o.
3329 • Vrăbiile n-ar trebui să danseze cu cocoșii; picioarele lor sînt prea scurte.

DANEMARCA

3330 • Cine trăieşte în apă nu trebuie să se certe cu crocodilul.
3331 • Cînd mergi la vînătoare de iepuri, înarmează-te ca și cînd ai merge la vînătoare de tigri.

INDIA

3332 • Nu te băga să ajuți elefantul pentru ca să-și poarte colții.
3333 • Oul nu se așază la marginea mesei.

INDOCHINA

3334 • Numără-ţi dinţii după ce te-a sărutat un escroc.

ISRAEL

3335 • Nu bea din fîntîna tîlharilor, chiar dacă-ţi ard buzele de sete.

JAPONIA

3336 • Crocodilul care vrea să mănînce, nu începe prin a tulbura apa.
3337 • Dacă şoarecele stă nemişcat, e din cauza pisicii care are încă ochii deschiși.
3338 • Nu te lăsa îmbătat de romul pe care-l beau alții.

MADAGASCAR

3339 • Mergi încet şi priveşte departe.

OLANDA

3340 • Chiar dacă cunoști hoţul, leagă-ţi măgarul.
3341 • Ferește-te de cel ce se teme de tine, chiar dacă tu ești elefant, iar el o muscă.
3342 • Nu chema tigrul pentru a-ţi vîna cîinele.

PERSIA

3343 • Dintr-un rîu mare, peşte mare, dar bagă de seamă să nu te îneci.

3344 • Fii foarte prudent cu cei care se îmbracă pe cap. (Călugării şi femeile se îmbracă pe cap.)

PORTUGALIA

3345 • Deschide-ţi ochii pentru ca să nu ţi-i deschidă altul.

3346 • Cămila cu talangă nu se pierde.

3347 • Fereşte-te de ochii lăcrimoşi şi de vorbe mincinoase.

3348 • Nu atîrna ficatul de gîtul pisicii.

3349 • Nu trece la spatele calului pe care nu-l cunoşti.

3350 • Nu trece pe puntea omului rău, încrede-te mai degrabă în torent.

3351 • Nu-ţi băga capul unde nu-ţi intră nici degetul.

3352 • Trimite băiatul după fructe, dar urmăreşte-l din spate.

TURCIA

3353 • Dacă te iei la trîntă, învaţă să pui piedică.

3354 • Nu încerca să iei pistolul drept fluier.

UNGARIA

3355 • Cînd eşti poftit la vreo masă, / Pleacă sătul de-acasă.

3356 • De apă mică să-ţi fie frică.

3357 • Fugi de cei cu năravuri rele, că ori te mînjesc ca cărbunele cel stins, ori te arde cu cel aprins.

3358 • Închide-ți ușa casei, pînă a nu ți-o goli furul.
3359 • Întîi părul din capul tău să ți-l vezi, apoi cu altul de păr să te apuci.
3360 • La tot omul și oricînd nu-ți arăta inima ta.
3361 • Mai învelit decît ceapa pururea să fii.
3362 • Mai mult de picătură, decît de ploaie repede să te ferești.
3363 • Nu băga bîta-n furnicar.
3364 • Nu încerca vadul cu nebunul.
3365 • Nu te juca cu tichia chelului.
3366 • Nu trece gîrla dacă nu-i vezi fundul.
3367 • Nu zgîndări focul de sub cenușă.
3368 • Pururea să te silești ca mai înainte să vezi ceea ce o să ți se întîmple.
3369 • Vezi ce lemn îl încălzește și ferește-te de el să nu te arză. („Bagă de seamă cine îl ocrotește, cine îl apără." IORDACHE GOLESCU)

ROMÂNIA

*
* *

IMPRUDENȚĂ

3370 • **Șarpele, cînd îl doare capul, iese la drum.** (R) (Omul imprudent caută singur primejdia.)

3371 • Cine caută primejdia în ea va pieri.
L. *Qui amat periculum peribit in illo.*
F. *Qui cherche le danger y périra.*
I. *Chi ama il pericolo vi perirà.*
S. *Quien ama el peligro en él perece.*

A. *He that runs into danger must expect to perish therein.*
G. *Wer sich in Gefahr begibt kommt darin um.*

3372 • A aduce nuiele pentru spinarea sa. (R)
L. *Saepe sui dorsum caesoris virga cecidit.*
F. *Qu'il donne des verges pour se faire fouetter.*
F. *Tel porte le bâton dont il est battu.*
G. *Sich selbst eine Rute binden.*

3373 • Cine scuipă în vînt îşi scuipă barba. (R)
F. *Quand on crache en l'air ça vous retombe sur le nez.*
I. *Chi sputa contro il cielo gli ricasca sulla faccia.*
S. *El que al cielo escupe en la cara le cae.*

3374 • Creşte şarpele la sîn ca mai bine să te muşte. (R).
L. *Colubrum in sinu fovere.*

3375 • A sufla în cuiburile de furnici.
L. *Nidos fornicarum inspirare.*

3376 • Cine îşi suflă nasul tare face să iasă sînge.
L. *Qui vehementer emungit elicit sanguinem.*

3377 • Fierarul poartă lanţurile pe care el însuşi le-a făcut.
L. *Compedes, quos ipse fecit, ut gestet.*

3378 • Cine ia cîinele de urechi nu e de mirare dacă e muşcat.
F. *Qui prend le chien par les oreilles, s'il le mord ce n'est pas merveille.*

3379 • Cine nu hrănește pisica hrănește șoarecii.
F. *Qui ne nourrit pas le chat nourrit le rat.*

3380 • Cine seamănă ciulini culege spini.
F. *Qui sème le chardon recueille les épines.*

3381 • Cine suflă în cenușă își umple gura.
I. *Chi soffia nella cenere vi si empie la bocca.*

3382 • Cine se face miere e mîncat de muște.
S. *A quien se hace de miel las moscas le comen.*

3383 • A tăia vergeaua pentru propriul său spate.
A. *To gather a rod for one's own breech.*

3384 • Cine aleargă în întuneric poate foarte bine să se poticnească.
A. *He that runs in the dark may well stumble.*

3385 • Fazanii sînt proști dacă invită șoimii la masă.
A. *Pheasants are fools if they invite the hawk to dinner.*

3386 • Musca ce se joacă prea mult timp la lumînare își arde pînă la urmă aripile.
A. *The fly that playeth too long in the candle singeth his wings at last.*

3387 • Cine suflă în foc îi sar scîntei în ochi. (R)
A. *Wer ins Feuer bläst dem stieben die Funken in die Augen.*

3388 • Un pește care înoată înspre plasă înoată spre pierzanie.

G. *Ein Fisch, der nach dem Netze schwimmt, der schwimmt in sein Verderben.*

3389 • Cine slujește vîntului i se plătește cu fum. R. *Кто веру служит тому дымом платят.*

3390 • Dacă șoarecele își pune pantaloni, pisica e cea care îi va scoate.

AFRICA NEAGRĂ

3391 • Cine-și bagă capul în tărîțe va fi ciugulit de găini.

LUMEA ARABĂ

3392 • Vițelul care aleargă înaintea vacii este înghițit de lup.

ARMENIA

3393 • Cine privește spre cer cade în fîntînă.

BULGARIA

3394 • Cine lovește tufișurile face să iasă șerpii.

CHINA

3395 • Și cu toporul tău te poți lovi la picior.

COREEA

3396 • Cine aruncă un bulgăre de pămînt va fi lovit de o cărămidă.

INDIA

3397 • Cine mănîncă mulți ardei iuți îi ia gura foc.

INDOCHINA

3398 • Găina care clocește ouă de caiman* își dă toată osteneala pentru a se pregăti de nenorocire.
3399 • Șoarecele care aleargă spre sinucidere trece pe sub barba unei pisici adormite.

MADAGASCAR

3400 • Cine privește prin toate găurile riscă să-i sară ceva în ochi.

PORTUGALIA

3401 • Cine se culcă cu un orb se va trezi cu un ochi umflat.
3402 • Cine se joacă cu măgarul să nu se supere dacă va fi lovit.
3403 • Fiecare oaie atîrnă de propriul ei picior.
3404 • Moartea albinei vine de la propriul său ac.
3405 • Vulturul a fost străpuns cu săgeata făcută din pana sa.

TURCIA

3406 • Cine piatră rostogolește / Pe el se lovește.
3407 • Cine sare pari mulți îl înțeapă unul.
3408 • Păduchele, cînd se satură, iese în frunte și s-arată.
3409 • Șarpele, pînă nu-l calci pe coadă, nu se-ntoarce să te muște.

ROMÂNIA

*

* Reptilă asemănătoare crocodilului.

3410 • Cine sapă groapa altuia va cădea în ea. (R)
L. *Incidit in foveam qui primus fecerat illam.*
F. *Qui conduit dans le fosse y tombere le premier.*
F. *Qui fait la trapps qu'il n'y tombe.*
F. *Tel qui creuse un efesse à nu autre tombbe souvent lui-même.*
I. *Chi scava la fossa agli altri vi cade dentro egli stesso.*
I. *Spesso uno cade nella fossa che scavò ad altrui.*
S. *Quien lazo me armó en el cayó.*
A. *He that mischisf hatches mischief catches.*
A. *He who digs a pit for others falls in himself.*
G. *Wer andern eine Grube gräbt fällt selbst hinein.*
R. *Не рой под людьми яму, сам ввалишься.*

3411 • Cine scoate sabia de sabie va pieri. (R)
L. *Qui gladio ferit gladio perit.*
F. *Qui frappe du couteau mourra de la gaine.*
F. *Tous ceux qui prendront l'épée périront par l'épée.*
I. *Chi di coltel ferisce di coltel perisce.*
S. *Quien a hierro mata a hierro muere.*
G. *Wer das Schwert nimmt der soll durche Schwert umkommen.*

3412 • Cine seamănă vînt culege furtună. (R)
[GRECIA ANTICĂ: *Aristotel*, „Retorica", III. 3.]
L. *Qui ventum seminabunt et turbinem metent.*
F. *Celui qui sème le vent moissonnera la tempête.*
I. *Chi semina vento raccoglie tempesta.*
S. *Quien siembra vientos recoge tempestades.*
A. *He that sows the wind will reap the whirlwind.*
G. *Wer Wind sät wird Sturm ernten.*

3413 • Rău faci, rău găsești. (R)
L. *Qui investigator est malorum opprimetur ab eis.*
L. *Sibi parat malum qui alteri parat.*
F. *Qui mal cherche mal trouve.*
I. *Chi cerca il mal altrui spesso vi ritrova il proprio.*
A. *Harm watch, harm catch.*

3414 • Cîinele care mușcă e mușcat.
L. *Canis qui mordet, mordetur.*
A. *The biter should be bit.*

3415 • Cad în lațurile pe care le-au pus.
L. *In laqueos, quos posuere, cadant.*

3416 • Cine vrea să prindă e prins.
L. *Captor captus est.*

3417 • Cine lovește cu sabia va fi bătut cu teaca.
A. *He that strikes with the sword shall be beaten with the scabbard.*

3418 • Pe cine conduci cu lumînarea te va întîmpina.
R. *Кого проводишь со свечой, тот тебя и встретит со свечой.*

3419 • Dacă blestemi pe cineva, pregătește două morminte.

3420 • Moartea îi vine vrăjitorului de șerpi de la șarpe și celui care fură de la furturile sale.
INDIA

3421 • Cînd rogi zeii să-l distrugă pe semenul tău, fii atent că există întotdeauna două gropi.
JAPONIA

3422 • Cîți n-au orbit încercînd să-și chiorască dușmanii!

PORTUGALIA

3423 • După faptă și răsplată.
3424 • Piatra ce o arunci pe capul altora, va cădea pe capul tău.

ROMÂNIA

•

3425 • Fuge de aoleo / Și dă peste oleoleo. (R)

3426 • A cădea din tigaie pe jeratic.
F. *Tomber de la poële dans la braise.*
I. *Cadere dalla padella nella brace.*
S. *Solir de llamas y caer en las brasas.*
A. *To fall out of the fryingpan into the fire.*

3427 • Vrînd să te ferești de Charybda* cazi în Scylla*.
L. *Incidis in Scyllam cupiens vitare Charybdim.*
F. *Tomber de Charybde en Scylla.*

3428 • Ferindu-te de cenușă, să nu cazi în jeratic.
L. *Ne, vitans cinerem, in prunas incidas.*

3429 • Cine fuge de lup întîlnește lupul și vulpea.
I. *Chi fugge il lupo incontra il lupo e la volpe.*

---

* Personaje feminine din mitologie; monștri marini care străjuiau trecătoarea Messinei dintre Italia și Sicilia; stîncă și vîrtej în trecătoarea Messinei.

3430 • Întotdeauna din rău în mai rău.
I. *Sempre di male in peggio.*

3431 • Din fum la sufocare. [aprox.]
A. *Out of the smoke into the smother.*

3432 • Unii fug de pîrîu și cad în Rin.
G. *Mancher flieht einen Bach und fällt in den Rhein.*

3433 • A fugit de lup și a dat de urs.
R. *От волка бежал, да на медведя попал.*

3434 • S-a despărțit de cel ce bea cîte o cană de vin și s-a măritat cu unul care bea două.
INDOCHINA

3435 • Am scăpat de boul sălbatic și m-am pomenit în fața vacii sălbatice.
SUMER

3436 • A da din lac în puț.
3437 • Din încurcătură în împleticire.
ROMÂNIA

3438 • **Lupul s-a tocmit cioban la oi / Și să cînte din cimpoi.** (R)

3439 • Lupul mănîncă și din oile numărate. (R)
L. *Lupus oves etiam numeratas devorat.*
F. *Brebis comptées le loup les mange.*
I. *Pecore contate il lupo se le mangia.*
S. *De lo contando come el lobo.*

G. *Der Wolf nicht lange fragt und wählt / Er frisst die Schafe auch gezählt.*

3440 • Cine se face oaie îl mănîncă lupul. (R)
F. *Qui se fait brébis le loup le ravit.*
I. *Chi pecora si fa il lupo la mangia.*
A. *He that makes himself a sheep the wolf will eat him.*
G. *Wer sich zum Schaf macht den fressen die Wölfe.*
R. *Сделайся овцой, а волки готовы.*

3441 • Lupul înghite repede oaia rău păzită.
F. *Brebis mal gardée / Du loup est tôt happée.*
I. *La pecora che si sbranca la fiera la mangia.*
A. *The lone sheep is in danger of the wolf.*
G. *Das freie Schaf frisst der Wolf.*

3442 • Ai lăsat oaia în paza lupului.
L. *Ovem lupo commisisti.*
F. *Donner les brebis à garder au loup, au plus larron la bourse.*
I. *Dare l'agnello in guardia al lupo.*

3443 • Proastă este oaia care se spovedește lupului.
F. *Folle est la brebis qui au loup se confesse.*
I. *Matta è quella pecora che si confessa al lupo.*
A. *It is a foolish sheep that makes the wolf his confessor.*

3444 • Cînd lupul învață psalmi, dorește miei.
L. *Cum lupus addiscit psalmos, desiderat agnos.*

3445 • Mieii ațîță lupii prin behăituri.
L. *Lupos acuunt balatibus agni.*

3446 • A închide lupul în stînă. (R)
F. *Enfermer le loup dans la bergerie.*

3447 • Unde lupul e cioban oile sînt pierdute.
G. *Wo der Wolf wird der Hirt / Da sind die Schafe verirst.*

3448 • E greu să trăiască oaia alături de lup.
R. *Овце с волком плохо жить.*

3449 • Oaia mîncată de lup nu mai paște.
R. *Которую овцу волк задавит, та уж не пищит.*

3450 • Un singur lup gonește o turmă de oi.
R. *Один волк гоняет овец полк.*

3451 • Mieii nu se aruncă în gura lupului adormit.
DANEMARCA

3452 • Turma fără cîine, o mănîncă lupul.
ROMÂNIA

•

3453 • Sub piatra cea mai frumoasă / Scorpia ascunsă zace. (R)

L. *Latet anguis in herba.*

(*Virgiliu*, „Bucolice", egloga III. 93.)
F. *Le serpent est caché sous les fleurs.*
I. *Il serpe tra i fiori e l'erba giace.*

S. *La serpiente se oculta en la yerba.*
A. *Take heed of the snake in the grass.*
G. *Die Schlange lauert im Grase.*

3454 • Sub pielea de şarpe se ascunde adesea o minte de lup.
L. *Cute sub anguina latet mens saepe lupina.*

3455 • Momeala e cea care prinde peştele şi nu undiţa.
F. *L'amorce est ce qui engaine le poisson et non la ligne.*

3456 • Labele de catifea ascund gheare ascuţite.
A. *Velvet paws hide sharp claws.*

3457 • Momeala ascunde cîrligul.
A. *The bait hides the hook.*

3458 • Sub cenuşa albă deseori se află jeraticul aprins.
A. *Under white ashes are often glowing embers.*

3459 • Unde e iarba mai mare, acolo sînt şi şerpi bătrîni.

BULGARIA

3460 • Şarpele, chiar înfrumuseţat cu pietre scumpe, e tot periculos.

INDIA

3461 • Tăciunele acoperit / Arde afurisit.

ROMÂNIA

3462 • După ce-ți degeră urechile, degeaba mai pui căciulă. (R)

3463 • Cînd casa a ars, degeaba mai vine cu apa.
I. *Tardi si vien con l'acqua, quando la casa è arsa.*
S. *La casa quemada, acudir con el agua.*
A. *When the house is burnt down, you bring water.*
G. *Mit Spritzen kommen, wenn das Haus abgebrannt ist.*

3464 • A închis grajdul după ce i-a furat calul. (R)
F. *Fermer l'étable quand les chevaux n'y sont plus.*
I. *Chiudere la stalla quando sono fuggiti i buoi.*
A. *To shut the stable-door when the steed is stolen.*

3465 • A aduce mașinile de luptă după terminarea războiului.
L. *Machinas post bellum adferre.*

3466 • Folosesc cu întîrziere scutul, după ce am fost rănit.
L. *Et quamquam sero clipeum post vulnera sumo.*

3467 • Mă tem să nu sosesc prea tîrziu, după ce lupta s-a terminat.
L. *Sed metuo, ne sero veniam depugnato proelio.*

3468 • Nu-ți mai folosește la nimic ca să închizi țarcul, după ce s-a pierdut turma.
L. *Nil juvat amisso claudere septa grege.*

3469 • În zadar țipă pasărea, după ce a fost prinsă.
F. *A tard crie l'oiseau, quand il est pris.*

3470 • N-are rost să închizi colivia, după ce pasărea a fugit.
I. *Quando l'ucello è fuggito, poco rileva serrar la gabbia.*

3471 • A acoperi gaura după ce s-a produs stricăciunea.
S. *Recibido ya el daño, atapar el horado.*

3472 • Pocăința vine prea tîrziu, cînd totul este pierdut.
A. *When all is gone, repentance comes too late.*

3473 • A acoperit fîntîna după ce a căzut copilu în ea.
G. *Den Brunnen zudecken, wenn das Kind hineingefallen ist.*

3474 • E greu să sprijini cu o bîrnă castelul care e gata să se prăbușească.

CHINA

3475 • Vai de cel ce se deșteaptă, / Cînd temnița îl așteaptă.

ROMÂNIA

*

3476 • A umblat să se facă fericit / Și s-a-ntors opărit. (R)

3477 • Cine caută lînă se întoarce tuns.

F. *Qui va chercher de la laine revient tondu.*
S. *Muchos van por lana y vuelven trasquilados.*

3478 • A venit să-și vindece un ochi și a rămas orb.

AFRICA NEAGRĂ

3479 • A plecat cu speranța de a mînca și s-a întors cu buzele supte.

INDIA

•

... Și alte proverbe despre imprudență

3480 • Cine îți rîde în față, ți-o coace în spate.
I. *Tal ti ride in bocca che dietro te l'accocca.*
A. *To smile to one's face and to stab one on the back.*

3481 • Nu e ușor să scapi din toate lațurile.
L. *Haud facile est omnes laqueos effugere.*

3482 • Adeseori ești bătut cu bățul pe care îl ții în mînă.
F. *Du bâton que l'on tient on est souvent battu.*

3483 • Cheia la tine și broasca la mine. (R) (La adresa celor care se dau cu totul pe mîna altora.)
F. *Vous avez la clé et nous avons la serrure.*

3484 • Orice gură are mușcătura ei.
I. *Ogni bocca ha il suo morso.*

3485 • Pentru oaie e același lucru dacă o mănîncă lupul sau dacă o înjunghie măcelarul.

I. *Per la pecora è lo stesso che la mangi il lupo o che la scanni il beccaio.*

3486 • Fugind de pericol el îți apare în față.
S. *Huyendo del perejil le nació en la frente.*

3487 • „Cu o bucățică am fost eu prins“, spuse peștele.
A. *„I was taken by a morsel“, says the fish.*

3488 • Focul care ne încălzește de la distanță, ne va arde de aproape.
A. *The fire which warms us at a distance, will burn us when near.*

3489 • Pinul ar vrea să fie arbust cînd toporul se află la rădăcina•lui.
A. *The pine wishes herself a shrub when the axe is at her root.*

3490 • A așeza țapul pe lada cu ovăz.
G. *Den Bock auf die Haferkiste setzen.*

3491 • Nu marea scufundă corăbiile, ci furtuna.
R. *Не море корабли топит, а ветер.*

3492 • Cînd frigem bibilica, potîrnichea are dureri de cap. (Potîrnichii îi e teamă să nu aibă aceeași soartă.)

AFRICA NEAGRĂ

3493 • Caută iepure și găsește urs.

ALBANIA

3494 • Eu nu sfătuiesc pisica să sugrume leul.

3495 • Lupul se aruncă asupra cîinelui care nu latră.
3496 • Pisica provoacă vise urîte șoarecelui.
3497 • „Ți-a luat barba foc, atenție!" — „Un moment, să-mi aprind luleaua".

ARMENIA

3498 • Nu se leagă cîinele cu cîrnați.

BELGIA

3499 • Cine se amestecă în cearta dintre un tigru și un leu?

INDIA

3500 • Cînd nu poți mușca, la ce bun să-ți arăți dinții?

ISRAEL

3501 • Cînd rățoii fac gălăgie, broaștele sînt foarte atente.
3502 • Șoarecele care roade fierul, de ce oare atacă ce e mai tare ca dinții lui?

MADAGASCAR

3503 • Încredințează friptura în paza pisicii.

TURCIA

3504 • De la cine nu te aștepți acela te vinde.
3505 • Gluma pisicii, moartea șoarecilor.

ROMÂNIA

XXV. CALM, STĂPÎNIRE DE SINE — MÎNIE

CALM

3506 • Lumea este a celor calmi.
I. *Il mondo è dei flemmatici.*

3507 • Fii calm: va fi la fel peste o sută de ani.
A. *Keep cool: it will be all one in a hundred years.*

3508 • Cu virtutea calmului se cucerește lumea.
CHINA

*
* *

STĂPÎNIRE DE SINE

3509 • Îndură și stăpînește-te.
L. *Sustine et abstine.*
F. *Supporte et abstien-toi.*
S. *Sostente y abstente.*
A. *Well thriveth that well suffereth.*
G. *Ertrage und entbehre.*
G. *Leide und meide.*

3510 • Cea mai frumoasă victorie e să-ți învingi inima.
F. *La plus belle victoire est de vaincre son cœur.*
S. *La mayor victoria es el vencerse uno a si mismo.*
G. *Sich selbst besiegen, ist der grösste Sieg.*

3511 • Cine se stăpînește bine devine stăpînul celorlalți.
F. *Qui se possède bien devient maître des autres.*
A. *He that is master of himself will soon be master of others.*

3512 • Cine se învinge pe el e mai puternic decît cel care învinge cele mai puternice fortărețe.
L. *Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit moenia.*

3513 • De două ori învinge cel care pe el însuși se învinge.
L. *Bis vincit qui se ipsum vincit.*

3514 • Cine e stăpîn pe setea sa e stăpîn pe sănătatea sa.
F. *Qui est maître de sa soif est maître de sa santé.*

3515 • E mai greu să te învingi pe tine însuți decît un dușman.
I. *E più difficile vincer sè stesso che il nemico.*

3516 • Stăpînește-ți desfrîul, moderează-ți limba și înfrînge-ți stomacul.
A. *Rule lust, temper tongue and bridle the belly.*

3517 • Unde guvernează rațiunea, pofta se supune.
A. *Where reason rules, appetite obeys.*

3518 • Cine se poate abține este un om întreg.
G. *Wer sich enthalten kann ist ein ganzer Mann.*

3519 • Nici un stăpîn nu e mai mare ca acela ce se stăpînește pe el însuși.

G. *Kein grösserer Herr als wer sich selbst beherrscht.*

3520 • A ști să-ți stăpînești un moment de mînie înseamnă a te scuti de un secol de remușcări.
3521 • Cine știe să se stăpînească la timp nu e niciodată în primejdie.

CHINA

3522 • Deprinde-te a stăpîni lăcomia, somnul, desfrînarea și mînia ca să scapi de mari necazuri.

ROMÂNIA

*
* *

MÎNIE

3523 • Cît de blînd să fie motanul, tot zgîrie, cînd se mînie. (R)

3524 • Furnica are mînia ei.

[GRECIA ANTICĂ: *Zenon din Citium*, „Proverbe".]

F. *La fourmi a sa colère.*
I. *Anche la mosca ha la sua collera.*
S. *Cada hormiga tiene su ira.*
A. *Even a fly has its spleen.*
G. *Ameisen haben auch Galle.*

3525 • Viermele cînd e călcat se zvîrcolește.
F. *Un ver se recoquille quand on marche dessus.*
A. *The smallest worm will turn being trodden on.*

3526 • Și musculița are splină.*
L. *Habet et muscula splenem.*

---

* Splina era, după părerea celor vechi, sediul irascibilității.

3527 • Și porumbeii au fiere.
I. *Anche i colombi hanno fiele.*

3528 • Și viermele are mînia sa.
I. *Anche il verme ha la sua collera.*

3529 • Fiecare păsărică are ficățelul ei.
S. *Cada pajarillo tiene su higadillo.*

3530 • Teme-te de mînia unui porumbel.
A. *Dread the anger of the dove.*

3531 • Furnica, cît de mică, și ea te pișcă, dacă o calci în picioare.

ROMÂNIA

3532 • Lasă mînia de sară pe dimineață. (R)

3533 • Fă ca mînia ta să dispară înainte de apusul soarelui.
I. *Fa' che lo sdegno tuo, pria che tramonti il sole, trovi l'occaso.* [*arh.*]
A. *Let not the sun go down upon your wrath.*
G. *Lasset die Sonne nicht über eurem Zorne untergehen!*

3534 • Nu trebuie să te culci niciodată mînios.
F. *Il ne faut jamais se coucher sur sa colère.*

3535 • Trebuie să lași mînia la ușă.
F. *Il faut faire coucher la colère à la porte.*

3536 • Lasă să treacă prima furie.
I. *Lasci passare la prima furia.*

3537 • Cînd ești mînios, numără pînă la o sută.
A. *When angry, count a hundred.*

3538 • Cel tîrziu la mînie e mai mare decît un viteaz.

ROMÂNIA

*

3539 • **Iuțeala la mînie / Cade-n nebunie.** (R)

3540 • Cine e iute la mînie e predispus totdeauna la nebunie.
I. *Chi è pronto all'ira è predisposto a follia.*

3541 • Mînia tulbură mintea, orbește rațiunea.
I. *L'ira turba la mente ed offusca la ragione.*

3542 • Mînia e lipsită de rațiune.
A. *Rage is without reason.*

3543 • Un om mînios călărește un cal nărăvaș.
A. *A man in a passion rides a mad horse.*

3544 • Cînd înțeleptul e cuprins de mînie, încetează de a mai fi înțelept.

ISRAEL

3545 • Pripa mîniei, căderea omului.

ROMÂNIA

*

După mînie urmează căința

3546 • Cea mai de seamă consecință a mîniei e căința.

L. *Potissimus irae fructus pœnitentia.*
I. *La fine dell' ira è il principio del pentimento.*

3547 • Mînia începe cu nebunie și sfîrșește cu căință.

[GRECIA ANTICĂ: *Sofocle*, „Oedip rege", V. 666—667.]

A. *Anger begins with folly and ends with repentance.*
G. *Mit Wut beginnt, mit Reue schliesst der Zorn.*

*

Mînia întunecă adevărul

3548 • Mînia împiedică mintea să poată discerne adevărul.
L. *Impedit ira animum ne possit verum cernere.*

3549 • Cînd ești orbit de mînie, dispare adevărul.
A. *When anger blinds the eye, truth disappears.*

*

... Și alte proverbe despre mînie

3550 • Mînia și graba împiedică un bun sfat.
A. *Anger and haste hinder good counsel.*
G. *Zorn tut nicht mit Rat.*

3551 • Cine își învinge mînia învinge cel mai aprig dușman.
L. *Iracundiam qui vincit, hostem vincit maximum.*

3552 • Mînia neputincioasă nu ajută la nimic.
L. *Vana est sine viribus ira.*

3553 • Patru rele rezultă din mînia omului: tulburarea minții, nestăpînirea, fapta nechibzuită și hotărîrea nedreaptă.
L. *Quattuor praeveniunt ex hominis ira: mentis turbatio, sui ignoratio, indecens factio et iniqua sententia.*

3554 • A acționa sub impulsul mîniei înseamnă a se îmbarca pe furtună.
F. *Agir dans le courroux c'est s'embarquer dans la tempête.*

3555 • Mînia e un sfătuitor periculos.
F. *Le courroux est un conseiller dangereux.*

3556 • Mînia face poetul. (Indignarea stîrnește forța creatoare.)
F. *La colère rend poète.*

3557 • Ura este mînia celor slabi.
F. *La haine c'est la colère des faibles.*

3558 • Mînia ascunsă e mai furioasă.
I. *Sdegno dissimulato è più rabbioso.*

3559 • Omul se cunoaște în trei împrejurări: la mînie, la ban și la pahar.
I. *L'uomo si conosce in tre congiunture: alla collera, alla borsa e al bicchiere.*

3560 • Dă ascultare înțelepciunii, nu mîniei tale.
A. *Let thy fair wisdom, not thy passion, sway.*

3561 • Mînia nu e niciodată fără motiv, dar rareori are un motiv serios.
A. *Anger is never without a Reason, but seldom with a good One.*

3562 • Mînia se pedepsește pe ea însăși.
A. *Anger punishes itself.*

3563 • Teme-te de mînia omului răbdător.
A. *Beware the fury of a patient man.*

3564 • Mînia în dragoste este un nou fitil al iubirii.
G. *Liebeszorn ist neuer Libeszunder.*

3565 • Mînia orbește.
G. *Zorn macht blind.*

3566 • Nu te teme de cel mînios, nu ceda la alintări.
R. *Гнева не пугайся, на ласку не сдавайся.*

3567 • Ciocanul mînios își trece furia asupra fierului.
3568 • Mînia celor îndrăgostiți e ca ploaia de primăvară.

LUMEA ARABĂ

3569 • În timpul mîniei gîndește-te la pericolul care poate urma.

CHINA

3570 • Cine își biruie mînia biruie întreaga lume.

3571 • Cînd mînia rea văpaie, / Cugetînd ți-o potolești / Cum pe-un foc l-ar stinge-o ploaie, / Fericit în lume ești.

INDIA

3572 • Ura și mînia scurtează zilele.

ISRAEL

3573 • Cine se scoală mînios se culcă păgubit.
3574 • Furia declanșată e mai dulce ca mierea. (Mînia dezlănțuită liniștește omul furios.)

TURCIA

3575 • Ascultă și nu te mînia ca să te poți îndrepta.
3576 • Cel furios, ca ploaia cea repede, curînd îi trece mînia; iar cel tăcut, ca ploaia cea măruntă, ține mai mult.
3577 • În mînie niciodată pe nimeni să nu judeci.
3578 • La cuptorul cald puține lemne trebuie. (Omul deja iritat se mînie repede.)
3579 • Mînia, din om te face neom.
3580 • Mînia și întristarea la nimeni să ți le arăți, că, cu aceasta îți arăți slăbiciunea sufletească.
3581 • Oțelul tare vasul său și-l strică. („Omul iute, cu iuțeala sa, pe însuși sine vatămă." IORDACHE GOLESCU)
3582 • Pe cel furios în mînie lesne îl supui, cînd dulce vei grăi lui sau cînd vei tăcea de tot sau cînd vei fugi dinaintea lui.
3583 • Pentru o muscă își dă palme.

3584 • Unde mînia cu puterea se împreună, acolo trăsnetul mai tare sună. („Cînd cel mai mare se mînie, vatămă mai rău." IORDACHE GOLESCU)

ROMÂNIA

XXVI. RĂBDARE — GRABĂ

RĂBDARE

Ce e răbdarea?

3585 • Răbdarea e cea mai bună doctorie. (R)
L. *Doloris cuivis remedium patientia.*

3586 • Răbdarea e arta de a spera.
F. *La patience est l'art d'espérer.*

3587 • Răbdarea e a doua vitejie a omului.
S. *La paciencia es la segunda valentia del hombre.*

3588 • Răbdarea e băutura care ucide Uriașa Desperare.
A. *Patience is a drink to kill the Giant Despair.*

3589 • Răbdarea e un cal rezistent, dar care pînă la urmă obosește.
A. *Patience is a stout horse, but it tires at last.*

3590 • Răbdarea e talismanul vieții.
AFRICA NEAGRĂ

3591 • Răbdarea e baza succesului.
CHINA

3592 • Răbdarea e cheia bucuriei.

TURCIA

3593 • **C-o picătură ce cură, / Butia se umple pînă-n gură.** (R)

3594 • Un pas după altul departe te duce. (R)
F. *Pas à pas on va loin.*
I. *Passo a passo si va lontano.*
S. *Paso a paso van lejos.*
A. *Step by step one gœs far.*
G. *Fuss vor Fuss geht man fern.*

3595 • Cine merge încet ajunge departe.
F. *Qui va doucement va loin.*
I. *Se vuoi andar lontano, devi andar piano.*
A. *Who gœs slowly gœs far.*

3596 • Încet, încet departe ajungi. (R)
I. *Pian, piano si va lontan.*
S. *Poco a poco se va lejos.*
A. *Fair and softly gœs far.*

3597 • Încetul cu încetul pasărea își face cuib.
F. *Petit à petit l'oiseau fait son nid.*
A. *Feather by feather birds build nests.*

3598 • Fulg cu fulg se curăță gîsca.
I. *A penna a penna si pela un'oca.*
A. *Feather by feather the goose is plucked.*

3599 • Treaptă cu treaptă se urcă scara.
I. *A scaglione a scaglione si sale la scala.*
A. *Step by step the ladder is ascended.*

3600 • Cine merge încet merge sigur.
S. *El que anda despacio and con seguridad.*
G. *Wer sachte geht geht sicher.*

3601 • Tîrziu, dar sigur.
L. *Tarde, sed tute.*

3602 • Cuvînt cu cuvînt se întocmesc marile cărți.
F. *Mot à mot on fait les gros livres.*

3603 • Pas cu pas boul prinde iepurele.
F. *Pas à pas le bœuf prend le lièvre.*

3604 • Zală cu zală se face armura.
F. *Maille à maille est fait l'aubergeon.*

3605 • Lecție cu lecție fac omul învățat.
I. *Lezione con lezione fa l'uomo dotto.*

3606 • Pas cu pas se ajunge la Roma.
I. *Passo a passo si va a Roma.*

3607 • Răbdarea prinde iepurele cu carul.
I. *Colla pazienza si prende la lepre col carro.*

3608 • Încetul cu încetul toarce bătrîna fuiorul.
S. *Poco a poco hila la vieja el copo.*

3609 • Bob cu bob găina își umple gușa.
A. *Grain by grain the hen fills her belly.*

3610 • Încet dar sigur cîștigi cursa.
A. *Slow and steady wins the race.*

3611 • Încet și bine.
G. *Langsam und gut.*

3612 • Încet, încet se coc bananele.
AFRICA NEAGRĂ

3613 • Cu picătura se umple ulcica.
INDIA

3614 • Pomul care face fructe bune crește încet.
OLANDA

3615 • Pe scară se iese treaptă cu treaptă.
TURCIA

3616 • Oțetul cu încetul se face oțet.
ROMÂNIA

3617 • **Cu răbdare și tăcere / Se face agurida miere.** (R)

3618 • Răbdarea te scoate la liman.
F. *Avec de la patience on vient à bout de tout.*

3619 • Cu timpul se coc strugurii.
S. *Con el tiempo maduran las uvas.*

3620 • Cu vremea și cu răbdare frunza de dud se face mătase. (R)
A. *With time and patience the leaf of the mulberry becomes satin.*

3621 • Cu silință și răbdare șoarecele străpunge scîndura groasă.

G. *Mit Fleiss und Geduld nagt eine Maus ein dickes Brett durch.*

3622 • Nici un fruct atît de acru care cu timpul să nu se coacă.
G. *Keine Frucht so herb, sie wird mit der Zeit mürb.*

3623 • Omul răbdător va face să fiarbă piatra pînă dă în clocot.

AFRICA NEAGRĂ

3624 • Strugurii tot privindu-se între ei ajung să se coacă.

LUMEA ARABĂ

3625 • Praful se adună pînă se formează un deal.

JAPONIA

3626 • Cine aduce mereu cîte o roabă de pămînt cu timpul poate ridica un munte.

PERSIA

3627 • Prin răbdare agurida se face vin, iar frunza de dud mătase.
3628 • Prin răbdare livada devine dulceață. (Din puieți pomi, din pomi fructe, din fructe dulceață.)

TURCIA

3629 • Cu răbdarea / Treci și marea, / Dar cu răul / Nici pîrăul.
3630 • Cu vreme și cu paie / Moșmoanele se-nmoaie.

ROMÂNIA

*

3631 • Răbdarea e bună la necaz. (R)

3632 • Leacul oricărei dureri e răbdarea.
L. *Doloris cuivis remedium patientia.*

(*Publilius Syrus*, „Sentințe".)

F. *La patience est un remède à tous les maux.*
I. *D'ogni dolor rimedio è la pazienza.*
A. *Patience is the best remedy for every trouble.*
G. *Auf Unglück ist Geduld das beste Pflaster.*
G. *Geduld ist aller Schmerzen Arznei.*

3633 • A răbda și a te supune încercărilor este singura ușurare a suferințelor.
L. *Unum est levamentum malorum pati et necessitatibus suis obsequi.*

3634 • Cea mai mare durere o învinge răbdarea.
S. *A la mayor dolencia, vence la paciencia.*

3635 • Suferă și rabdă.
A. *Bear and forbear.*

3636 • Necazul cere răbdare.

TURCIA

*

3637 • Răbdarea are și ea marginile ei. (R)

3638 • Picătura cea mai de pe urmă vasul îneacă. (R)
F. *La dernière goutte fait déborder le vase.*
F. *Quand le vase est trop plein, il faut qu'il déborde.*
A. *The last drop makes the cup run over.*

3639 • Ultimul pai rupe spatele cămilei.
A. *The last straw breaks the camel's back.*

*

... Şi alte proverbe despre răbdare

3640 • Răbdarea învinge totul.
L. *Patientia vincit omnia.*
L. *Si vis vincere, disce pati.*
F. *Il vainc tout qui a patience.*
I. *Colla pazienza si vince tutto.*
S. *Con la paciencia todo se logra.*
A. *Patience overcomes all things.*
G. *Geduld überwindet alles.*

3641 • Răbdarea pusă mult la încercare devine furie.
L. *Furor fit laesa saepius patientia.*
(*Publilius Syrus*, „Sentinţe".)
F. *La patience poussée à bout se tourne en fureur.*
I. *Pazienza spinta all'estremo furia diventa.*
S. *Paciencia muchas veces ofendida trastorna el juicio.*
A. *An over-taxed patience gives way to fierce anger.*
G. *Verletzte Geduld wird zur Wut.*

3642 • Ce n-a putut îndrepta adevărul adesea a îndreptat amînarea sau răbdarea.
L. *Quod ratio nequit saepe sanavit mora vel patientia.*
G. *Wer's Recht hat und Geduld, für den kommt auch die Zeit.*

3643 • Răbdarea întrece știința.
F. *Pacience passe science.*
A. *Pacience surpasses learning.*

3644 • Indolența este luată adesea drept răbdare.
F. *On prend souvent l'indolence pour la patience.*
A. *Indolence is often taken for patience.*

3645 • Cine are destulă răbdare își vede dorințele îndeplinite.
L. *Qui satis expectat prospera cuncta videt.*

3646 • Binele nu se face niciodată mai bine ca atunci cînd se face pe îndelete.
F. *Le bien ne se fait jamais mieux que lorsqu'il opère lentement.*

3647 • Cine rabdă puțin rezistă puțin.
F. *Qui peu endure peu dure.*

3648 • Răbdarea și trecerea timpului fac mai mult decît forța și mînia.
F. *Patience et longueur de temps font plus que force et que rage.*

3649 • Cu timpul și răbdarea dobîndești înțelepciunea.
S. *Con el tiempo y la paciencia se adquiere la ciencia.*

3650 • Cine poate avea răbdare poate avea ceea ce dorește.
A. *He that can have patience can have what he will.*

3651 • Ferește-te de mînia omului răbdător.
A. *Beware the fury of a patient man.*

3652 • Răbdarea noastră va realiza mai mult decît puterea noastră.
A. *Our patience will achieve more than our force.*

3653 • Răbdarea, timpul și banii aranjează toate lucrurile.
A. *Patience, time and money accomodate all things.*

3654 • Ce nu poți schimba, rabdă. [aprox.]
G. *Was du nicht ändern kannst, das almm geduldig hin.*

3655 • După răbdare se cunoaște omul.
G. *An der Geduld erkennt man den Mann.*

3656 • Lemnul se usucă, piatra crapă, însă omul rabdă.

ALBANIA

3657 • Răbdarea tocește munții.

LUMEA ARABĂ

3658 • Înțelepciunea la soț și răbdarea la soție e ceea ce asigură liniștea într-o căsnicie.

BELGIA

3659 • De nouă ori răbdare și de nouă ori perseverență vor face să obținem bare de aur.

INDOCHINA

3660 • Ce e greu de făcut poate fi făcut repede, dar ce e imposibil cere timp.

OLANDA

3661 • Lucrurile mari se fac cu multă răbdare.
PERSIA

3662 • Apa la moară vine de departe.
PORTUGALIA

3663 • Pasărea zboară cu timpul.
TURCIA

3664 • Cel inimos cu răbdare biruieşte orice întîmplare.

3665 • Lasă lumea să cam treacă / Să vedem ce-o să s-aleagă.

3666 • Prin răbdare dobîndeşti ceea ce nu gîndeşti, că vremea e nestatornică, cînd la mine, cînd la tine sare ca o minge.

3667 • Rabdă un ceas şi-i trăi un an.

3668 • Răbdarea şi nădejdea, două surori bune.
ROMÂNIA

*
* *

RĂBDARE ŞI GRABĂ

3669 • Grăbeşte-te încet.

L. *Festina lente.**

(*Suetoniu*, „De vita Caesarum": Augustus.)

F. *Hâtez-vous lentement.*

I. *Chi ha fretta indugi.*

S. *Date prisa lentamente.*

G. *Eile mit Weile.*

---

* Formulă întrebuinţată adesea de împăratul Octavian Augustus. Erasmus o numea „regele adagiilor" („Adagiorum rex").

3670 • Cînd ești grăbit îmbracă-te încet.
F. *Habille-toi lentement quand tu es pressé.*
A. *Dress slowly when you are in a hurry.*

3671 • Dacă te grăbești, șezi.
L. *Se tu hai fretta, siedi.*

3672 • Încet, pentru că mă grăbesc.
I. *Adagio, perchè ho fretta.*

3673 • Cine aleargă mai încet zboară.
S. *El que corre menos vuela.*

3674 • Cu cît mergi mai încet, cu atît ajungi mai repede.

ISRAEL

*
* *

GRABĂ

3675 • Nu supăra floarea, ca să poți mînca rodul ei. (R)

3676 • Nu trebuie să vindem pielea ursului înainte de a-l vîna. (R)
F. *Il ne faut pas vendre la peau de l'ours avant de l'avoir tué.*
I. *Non si vende la pelle prima che s'ammazzi l'orso.*
A. *Don't sell the bear's skin / Before you have caught him.*
G. *Die Bärenhaut verkaufen bevor man den Bären hat.*
R. *Не продавай шкуру медведц, пока он еще в лесу.*

3677 • Nu cînta triumful înainte de victorie.
L. *Ante victoriam ne canas triumphum.*
F. *Il ne faut pas chanter triomphe avant la victoire.*
I. *Non convien cantare il trionfo prima della victoria.*
G. *Singe nicht Viktoria bevor der Sieg erfochten ist.*

3678 • Nu numărați puii înainte de a ieși din ou.
[GRECIA ANTICĂ: *Esop*, „Fabule".]
F. *Ne comptez pas vos poulets avant qu'ils soient éclos.*
A. *Count not your chickens before they are hatched.*

3679 • Nu te grăbi dacă vrei să descoperi relele.
L. *Prava revelare si vis noli properare.*

3680 • Nu te bucura înainte de a fi sărit groapa.
I. *Non gridare allegrezza prima di aver passato il fosso.*

3681 • Nu întinde arcul pînă nu e bine așezată săgeata.
A. *Draw not your bow until your arrow is sed.*

3682 • Nu lăuda vadul pînă nu ai trecut apa.
A. *Never praise a ford till you are over.*

3683 • Nu spune: „Ura!" înainte de a ieși din pădure.
A. *Don't: „Halloo!" till you are out of the wood.*

3684 • Nu trebuie să strigi: „Aduceți peștii!" înainte de a-i avea.

G. *Man soll nicht rufen: „Holt Fische!“ ehe man sie hat.*

3685 • Nu zi: „Hop!“ pînă n-ai sărit. (R)
G. *Rufe nicht: „Iuch!“ bevor du über den Graben bist.*

3686 • Nu rupe mărul cît e verde; se va coace și va cădea de la sine.
R. *Не срывай яблоко пока зелено; созреет само упадет.*

3687 • Nu te repezi la vorbe dulci, nu te supăra pe ce va fi mîine.
R. *Мягко степлет, да жестко спать.*

3688 • Nu măsura arborele cît timp mai e în picioare.

MADAGASCAR

3689 • Nu coase haine pentru copilul care încă nu s-a născut.
3690 • Nu da pinteni pînă nu ești în șa.
3691 • Nu-ți ridica pantalonii pînă n-ai ajuns la rîu. (R)
3692 • Nu vinde peștele care e încă în mare.

TURCIA

•

3693 • **Vinde pe murgul în tîrg / Și el e în crîng.** (R)

3694 • Mulți petrec sărbătoarea înainte de ajun.
I. *Molti celebran la festa avanti la vigilia,*

G. *Man muss das Fest nicht eher feiern, bis es gekommen ist.*

3695 • Capra încă n-a fătat și iedul se joacă pe acoperiș.

L. *Capra nondum peperit hoedus autem ludit in tactis.*

3696 • Îl jupoaie înainte de a-l fi ucis.

L. *Priusquam mactaris, excorias.*

3697 • Prea se grăbește cel care, cu punga goală, începe să construiască.

F. *A bâtir trop se hâte / Qui commence à bourse plate.*

3698 • Fiu n-avem și nume-i punem.

I. *Figlio non abbiamo e nome gli poniamo.*

3699 • Întîi prinde iepurele și apoi să-l gătești.

A. *First catch your hare and then cook it.*

3700 • Orezul s-a copt pe cîmp. Adu-mi pilaful!...

INDIA

3701 • Încă n-a pus capcana și împarte carnea.

INDOCHINA

3702 • Lăcustele zboară încă deasupra și el spune: „Le voi pune sare multă".

MADAGASCAR

3703 • Pe cînd cerbul aleargă încă prin pădure, el pune oala la foc.

ARHIP. MALAEZ

3704 • Încă n-a prins vulpea, dar i-a și făcut zgardă.

SUMER

3705 • Leul doarme în blana lui și Padișahul o visează.

TURCIA

3706 • Pune oala la foc, / C-am aflat un iepure într-un loc. / Trage oala-n sus, / Că iepurele s-a dus.
3707 • Vulpea în pădure și pielea i-o tocmim în tîrg.

ROMÂNIA

*

3708 • Sfada grabnică aprinde foc și vrajba grabnică varsă sînge. (R)

3709 • Cățeaua grăbită fată cățeii orbi.
L. *Canis festinans caecos parit catulos.*
I. *La gatta frettolosa fece i gattini ciechi.*
A. *The hasty bitch brings forth blind whelps.*
G. *Laufende Hündin gebiert blinde Jungen.*

3710 • Graba strică treaba. (R)
L. *Festinare nocet.*
F. *Trop presser nuit.*

3711 • Cine judecă pripit va regreta.
L. *Ad poenitendum properat, cito qui judicat.*

3712 • Repede copt, repede stricat.
L. *Cito maturum, cito putridum.*

3713 • Cine se grăbește rămîne în drum.
F. *Qui trop se hâte reste en chemin.*

3714 • Graba răstoarnă oala.
I. *La fretta fa rompere la pentola.*

3715 • Graba pune piedică propriilor călcîie.
A. *Haste trips up its own heels.*

3716 • Cine se grăbește își frînge gîtul.
G. *Eilesehr brach den Hals.*

3717 • Cine se grăbește varsă supa.
G. *Eilesehr verschüttet die Suppe.*

3718 • Graba e mama eșecului.
GRECIA ANTICĂ

3719 • Cine se grăbește își mușcă limba.

3720 • Cocoșului care cîntă înainte de vreme i se taie capul.
TURCIA

3721 • Pripa fără socotință, mult vătămătoare, că-n multe greșeli ne bagă.
ROMÂNIA

3722 • Cine se pornește cu graba / Se-ntîlnește cu zăbava. (R)

3723 • Graba este încetineală.
L. *Festinatio tarda est.*
S. *A gran priesa, gran vagar.*

3724 • Devreme se pregătește, tîrziu isprăvește. [aprox.]
L. *Nimium properat, serius absolvit.*

3725 • Cea mai mare grabă este cauza întîrzierii.
F. *La trop grande hâte est cause du retardement.*

3726 • Mai mare graba, mai mică viteza.
A. *More haste, less speed.*

3727 • Cine la întrebare mult se pripește / La răspuns zăbovește.
3728 • Mai mult zăbovești cînd te pripești, că îndată te poticnești.

ROMÂNIA

• •

... Și alte proverbe despre g r a b ă

3729 • Ce se face repede, piere repede.
L. *Quod cito fit, cito perit.*
F. *Ce qui croît soudain, / Périt le lendemain.*
F. *Tôt fait, tôt défait.*
I. *Chi presto indenta, presto sparenta.*
I. *Quel che presto matura, poco dura.*
S. *Sol que mucho madruga, poco dura.*
A. *Early ripe, early rotten.*
A. *What ripens fast, does not last.*
G. *Was bald wird, das verdirbt.*

3730 • Repede și bine nu se potrivesc.
L. *Vix bene et cito.*
F. *Vite et bien ne s'accordent pas.*
I. *Presto e bene non si conviene.*

S. *Pronto y bien nunca van juntos.*
A. *Good and quickly seldom meet.*
G. *Schnell und gut sind selten beisammen.*

3731 • Cine se căsătorește în grabă se căiește pe-ndelete.
F. *Qui se marie à la hâte se repent à loisir.*
G. *Heiraten in Eile / Bereut man mit Weile.*

3732 • Graba e neprevăzătoare și oarbă.
L. *Festinatio improvida est et caeca.*

3733 • Cine nu are răbdare nu are nimic.
F. *Qui n'a patience, il n'a rien.*

3734 • Drumurile cele mai scurte nu sînt totdeauna cele mai bune.
F. *Les plus courts chemins ne sont pas toujours les meilleurs.*

3735 • Cine plătește înainte este rău servit.
I. *Chi paga avanti è mal servito.*

3736 • Căsătoria pripită rareori se dovedește reușită.
A. *Hasty marriage seldom proveth well.*

3737 • Ce săraci sînt cei ce nu au răbdare!
A. *How poor are they that have no patience!*

3738 • Cine fuge repede nu va fugi mult timp.
A. *He that runs fast will not run long.*

3739 • Graba prostului nu înseamnă viteză.
A. *Fool's haste is no speed.*

3740 • Nu trebuie făcut nimic în grabă în afară de a omorî puricii.
A. *Nothing must be done hastily but killing of fleas.*

3741 • Cine se grăbește curînd ostenește. (R)
G. *Wer schnell geht wird bald müde.*

3742 • Mai degrabă bine decît repede.
G. *Besser gut als schnell.*

3743 • Cine caută drumul cel mai scurt nu ajunge pînă seara acasă.
R. *Знакомая дорога — самая короткая.*

3744 • Nimic bun nu se face dintr-o dată; nici măcar un bob de strugure sau de smochină.

GRECIA ANTICĂ

3745 • O zi în plus nu face să putrezească elefantul.

AFRICA NEAGRĂ

3746 • Cine merge repede obosește repede.
3747 • Nu înghiți înainte de a mesteca.

TURCIA

3748 • Cel ce foarte se grăbește și nici un sfat primește, nebun se socotește.
3749 • Cine nu poate răbda nu mănîncă poamă coaptă.
3750 • Iuțeala peste fire te scoate din fire.
3751 • Să nu zici „ce zi frumoasă“ pînă nu va însera.

ROMÂNIA

XXVII. LINGUŞIRE

3752 • Linguşirea e otrava prieteniei.
F. *La flatterie est le poison de l'amitié.*

3753 • O oglindă bună nu e linguşitoare.
F. *Un bon miroir n'est pas flatteur.*

3754 • Gura linguşitorilor, mormînt deschis.
I. *Gola degli adulatori, sepolcro aperto.*

3755 • Un viţel linguşitor suge două mame.
I. *Un vitello adulatore succhia due madri.*

3756 • Acelaşi om nu poate fi şi prieten şi linguşitor.
A. *The same man cannot be both friend and flatterer.*

3757 • Ce bine poate să-i facă unui măgar dacă-l numeşte leu?
A. *What good can it do an ass to be called a lion?*

3758 • Cînd se întîlnesc linguşitorii între ei, diavolul merge la masă.
A. *When flatterers meet, the devil gœs to dinner.*

3759 • E destul de bogat cel care nu trebuie nici să lingușească, nici să se împrumute.
A. *He is rich enough that needeth neither to flatter, nor to borrow.*

3760 • Mai bine să lingușești un prost decît să te lupți cu el.
A. *Better flatter a fool than fight him.*

3761 • Moneda cea mai curentă printre noi e lingușirea.
A. *The coin most current among us is flattery.*

3762 • E rușinos să lingușești pe cei pe care îi urăști sau îi disprețuiești.

CHINA

3763 • Pentru cel care lingușește nu există nici bogat prost, nici sărac înțelept. (Lingușitorul îi spune celui bogat că e înțelept, chiar dacă e un prost; de cel sărac nu se preocupă, chiar dacă e înțelept.)

PORTUGALIA

3764 • Mai bine să te dojenească decît să te lingușească prietenul tău.

ROMÂNIA

XXVIII. ÎNVIDIE

Ce e invidia?

3765 • Invidia e însoțitoarea gloriei.
[GRECIA ANTICĂ:
Pindar, „Nemeenele“, VIII. 23;
Sofocle, „Aiax“, V. 157.]

L. *Invidia gloriae comes.*
(*Nepos*, „De viris illustribus“: Chabrias, III. 3.)

L. *Post gloriam invidiam sequi.*
(*Salustiu*, „Despre războiul cu Iugurta“, 55. 3.)

F. *L'envie s'attache à la gloire.*
I. *Non fu mai gloria senza invidia.*
S. *La envidia es la sombra de la gloria.*
A. *Envy always shoots at a high mark.*
G. *Neid ist des Ruhms Begleiter.*

3766 • Invidia e un păcat fără moarte.
L. *Invidia immortale peccatum.*

3767 • Invidia e un grăunte de nisip în ochi.
CHINA

*

3768 • **Bumbăcarul nu se uită cu ochi buni la cîinele alb.** (R)

3769 • Pînă şi cerşetorul îl invidiază pe alt cerşetor.
L. *Etiam mendicus mendico invidet.*
G. *Ein Bettler neidet den anderen.*

3770 • Olarul pizmuieşte pe olar şi făurarul pe făurar.
L. *Figulus figulo invidet, faber fabro.*

3771 • Cel ce prinde scrumbii îl urăşte pe pescar.
A. *The herringman hates the fisherman.*

3772 • În toate timpurile şi climatele doi din aceeaşi meserie nu s-au înţeles.
A. *In every age and clime, we see, / Two of a trade can ne'er agree.*

3773 • Cei care trăiesc aceeaşi virtute se iubesc; cei ce exercită aceeaşi meserie se invidiază.

CHINA

*

3774 • **Pizmătăreţul nicicum se odihneşte, pînă nu vede căzut pe cel pizmuit.** (R)

3775 • Invidia nu are sărbătoare.
A. *Envy has no holidays.*

3776 • Nu există odihnă pentru invidie.

LUMEA ARABĂ

Nu e bine să trăiești fără a fi invidiat

3777 • Îi merge prost celui care este lipsit de invidioși.
L. *Male cum eo agitur, qui caret invidis.*

3778 • Cine nu e invidiat nu are calități deosebite.
F. *Qui n'a point d'envieux n'a point de bonnes qualités.*

3779 • Cine nu e invidiat nu are nici noroc.
G. *Wer keine Neider hat, hat auch kein Glück.*

3780 • Cine nu e invidiat nu e vrednic a trăi.
GRECIA ANTICĂ

Invidia nu piere niciodată

3781 • Aprigul invidios moare, dar invidia va trăi veșnic.
L. *Invidus acer obit, sed livor morte carebit.*
F. *Les envieux mourront, mais non pas l'envie.*
I. *Muoiono gli invidiosi, ma non l'invidia.*

3782 • Invidia e totdeauna în viață.
F. *Envie est toujours en vie.*
I. *L'invidia non muore mai.*

3783 • Invidia a murit, dar a lăsat mulți urmași.
G. *Neidhart ist gestorben, hat aber viele Kinder hinterlassen.*

*

... Şi alte proverbe despre invidie

3784 • Mai bine să fii invidiat decît compătimit. (R)

[GRECIA ANTICĂ: *Herodot*, „Istorii"; *Pindar*, „Piticele", I. 85.]

L. *Melius est invidia, quam misericordiam.*
L. *Miseratione melior invidia.*
F. *Mieux vaut faire envie que pitié.*
I. *E' meglio essere invidiati che compianti.*
S. *Mejor es envidia que mancilla.*
A. *Better be envied than pitied.*
G. *Besser beneidet als bemitleidet.*
G. *Lieber Neid denn Mitleid.*

3785 • Invidia naşte invidie.
L. *Aemulatio aemulationem parit.*

3786 • Fă bine, se vor găsi invidioşi; fă mai bine, îi vei reduce la tăcere. [aprox.]
F. *Fais bien, tu auras des envieux; / Tu les confondras si tu fais mieux.*

3787 • Mai rea invidia prietenului decît viclenia duşmanului.
I. *Peggio l'invidia dell'amico che l'insidia del nemico.*

3788 • Sărăcia cloceşte invidie.
G. *Armut ist Neides Brut.*

3789 • Lupul sătul e mai blînd decît omul invidios.
R. *Сытый волк смирнее завистливого человека.*

3790 • Ochii invidioşi nu cunosc ruşinea.
R. *Завистливые глаза не знают стыда.*

3791 • Ochiul invidios vede departe.
R. *Завистливое око видит далеко.*

3792 • Vulpea, după ce a rămas fără coadă, vrea ca şi celelalte să fie la fel.

ALBANIA

3793 • Masa leului provoacă indigestie lupului.

3794 • Nebunul şi invidiosul murdăresc pe cel curat, în loc să-l imite.

LUMEA ARABĂ

3795 • Luna devine întunecoasă apropiindu-se de soare.

CHINA

3796 • Dacă invidia ar arde ca focul, lemnele n-ar mai fi aşa de scumpe; dacă ea ar fi o febră, toată lumea ar fi bolnavă; dacă ea ar fi o ciumă, de mult s-ar fi sfîrşit cu lumea.

DANEMARCA

3797 • Invidia duşmanului este propria sa pedeapsă.

INDIA

3798 • Nu te lăsa orbit de fumul casei altuia.

MADAGASCAR

3799 • Chelului nu-i place părul.

PERSIA

3800 • Invidiosului nu-i vine indigestia din ceea ce mănîncă el, ci din ceea ce mănîncă ceilalți.

PORTUGALIA

3801 • Invidia șchioapătă după marile succese.

3802 • Păianjenul și din floare suge otravă.

UNGARIA

3803 • Pe cel ce sporește în fericirile lui, să nu-l pizmuiești, ci mai bine după el și tu să te pilduiești.

3804 • Pentru pizmaș, găina vecinului totdeauna e curcă.

ROMÂNIA

XXIX. CALOMNIE

3805 • **Lasă să te vorbească de rău; pe lună n-o latră cîinii?** (R)

3806 • Luna nu se sinchisește de lătratul cîinelui.
F. *La lune se soucie peu des aboiements du chien.*
I. *La luna non cura dell'abbaiar dei cani.*
A. *The moon does not heed the barking of dogs.*

3807 • Cîinii latră, caravana trece.
F. *Les chiens aboient, la caravane passe.*
A. *The dogs bark, but the caravan goes on.*

3808 • Cîinele latră și boul paște.
I. *Cane abbaia e bue pasce.*

3809 • În zadar latră cîinii la lună; nu va străluci mai puțin din această cauză.
S. *En vano ladran los perros la luna; no por eso ha de brillar menos.*

3810 • A fost scuipat capul unui pește și el a spus: „Marea întreagă n-a putut să mă ude!"

3811 • Lătratul cîinelui nu oprește norii.

3812 • Piatra cu care dă lumea în tine cade departe.

LUMEA ARABĂ

3813 • Cerul e prea sus ca să audă lătratul cîinilor.

CHINA

3814 • Dacă nu mă mușcă, poate să latre cît vrea.

PORTUGALIA

3815 • Nu se strică vremea din cauza urletului cîinilor.

TURCIA

• •

3816 • Nimenea nu zburătuiește* în pomul nerod itor; toată lumea dă în pomul cu roade. (R)

3817 • La copacul fără poame, nimenea nu aruncă piatră. (R)

F. *On ne jette des pierres qu'à l'arbre chargé de fruits.*

A. *It is only at the tree loaded with fruit that people throw stones.*

3818 • Migdalule, ți se azvîrle cu pietre fiindcă ai migdale.

PORTUGALIA

3819 • Mărul roșu cheamă pietrele.

---

* A azvîrli.

3820 • Nu arunci cu piatra cînd e o singură nucă.

TURCIA

*

3821 • **Celui care se ocupă cu defăimarea / Adesea i se umflă spinarea.** (R)

3822 • Calomnia aruncă cu pietre în ea însăși. A. *Slander flings stones at itself.*

*

3823 • **Cine defaimă pe altul înaintea ta el și pe tine o să te defaime înaintea altuia.** (R)

3824 • Cine bîrfește cu tine bîrfește și despre tine. A. *Who chatters to you will chatter of you.*

*

3825 • **Cînd te pizmuiește oarecine, semn de vrednicia ta.** (R)

3826 • Nu e munte fără ceață, nu e om de merit fără calomniatori.

TURCIA

*

3827 • **Calomniază cu îndrăzneală, pînă la urmă tot rămîne ceva.**

[GRECIA ANTICĂ: *Hesiod*, „Munci și zile".]

L. *Audacter calumniare, semper aliquid haeret.*

F. *Calomniez, calomniez, il en reste toujours quelque chose.*
I. *Calunniate, qualche cosa rimarrà sempre.*
A. *Hurl your calumnies boldly; something is sure to stick.*
G. *Verleumde nur kühn! Etwas wird immer haften.*

3828 • Aruncă noroi pe zid: dacă nu se lipește, va lăsa totuși urme.

LUMEA ARABĂ

3829 • O piatră pe care fiecare scuipă, pînă la urmă va fi udată.

DANEMARCA

•

Omul cinstit nu se teme de calomnii

3830 • Cînd trăiești cinstit, să nu te îngrijoreze vorbele celor răi.
L. *Cum recte vivas, ne cures verba malorum.*

3831 • Fă bine și lasă lumea să vorbească.
F. *Fais bien et laisse dire le monde.*

3832 • Dacă inima ți-e curată, lasă lumea să vorbească.
G. *Wenn das Herz rein ist, lass die Leute reden.*

•

Nu se poate închide gura lumii

3833 • A căuta să legi limba clevetitoare e ca și cum ai vrea să pui poartă cîmpului.
S. *Es querer atar las lenguas de los maldicientes lo mismo que querer poner puertas al campo.*

3834 • Gura lumii nu e un sac pe care poţi să-l goleşti.
LUMEA ARABĂ

3835 • Cine vrea să închidă orice gură trebuie să aibă mult unt.
DANEMARCA

3836 • Poţi stăvili un rîu, dar niciodată nu poţi închide gura lumii.
INDOCHINA

*

... Şi alte proverbe despre calomnie

3837 • A face bine și a fi calomniat este un lucru care te onorează.
L. *Bene facere et male audire regium.*

3838 • Calomniatorilor le e deschisă oriunde posibilitatea de a calomnia.
L. *Calumniatoribus undique potet calumniandi campus.*

3839 • Dacă toți oamenii ar şti ce vorbesc unii despre alții, n-ar exista pe lume nici patru prieteni.
F. *Si tous les hommes savaient ce qu'ils disent les uns des autres, il n'y aurait pas quatre amis dans le monde.*

3840 • Din zece persoane care vorbesc de noi, nouă vorbesc de rău, iar singura care ne vorbeşte de bine o spune adesea rău.
F. *Sur dix personnes qui parlent de nous, neuf disent du mal et souvent la seule personne qui dit du bien le dit mal.*

3841 • Jumătate din omenire simte plăcerea să bîrfească şi cealaltă jumătate să creadă bîrfelile.
F. *La moitié du monde prend plaisir à médire et l'autre moitié à croire les médisances.*

3842 • Preferăm să se vorbească rău despre noi decît să nu se vorbească deloc.
F. *On aime mieux dire du mal de soi-même que de n'en point parler.*

3843 • Unde e un bîrfitor, vor fi repede doi duşmani.
I. *Dove è un maldiciente, vi saranno presto due nemici.*

3844 • Bîrfa şi minciuna merg mînă în mînă.
A. *Gossip and lying go hand in hand.*

3845 • Calomnia e un naufragiu într-o furtună fără ploaie.
A. *Slander is a shipwreck by a dry tempest.*

3846 • De-ai fi limpede ca gheaţa şi curat ca zăpada, şi tot nu vei scăpa de calomnie.
A. *Be thou as chaste as ice, as pure as snow, thou shalt / Not escape calumny.* [arh.]

3847 • E mai bine să nu fii pomenit niciodată decît să fii vorbit de rău.

A. *'Tis better never to be named than to be ill spoken off.*

3848 • La calomnii se răspunde cel mai bine tăcînd.
A. *Calumnies are answered best with silence.*

3849 • Nu toți la care latră cîinii sînt hoți.
A. *All are not thieves that dogs bark at.*

3850 • Poți sparge vaza dar parfumul trandafirului rămîne. (Nici o calomnie nu poate distruge meritul.)
A. *You may shatter the vase, but the scent of the rose stays.*

3851 • Ce nu poți lăuda, nu huli.
R. *Чего хвалить не умеешь, того не хули.*

3852 • Îl bîrfește fiindcă se teme de el. [aprox.]
R. *Кто о ком за глаза худо говорит, тоттого боится.*

3853 • Gura calomniatorului e mai periculoasă ca gura țevii de pușcă.
LUMEA ARABĂ

3854 • Cine adoarme bîrfind se trezește calomniat.

3855 • Cine vorbește rău de mine pe ascuns se teme de mine; cine mă laudă în față mă disprețuiește.

3856 • Cu cît e mai multă lume adunată, cu atît e mai multă bîrfă.
CHINA

3857 • Calomniezi pe alții, te înjosești pe tine.
3858 • El bîrfește despre grajdul vecinului, dar nu simte mirosul grajdului său.

INDIA

3859 • Cine calomniază pe altul își arată propriile-i defecte.

PERSIA

3860 • Nu există munte fără ecou și om fără calomniatori.

TURCIA

3861 • Cînd nimeni nimic nu va vorbi de tine, mai bine să te-neci.
3862 • Defăimarea — într-un cuvînt, iar îndreptarea ei cere mii și sute de cuvinte.
3863 • Grăitorul de rău și pe morți îi judecă.
3864 • Înnegrind pe altul nu te albești pe tine.
3865 • Omul intrigant, sfredelul corăbiei.
3866 • Unii ce se bucură să audă pe alții clevetind, îndată intră și ei în rîndul clevetitorilor.
3867 • Vorba de rău se duce peste nouă țări și nouă mări.

ROMÂNIA

XXX. BEȚIE

3868 • Ce e în inima treazului, stă pe limba beatului. (R)

L. *Quod est in corde sobrii, id est in lingua ebrii.*
F. *Ce que le sobre tient au cœur, / Est sur la langue du buveur.*
G. *Trunkner Mund verrät des Herzens Grund.*
R. *Что у трезвого на уме, то у пьяного на языке.*

3869 • Beția fără măsură dezvăluie secretele.
[GRECIA ANTICĂ: *Diogenian*, „Proverbe", VIII. 43.]

L. *Arcanum demens detegit ebrietas.*

3870 • [...] Liber*, care nu minte, dezvăluie gîndurile tăinuite.

L. *Condita cum verax aperit praecordia Liber.*

3871 • Cînd intră vinul, iese secretul.

F. *Quand le vin entre, le secret sort.*

---

* Zeul vinului și al viței de vie.

3872 • Beția divulgă ceea ce sobrietatea ascunde.
A. *Drunkeness reveals what soberness conceals.*

3873 • Vinul nu păstrează secretele și nici nu respectă promisiunile.
A. *Wine neither keeps secrets nor fulfils promises.*

*

3874 • **Omul la beție își dă arama pe față.** (R)

3875 • Vinul e oglinda sufletului.
[GRECIA ANTICĂ: *Alceu*, „Fragmente".]
L. *Vinum animi speculum.*
G. *Der Wein ist ein Spiegel der Menschen.*

3876 • În ochi și la băutură se cunoaște totul.
L. *Ex oculis, pocolis cognoscitur omnis.*

3877 • Vinul nu are **zăvor. / Cît ai da ocol /** Tot te dă de gol. (R)
L. *Vinum caret clave.*

3878 • Omul se cunoaște la pahar.
I. *L'uomo si conosce al bicchiere.*

3879 • Vinul are darul de a arăta gîndul omului.
A. *Wine is wont to show the mind of man.*

*

3880 • **Văzut-ai mîță legată la cap și om cuminte cînd e beat?** (R)

3881 • În timp ce intră vinul, iese cumințenia.
L. *Dum vinum intrat, exit sapientia.*
F. *Le boire entre et la raison sort.*

I. *Dove entra il bere, ne esce il sapere.*
I. *Vino dentro, senno fuori.*
S. *Do entra beber, sale saber.*
A. *When the ale is in, the wit is out.*
A. *Wine in, wit out.*
G. *Wein ein, Witz aus.*

3882 • Vinul scoate din minți pe cei înțelepți.
L. *Vinum dementat sapientes.*

3883 • A bea prea mult îneacă memoria.
F. *Trop boire, / Noit la mémoire.*

3884 • Vinul bun prostește capul.
S. *El buen vino hace mala cabeza.*

3885 • Multă băutură, puțină gîndire.
A. *Much drinking, little thinking.*

3886 • Cînd vinul e în om, mintea e în carafă.
G. *Ist der Wein im Manne, / So ist der Verstand in der Kanne.*

3887 • Beția e nebunie cu voie.
3888 • Cel cuprins de băutură / Nu știe ce-i iese din gură.
3889 • Fie omul cît de bun, / Vinul îl face nebun.
3890 • Vinul e toiagul bătrînețelor și nebunia tinereților.

ROMÂNIA

•

3891 • Trei lucruri nu lasă în pace pe om: vinul, femeia și banul. (R)

3892 • Zarul, băutura, iubirea sînt pricinile din

cauza cărora am ajuns ca vai de lume. (Cartofor, bețiv și afemeiat.)
L. *Alea, vina, Venus, per quae sum factus egenus.*

3893 • Jocul, femeia și vinul ruinează omul rîzînd.
A. *Play, women and wine undo men laughing.*

*

3894 • La buciumul viței trei vlăstari cresc: unul al sănătății, altul al veseliei și altul al tîlhăriei. (R)

3895 • Butucul are trei vițe: una aduce plăcerea, alta beția și cea de-a treia crima.

GRECIA ANTICĂ

•

3896 • Cine băutura iubește / De sărăcie se gătește. (R)

3897 • Bețivul își bea și straiele și mințile.
3898 • Pocalele des ardicate, / Te fac fără bucate.

ROMÂNIA

•

3899 • Bachus* a înecat mai mulți oameni decît Neptun.**

F. *Bacchus a noyé plus d'hommes que Neptune.*

---

* Zeul vinului și al viței de vie.
** Zeul mărilor.

S. *Baco a muchos ha matado; Neptuno a ninguno.*
A. *Bacchus hath drowned more than Neptune.*

3900 • Vinul îneacă mai mulți oameni decît apa.
F. *Le vin noie plus de gens que l'eau.*
R. *Вино погубило больше людей, чем море.*

3901 • Sabia omoară mulți, dar vinul și mai mulți.
I. *La spada ammazza molti, ma il vino ancor più.*

3902 • În pahar se îneacă mai mulți decît în mare.
G. *Im Becher ertrinken mehr, denn im Meer.*

*

3903 • **Cine păcătuiește la beție cînd e treaz să ispășească.**

L. *Qui peccat ebrius luat sobrius.*
G. *Trunken gesündigt, nüchtern gebüsst.*

3904 • Cine ucide cînd e beat trebuie spînzurat cînd e treaz.
A. *He that kills a man when he is drunk must be hang'd when he is sober.*

*

Beția și prietenia

3905 • Prietenia legată la beție nu durează de seara pînă dimineața,

I. *Amicizia stretta dal vino / Non dura da sera al mattino.*
G. *Freundschaft die der Wein gemacht / Währt, wie der Wein, nur eine Nacht.*

3906 • De obicei prietenia încheiată la pahar e de sticlă.
L. *Amicitia inter pocula contracta plerumque vitrea.*

3907 • Prietenul de sticluță și de cană de vin / Nu trebuie să-l consideri drept bun vecin.
F. *Ami du topin et de tasse de vin / Tenir ne dois-tu pour bon voisin.*

3908 • La beție, ce prietenii neașteptate apar!
A. *From wine, what sudden friendship springs!*

3909 • Nici o prietenie nu trăiește mult dacă apariția ei se datorează cănii.
A. *No friendship lives long that owes its rise to the pot.*

3910 • Dă-mi un prieten de lacrimi; eu voi găsi singur un prieten de beție. (Cel care ia parte la suferințele noastre e preferabil celui care benchetuiește cu noi.)

IUGOSLAVIA

•

... Și alte proverbe despre beție

3911 • Porumbelului beat cireșele i se par amare.
F. *Au pigeon soûl cerises sont amères.*
I. *Colombo pasciuto ciliegia amara.*

S. *Al hombre harto las cerezas le amargan.*
A. *Full pigeons find cherries bitter.*

3912 • Din ce bei, din ce-ai mai bea. (R)
I. *Quanto più si beve, più si ha sete.*
S. *Cuanto màs bebo, màs sed tengo.*
G. *Je mehr Einer trinkt, je mehr ihn dürstet.*

3913 • Sfatul la beție nu are sfîrșit bun.
F. *Conseil du vin / N'a bon fin.*
I. *Consiglio in vino non ha mai buona fine.*

3914 • Vinul și femeia îi corup și pe cei mai cuminți.
F. *Vin et femme attrapent les plus sages.*
S. *El vino y la mujer el juicio hacen perder.*

3915 • Vinul e una, beția e alta.
L. *Aliud vinum, aliud ebrietas.*

3916 • Cine a băut va mai bea.
F. *Qui a bu boira.*

3917 • Printre pahare și farfurii mai puțini înțelepți decît proști. (Oamenii cu judecată nu-și pierd timpul și nici nu-și distrug sănătatea în beții și nesfîrșite petreceri.)
F. *Entre les verres et les pots / Moins de sages que de sots.*

3918 • Numai prima sticlă e scumpă. (E greu pînă începi.)
F. *Il n'y a que la première bouteille qui soit chère.*

3919 • Orice floare place afară de aceea a vinului.
I. *Ogni fior piace eccetto quel del vino.*

3920 • După ce a băut, fiecare îşi spune părerea.
S. *Después de beber, cada uno dice su parecer.*

3921 • Cînd vinul se scufundă, cuvintele înoată.
A. *When wine sinks, words swim.*

3922 • Mai curînd s-ar lăsa spînzurat decît să lase în pahar.
A. *He was hanged than left his drink behind.*

3923 • Mai întîi omul ia un păhărel, păhărelul ia un păhărel şi apoi păhărelul ia omul.
A. *First the man takes a drink, / Then the drink takes a drink, / Than the drink takes the man.*

3924 • Vinul şi „anumite fete“ golesc punga bărbaţilor.
A. *Wine and wenches empty men's purses.*

3925 • Sticlele goale, capetele pline.
G. *Leere Flaschen, volle Köpfe.*

3926 • A plecat la biserică şi a nimerit la cîrciumă.
R. *Шел в церковь, а попал в кабак.*

3927 • Beţivului îi e scumpă şi picătura.
R. *Пьянице и капля дорога.*

3928 • Omul beat este miel, porc, maimuţă sau leu.

DANEMARCA

3929 • Ştiu să vorbesc frumos, numai vinul nu mă lasă.

3930 • Ține-te la șapte pași de elefant, la zece de bivol, la douăzeci de femeie şi la treizeci de omul beat.

INDIA

3931 • Niciodată omul înțelept nu pune la încercare nici femeia, nici paharul.

PERSIA

3932 • Bețivul începe să se gîndească după ce se trezește.

3933 • Vinul îl face de rîs pe vizir: nu stă ca în butoi.

TURCIA

3934 • Beția e ușa tuturor răutăților.

3935 • Beţia înmulțește mînia, împuținează virtutea, micșorează mintea și în urmă gol te lasă.

3936 • Beţia o vindecă numai sapa și lopata.

3937 • Beţivul își tot spală gîtul cu apă de sapă, de teamă să nu ruginească.

3938 • Bețivul se învață cu beția / Ca și tîlharul cu hoția.

3939 • Cine bea pîn-la-mbătare / Nume bun în lume n-are.

3940 • Cîrciuma de lîngă drum e ca fata mare pe care o sărută toți.

3941 • Din fața omului beat să te dai la o parte.

3942 • La beţie omul este pisică, maimuță și la urmă porc.

3943 • Nici cel treaz cu cei beți, nici cei înțelepţi cu cei nebuni se pot înțelege.

3944 • Ori să nu bei peste măsură / Ori să fugi de băutură.
3945 • Să bea omul vin pînă va ţine leul de ureche, nu pînă-i va scoate ciorile ochii.
3946 • Să bei vinul, dar el să nu te bea.
3947 • Unde intră vinul, ruşinea iese d-acolo.
3948 • Vinul face pe săraci bogaţi, pe ciungi cu mîini, pe ologi cu picioare şi pe orbi cu ochi. (La beţie imposibilul devine posibil şi absurdul, realitate.)
3949 • Vinul puterea cît de mare, îndată o domoală, cînd se pune pe ea călare.
3950 • Vin, vinarsul cui îi place, / Om de treabă nu se face.

ROMÂNIA

XXXI. JOC DE NOROC

3951 • Cărţile de joc sînt cartea de rugăciune a diavolului.
A. *Cards are the devil's prayer-book.*
G. *Kartenspiel ist des Teufels Gebetsbuch.*

3952 • La jocul de noroc şi la drum cunoşti oamenii.
G. *Beim Spiel und auf der Reise lernt man die Leute kennen.*
R. В игре да в попитье людей узнают.

3953 • Din doi care privesc, unul devine jucător. (Jocul de noroc e molipsitor.)
F. *De deux spectateurs, il y en a un qui devient joueur.*

3954 • Jocul de noroc e fiul avariţiei şi tatăl desperării.
F. *Le jeu est le fils de l'avarice et le père du désespoir.*

3955 • Jocul de noroc şi sticlele îi fac pe oameni egali. (Îi pun în aceleaşi josnice condiţii.)
F. *Le jeu et les bouteilles rendent les hommes égaux.*

3956 • Jucînd se pierd banii şi timpul.
F. *En jouant on perd le temps et l'argent.*

3957 • Cea mai bună aruncare cu zarurile este să nu joci.
I. *Il miglior tiro dei dadi è non giocarli.*

3958 • Cea mai bună aruncare a zarurilor e să le arunci departe. (Să le arunci de tot.)
A. *The best throw of the dice is to throw them away.*

3959 • Jocul de noroc e mama minciunilor şi a sperjurului.
A. *Gaming is the mother of lies and perjuries.*

3960 • Jucătorii şi caii de curse nu durează mult timp.
A. *Gamesters and racehorses never last long.*

3961 • Jocurile de noroc duc la jaf; desfrîul la crimă.

CHINA

3962 • Nu e greu să joci,e greu să te opreşti din joc.

POLONIA

3963 • Avuţia jucătorului de cărţi este înjurătura.

3964 • Nu construieşti geamie cu bani de la jocuri de noroc.

TURCIA

3965 • Juni cartofori, / Bătrîni cerşetori.

ROMÂNIA

INDICE BIBLIOGRAFIC

* * * *Ancient Jewish proverbs*, 1911.

* * * *A rátóliádák tipusmutatója*, Budapest, 1966.

ARONCO, Gianfranco — *Manuale somario di letteratura popolare italiana*, Udine, 1931.

ARTHABER, Augosto — *Dizionario comparato di proverbi e modi proverbiali*... Milano, 1929.

BARTLETT, John — *The shorter Bartlett's familiar quotations*, New York, 1932.

BAUBEC, A. şi Constantinescu, N. — *Proverbe turceşti*, Bucureşti, 1972.

BĂDESCU, Constantin — *Reflecţii şi maxime*. Bucureşti, 1969.

BĂRBULESCU C. şi Ghiţă Gh. — *Din înţelepciunea poporului. Proverbe, zicători, ghicitori*. Bucureşti, 1957.

BENHAM, Gurney — *Cassel's book of quotations*. London-Paris-New York and Melbourne, 1907.

BERG, I. — *Dicţionar de cuvinte, expresii, citate celebre*. Bucureşti, 1969.

BERR, Emile — *Les petites choses qui font plaisir...* Paris, 1913.

* * * — *Best quotations for all occasions.* Greenwich, 1962.

BENNEFON, Jean de — *Verba et voces*, Paris, 1914.

BHOSE, Amita — *Proverbe şi cugetări bengaleze.* Bucureşti, 1975.

BÎRLEA, Ovidiu — *Proverbe şi zicători româneşti.* Bucureşti, 1966.

BLASZ, Moritz — *Jüdische Sprichwörter*, Leipzig, 1857.

BOGDAN, Ioan Gr. — *Proverbe şi cugetări despre omenie.* Bucureşti, 1975.

BORGHI, Luigi Constantino — *Altri proverbi e detti sapienziali latino-italici per...* Venezia, 1886.

BROWNING, D.C. — *Everyman's Dictionary of Quotations and Proverbs.* London, 1959.

BRUNVAND, Jan Harold — *A dictionary of proverbs and proverbial phrases.* Indiana University-Bloomington, Indiana, 1912.

CANDREA, I.A. — *Dicţionar de proverbe şi zicători.* Bucureşti, 1912.

CLAUDEL, Paul — *Cent phrases pour évantails.* Paris-Tokio, 1942.

COLLINS, V.H. — *Book of english idioms.* London, 1951.

CRIVIANU, Grigore N. — *Cugetări şi maxime.* Bucureşti, 1968.

DAVIDOFF, H. — *A world treasury of proverbs from twenty-five languages.* London, 1953.

DE LUCAS, Antoniu Castillo — *Refranes de medicina o relacionados con ella por el pueblo...* Madrid, 1936.

DEMETRESCU, Al. — *Galicisme, proverbe, maxime, barbarisme.* Bucureşti, 1928.

DEPRAS, A. — *Le français de tous les jours.* Paris, 1926.

DIACONU, Vasile D. şi MARINESCU-HIMU, Maria — *Proverbe şi cugetări latine.* Bucureşti, 1976.

DOBRIŞAN, Nicolae — *Proverbe, maxime şi aforisme arabe.* Bucureşti, 1976.

DODU BĂLAN, Ion — *Cartea înţelepciunii populare. Proverbe.* Bucureşti, 1974.

DUPRÉ, P. — *Encyclopédie des citations.* Paris, 1959.

FINBERT, Elian-J. — *Dictionnaire des proverbes du monde.* Paris, 1965.

FINBERT, Elian-J. — *Le livre de la sagesse malgache.* Paris, 1946.

FREIBERG, Medeea — *Spicuiri din înţelepciunea spaniolă.* Bucureşti, 1976.

GOLESCU, Iordache — *Proverbe comentate* (Ediţie îngrijită de Gh. Paschia). Bucureşti, 1973.

GORUNESCU, Elena — *Dicționar de proverbe francez-român.* București, 1975.

GRANDVILLE, I.I. — *Cent proverbes.* Paris, 1845.

GULIAN, C.I. — *Omul în folclorul african.* București, 1967.

HUZII, Otto — *Japanese proverbs.* Tokio, 1940.

ILG, Gérard — *Proverbes français,* London, 1960.

IOANIȚESCU, E. — *Dicționar de galicisme și proverbe franțuzești.* București, 1934.

KRAMER, S.N. — *Istoria începe la Sumer.* București, 1962.

LA ROCHEFOUCAULD, François de — *Maxime.*

LEIST, Ludovic — *Proverbe și expresii proverbiale române, germane și franceze...* Bucuresci, 1900.

LEROUX de Lincy — *Le livre des proverbes français.* Vol. I-II, Paris, 1942.

* * * — *Magyar közmondások gyüjteménye.* Budapest, 1911.

MALOUX, Maurice — *Dictionnaire des proverbes, sentences et maximes.* Paris, 1961.

MANIASIG, Mubin — *A brief selection of Turkish proverbs.*

MARIAN, Barbu — *Dicționar de citate și locuțiuni străine.* București, 1973.

MARTEL, L. — *Petit recueil des proverbes français.* Paris, 1939.

MARTIN, Eman — *Deux cents locutions et proverbes*. Paris, 1939.

MAWER, E.B. — *Proverbele românilor. English proverbs. Proverbes français. Deutsche Sprichwörter*. London-Bucuresci, 1882.

MERY, C. de — *Histoire générale des proverbes, adages, sentences, apohtègmes*.

MINCEU, D.N. — *Proverbe bulgare*. Constanța, 1934.

MUNTEAN, George — *Apa trece pietrele rămîn. Proverbe românești*. București, 1966.

NAGY, Gabor — *Magyar szólások és kösmondások*. Budapest, 1966.

OKADA, Rokuo — *Japanese proverbs and proverbial phrases*. Tokio, 1963.

OSSTERLEY, W.O.F. — *The book of proverbs*. London, 1928.

PANN, Anton — *De la lume adunate și iarăși la lume date* (Ediție îngrijită de Alexandru N. Stănciulescu-Bîrda). București, 1976.

PAPADIMA, Ovidiu — *Literatură populară română*. București, 1968.

PASCHIA, Gheorghe — *Dicționar al bunei-cuviințe*. București, 1972.

PINEAUX, Jacques — *Proverbes et dictons français*, Paris, 1967.

POPESCU, Ilarie — *Maxime și texte medicale alese*. București , 1974.

PRADEZ, El. — *Dictionnaire des gallicismes les plus usités.* Paris, 1930.

* * * — *Proverbe albaneze.* Constanța, 1934.

* * * — *Proverbia Comunia.* Indiana University Publications, 1947.

QUITTARD, M. — *Dictionnaire étymologique, historique et anecdotique des proverbes et des locutions proverbiales de la langue française.* Paris, 1842.

QUITTARD, M. — *Proverbes sur les femmes.* Paris.

RAHMIL, Monica—*Ghicitori și proverbe.* Vol. I—II, București, 1957.

RAT, Maurice — *Dictionnaire des locutions françaises.* Paris, 1957.

ROȘIANU, Nicolae — *Maxime și cugetări din folclorul și literatura rusă și sovietică.* București, 1974.

SHAKESPEARE — *Aforisme și cugetări* (Ediție îngrijită de Mircea Berindei). București, 1975.

SIMENSCHY, Th. — *Un dicționar al înțelepciunii.* Vol. I-IV, Iași, 1970—1975.

SIMROCK, K. — *Die Deutschen Sprichwörter.* Frankfurt am Main.

SMITH, L.P. — *A treasury of english aphorisme.* London, 1943.

SMITH, W.G. — *The Oxford Dictionary of English Proverbs.* Oxford, 1960.

STRAFFORELLO, Gustavo — *La sapienza del mondo avvero. Dizionario universali dei proverbi di tutti i popoli.* Vol. I-III, Torino, 1883.

TAGLIABUE, Camillo — *Proverbi, detti e leggende indostane.* Roma, 1899.

TAUBES, Lobel — *Talmudişe elementen in'm jidişen şprihvort.* Wien, 1928.

TEODORESCU, Gh. Dem. — *Cercetări asupra proverbelor române.* Bucuresci, 1877.

TEODORESCU-KIRILEANU, S. — *Proverbe agricole.* Bucureşti, 1923.

VAUVENARGUES — *Réflexions et maximes.* Paris.

VERGARA, Martin Gabriel Maria — *Diccionario geográfico popular de cantares, refranes, adagios, proverbios, locuciones...* Madrid, 1923.

VIANU, Tudor — *Dicţionar de maxime comentat.* Bucureşti, 1962.

VOLTAIRE — *Maxime şi cugetări* (Ediţie îngrijită de Elena Beram). Bucureşti, 1974.

WANDER, K.F.W. — *Deutsches Sprichwörterlexikon.* Band I-V, Leipzig, 1867—1889.

ZANNE, Iuliu A. — *Proverbele românilor.* Vol. I-X, Bucureşti, 1895—1912.

x x x — Вьетнамские народные пословицы и поговорки Перевод с вьетнамского, Москва, 1959.

x x x — Индонезийские народные пословицы и поговорки. Перевод с индонезийского, Москва, 1961.

Кунин, А.В. — Англо-русский фразеологический словарь, Москва, 1956.

x x x — Персидские пословицы и поговорки. Составление, перевод и комментарии Х.Г. Короглы, Москва, 1961.

x x x — Словарь русских пословиц и поговорок. Составил В.П. Жиков, Москва, 1966.

x x x — Тамильские народные пословицы и поговорки. Перевод с тамильского. Издательство иностранной литературы, Москва, 1962.

INDICE TEMATIC

CUPRINS

Lector : GHEORGHE MARIN
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Bun de tipar 6.III.1978. Apărut 1978.
Comanda nr. 1132. Tiraj : 88.000 broşate.
Coli de tipar : 17.

Comanda nr. 70 595
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Republica Socialistă România
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1

De acelaşi autor:

MUNCA REFLECTATĂ ÎN PROVERBELE LUMII

PROVERBE ŞI CUGETĂRI DESPRE DRAGOSTE

FEMEIA ÎN PROVERBELE ŞI CUGETĂRILE LUMII